అంకితము

భావౌన్నత్యముఁ గాంచి సత్కవులు నం ♦ భావింపగా మున్ను, 'వాఁ
డే వీఁడన్న' వలెన్ రచించి కృతిగా ♦ నే నిచ్చితిన్ దండ్రి, కా
పై, శాశ్వార్థ రసప్రసిద్ధికి బుధ ♦ వ్రాతంబు మెప్పొంద 'నే
నే' వాసింగను గ్రంథమొండు గృతిగా నే ♦ నిచ్చితిన్ దల్లి, కా
రీవిన్ చిత్రవిచిత్ర కావ్యరసపుష్టిన్ ♦ మీఱె సంచెల్లుచున్
లోపహృత్! యనినన్ను మెచ్చుకొనఁ 'గా ♦ లూరాయి' భాషానటీ
గ్రీవాలంకృతిగా రచించి, సుజనుల్ ♦ ప్రీతిన్ విలోకించి, నం
భావింపన్ గృతిగా నొసంగఁదగదే ♦ మా యుత్తకున్ మామకున్.

చ. కరమనురక్తి మీయనుఁగుఁ ♦ గన్నియ నేనుభరించినాఁడ; నా
కరణిని నేఁడు నాదుకృతి ♦ కన్యక మీరుభరింపఁబోలు; మీ
కరుణవహించి నాదుకృతి ♦ కన్యక మీవరకీర్తి కన్యతో
వఱలుచు, మీసహాయమున ♦ వర్ధిలుఁగాక జగత్ప్రసిద్ధిగన్.

దేవరాజు వేంకట కృష్ణారావు

కాలూరాయి

సూచన

'అన్నా! ఆరంభం అయినదే!'

'ఓహో! ఎంతగుండె నిబ్బరము!'

'సంతకము కూడా చేసినాడే!'

"జుమీలియా పూల్‌సాహేబులు ఎట్లాగో గతించినారుకదా! ఇక దొంగ నాణెములు తయారు చేయుచున్న ఒక్క కాలూరాయి మాత్రమే మిగిలి యున్నాడు. వీనిని పట్టెడు పని నామీద నొక భారమై యున్న దనుకుంటే వీడొకడా? ఇప్పటికి ఉన్నవాళ్లు చాలకనా? అంతా దోపిడి గాంద్ర మయమైన ట్లున్నదే!" అని అరీందమ్ సాశ్చర్యముగా బలికెను.

ఆనాటి సాయంకాల మైదుగంటలకు పోలీసు స్టేషనులో తన యభిమాన పత్రికయగు కేసరి చదువుకొనుచు నిష్టాగోష్ఠిగా నరీందమ్ సర్కిల్ ఇన్‌స్పెక్టరుతో మాట్లాడుచుండగా ఇన్‌స్పెక్టరుగారి పేర పిలాసము చేయబడి యుండిన యొక కవరు ఉత్తరము దీసికొని యొక పోష్టు బంట్రోతు వచ్చి సర్కిల్ ఇన్‌స్పెక్టరు గారి కీయగా వారది చదువుకొని అరీందమ్ బాబున కీయ నాయనయు సద్దానిని చదువుకొని "* * *

సంతకము కూడా చేసినాడే—ఇది యింగ్లీషు దెబ్బలాగుందే ఈ మాటు రవణ్ణులతో గాబోలు సరసము! ఐనా యిది దొంగపేరేమో” యని సాశ్చర్యముగ బలికెను.

“కావచ్చును. అదేదో నేను కనుక్కోగలను. ప్రస్తుతం మీరు చెయ్యవలసిన పనులు రెండు—అందు మొదటిది; యిప్పుడు మన యెదుట నిలచియున్న ఈ ప్రయాణీకుల దోపిడి కేసు; రెండవది; దొంగనాణెములు తయారు చేయుచున్న కాలూరాయిని పట్టుట; ఇవి ముఖ్యమైన పనులు” అని సర్కిల్ ఇన్‌స్పెక్టరుగారనిరి.

“మీరు చెప్పినది సరిగానే ఉన్నది; కాని చాలదు. ప్రస్తుతము మీపేర వచ్చిన యీ జాబునుగూర్చి మీరు ఆలోచిస్తూ మీనమేషాలు లెక్కిస్తూ కూర్చుంటే కాదు. చూచారా, ఉత్తరంలో ఏమి వ్రాసినాడో చూచినారా? ఈ రాత్రేనట.”

“ఔనండీ అయితే యిందును గూర్చి మీ సలహా యేమిటి?”

“ముందుగా యిప్పుడీవుత్తరం ప్రకారం చోరీ కాబోతూ లాల్ చంద్ గారి యిల్లు కావలాకి తెలివైన ఘాటు వుంచి, మంగళ్ళేనునూ, మరొక సబ్ యిన్‌స్పెక్టరునూ ఉంటే, నేనునూ సుమారు 12 గంటలకు అక్కడికి వెళ్ళి సబ్‌యిన్

స్పెక్టర్లను రిలీవు చేస్తాను. ఈప్రకారం అరేంజి చేయండి. ప్రస్తుతం చేయవలసిన పని యింతే.”

ఆ సమీపమున నున్న 778 నెంబరు కానిస్టేబిల్ వీరిరు వ్వురి వద్దనున్నా శలవుగై కొని పోబోవుచుండ ‘నీవు మాత్రము వేగం భోజనం చేసుకుని త్వరగా రావాలి సుమా’ అని సర్కిల్ ఇన్‌స్పెక్టరుగారు చెప్పిరి.

‘చిత్తం—తమరు కటాక్షించి ఈరాత్రికి మాత్రము నాకు శలవు యిప్పించమని నా ప్రార్థన. నా భార్యకు ఒంట్లో బాగులేదు. కొంచెం మందూ మాకూ చూడాలి. ఇంతకీ నా కీరాత్రి బీటుకూడా లేదు. నా కీరాత్రి ఆఫ్ డ్యూటీ కూడాను’ అని 778 సవినయముగ బలికెను.

‘సరే’ యని ఇన్‌స్పెక్టరుగారు వలుక, 778 శెలవు గై కొని యటనుండి వెడలిపోయెను.

కాలభైరవుడు

ప్రథమ ఖండము

మొదటి ప్రకరణము

తప్పులతడకా

లాల్‌చంద్‌గారింట 10-30 అయినది. వ్యవహార సం బంధమయిన ఖజానాధికారియు తన కార్యాలయము మూసి వేసి 10 గంటలకే తన బసకు పోవునపుడు తన మామూలు ప్రకారము, ఆఫీసు కావలి వారికిని, ఖజానా కావలి వారికిని, పెట్టెలు, తాళములు వేసినకప్పలు, శీళ్ళు మొదలగునవి యన్ని తనిఖీయిచ్చి మరీ వెడలి పోయెను. లాల్‌చంద్ గారును 10-30 తరువాత బయటకు వచ్చి కావలి వారికి హుషారు చెప్పి, 'మీరు నేటిరాత్రి మిక్కిలి జాగ్రత్తగా నుండవలె' నని తాను లోనికి వరుండబోయెను. ఎలెక్ట్రిక్ దీపము లార్పి వేయబడినవి. ఎలెక్ట్రిక్ ఫాన్సు (విద్యుద్వీవనలు) మాత్రము ఎంతయో యోపికగల నౌఖరుల కన్న నేను మరుంగు లధిక భయభక్తులతో విసుగులేక విసరుచున్నవి. లాల్‌చంద్‌గారు

గాఢనిద్రలో నున్నారు. గడియారము 11 గం॥ 50 ని॥లు యొంతో మీటరును దెలియజేయుచున్నది.

సబ్ యిన్‌స్పెక్టరు మంగళ్సేనున్నూ, బ్రాకేట్ దొర గారున్నూ, మిక్కిలి యప్రమత్తులై వీధివైపు కావలియున్నారు.

బాం——బాం——యని యరచుచు నొక టూ సీటర్ మిక్కిలి వేగముతో, మంగళ్సేన్ బ్రాకేటులు నిలచియున్న తావు నకువచ్చి నిలువ, నాసమీపముననే యుండిన పదునార్గురు రక్షకభటులును సెల్యూట్ (వందనాచరణము) చేసిరి. వీరి వందనాచరణము గమనించియు నిర్లక్ష్యముననో, గమనించకనో, గాని వారి వందనాచరణ మందుకొనకయే ఆ టూసీటరు నుండి ఆజాను బాహుడగు నొక వ్యక్తి దిగి రా బ్రాకేట్ మంగళ్సేను లెదురుగా బోయి, 'గుడ్ నైట్ బాబూ' యని యన, నాయనయును వీరి నమస్కార మందుకొని, 'ఇదుగో, ఇపుడు 12 గంటలు సమీపించుచున్నది. ఇక మీరు భద్రముగా నుండవలసిన దిప్పటినుండియే. నేనీభవనపు దక్షిణ ద్వారమువైపు కావలియుందును మీరీదిక్కున నప్రమత్తులై యుండవలెను' అని వారికి హెచ్చరిక నొసంగి, మరల తన కార్ నధిరోహించి, శరవేగమున నా కార్‌ను పోనిచ్చి, ఆ భవనపు దక్షిణ ద్వారముదెస బోయెను.

రెండవ ప్రకరణము

'ఏ దేలాగుననున్నను లాల్ చంద్ గారి యింటివద్దతగిన బందోబస్తు చేసుకున్నాము గనుకననూ, మన మిప్పుడు వీరిని గూర్చి తగినంత భోగట్టా తీసుకున్నాము గనుకననూ, వీరిని ఇప్పటిమట్టుకు పంపివేసి, మనము కేసరీ లాల్ రోడ్డు విచిత్రము లను గూర్చి ఆలోచించడము చాలా జరూరని తలంచు చున్నాను' అనుచు సర్కిల్ యిన్ స్పెక్టరుగారు ఆ ప్రయాణ స్థుల నంపివేసిరి.

'ఔను. సరే గాని, కేసరీలాల్ రోడ్డుమీద యెండలో నడిచేవాళ్లు చాలామంది ఒక మేడ సమీపానికి వచ్చేసరికీ వాళ్ళ శరీరం యావత్తునున్నా కాలిపోయిన ట్టుంటుం దని చాలా మంది అనుకుంటున్నారు. ఆసంగతి విన్నారా ?'

'ఔను. విన్నాను గాని; అన్నీ చిత్రాలే. ఏదిచూచినా తలా తోకా అందకుండానే వుందిగాని, సామాన్యంగా ఏదీ కనపడదు. కారణం ఆలోచించినారా ?'

'ఆలోచించడమా: వెళ్ళిచూచి, పరీక్షించి, పోల్చి, సంశయనివారణ చేసుకున్నాను. ఏస్థలంలో అలాంటి మంటలు పుడుతున్నాయో, ఆస్థలము, ఆప్రాంతము, ఆచుట్టుప్రక్కల, అంతా చూచి, రోడ్డుమీద సరిగా యెంతమేర యీమంటలు కలుగుచున్నవో ఆమండల మంతా పరీక్షించి, ఆమండలాంత

ర్మధ్య రేఖస్థిత కోణీకృత ప్రాంతమున, బింబానులోమవిలోమ ములననుసరించి Lenses arranged in an angular direction] యుంచిన యేర్పాటులవలన కలుగుచున్న దీఘాతి యని పోల్చినాను. ఆ మండలాంత ర్మధ్యరేఖను చిరకాలము నుండి నివాసా నర్హమైన కేసరీలాల్ భవన మంతయు పరీక్షించి చూచితిని. ఆయింట నెవరును లేరు. ఆ యిల్లు చాలకాలము నుండియు పాడుపడి యుండుటచేతను, జనసంచారము లేక యుండుట చేతను, ద్రోహజనమునకు పర్యాయమున తావై యున్నది. సరిగా ఆ మంటలు పుట్టినవేళకే ఆ భవనము ప్రవే శించి అన్ని దిసలును, సశల్యగా పరీక్షించితిని. ప్రయోజ నము లేకపోయెను. విషయము, కారణము, స్థలము, పోల్చి ద్రోహియొక్క బుద్ధికుశలతకు మెచ్చుకున్నాను; కాని ఇందులో వానియొక్క అభిప్రాయమును, ఈప్సితమును తెలుసుకొనలేక పోయినాను. అదియును కొలదిలోనే నిర్ణయించగల ననుకుం టూయున్నాను.'

'చాలాదుర్నయములు చేస్తూవున్న ఈద్రోహి మిక్కిలి చతురుడయి యుండవలెను.'

'ద్రోహియో, ద్రోహులో అది మన మిపు డేలాగు నిర్ణయించగలము?' అని అరిందమ్ పలుకుచు తన పోచీ వాచీ చూచుకుని 'అబ్బా! చాలా వేళయైనది. నేను లాల్‌చంద్‌గారి యింటికి వెళ్ళవలెను.' అని యనెను.

'ఉండండి తొందరేమిటి? అక్కడ బ్రాకేట్ మంగళ్సేనులు వున్నారుగదా ఒక చీటీవ్రాసి పంపండి. ఇదేదో ఆలోచించి మరీవెళ్ళవచ్చును.' అని సర్కిల్ యిన్స్పెక్టరనెను.

పెద్దవాడుగదా యనియో, ఇప్పుడు మాట్లాడవలసిన విషయపు ప్రాముఖ్యత నెరింగియుంటచేతనో గాని, అరీందమ్ యొక చీటివ్రాసి షెల్లాక్ ద్వారా పంపివేసి, మరల, 'మీరెరుగరుగాని, ఈరకం ద్రోహులతో నాకు బాగా పరిచయంవుంది. వీళ్ళతో చాలాపాట్లు పడ్డాను' అని యనుచు వీరిరువురును స్టేషనులో నొక గదిలోనికిబోయి యేమేమో రహస్యములు గాబోలు మాట్లాడుకొను చుండిరి.

చదువరులారా, వారు మాట్లాడుకొన బోవుచున్నది, రహస్యవిషయ మేదోయయి యుండవచ్చును కానిచో నెవరిని గూడ రానీయవలదని చెప్పి, తామేల ప్రత్యేకముగ నొక గది లోనికి బోవలెను? ఎవరినిగూడ రావల దనినప్పుడు మనము మాత్రమెటుల నచటికి పోగలము? పోనిచో వారివారి ప్రసంగవిషయముల దెలిసికొనుటెటుల? కావున వారి నిట విడచి, వారి ప్రసంగానంతరమున నైనను, మనకు దెలియరాకుండ నేమియు జేయజాలరు కావున, నావిషయము వారివారి చేతలవలన నైన దెలిసికొనగలము గనుక ఇప్పటికి వీరి నిటవీడి మనము ల్హాల్ చంద్ గారి యింటికి పోవుదమా?

మూడవ ప్రకరణము

ఇప్పటికి రాత్రి సుమారు గం॥ 1 ని॥ 30 అయియుండును. పట్టణ మంతయు మాటుమణంగి నిశ్శబ్దముగా నున్నది; కాని ప్రాణావసర కారణములు గల కార్యములవట్ల దిరుగు నార్త జనములును, విషయవ్యసనలోలు రగు మహానీయులును, దిండికి లేకనో, పరధనాపేక్షయే వృత్తి గాగలుగుటనో, చరించు చోరజనములును, దప్ప తదితరుల కంతరాత్రి యవు డెటకు బోవుటకును సర్వసామాన్యముగ నవసర ముండదు గదా! ఇంతకును నెంతేని పనిబూని పోవువారు దక్క తదితరులు సంచరించరుగదా!

అప్పటున నొక పోలీసు యుద్యోగస్థుడు బైసికిలుపై నెక్కి వచ్చి లాల్‌చంద్‌గారి యింటి వీధిదెస పహారా యిచ్చుచున్న బ్రాకేట్ దొరగారిపేర విలాసము వేయబడిన యుత్తర మొకదానిని గొనివచ్చి, యాయనకిచ్చెను. ఆయనయు నా యుత్తరము జదువుకొని, నివ్వెరజెంది, రెండుమూడు నిముషములవరకును మాటాడజాలక మిన్నకుండి తుదకు, 'ఏమిదీ, వింత! మంగళ్సేన్, ఇప్పుడు మనవద్దకు వచ్చి, మాటలాడి, దక్షిణ ద్వారము యొద్ద కాచియుండు నని చెప్పిపోయిన అరిందమ్‌బాబుగారిప్పుడు అనగా సుమారు ఒక గంట విరామ

కాలములోనే యీలాగున నీయుత్తరము వ్రాయుట కేమికారణము ? చూడుము, మంగళ్సేన్—ఇది చూడుము' అని యాయుత్తర మాతనికి జదువ నిచ్చెను.

(నోటు) రుకా—

" డియర్ మిస్టర్ బ్రాకేట్,

అనుకున్న సమయమునకు నేను మీవద్దకువచ్చి మిమ్మల్ని రిలీవు చేయలేకపోయినాను. ఇక్కడ ఠాణాలో సర్కిల్ యిన్స్పెక్టరు గారితో అత్యంత అగత్యమగు విషయములను గూర్చి చర్చించుచున్నాను. ఇంకొక గంటలోగా రాగలను. కనుక ఈ షెల్లాక్ గారిని మీవద్దనుండుమని చెప్పి, మీలో నొక్కొక్కరే విశ్రాంతి పొందవచ్చును. మీరు మిక్కిలి జాగరూకులై యుండవలెను.

కలంతాజా:—ఇంతలో నేనును రాగలను.

ఇట్లు,

విశ్వసనీయుడు,

అరిందమ్ "

మంగళ్సేన్ ఆ యుత్తరముచదువుకొని 'మిస్టర్ షెల్లాక్, చాలా వింతగానేయున్నది. అరిందమ్ బాబుగారు సుమారు 12 గంటలకు యిక్కడికి వచ్చి, తాము దక్షిణ ద్వారమువద్ద కాచియుండుమనియు, మమ్ములను యిక్కడే జాగ్రత్తగానుండు

మనిన్నీ చెప్పి, ఆయన దక్షిణ ద్వారముదెస పోయియుంటిరి గదా! ఇప్పుడు మరల నీయుత్తర మేమిటి? ' అని యనెను.

'ఇప్పుడు అరిందమ్‌బాబుగా రెక్కడ నున్నారు?' అని బ్రాకేట్, షెల్లాక్‌గారిని ప్రశ్నించెను.

'స్టేషనులోనే ఉన్నారు సర్కిల్ ఇన్‌స్పెక్టరుగారును అరిందమ్‌బాబుగారు మాట్లాడుచున్నారు. కొందరు ప్రయాణస్తులు ఒక దోపిడికేసు రిపోర్టుచేసినారు. అందును గూర్చియే వా రాలోచించుచున్నారు.' అని షెల్లాక్ భోగట్టా యిచ్చెను.

'ఏమిటోగాని యిదంతా యేదో గోల్మాల్‌గావుంది మీరూ మేమూ కూడా కలిసి, దక్షిణద్వారమువద్దకు వెళ్ళి చూచివద్దాము. ఇక్కడ ఘాట్ వుండనేవుంటుంది గదా. నాకేమో చాలా సంశయంగానే ఉన్నది' అని చెప్పి మంగళ్సేను నచ్చటనే యుండు మని యని, బ్రాకేట్‌దొరగారును షెల్లాక్ గారును దక్షిణద్వారపు దెస బోయి అక్కడ కార్‌నుగాని, అరిందమ్ బాబుగారిని గాని, గానక,

బ్రా—అలో!

షె—ఏమి వింత!

బ్రా—మేము పెద్దపూల్సుమే!

షె—కాలిక్రింద కన్నం అంటే ఇదే.

బ్రా—అవును గాని మోటారు ఆగినచోట చూదాం. మోటారు అక్కడ నాగినటులనున్నా, కొంత కెర్ప

నాయిలు అక్కడ పడియున్న జాడలున్నూ వారు చూచిరి. ఎందుకైనను మంచిదని, లాల్‌చంద్ గారిని లేపుటకు సింహద్వారముకడకు మరల వీరిరువురును పోవుసరికి, అదివరకే లాల్‌చంద్ గారు నిదురలేచి, తలుపులు తెరచికొని సింహద్వారముకడనున్న పోలీసువారితో మాట్లాడుచుండ, నింతలో షెల్లాక్ బ్రాకెట్లు పెరటిత్రోవను రాజూచి, లాల్‌చందు 'ఏమండో! కొంపముంచారు! అనుకున్నంతా అయిపోయింది. మీరింతమంది వుండిన్నీ ఏమీ కార్యం లేకపోయింది. ఇందుకోసం ఇవాళ సాయంత్రంనుండిన్నీ పెన్సుప్రవళయుగనుంత ప్రయత్నం చేసిన్నీ, కొనకి తొమ్మండుగురూకూడి డోలు చిరగ్గొట్టినట్లయింది. ఇహమీరెందుకు?——'అనుచు నింకేమో చెప్పబోవుచుండగా బ్రాకెట్ ఆయనమాటల కడ్డువచ్చి 'జొన్లెండి ఏం దేమో మాకుకొంచెం బోధపడనివ్వండి.' అని యనెను.

'ఇంకా యేం కావాలి? కొంపే మునిగింది. నేను మామూలుగా యింతవేళకు లేవడం నాకు అలవాటు అదే ప్రకారంగా నేను లేచి పెరట్లోకి వెళ్ళేటప్పటికి పెరటితలుపులు యావత్తున్నూ తీసేవున్నాయి ఇదేమిరా అని నేను అన్ని తలుపులూ చూసేవరికీ అన్ని తలుపులూ పెరటిద్వారందాకా తీశేవున్నాయి. ఖజానాకొట్టుతాళంకూడా తీశేవుంది. అదిచూచి, ఏమీతోచక, కాళ్ళూచేతులూ ఆడక, మీరందరూ యేంచేస్తున్నారో చూదామని యిటొచ్చేవరికీ మీరిద్దరూ ఆత్రోవనే వస్తూవుండడం కూడా చూచినాను.'

బ్రా—నరే—లోపలికిపదండి చూదాము.

షెల్లాక్ బ్రాకేట్లను మరికొంతమంది రక్షకభటులను, దీసికొని, లాలుచంద్ లోపలికి వెళ్ళెను. దక్షిణద్వారము కడ గూడ, నెందుకైనను మంచిదని గాబోలు, కొంతమందిజవానుల నుంచిరి. భవనాంతరము ప్రవేశించినది. మొదలు బ్రాకేట్ ప్రతిస్థలమును స్థలశల్యపరీక్షగా జూచుచుండెను లాలుచంద్ వీరిని ధనాగారమునకు దోడ్కొనిపోయి చూడ, నాగదితలు పులు తెరచిపోయియున్నవి అది చూచి అందరకును ననుమాన మినుమడించెను. లాలుచంద్ తన ఐరన్ సేఫ్ సేఫ్‌గానున్నదో లేదో చూచెదనని, దాని హాండీలు (పిడి) లాగిచూడ నది సులభముగా తెరువబడెను అది డబుల్ లాక్ ఐరన్ సేఫ్. ఒక తాళము తనమొలలోనున్నది రెండవది తన ఖజానాగుమాస్తా వద్ద నున్నది. వీ రిరువురును కలిసి యొకకాలమందు దానితాళ ము తీయవలెను; వేయవలెను అట్టిది యిపు డెవరి యవసర మును లేకుండగనే తలుపులు తెరువబడియున్నవి. తలుపులు తెరువబడిన తోడనే చంద్ ఆ యినుపమందసములో నేమియు లేకుండుట చూచి, తెలివితప్పి మూర్ఛిల్లెను.

అయ్యో ! లాల్ చంద్, నీవు మూర్ఛిల్లుట న్యాయమే; నీవెంత శ్రమపడి యార్జించితివో ! ఈ యార్జనయంతయు నీదియేగాని, నీతండ్రిదిగాదు. ఏమందువో, నీతండ్రి మేమెరు గనివాడుగాడు. స్వల్ప వేతనమునుండి, జీవించుచు, దన

యవసానకాలమున, నీకొరకు మూడువేలు నిలువజేసి యీ యిలాతలమ్మున జీవనమ్మే పావభూయిష్టమ్మని యెంచి గాబోలన శాశ్వతనిర్యాణము బొందినాడు గదా! కావున నింతపెత్తమింత స్వల్పకాలములో న్యాయమార్గమున కష్టపడి, చెమ్మటలూర్చి, గడించుట యసమంజసను. ఔగాక గాని నీయార్జన, నీయాస్తియు నెట్టిదైన మూకేమి; ఏదియెట్టులున్నను, పాపము నీవిపుడు దైవోపహతుండవు గదా! నీకొకింత నేదదేర్ప వలసినదే.

షైల్లాక్ బ్రాకేట్లు కొంత శైత్యోపచారములు సేయ, వాతండును తెలివిదెచ్చుకొననే గాని పిచ్చియెత్తినవానివలె వాపోవుచుండ, బ్రాకేట్ ఆ యినుపమందనములోనుండి ఒక కాగితము దీయుచుండగా చంద్ ఆకాగితము నందుకొని, 'అయ్యా, ఇదేమిటో చూడండి; ఇదికూడా దొంగ చేసిన పనే గాబోలు!' నని యనుచు నాకాగితమును మరల బ్రాకేట్ దొరగారి కీయ నాయునయు నం దిట్లుండుట చూచెను:—

రూ 89,865—14—6 లకు రశీదు.

రాల్ చంద్ గారి వద్దనుండి నాకురావలసిన రు 50,000 ల మింజుమతె, యీరోజున చంద్ గారి యినుప మందనము ద్వారా నాకు ముట్టిన మొత్తము ముప్పది తొమ్మిదివేల ఎనిమిది వందల అరువదియైదు రూపాయల పదునాల్గణాల ఆరు పైసలు మాత్రమే; గాక బాకీ రూ 10,134—1—6 పది

వేల నూటాముప్పడినాల్గు రూపాయల ఒక అణా అరు పైన లును, రేపటిదినం వేగంగా పోలీసు సబ్ ఇన్స్పెక్టరు షెల్లాక్ ద్వారా పంపినయెడల నాకు క్షేమంగా అందిపోతుంది. ఇం దులో నేమాత్రము అసడ్డజరిగినా, ప్రమాదం ప్రత్యక్షము.

మకాం : ఇక్కడ ఇట్లు
తేదీ—నేడు జిగో మార్

ఈచీటినిజూచి, బ్రాకేట్ షెల్లాకులు అపరిమిత మగు నాశ్చర్యమును, భయమును పొందిరి. చంద్‌గారును సంశయా న్వితమనస్కులై, స్థంభించి నిలుపబడిపోయిరి. షెల్లాక్‌గారి మోమున నెత్తురు లేదు. రక్షకభటులుగదా యని, బ్రాకేట్ షెల్లాక్ గార్లతో నిస్సంశయముగా, సహాయమునుగోరు నభిమత ముతో, చంద్‌గారును మాటాడ లేకుండిరి. బ్రాకేట్ గారి కిదియంతయును మాయవలె గాన్పించుచుండ, షెల్లాక్ తోగాని చంద్‌తోగాని నిరాఘాటముగా మాటలాడలేక యుండెను. కొంతతడ వటుల వీరు ముగ్గురును తమతమ మనముల వితర్కించుచు తుదకు చోరీవిషయము అరిందమ్ బాబుగారికిని సర్కిలు ఇన్స్పెక్టరుగారికిని తెలియజేయుటయే కర్తవ్యమని వీరి ముగ్గురకును దోచినందున పోలీసు స్టేషనుసకు చంద్ గారు బయలుదేరుచుండ, "అయ్యా, ఈగదికి తాళము వేయవలసిన" దని బ్రాకేట్‌గారు సలహా నీయ, "బొక్కి గదికి యింకా తాళమెందుకు? ఇకముందుకు పోలీసువారు జాగ్రత్తచేస్తారు

గాబోలు !" అని గొణుగుకొనుచు తనకుగా నిష్టములేకున్నను, ఎట్టెటులనో తాళమువేసి వీరు ముగ్గురును స్టేషనునకు బోయిరి.

పోలీసుస్టేషనులో కొందరు ప్రయాణస్థులు సర్కిలు ఇన్‌స్పెక్టరుగారితో తమకు త్రోవలో సంఘటించిన చోరీ విషయమయి చేసిన ఫిర్యాదునుగూర్చి యాలోచించుచుండగా చంద్ నేరుగా సర్కిలు ఇన్‌స్పెక్టరుగారిని సమీపించి తనయింట జరిగిన చోరీసంగతి చెప్పి, తనతో వచ్చిన బ్రాకేట్ షెల్లాక్ గార్లుకూడ తన ఖజానాగది చూచిరనిచెప్పి బ్రాకేట్ చేతిలో నున్న ఆ రసీదుచీటిని దీసికొని ఇన్‌స్పెక్టరుగారి కొసంగెను. ఇన్‌స్పెక్టరుగా రది చూచి నవ్వి, అరిందమ్ బాబుగారి కొసంగ నాయనయును దానిని చూచి, ఆశ్చర్యము నొంది—"మన మొకసారి చంద్‌గారి యింటికి పోవలె" నని యన, వీరందరును చంద్‌గారి యింటిలోనికి పోయిరి. దాదాపు మూడుగంటల సమయ మైనది పాపము పోలీసువా రింకను బహు జాగరూకులై పహారా యిచ్చుచునే యున్నారు!

లాలుచంద్ వీరందరిని లోనికి దీసుకొనిపోయి, తన ఖజానాగది తాళముదీసి తలుపు దెరచి, ఇనుపపుందనము దెరచి చూపించెను. ఉత్తరదయుగు నా యినుపపుందనమున నిపుడు వీరేమి చూడగలరు!

పోలీసు ముఖ్యులు తమలో తాము వితర్కించుచుండ, లాలుచంద్, తత్తరపాటుతో, "ఆఁ—జ్ఞాపకము వచ్చినది;

అయ్యా, ఆ యినుపపెట్టెవంటి వస్తువు ప్రక్కమీద నొక్కి చూడండి—" అన, నామీరు నరీంద్రంబాబు నొక్కగా అంటిపెట్టియున్న ఫొటోగ్రాఫ్ కెమేరాలో నున్న చిన్నఫొటోగ్రాఫును దీసి, చందు విద్యుద్దీపకాంతిలో పరీక్షించిచూచి, గుండెలు బాదుకొనుచు—"అబ్బా! ఇదంతా పోలీసు పితలాటకమే—ఇదంతా పోలీసుకుట్రే—మరేమీ సందేహం లేదు—అయ్యా, ఇది మీరుచూడండి!" అని ఫొటోగ్రాఫ్ నరిక్కిన్స్పెక్టరుగారి చేతికిచ్చి, అరీందమ్ షెల్లాకులవైపు క్రోధైక దృష్టులతో లాలు చూచుచుండెను ఇన్స్పెక్టరుగారును ఆ ఫొటోగ్రాఫును పరీక్షించి, మిక్కిలి ఆశ్చర్యమును సూచించు నవ్వు నవ్వెను.

చందు—అయ్యా, చెప్పకేమి; మీరొక్కరుమాత్రము యిందులో లేరని అనుకుంటున్నాను—మీరిందులో తగినపని చెయ్యకుంటే ఇక న్యాయం యిచ్చేవాళ్ళెవరు—?

ఇన్స్పె—సరే బాగుంది. మీరు తొందరపడకండి. ఇందులో యింకా చాలాతమాషాలు వుంటాయిలెండి. మిస్టర్ బ్రాకేట్, ముందుగా సుమారు గం 12 కు అరీందమ్ బాబుగారు వచ్చి రన్నావుగదా! ఎవ రెవరు వచ్చారు? ఎలాగు వచ్చారు?

బ్రా—టూసీటర్ కార్; అందులో ఈయన, డ్రైవరు మాత్రమే యుండిరి.

ఇ—మీతో యేమైనా మాట్లాడినారా?

బ్రా—మాటల కేమున్నది? మమ్మల్ని సింహద్వారం దగ్గిర జాగ్రత్తగా వుండుమని చెప్పి, తాను దక్షిణద్వారం దగ్గిర కాపు వుంటానని చెప్పి, కారుతో వెళ్ళినారు.

ఇ—కారు దక్షిణద్వారమునకు వెళ్ళిన యెంతసేపటికి మీరు వెళ్ళియుంటిరి—అక్కడికి?

బ్రా—మీవద్దనుంచి షెల్లాకువచ్చి నాకు చీటి చూపించగనే సంశయం కలిగి, దక్షిణద్వారమునకు వెళ్ళిచూచినాము.

లా—ఇంకా యెందుకండీ ఈ సంశయాలు? కారులో అరిందమ్‌బాబు వచ్చారని యీయన చెప్పుచునే యున్నారు. ఆయన దక్షిణద్వారమునకు కాపలా వుంటానని వెళ్ళినట్టు కూడా చెప్పుచున్నారు. చోరీకూడా పెరటిత్రోవనే జరిగింది. నేను లేచి వీధివైపు వచ్చేసరికి వీరిద్దరూ పెరటిత్రోవనుంచే వస్తూయుండిరి. అన్నిటికిన్నీ మించిన సోదాగా యీ ఇనప మందసంలో అమర్చబడియున్న ఫోటోగ్రాఫ్ కెమేరావల్ల చోరీచేసిన మన అరిందమ్‌బాబుగారి ఫోటోగ్రాఫే ఇందులో తయారై యుందిగదా! ఇంకా యింతకన్న యెక్కువ నిదర్శనాలు ఏమికావలెనండీ? సొమ్మంతా దోచుకొని ఆమందసంలో దొంగవుంచిన రసీదువల్ల, దొంగకు బాగా పరిచయస్థుడున్నూ, స్నేహితుడున్నూ, అయిన షెల్లాకుగారికి కూడా యిందులో కొంతవొంతు వుండనేవుంది. ఇంత అన్యాయమా!

ఇంతఘోరమా! ఎక్కడా చూడలేదండీ— పోలీసువాళ్ళే యింతంతపనులు చెయ్యడము!

కాని నేను ఇనపమందసములో ఆ కెమేరా అమర్చి యుండకపోతే, యీ కేసులో నాకేమిన్నీ ఫోటోగ్రాఫే దొరకక నానాఅవస్థలూ పడిపోయివుండును గదా పాపం—కళ్ళుమూసు కొని పాలుతాగి తన నెవరున్నూ చూడలేదుగదాయని యేను కొనుచున్న పిల్లివలె రామ—రామ—అరిందమ్ ఎంతపని చేసి నాడు! ఇంత ఘోరమైన కార్యంచేస్తాడని అరిందంగూర్చి ఒక్కనాడైనా అనుకోలేదు రక్షింపవలసిన మనిషే భక్షిస్తే ఇక మావంటివాళ్ళం బ్రతకడం యెలాగు?

ఇ—సరే లెండి ఇప్పుడీమాటలతో నేమికార్యం? ఇంకా మనకు కావలసినఫోటోగ్రాఫ్ చాలావుంది. తొందరపడ కండి. ఫోటోగ్రాఫు, రసీదు మాత్రం జాగ్రత్తగావుంచండి. మిస్టర్ బ్రాకేట్, మీరు దక్షిణద్వారానికి వెళ్ళితి మంటిరే! అక్కడ మోటారు లేకుంటే పోనీగాని, మోటారు జాడలే మైనా మీరు చూచినారా?

బ్రా—ఏదీ, ఏది చూదామన్నా, తొందరేగదూ— మీరువచ్చి యిదంతా చూచేవరకున్నూ మాకు తహతహ తప్ప మరేమీలేదు. ఇప్పుడు చూదాము పదండి.

బ్రాకేట్, షెర్లాక్, అరిందమ్, లాలుచంద్, సర్కిలు ఇన్స్పెక్టరు, కొందరు పోలీసుజవానులును కలిసి చంద్ గారి భవ

నవు దక్షిణద్వారమువైపు పోయి, యాప్రాంతమంతయు కల యజూచుచుండ, అరిందమ్ బాబుగారు ద్వారసమీపమున నేల బాగుగా పరీక్షించి చూడ, అచ్చటచ్చట కెరనవాయిలు డాగు లును, స్వచ్ఛముగా మోటారుజాడలును, కానవచ్చెను. ఆయాన వాళ్ళుజూచి, యిన్స్పెక్టరుగారు తృప్తినొంది, 'లాలుచంద్, యీగురుతులు యెక్కడిదాకా వున్నవో చూదాము రా గలరా?' అని యన, నాతండును వల్లెయని వీరందరును చేతి లాంతర్ల వెలుగున నా మోటారుజాడల ననుసరించి, ఎన్నెన్నో సందులు, గొందులు, రాచబాటలు దాటిదాటి తుద కెక్కడికి తీసుకపోయినవి? అయ్యో! ఏమనివ్రాయను' ఏమి వ్రాయు టకును చేతు లాడవే! కలము నడువదే! సరే—ఏమైతేనేమి? తుదకు అరిందంబాబుగారి యింటికే!

లాలు—అయ్యా! చూచారా, ఇన్స్పెక్టరుగారూ!

సర్కిలిన్స్పెక్టరుగారు మాత్రము చిరునగవుతో, 'ఏ మండీ చంద్‌గారూ, ఏమిలా ఆశ్చర్యపడుతున్నారు?' అని ప్రశ్నించెను.

'ఏమిటీ! ఆశ్చర్యాని కేముంది? అంతా జరిగింది జరిగినట్లు, పట్టిచ్చినట్లు, ఎంతవద్దన్నా తనకు దానుగా అనాహూయంగా, వస్తూవున్న భోగట్టాయావత్తున్నూ చూచి, విని, తెలుసుకుననీన్నా, నేరస్థులను నిర్ణయించి, నిరూపించి, పట్టు కోకుండా మీరింతా యిలాగ ఆలోచిస్తూ వూరుకోవడం

అంతా చూస్తే, చెప్పకేం మీరు నాకు న్యాయం ఇస్తారా, యియ్యరా, అని అనుమానం కలుగుతూవున్నది. మీరు నిజమైన రక్షకభటశాఖవార మనిపించుకొని, మావంటి కుటుంబస్థులను రక్షించి, పేరుప్రఖ్యాతులు పొంది, మావల్ల తగిన యినాములు పుచ్చుకోవాలిగాని, మీవాళ్ళని, ఇదివరకెప్పుడో, యెక్కడో, యేలాగో, పేరుపొందినవాళ్ళని, ఆలోచిస్తూ, కాలహరణం చేస్తే యేమీ న్యాయంకాదు. అది మీవంటి అధికార్లకు తగదు. ఇంతంత ఘోరాలు చెప్పిచెప్పి, చేస్తూ, అన్ని దాఖలాలూ కనపడుతూవుంటే యింకా మీరు వెనుకముందులు ఆలోచిస్తూ వుండడం చూస్తే, తుదను మీరు చెడ్డపేరు పొందేటట్టే కానవస్తూవుంది. ఆపైని మీయిష్టంగాని——'

'చందుగారూ, మీరేమిటి భ్రమపడుతున్నారు! ఇందులో చిక్కులు చాలా వున్నవి. అరీందమ్ పెల్లాకులు ఇందులో ద్రోహులని మీరు నిర్ధారణ పరుస్తున్నారు. ఇదంతా తప్పు అభిప్రాయం. దొంగ చేసిన తమాషా చూచి మీరు భ్రమపడుతున్నారు. కాస్త సూక్ష్మదృష్టితో మీరు ఆలోచించండి. కంటికేది కనబడితే అదల్లా నిజమని నమ్మి దురభిప్రాయం పడడం సర్వసామాన్యంగా పామరజన లక్షణంకదా! ఇప్పుడు ఇందులో మనం చూడవలసినది దొంగయొక్క తెలివితేటలున్నూ —— దిట్టరితనమున్నూ. అంతేకాని మీ యినప మందసము ఫొటోగ్రాఫునుబట్టి అరీందమ్‌బాబు దొంగకాదు;

రసీదునుపట్టి షెర్లాక్ సహాయకుడునూ కాదు. రామ! రామ! సాయంత్రం 7 గంటలు మొదలు యిప్పటిదాకా అరిందమ్‌బాబుని నేను విడిచి పెట్టనేలేదు. బాటసారులకు జరిగిన చోరీనేరమును గూర్చి మే మిద్దరమునూ ఆలోచిస్తూ వున్నాము. అరిందమ్ బాబుగారు మీ యింటివద్ద కావలాకి వచ్చేసరికి యింకా మరోగంట ఆలస్యం ఔతుందని బ్రాకేట్‌తో చెప్పవలసిందని చీటియిచ్చి షెర్లాక్‌ని అంతా ఒక గంట క్రిందటనే నేను వింటూవుండగానేఅరిందమ్‌బాబు పంపించినారు. ఇదంతా ఒక గంటక్రిందటే. సంగతు లన్నీ యిలా వుంటూ వుంటే మీ రేమో భ్రమపడి అరిందమ్ షెర్లాకుల మీద చాలా అపోహం పడుతున్నారు!'

'ఓహో, మీరైతే చదరంగపెత్తులు వేస్తున్నారుగాని, నేనుమాత్రం యిందులో వూరుకోవలసినవాడను కాను మీరేమో పెద్దమనుష్యు లనిన్నీ, దైవభీతి కలవారనిన్నీ, పిల్లవాళ్ళుగదా, అని అనుకుంటున్నానుగాని, మీరావుమారీ లేకుండా యీపని జరిగివుండదని నేనిక నూహించవలసి వస్తుంది. మీరిందులో తగినంతదక్షులు వుచ్చుకోకున్నా, నేరస్థులైన అరిందం షెర్లాక్‌లను కాపాడవలెనని ప్రయత్నించేసినా, నేను నాస్వంత పూచీమీద నూపరెంటుగారికి టెలిగ్రాం యివ్వకమానను.'

'సరే, మీ యిష్టంవచ్చినట్టు మీరు చేసుకోవచ్చును కాని మా యింక్వైరీ మేము చెయ్యక తప్పదుకదా! అయితే

మీరుమాత్రం యీతప్పుల తమాషాల్లోపడి గాభరాఐపోయి, ఊరికేనే నిరపరాధులను అపరాధులుగా భావించి, నిందించుచున్నారు."

"జానాను. పోలీసువారే—అందులో పెద్ద ఉద్యోగస్తులే యిలాంటిపనులు చెయ్యడం తప్పులుకావా? ఇదంతా మీకు తమాషాకాదా?—ఊ—మీతో అట్టే వాగ్వాదం యెందుకూ! మీకూ మాకూ కూడా న్యాయం యిచ్చేవారు సూపరింటుగారుగదా! ఇదిగో; నేను టెలిగ్రాం పంపిస్తాను ఇప్పుడప్పుడే తెల్లవారుతూనేవుంది. 4 గంటలు కావచ్చినది" అనుచు క్రోధోద్రేకముతో తొందరగా టెలిగ్రాఫు ఆఫీసుకు పోయెను.

778 తన మామూలువేళకు డ్యూటీనిమిత్తము లేచి ఠాణాకు పో బయలుదేర, తంతిఆఫీసుకు పోవుచున్న లాలుచందుతో నాతని కోర్కెప్రకారము సహాయముగా పోయెను.

నా ల్గ వ ప్ర క ర ణ ము

గుడ్ మార్నింగ్, మిస్టర్ అరిందమ్—అండ్ సర్కిల్ ఇన్స్పెక్టర్—, వాట్సదిమేటర్? లాల్‌చంద్ వైర్—అర్జెంట్ వైర్ పంపినాడు—'

'లాల్‌చంద్‌గారి యింట్లో సుమారు నలభై వేలదాకా చోరీజరిగినది. డిపార్టిమెంటల్‌గా మేము 6-30 గంటలకు తమకు టెలిగ్రాం యిచ్చేవున్నాము. ఆయన తొందరపడి 4 గంటల చిల్లరకు తమకు టెలిగ్రాం వేసివున్నారు.'

'సరే, మీరేమైనా ఎంక్వైరీ చేశారా? ఏదైనా ఒక కంక్లూజనుకు వచ్చినారా?'

'ఇంకా ఎంక్వైరీ, కంక్లూజన్, యిన్ని కావాలా? తమ కెవ్వరికీ యెట్టియిబ్బ దిన్నీ, యెట్టిశ్రమయున్నూ అక్కర లేకుండానే అరటిపండు విప్పిపెట్టినట్లు భోగట్టా యావత్తున్నూ, తనంతట తానే, మన కళ్ళయెదుటకు వచ్చినది ఇంకా తమ కెవ్వరికిన్నీ యెట్టి సంశయమున్నూ అక్కరలేదు. శలవైతే మనవిచేస్తాను.'

'జరిగినచరిత్ర యావతున్నూ ఉన్నదివున్నట్లు నాకు బోధపడేటట్లు చెప్పండీ—లాల్‌చంద్‌గారూ?'

'ముందుగా ఈ వుత్తరం యావతున్నూ తమరు చిత్తగించాలి' అని సర్కిల్ యిన్స్పెక్టరు నిన్నసాయంత్రము తనపేర విలాసము వేయబడి వచ్చిన 'జిగొమార్' వుత్తరము యిచ్చెను అది చూచుకుని పోలీసు సూపరింటెండెంటుగారు, లాలు చంద్‌గారివైపు తిరిగి, '—ఆఁ—ఏమి జరిగింది?' అని యడిగెను.

'చిత్తం—నిన్న సాయంత్రం యేమో ఆవుత్తరం అందిందట! అందుపైని వీరు మాయింటివద్ద పోలీసుఘాటు

వుంచినారు. మేమున్నూ మామూలుగా 10 గంటల తరువాత ఆఫీను మూసుకుని వచ్చుకున్నాము. మంచిరా త్రప్పుడు నిద్రలేవడం నాకు అలవాటు ఆ అలవాటు ప్రకారం నేను లేచే సరికి పెరటితలుపులు తీసివున్నవి. ఇదేమిరా అనుకుని నేను నాలుగుతలుపులు చూచేసరికి అన్నితలుపులూ తీసే ఉన్నవి. ఏదో అపాయం జరిగేవుంటుం దని భయపడి వీధి తలుపులు తెరచి పోలీసువారితో చెప్పవలె నని వచ్చేసరికి, పెరటిత్రోవ వైపు నుండి, ఇదుగో యీ యిద్దరున్నూ (షెల్డాను గారనిన్నీ, బ్లాకెట్ గారినిన్నీ తన వ్రేలితో చూపుచు) అప్పుడే వచ్చు చుండుట చూచితిని. వారితో జరిగిన సంగతి చెప్పగా, నాతో యింట్లోకివచ్చి అన్నిభాగములున్నూ చూచినారు. తరువాత మరికొన్ని సోదాలు చూచికుని, స్టేషనుకు వచ్చి, రిపోర్టుచేసి, సర్కిలు యిన్స్పెక్టరుగారితో చెప్పి, వారి నిన్నీ అరీందమ్ బాబుగారినిన్నీ తోడ్కొని వెళ్ళినాము. చూచే సరికీ, నా ఐరన్‌సేఫ్‌లో చిరకాలమునుండి అమర్చబడియున్న ఇన్‌స్టాంటేనియస్ కెమేరాలో యీ అరీందమ్‌గారి ఫోటోవుంది; ఇంతేగాక ఆ ఐరన్‌సేఫులో నుండిన రసీదు యిదుగో—ఇది చిత్తగించండి—' అని ఆజిగోనూర్ దొరగారి రసీదు నిచ్చెను.

'ఔను—చూచినాను. చాలా వింతగానేవుంది!'

'చిత్రం—ఇదిగో ఫోటోగ్రాఫ్!'

'ఆఁ—అయ్యో! అరీందమ్‌బాబే! అబ్బా! ఎంత పని !!'

'చిత్తం. మొదట కొంతరాత్రివ్వుడు అరిందమ్‌బాబు గారు కారులోవచ్చి, మాయింటిదగ్గరనున్న ఘాటులో జాగ్రత్త యని చెప్పి, తాను పెరటివైపు వెళ్ళివుంటానని చెప్పినాడట! ఆయన మరి తిరిగి రాలేదట! మేమందరమున్నూ చోరీ జరిగినతర్వాత వెళ్ళి కారుజాడలు చూచాము. ఆ జాడలు మా పెరటివైపునుండి సమంగా అరిందమ్‌బాబు గారి గాడీఖానా లోనికే ఉన్నవి. అక్కడే కారువుంది. దాని జాడలున్నూ, దీని జాడలున్నూ ఒకేరీతిగావున్నవి. ఇంతకన్న యేమిమావంటి కుటుంబస్థులున్నూ, వ్యవహారస్థులున్నూ చెప్పుకోగలము! న్యాయమూర్తులున్నూ, దీనజనరక్షణ దీక్షాదక్షులున్నూ, అయిన తమరు యీ కేసులో తగినంత దఖలు పుచ్చుకోకపోతే యీపోలీసువారి ఘోరాలకు ఆగలేము. మిక్కిలి ఆతురతతో తమపేర టెలిగ్రాం యిచ్చుకున్నాను. ఆపైని తమధర్మము; నాకర్మము.'

'వీరు చెప్పినదంతా సరిగా వున్నదా?'

'ఔను'—

'సరే, వెనుకనుండి తగినచర్య చేసుకోవచ్చును; గాని ప్రస్తుతం అరిందమ్ పెల్లాకులను రిమాండులోనుంచవలసినది.' అని సర్కిలు ఇన్స్పెక్టరుగారితో దృఢముగా చెప్పి, తాను తన కారులో కూరుచుండి, 'లాల్, మనమిద్దరమున్నూ మీయింటికి వెళ్ళి నేరము జరిగినచోటు చూడవలెను గనుక నాతో వస్తారా?' అని యడిగెను.

లాలుగారు, 'ముఖ్యముగా చూడవలసినదే—' అని కారులో యెక్కిరి.

అంతట సర్కిలు యిన్స్పెక్టరుగారి నుద్దేశించి, 'డిపార్టు మెంటలుగా నాకు వైరిచ్చినారుకదూ?' అని సూపరింటెండెంటుగారు అడుగగా, 'చిత్తం—ఒక గంటక్రింద అనగా లాలుచంద్‌గారి టెలిగ్రాం తరువాత ఒక గంటకు మీకు తంతి నంపినాను' అని సర్కిలు యిన్స్పెక్టరుగారు చెప్పిరి.

'సరే, నాకది అందలేదు కాని, ఈపాటికి ఆఫీసుకు అందేవుంటుంది.'

'చిత్తం, ఇప్పుడు వీరి రిమాండుయొక్కను గూర్చి, తమ రిమెన్ ఆర్డరు (వ్రాత మూలముగు ఆజ్ఞ) కావలెను.'

'ఐ నో యిట్. తరువాత యిస్తాను.' అని యనుచు త్వరగమనుడై తన కారును వేగముగా పోనిచ్చెను.

అయిదవ ప్రకరణము

కారులో మాత్రము లాలు స్థిమితమనస్కుడై యుండ గలడా? పోలీసు సూపరింటెండెంటుగారు తనయింటికి వచ్చి జరిగిన నేరమును గూర్చి తగినచర్చచేసి, చర్యనడిపిస్తారనే ధైర్య మైతే కలదుగాని, ద్రోహులను గూర్చి తన అభిప్రాయము

లతో దొరగా రేకీభవింతురో, లేదో, యను తహతహా తన మనమున ముమ్మరిగా నున్నందున దొరగారి నిట్లు కదిపి చూచెను—

'చిత్రం. అయితే ఈ కేసులో ద్రోహులను గూర్చి తమ అభిప్రాయ మేమిటి?'

'ఏమిటో—ఏదీ నిర్ధారణ పర్చలేము. అంతా అనుమానుంమీద పనిజరిపించి చూడాలి; అరిందమ్ మిక్కిలి సత్ప్రవర్తకుడు! మా లైన్‌లో యింత సమర్థుడు మరొకడు లేడనిపించుకున్నాడు! పరస్త్రీ, పరధనాపేక్షలు లేనివాడు ఇతనుతప్ప మరిలే డనిపించుకున్నాడు. షెల్లాక్ మాత్రం ఏమంత తక్కువవాడా! కాని సొమ్మంటే ఎవడి కక్కర్లేదు! మనిషియొక్క గుణము మనిముషానికి యేలాగువుంటుందో యెవరు చెప్పగలరు? ఇంతకీ మీ ఐరన్ సేఫులో వుంచిన కెమెరావల్ల మా పని చాలా సులువై పోయింది—' అని యింకేమో చెప్పబోవుచుండగనే లాలుచంద్ యిల్లు సమీపించిరి. వారు కారునుండి దిగి చందుగారి యింటిలోనికి బోయి, లాలు తన భవనమంతయును దొరగారికి చూపుచుండ, అయనయును అన్నిభాగములును మిక్కిలి పరీక్షాదృష్టులతో జూచుచు, నేరముజరిగిన గదికూడా పరీక్షించి, దొరగారు, 'లాలు, ఈగదికి తాళం వేస్తున్నాను. నేరము స్థిరపడేవరకున్నూ, ముద్దాయి దొరికేవరకున్నూ, ఈ తలుపులు యెవరున్నూ తెరవకూడదు. ఇప్పుడు 10 గంటల

15 నిముషములు అయినది. నేను పోతాను. అవసరము ననుస రించి మళ్లీవస్తాను. స్టేషనుకు వెళ్ళి సర్కిలు యిన్స్పెక్టరుతో మాట్లాడి, నేను వెళ్తాను' అని చెప్పుచు ఆ గదికి తాళము వేసి, చివచివ తన కారు నెక్కి చందు గారు తనను వీడ్కొలుప దొరగారు వెడలిరి.

ఆరవ ప్రకరణము

అహెూ ! జగద్విఖ్యాతయశోభరితుండగు అరిందమ్ యును, సాత్వికుండును సత్సవర్తకుండునునగు షెర్లాక్ గారును, కారులో వచ్చిన సూపరింటెండెంటుగారివలన అరెస్టు కాబడిరి కదా! పాపము! సర్కిలు ఇన్స్పెక్టరుగారు మాత్రము యేమి చేయగలరు? అరిందమ్ మిక్కిలి సమర్థుడు కావచ్చును. అప్ర తీవ్రప్రతాపవంతుడు కావచ్చును తనకు ప్రాణస్నేహితుడు కా వచ్చును కాని సర్కిలు యిన్స్పెక్టరు యేమిచేయగలడు? దొర గారి ఆర్డరు నుల్లఘించగలడా? షెర్లాక్ మాత్రము సామా న్యుడా? తనకు చిరకాల పరిచితుడు. ఎన్నెన్నో దుర్గమమగు స్థలములలో తిరిగి, దుర్భేద్యమగు కేసులలో పనిచేసి, జయ మొందిన ఘనుడు. ఐననేమి? దొరగారియాజ్ఞల నుల్లంఘునీయ ములుగదా! తన మనస్సున కిష్టములే కున్నను, సూపరింటెం

డెంటుగారు తగినంత ఆలోచన చేయకనే, అరిందమ్ షెల్లాకుల కు రిమాండు ఆర్డరు చేసిరే యని తా దనమానసమున నూహించు చున్నను, తాబేదా రగు తా నానసమయమున నే మనగలడు?

అయ్యయ్యో; సేవకావృత్తి; తానెంత న్యాయైకవర్తనుడైనను, దైవభీతిగలవాడైనను, తనమనస్సున కిష్టములేకున్నను, న్యాయ్యేతరమైనను, ప్రజలకపాయ కరమైన దైనను, తన కపాయకరమైనదైనను, ప్రజావిప్లవ కారణమగున దైనను, దా సేవకుండగుట, తనయజమాని చిత్తము ననుసరించి, యాతని యాజ్ఞ లెట్టివైనను, నాచరింప వలసినదే గదా; ఇదియేగదా సేవకునికిని, స్వచ్ఛంద వృత్తి నిర్వహించు వ్యవహారస్థునకును గల భేదము. కాకుండినచో, లాల్ చంద్ మాటలు ఫొటోగ్రాఫు, రశీదు చూచిన మాత్రమున తగిన చర్చజేయకనే అరిందమ్ షెల్లాకులకు రిమాండు ఆర్డరు చేసినే సూపరింటెండెంటు అని గాబోలు, పాపము సర్కిల్ యిన్స్పెక్టరుగారు వెనుక ముందుల జూచుచు నేమియు చేయజాలక, సూపరింటెండెంటు గారి ఆజ్ఞలకు మారాడలేక, వారిని రిమాండుననుంచి తాను ముందుకు చేయుగల కార్యముం గూర్చి ఆలోచించుచు స్టేషను లోనే సర్కిలు యిన్స్పెక్టరు గారు కూరుచుండిరి.

'దొరగారు లాలుతో వెళ్లి అరగంటయైన అయ్యియుండదా ? ఇదొక తమాషా !' అని సర్కిలు యిన్స్పెక్టరు నుద్దేశించి, అరిందమ్ షెల్లాకతోననెను.

'అయితే, ఈ సూపరింటెండెంటుగారున్నూ ద్రోహ జనవిరచిత నాటకములో నొక పాత్రయే యనెదరా యేమి?' అని ఇన్‌స్పెక్టరుగారు అరిందమ్‌ను ప్రశ్నించెను.

'కావచ్చును. ఇప్పటికి జరిగిన దాని ననుసరించి చూడగా అంతా అలాగేవుంది. కాని మరికొంతసేపు చూడ వలసినదే. మీ టెలిగ్రాంకూడా వెళ్ళిందికదా?'

అని అరిందమ్ పలుకుచుండగనే, తంతివార్తావహు డొక డొక తంతివార్తను గొనితెచ్చి, సక్కాలు యిన్‌స్పెక్టరుకు యిచ్చెను. అది విప్పి చూచుకొనిన పిమ్మట ఆయనకు ఆశ్చర్య మును, అనుమానమును, సిగ్గును, భయమును ఒక్కసారే దొంతర దొంతరలుగా కలిగెను. తత్క్షణమే కుర్చీనుండిలేచి, ఇన్‌స్పెక్టరుగారు అరిందమునకు ఆ తంతివార్త నందిచ్చెను. ఆయనయును షెల్లాకుయును, ఆ సమాచారము చూచుకొని, ఆశ్చర్యమును, ఆనందమును దృప్తియు బొందిరి.

'ఇప్పుడు తెలిసినదా!'

'ఔనండీ—ఇదే చిత్రము. ఇప్పుడిప్పుడేకదా మీరు ధ్వన్యర్థముగా మాట్లాడినారు. అదే నిజమయినది'

'సరేలెండి. ఇక చెయ్యవలసిన పనేమిటి?'

'మరి పనికేముంది. మనం తొందరగా లాలుచంద్ గా రింటికి ఈతంతి పట్టుకొని మరీవెళ్ళవలెను. మరిన్ని రెండుజతలు బేడీలు కూడా తీసుకొనిపోదాము.'

'మీకేం వెర్రా—పిచ్చా—మీ బేడీలు బరువుకిచేటు గాని మరేమీకాదు. ఇంకా చందుయింట్లో ఉంటాడనే అనుకోవడము ఒక పెద్దతప్పు—అక్కడేమేమి తమాషాలు చేసిపోయాడో? మీరింకా యీజిల్లాకి కొత్త. నేను ఈచిక్కులు చాలా పడేఉన్నాను. జమీలిగారు ఫ్రూల్‌సాహేబులకాలము తిరిగీ జ్ఞాపకము దెచ్చి, వాళ్ళనే మంచియనిపించి, వాళ్ళ గురువులాగ వున్నాడుగాని సామాన్యుడుగా లేడు. మీరేమో వీడు అలపాలదొరికే బాపతుగా ఆలోచిస్తున్నారుగాబోలు! అదంతా వట్టి భ్రమ. ఐతే నేం—పదండి. ఆ తమాషా మేమిటో చూడదగినదే—చూదురుగాని—' అని యనుచు ఇన్‌స్పెక్టరుగారును, అరిందమ్ బాబును, షెల్లాక్ దొరగారును మోటారు నెక్కి లాలుయింటికి బోవుచుండిరి. కారులో మాత్రము వీరు ప్రసంగ మాపివేయుదురా?

ఏడవ ప్రకరణము

"అయితే ప్రొద్దున్నే దొరగారువచ్చి మాయిద్దరికీన్నీ రిమాండు ఆర్డరుయిచ్చి, లాలుచంద్‌తో అతని యింటికి వెళ్ళి, యిప్పుడు యీలాగు పెట్రోగాం యిస్తున్నా రేమిటి? దొరగారి స్వంతవంతెకం పేరేగాని వేరేకాదే. అక్కడేవో అర్జంటుపను లున్నాయనీన్నీ. రేపు సాయంకాలంగాని యీలోగా రా జాల

నాకిన్నీ టెలిగ్రాం యిస్తున్నారు గదా! ఇది కూడా ద్రోహుల మాయయేనా?" అని షెల్లాక్ దొరగారు అరిందమ్‌ను ప్రశ్నించుచుండ కార్ చందుగారి యిల్లు సమీపింప నచ్చట నందరును ఆతురముతో దిగి చందును కబురంపిరి.

అప్పుడే 10-30 గంటలకు చాలాపైగా అయినందున స్నానమునకు బోవుచు నాతండును సర్కిల్ ఇన్స్పెక్టరుగారి కబు రంది వారినిసందర్శింప హాలులోనికి వచ్చి, ఇన్స్పెక్టరుతో పాటు అరిందమ్ షెల్లాకులను గూడ చూచి కోపోద్రేకమున మండిపడి ఇన్స్పెక్టరు నేమియు ననలేక,

'ఏమండీ మళ్ళీ వచ్చినారేమి బాబూ త్రిమూర్తులున్నా—ఇక్కడికి సృష్టి అంతా పూర్తి అయినట్టుంది—" అని వ్యంగ్యముగా బలికెను.

'ఏమీ లేదు-దొరగారు వచ్చినారుగదా; మళ్ళీ స్టేషనుకు రాలేదే; ఎక్కడున్నారో. ఇక్కడికి వచ్చి ఏమి చేసినారో; మరేమైనా భోగట్టాలు దొరికిన వేమో తనుగొందమను నూహతో వచ్చినాము" అని సర్కిల్ యిన్స్పెక్టరు జవాబు చెప్పెను.

'ఏం—స్టేషనుకు రాలేదా? స్టేషనుకు వెళ్ళ మరీ వారి హెడ్‌క్వార్టర్సుకు పోదుమని నాతో చెప్పి ఈ గదికి తాళంవేసి 'నేరం స్థిరపడి దొంగ దొరికేవరకూ యీ తాళం మరెవరూ తియ్యకూడ' దని కూడా చెప్పివెళ్ళినారు.'

'అన్నా ! ఎంత పనైంది !' అని అరిందం అనెను.

'ఏదీ ఆ తాళం చూదాము—' అనుచు సర్కిలిన్స్పెక్టరుగారు ఆ గదివైపు పోబోవుచుండ చంద్ అడ్డువచ్చి 'ఎందుకండీ మరక్కడికీ—వారొచ్చినదాకా ఆ తాళం వూసే మనకు వద్దు. ఆపని యిక వారిదే; ఇందులో మరి మీరేమీ శ్రమ పడనక్కర్లేదు. ఐందేదో ఐంది. ఇక మీరు చెయ్యవలసిన పనేమియున్నది ? ఇంతకీ దొరగారు వచ్చే యీలోగా ఆ తాళంతో మీకేం పని' అని యనెను.

అరిందం సర్కిలిన్స్పెక్టర్లు పక్కన నవ్విరి. షెల్లాకు నిర్ఘాంతపోవుచుండెను. వీరిని చూచుచున్న కొలదిని చందుగారి మానస సముద్రము బడబాగ్నిచే వలె మండిపోవు చుండెను. కాని ఏమనగలడు !

స ఇ:—ఔనండీ ! గదికప్పతాళం చూచిన తప్పేమి ? మీ దొరగారు చెప్పినట్లు మేము తాళము తియ్యము. ఊరికే ఎట్టి తాళము వేసినారో చూదామని అడుగుచున్నాము గాని మరేమీ కాదు.

అరిందముయొక్క చిర్నగవుగల మోము చూచి లాలుచందు రుద్రుడగుచుండుట సహజము కాదా !

'ఔనుగాని వీరిని ఎరెస్టులో నుండనివ్వకుండా మీరెందుకిక్కడికి తీసుకవచ్చారు? ఇది మీకుధర్మమేనా?'

'లేదండీ. వీరింకా అరెస్టులోలేరు. రిమాండులో నున్నారు. నేనున్నూ వీరితో వచ్చినాను. అయితే మీదొరగా

రిక్క.డనే ఉంటారు! వారిని కలిసి మాట్లాడవలెనని నేనున్నా ఏమో చెప్పుకోవలసియున్న దన్నందున వీరున్నా, కలిసివచ్చి నాము ఇందులో తప్పేమి?'

'మీ దొరగారు—మీ దొరగారు, అని రెండు మార్లు వక్కాణించినారే! ఏమీ; మా దొరగారేగాని మీ దొరగారు కారాయేమి?'

'అహాహా—అది కాదది కాదు—ఇంబాకా నచ్చి మీ అనుమానం ప్రకారం అరిందం షెల్లాతులను నిర్మాంసుఆర్డరు చేసి మీతో మీయింటికివచ్చి, మీతో మాట్లాడి, మీ ఖజా నాగదికి తాళం, వేసి, పోలీసు స్టేషనుకు వెళ్ళేదనని మీతో చెప్పిస్నె స్టేషనుకు రాకుండానే, అలాగే, పరస్పరంగా వెళ్ళిపో యినవారు మీ దొరగారు, ఇదుగో ఇప్పుడిప్పుడే మాకీ టెలి గ్రాం యిచ్చినవారు మా దొరగారు,' అనుచు సబ్-ఇన్స్పెక్టరు తనచేతిలోనున్న ఆ టెలిగ్రామును లాలుచందుగారి చేతికిచ్చెను.' ఆయనయును ఆ వార్తను చూచుకొని వారివలన నర్థము గ్రహిం చినంతనే తన మొగమెల్ల వెలవెల మోము వెల్ల నయ్యెను.

'ఏమండీ! ఇప్పుడు తెలిసిందా, మీ దొరగారంటే యెవరో, మా దొరగారంటే యెవరో? ఇదీ భేదం.'

లాలుచందుగారు స్తంభీభూతులై రాతిప్రతిమలై నిలచిరి.

'ఏ మాలాగున నాలోచిస్తున్నారు?' అని అరిందం బాబు ప్రశ్నించెను.

లాలుచందు మారుపలుకలేదు. పిల్లాతని కేమియు నిది సిద్ధమ్మని తెలియకున్నది.

మఱికొంత సేపటికి ఇన్స్పెక్టరు నిర్దేశించి 'అయితే యిప్పుడీ శిల్పాగారం చూచిన తర్వాత మీ రేమంటారు?' అని లాలుచందు అనెను.

'ఏమన్నా' మీరే అనాలి; మే మనవలసిన దిప్పుడేమీ లేదు.'

'ఏమో—ఇదంతా చూస్తే అదుగడుక్కీ— పోలీసు నాటకం—పోలీసు పితలాటకం—పోలీసు దగా—మోసగాడా; ఇహ మా వంటివాళ్ళు బ్రతకడానికి మరేమీ మార్గం కానరాకుండా వుంది.'

'మీ కేమీ బోధపడక, అంతా పోలీసు పోలీసు అంటూ మాట్లాడేస్తున్నారు. మీరు మిక్కిలి తప్పభిప్రాయం పడుతున్నారు. నేనే బోధపర్చుకోలేక చాలా మోసపోయినాను గదా మీరు మోసపోతే ఆశ్చర్య మేమున్నది?'

'పోనుగాని, ఆగదికి తాళం యెందుకు వేసివుంటారు?'

'అన్నట్టు, ఆగదికి మీ దొరగారు వేసిన తాళం చూడాలని వున్నది గనుక చూడాలని నేను వెళుతూంటే మీరు మర్యాదగా వొద్దన్న భావం కనపర్చారు. ఏం చెయ్యను.'

'ఆఁ- అయ్యో, మీరు చూస్తే తప్పేమిటండీ? మా వంటి వ్యవహారస్థులకు ఏది యెలాగ కనపడితే, అదే నిజం అను

కుంటారు. అతు గదుక్కి మోసమే ఐతే ఏలాగ బ్రతకడం? నాకు కళ్ళెక్కి ట్టినట్టు కనపడుతూ వున్న వన్నీ అసంభవాలే అని మీరు అభిప్రాయపడి మాటాడుతున్నారు. అందుకు తోడు ఇప్పుడీ టెలిగ్రాం కూడా వచ్చినది. పోనీ ఏమే దెలాగున్నా దొంగ దొరకక్కుంటే మానిపోయెను గాని, మా సొమ్ము మాత్రు దొరికితే అంతేచాలు.'

అయ్యో, లాల్‌చంద్, ఎంత జేలవు; నీ కంటికి కాన వచ్చిన దంతయు, నిజమని ఎంత భ్రమపడుచున్నావు! నీవు అనుకున్నట్లు, అరీందమ్ షెల్లాకులతో పాటు సర్కిలు ఇన్ స్పెక్టరుకూడా, యీ నేరములో నున్నాడని ఊహించితివా, పాపమాతడు, గది కేల దొరగారు తాళము వేసిరో, యెట్టి తాళము వేసిరో చూడబోవుచుండ తొలుదొల్త నాపివేసి, యిపు డాతడు దొరగారి టెలిగ్రాము జూప, నా దొరగారి వ్యక్తిని గూర్చియే నీ కనుమానము గలుగుట చేతనగా, సర్కిల్ ఇన్‌స్పెక్టరుగారు కోరినటుల నాగదిగాను, ఆతడు వైచిన తాళమును జూడనీయ ననుమతించి, ఔను గాని, ఆ గదికి తాళం బెందుకు వేసియుంటారు?' అని కూడ నడుగు చున్నావు? నీ అనుమానము ప్రకారము అరీందమ్ షెల్లాకుల నరెస్టు చేయువలెనా? ఇపుడు నీకు గానవచ్చుచున్న విషయ ముల ననుసరించి, పరుల వారిని గూర్చి యనుమానము వొలగించుకొనుచుండ నీతో పాటు మేమును గూడ ననుమాన

ముల బోదోలుకొని పూర్వోత్తర సందర్భముల నాలోచించ వలెనా? నీ తొందరపాటుతో పాటు మమ్ములను గూడ నపార్థము జేసికొనునటుల నిర్బంధించినావు. జరుగుచున్న వన్నియును దప్పులనియో మాకు గోచరమగుచుండ, ధనము గోలుపోయిన నీయంగిల తొత్తరపాటు, బుద్ధి మాంద్యములచే, మమ్ముల మాట్రోవ నూహింప నీయక, 'కానని వాని నూతగొని కాననివాడు విశిష్టవస్తువుల్ గాననిభంగి......' అనునటుల నీ యొంటి ద్వక్పథమున మమ్మీడ్చుకొని పోయి, పోయి యిపుడు దెలియుచున్న నూతన విషయములంబట్టి, నీ మనసు ద్రిప్పుకొని, నీయభిప్రాయముల మార్చుకొనుచు, మమ్ముంగూడ మార్చుకొను మనుచున్నావా? ఏమో నాయనా, ధనమును గోల్పోయిన వాడవు; మా కథకు మూల కారణుడ వలె నున్నావు; దేవోపహతుండవుగదా యని నీ మనోవ్యథ జూడ జాలక, ఏమో సమంజసములు గాబోలు నీ యూహలు, నీ తర్కములు, నీ యభిప్రాయములు, అని యనుకొని నిన్ననుసరించి చరించుచున్న మాతప్పు నిపుడు దిద్దుకొనుచున్నాము. ఇక నిన్ననుసరింప జాలము.

'సరేలెండి. అన్నీ వెనుకనుండి చూడవచ్చును. ముందుగా యిప్పుడు జరుగుచున్న వన్నియు మనము చక్కగా బోధపర్చుకుంటూ వుండవలెను—ఏదీ, నడవండి; చూదాము.'

చందు ముందు నడువ, తక్కినవా రందరును వెను నడచుచు ఆగదిని సమీపింప బోవుచుండిరి.

అరిందమ్ చందుయొక్క ఆందోళనము వలన నాయనకు గలిగిన పరి పరి విధములగు ననుమానములచే నాతని మాటలకు జాలినందిరో, ఇన్‌స్పెక్టరుగారి యమాయికత్వమునకు 'అయ్యో! పాపము' మని దోఁచిరో, ఆతరువలిగాని చేతలకు విస్మయ మందిరో, జరిగిన తారు మారు తమాషాలకు తన మానసమున గలిగిన వేశి తత్తరపాటుననో గాక యింకే కారణముననో గాని, అరిందం నోట మాటాడకయే, నాగడి నీతండును సమీపించెను. అందరును ఆగదితాళము చూచిరి. ఎవ రెవ రేమేమి తమ తమ మనముల దలంచిరో, మనకు దెలియదు గాని అరిందం మాత్రము ఇన్‌స్పెక్టరుగారితో 'అయ్యా! ఈ కప్పను తాళముతో దెరచినవానికి 1116 లు బహుమాన మిచ్చుటకు చందుగారు ఒప్పుకుందురేమో వారినడిగి తెలుసుకొనుడు' అని చిరునగవుతో బలికెను.

ఆహా! అరిందమ్, నీవువేయు ప్రతియెత్తును, కాళిదాసు కవిత్వమునకు 'అక్షరలక్ష' యుంబోలెయును, భర్తృహరి కవిత్వమున 'ప్రతిశ్లోక శిరఃకంప' సమన్విత మనునటుల నీప్రతియెత్తును మాకు రోమాంకురములు గగుర్పొడుపజేయుచున్నవి. నిన్ననుసరించుటే మాకుల్లాన దాయకమగు చున్నది.

'ఓహో! ఇదొకటెకూడానా? పోయిన సొమ్మునకిది వడ్డీగాబోలు! ఎందుకండీ అక్కర్లేని ఆలోచనలు — ఈ తాళం వేసినవారిని పోలీసుసూపరింటుగారనే నేను అనుకుంటున్నాను.

కాని ఈ టెలిగ్రాం వల్ల నాకున్నూ అనుమానంగానే వుంది. ఇంటాకా వచ్చి ఈ గదికి తాళం వేసినవాడు సూపరెంటు కాడని మీకున్నూ ముప్పాతికముప్వీసాలా తోచినట్లయితే ఈ తాళం విరగగొట్టించెయ్యండి...ఎందుకండీ...అక్కర్లేనిఖర్చు! ఇప్పటికి పోయినసొమ్ము చాలకనా? ఇంతపాపం యెక్కడైనా వుందండీ! ఇంతఘోరం యెక్కడైనా, యెప్పుడైనా విన్నారండీ! కనపడ్డ రుజువులన్నీ సంశయాలై పోయెనా? వచ్చిన సూపరెంటు దగాకోరై పోయెనా? పోయినసొమ్ము పోగా, పైగా 116 లు జుల్మాఖర్చా?—పోసిస్తురూ. నాసొమ్మైతే దొరకనే దొరుకుతుంది. నాది కాకపోతే మరి దొరకనే దొరకదు. ఈ మాత్రానికి మరెందుకండీ? ఈ తాళంవల్ల ప్రయోజనం లేదని మీకున్నూ తోస్తే తాళం బద్దలకొట్టించెయ్యండి —మరెందుకండీ వెయ్యాలోచనలు?—'

'అయ్యో! ప్రయోజనం లేకపోవడ మేమీ? దొరికితే ఈ కప్పతాళం మిదమీదనే దొంగ దొరకాలి...' అని అరిందం అనుచు ఇన్స్పెక్టరుగారి నుద్దేశించి,

'అయ్యా, పోలీసు రివార్డు రు 000 లు అని అడ్వర్టయిజ్ చేయించండి. ఇలాగ మనం ఆలోచిస్తూవుంటే యెప్పటికైనా తేల్తుందా?' అని సలహాగా పలికెను.

'అయితే పోనీగాని, ఈ ప్రచురణము వల్లమనకేం ప్రయోజనం? ఎవడో ఒకడు వొస్తాడు; కప్పతాళం తీస్తాడు.

అయితే వాడికి రూ. 1000 లో 1116 లో యిచ్చుకోవడమే మనకిదక్కుట అంతేగాని ఇందువల్ల యీ కేసులో మనకు వుండే ప్రయోజనం చెప్పగలరా?'

అయ్యో! లాల్, ఎంతబేలవు!

నీకు డబ్బున్నదన్న మాటేగాని, యింగిత మెక్కడ నుండి వచ్చును? బజారున కొనదగినది కాదుగాని, కానిచో నెన్ని మణుగులైనను నిర్లక్ష్యముగ కొనియే యుందువుగదా!

'అరిందంగారి అభిప్రాయ మేమిటో మీకు తెలిసింది కాదుగదా! లావుగా సొమ్ము యిస్తామంటే అసలు ఈ తాళం వేసినవాడెవడో, వాడేవస్తాడు; తీస్తాడు; అప్పుడు మనం వానిని పట్టుకోవచ్చును గదా అని ఆయన అంటున్నారు.'

'ఔనండీ ఇది మైములాకు. ఎన్నిగంటల ఎన్నినిమిషాలకు ఇవాళ తాళంవేశాడో, రేపు లేక యెల్లుండి లేక మరియే నాడైనా మళ్ళీ అన్నిగంటల అన్నినిముషాలకే, ఆ తాళం తోనే, రావాలి; మరోవేళప్పుడురాదు మరోతాళంతో బొత్తిగా రాదు. వెయ్యడానికీ, తియ్యడానికీ 24 గం॥ల చో॥ వ్యవధియుండవలెను. కనుక ఎవడు, ఏతాళంతో, ఎన్నిగంటల ఎన్నినిముషాలకు, వేశాడో, మళ్ళీ ఆతాళంతోనే, అంతవేళకే, సరిగా తియ్యవలెను. అలాగ్గాతీసేవాడు ఇప్పుడీతాళం వేసిన వాడుగాని, వానితాలూకు మనిషిగాని, తప్పకుండా అయి వుంటాడు. అందువల్ల మనకు ప్రయోజనం యేమిటంటే, ఈ

తాళం వేసినవాడుగాని, వాని పార్టీవాళ్ళుగాని, మనకు తెలియు డానికి వీలుంటుంది. ప్రజంటా—మనం యివ్వాలా; వాడు పుచ్చుకోవాలా? కాని ఒక్కపనిమాత్రం యిందులో వుంది. ఎవడు తాళంచెవితో ఈ కప్ప ఓపెన్ చేస్తాడో, వానినే, ఈ గదిలో పెట్టి, గొళ్ళెం వేసి, మామూలురకం కప్పతాళంవేసి, స్టేషనుకి కబురుమాత్రం చెప్పాలి. తర్వాత తమాషా చూడాలి; అదీ చమత్కారం. అంతేగాని నిజంగా డబ్బు ఖర్చైపోతుం దేమో అని భయపడనక్కరలేదు.' అని అరిందం సాను భూతిగా బలుకుచు, 'అసలు ద్రోహుల జాడేమైనా కనుగొన వలెనంటే యింతకన్న మంచిమార్గము మఱియొకటి నాకు యీ కప్పతాళం సందర్భంలో యిప్పటికి కానరాలేదు' అని పలికెను.

'అయ్యా! ఇన్‌స్పెక్టరుగారూ, ఏదో మీరూ మీరూ ఆలోచించుకుని, దొంగ దొరక్కపోయినా, సొమ్ము దొరికితే అంతేచాలు. కార్యం చెడగొట్టకుండా, తరుణం మిగిలిపోకుండా, సంగతు లన్నీ బాగా ఆలోచించి, తొందరపడకుండా సాను కూలు పర్చండి. నిజమయిన రక్షణభట శాఖవార మనిపించు కోండి. అదీగొప్ప.' అని లాలు పలుకుచు, 'మీకు బాగుందని తోచిన మార్గమే అవలంబించండి—ఇంతకన్న నేనేమీ చెప్ప లేను. ఆపైని మీచిత్తం' అని యనెను.

'పోలీసువా రందరును పోలీసు స్టేషనుకు పోయిరి. లాలుచందు తన కార్యముల నిర్వర్తించుకొనబోయెను.

అయ్యో, లాల్ ! నీవెంత వెఱ్ఱివాడవు ! 'దొంగ దొర క్కపోయినా, సొమ్ము దొరికితే అంతేచాలు' నని యనుచున్నా వెంత యనుభవము లేనివాడవు ! పోలీ సు నీ వెఱుగవు గాబోలు; పాపము కడుపులో చల్ల కదలకుండా ఒకచోట గూరుచుండి జమాఖర్చులు వ్రాసుకొనుచు, చిఠా అవర్జాలు తయారు చూచుకొనుచు, కావలసినవారికి బదు ళ్ళిచ్చుచు, కుటుంబా లకు కుటుంబాలు నాశనం అయిపోయే వడ్డీలు వేస్తూ, వడ్డీలకు వడ్డీలు కలిపి మఱియు మఱియు నసలును పెంచుచు, లోకుల యాస్తుల గలుపుకొనుచు, స్థూలసూక్ష్మముల నెరుంగనోల్లక గాలముపుచ్చు నీకు దొంగతనము జరిగినపిదప, మరల చోరీ మాల్ దొరకునను నాప భ్రమయని తెలిసికొనజాలక, మిక్కిలి పరిభ్రమించు నిన్నేమనియెదము ? పోలీసువారికి ఆ స్తి దొరకు టతో కార్యములేదు. పోయినవానిలో నొక చీపురుపుడక యైనను దొరికినచో ద్రోహిని పట్టెద మంతెగాని పోయినఆస్తి యంతయునుగాని, కొంతగాని, హక్కుదారునికి దృప్తికలుగు లాగున కనిపెట్టి పట్టియిచ్చెదమను నూహగాని, పంతముగాని, అదియే పరమావధిగానుంటగాని, పోలీసువారిపని కాదునుమా. పాపమది యెరుంగవు కాబోలు !

కాలరాయి

ద్వితీయ ఖండము

స్వయం కృతాపరాధము

మొదటి ప్రకరణము

రూ 1115 లు బహుమానము.

అరిం—ఔనండీ ద్రోహము లన్నియు వరుసగా జరుగు చుండగనే ఋజువును సాక్ష్యమును దొరకకుండ నేలాగున సాగు చున్నవో గమనించు చున్నారా ?

స॥ఇ—ఇన్ని నేరములకును గ్రంథకర్త యొకడా, ఇద్దరా అను సంశయము తీరనేలేదు

అరిం—ఒకడైతే నేమి ? ఇద్దరైతే నేమి ? ముందు జరుగ వలసిన పనికి ప్లాను వెయ్యండి. అది మనకు కర్తవ్యము.

స॥ఇ—ఔను. ఈ రోజు ఉదయం యావత్తున్నూ లాల్‌చంద్‌గారి కేసులో మనకు సరిపడి పోయినది గదా ! ఏదైనా ఇకను చెయ్యవలెను మీరేమి ఆలోచించినారు ?

అరిం—వీటి యన్నింటికిని ఫండ మెంటల్సు ముందుగా నిర్ధారణ కావలెను. ఏదాని కైనను మంచిదని యాలోచించి, నేనున్నూ, షెల్లాక్, బ్రాకేట్ లును ఇందులో సంపూర్ణమైన పని చేయుటకు నిశ్చయించినాము. ఇప్పుడు సుమారు మూడు గంట లయినదిగదా. ఈ రాత్రి మేము చెయ్యవలసినపని

చాలా యున్నది. ప్రొద్దుట ప్రయాణస్థుల దోపిడి కేసును గూర్చి విచారించుటకైనను వీలు చిక్కనేలేదు. ఇదిగో యిప్పుడు......

(అని ప్రయాణస్థుల నుద్దేశించి)

'వొన్లాండి, మీదగ్గర వున్న ఆస్తి యావత్తున్నూ తీసుకున్నారా ?'

'లేదండి—బట్టలు, వెండి, బంగారం యావత్తున్నూ, విడిచిపెట్టి, కేవలం రొక్కంమాత్రమే తీసుకున్నారు' అని ప్రయాణస్థులు ప్రత్యుత్తర మొసంగిరి.

అరీం—ఎంతమంది వచ్చియుంటారు ?

ప్రయా—సరింగా లెఖ చెప్పలేము, గాని 10 మంది కన్న యెక్కువగానే వుంటారని అనుకుంటాము. వాళ్ళో పెద్ద గొల్లు పెట్టుకొని కత్తులు, కఠార్లు పట్టుకునే వొస్తారు గదా ! ఇంకేం చెయ్యడం ?

అరీం—మీ దొక్క బండియేనా, మరెవరైనా మీకు తోడు వుండిరా ?

ప్రయా—మేమున్నూ వేరే మరొక మొగుడూ పెండ్లామున్నా కలిసి వెళ్తూవుంటిమి. మమ్మల్ని పట్టి మా వద్ద నున్నది దోచుకుని మమ్మల్ని వొదిలేశారు. వాళ్ళదగ్గిర యేమిన్నీ లేదుగదా అని వాళ్ళను పట్టి, తీసుకొని పోయారు.

ఆ తర్వాత వాళ్ళ మాట మరేమిన్నీ తెలియక వాళ్ళవాళ్ళు ఎంతో అల్లాడిపోతూవున్నారు.

అరీం—వాళ్ళేవళ్లో, యే వూరువాళ్లో, తెలుసునా మీాకు ?

ప్రయా—మాకు తెలియదు సుమండీ—

అరీం—సరే — మాకు ప్రస్తుతం కావలసినభోగట్టా తీసుకున్నాము. మేము కొంత ఎంక్వైరీ చేసిన పిమ్మట మిమ్మ ల్ని పిలిపిస్తాము. అప్పుడు మీారు మళ్ళీ రావలసివుంటుంది.

ప్రయా—ఔనండీ ఇహ ఏదేవని, మీారు పిలిపించినప్పు డల్లా రావడం—పోవడం—ఇదో కొన్నాళ్ళు జరగాలి. అసలు చోరీ చోరీలాగే వుంటుంది. మాసొమ్ము పోవడానికి తోడు ఈ శ్రమ దానికి వడ్డీ—ఇది పోలీసులకు మామూలే. మాకేం కొత్తకాదు. అలాగే వొస్తాము. యిప్పుడు శెలవు పుచ్చు కుంటాము.

ప్రయాణీకులు వెడలిరి.

అంతట నొకడువచ్చి 'కేసరి' యను పత్రిక నొకదానిని గొనివచ్చి అరీందమ్ బాబుగారి కొసంగెను. ఆయనయును పత్రికను తొందర తొందరగా దిరుగవేయుచు చూచుచు, నందొకచోట గల ప్రకటనను తాను చూచి సర్కిల్ ఇన్స్పెక్టరు గారికి చూడ నిచ్చెను. ఆయనయును ఆప్రకటననిట్లు చదివెను.

Look Here! తాళము తీయువానికి Look Here!

రూ 1116 బహుమానము

ఈ పురమున లాల్‌చంద్‌గారి యింత గదితాళము కాన వచ్చుటలేదు. అది యెవరు సరియైన తాళముతో తెరచెదరో వారికి రూ 1116 ల బహుమాన మొసంగబడును.

రక్షకభట శాఖవారు, కలకత్తా.

లాల్‌చంద్.

'సరిగానే యున్నదండీ, ఇక దీని ఫలితము మనము చూడవలెను.'

'మనము చూడుట కేమియున్నది. ఆ గది తాళము నెవరు తెరచిన, వారిని ఆగదిలోనే యుంచి ఆగదితలుపు తాళం వేసి స్టేషనుకు కబురు చెప్పవలసినదని లాల్‌చంద్ గారితో చెప్పనే చెప్పినాము. మరి యొక మన మిప్పటికి చెయ్యవలసినది గాని, చెప్పవలసినదిగాని, నురేమియు గానరాదు కాని అదిగో ఆప్రయాణస్థుల దారి దోపిడి కేసులో (High Way Robbery) కాస్త జల్దుకో వలసి యున్నది. ఇందు కొంకు ఇది మొదలుకొని, నేను, షెల్లాక్ బ్రాకెట్లు మాత్రము పనిచేదుము. మీకు అప్పుడప్పుడు భోగట్టా యిచ్చుచుందుము. ఫలోన్ముఖమునకు వచ్చిన తర్వాత మీకు తెలియజేతుము, రెండు మూడు రోజుల వరకును మే మెవ్వరమున్ను స్టేషనుకు రాలేము. మాకొరకు మీరు కబు రంపకండి. మేము దొరకము ప్రస్తుతము సెలవు తీసుకుంటాము.'

అని అరిందమ్ చెప్పి షెల్లాక్ బ్రాకెట్లతో వెడలి పోయెను.

రెండవ ప్రకరణము

మార్గమున బాటసారులు

'ఇప్పుడు చాలా రాత్రిగానే వుంది; ఏమి తోడు లేకుండా మన రెండుబళ్ళే బయల్దేరాయి గదా: అనే జంకుతో కూడా బయల్దేరాము. దేవుడు మనలను కటాక్షించి అదుగో అదో బండికూడా పంపించాడు.'

'ఔనౌను—అయ్యా, ఎవ్వరండీ—బండీ?'

'మేమూ—బేనిమాదేపూర్ వెళ్తున్నాం. మీరా రెక్కడికి?'

'మేమున్నూ బేనిమాద్ పూరే వెళ్తున్నాం'

'సరే—మాకు మీరు, మీకు మేము సాయంగా వెళ్ళిపోదాము. మావి రెండుబళ్ళు, మీదొక బండీ, మరి భయమేమిటి? మనం కాస్త మేలుకుంటే సరి. ఇదేనండి కొంచెం గడ్డయినతోట. సాధారణంగా ఈప్రాంతంలో మనం మేలుకుంటే మనకి మరేం భయం వుండదు.'

'భయ మేమిటండీ? భయం—భయం అని అనడమే గాని—ఏభయం లేదండీ—శివుని ఆజ్ఞ లేన్దే చీమైనాకుట్టదు. మన పురాకృత కర్మ ననుసరించే అన్నీ జరుగుతూ వుంటాయి. మన మేమిటో జాగ్రతపెట్టు కుంటామని అనుకోవడమే గాని,

మనమేం జాగ్రత్త పెట్టుకోగలం ? ఆ పశుకువు రక్షించాలిగాని, మనం యెందుకో లెఖ ? కాపాడుకోవడం గాని, కాపాడడం గాని, మన చేతుల్లోనే వుంటే, లోకంలో యిన్ని ద్రోహాలు, యిన్ని నేరాలు, యిన్ని ఘోరాలు యెందుకు జరగాలి? ఏమిటో మనం అనుకుంటాం గాని, అంతా వొట్టిమాట—వొట్టి మాట.’

ప్రయాణము సాగుచునేయున్నది

‘ఔనండీ—నిజమైన మాటాడినారు—మీ రిద్దరేనా యీ బండిలో-మీరిద్దరూ అన్నదమ్ములా ?’

‘ఔనండీ—మే మిద్దరమునూ అన్నదమ్ములము—ఆ బండిలో తోటికోడ ళ్ళిద్దరునూ నౌఖరుమనిషీన్నీ.’

బండ్లు త్వరత్వరగా పోవుచునేయున్నవి.

‘మేము ముగ్గురమే — నాభార్య, మరదలు, నేను మాత్రమే. బేగంమాద్‌పూర్‌లో మా ఆడవాళ్ళ పుట్టినిల్లు. అక్కడ నాగం రోజులుండి మళ్ళీ వెళ్లాం అని బయల్దేరాం’

‘అయ్యో, అన్నట్టు నిన్నటి కేసు విన్నారా ?’

బండి తోలువాండ్రును మిక్కిలి చురుకుగనే యున్నారు. గాఢాంధకారబంధుర మైన నా నడికిరేయికి కాలకాలుడు ప్రభుడై పరిపాలించు చున్నాడు.

‘ఔనండీ. ఏదో మా గ్రామంలో కూడా అనుకుంటూనే వున్నారు. కాని పూర్తిగా వినలేదు. అయితే ఏదాని

కై నా ప్రయాణంలో మాత్రం రాత్రుళ్ళు ఒంటిబండి నడవ కూడదు. బళ్ళల్లో నిద్రపోకూడదు.'

అని వీరనుకొనుచుండగనే 'గో' ల్లను శబ్దముతో రేచుకుక్కలవలె పాతికముప్పదిమంది మనుష్యులు దండధరులై బర్వెత్తుకొనివచ్చి, మొదట బండను దోలువారిని బండ్లనుండి దింపివేసి, వారిని దూరముగా గొందరు గొంచబోయిరి. మరి కొందరు బండ్లలో దూరి, మూడుబండ్లలో నున్న వారినింగూడ సమాంతముగా వేరువేరు తావులకు నెత్తుకొనిపోయి, వారి వారి యాస్తులం జూపకున్న వారినిం జంపుదు మని వారి చేతు లనున్న కత్తులను జూచి, వారును భయంపడి, ఇద్దరన్నదమ్ము లును వారి భార్యలునుగల కుటుంబమువారు, వారియొద్దనున్న స్వల్పమొత్తములనుదీసి యిచ్చివేసిరి. మూడవ బండిలో నున్న యజమాని, భార్య మరదలు గల కుటుంబమువారు, తమవద్ద నేమియు లే దనినందున, వారి బండి వెదకి, అందేమియు గా నక, వారి కండ్లకు గంతలు గట్టి, తమ యునికిపట్టుకు దోడ్కొ నిపోయిరి. తక్కిన రెండు బండ్లవారును, తమత్రోవను దాము మెల్లగ బోయిరి.

మూడవ ప్రకరణము

ద్రోహుల గుహ

వారి యాస్తులను జూపుమనిన జూపనందున ద్రోహుల గుహకు దోడ్కొనిపోబడిన కుటుంబమువారు భార్యాభర్తలును

దాసియు గదా! తమ ఆస్తుల నొసంగవలసిన దని యెంత బా
ధించినను నేమియు లే దనినందున, వారిని విడిచిపెట్టుటకు బ
దులు ద్రోహులు, తమ గుహా కేల నీ కుటుంబమును దో
డ్కొనిపోయిరో గదా! లేయిరెల్ల వారి యాస్తిని జూపవల
సిన దనియు, లేనున్న వారి యిండ్లెక్కడో, అందేమి యాస్తి
కలదో, యీ మొదలగు నంశముల నడుగుచు పావ మూ ము
వ్వుర నా ద్రోహు లెంత బీడించియుందురో గదా!

ఇక్కడికి తెల్లవారినది. ద్రోహులలో పెద్ద, ఒక
వార్తాపత్రిక జూచుకొనుచు, నీ ప్రమాంనులలో మనవాని
వద్దకు వచ్చి, 'ఏమి—నేను ఊళ్లోకి వెళుతున్నాను. ఆఖరు
మాట చెప్పు నీ దేయూరు? నీ యిల్లెక్కడ? నీ ఆస్తి యె
క్కడనున్నది?' యని హుంకరించుచు నడిగెను.

'మా దీదేశముకాదు. నాగపూర్ వానుడను. కల
కత్తాలో నున్న బంధువులను చూచుకుని, ఈ సమీపగ్రామం
లో వున్న మాబంధువులను చూచుకుని, తిరిగీ, నాగపూర్
వెళ్ళిపోతానని బయల్దేరాము. మేము కర్రలు కొట్టుకొని, అవి
అమ్ముకొని జీవనం చేస్తున్నాము. అంతేకాని కర్రల అడుతుల
వ్యాపారస్తులం కూడా కాము. పూటభత్యం పుల్లవెలుగు
మనుష్యులము. మాకు కూలి ఆడితే, కుండ ఆడుతుంది. మా
జీవనం, మా బ్రతుకూ, యిలాంటిదికదా: మాకు ఆస్తి
యెక్కడ దొరుకుతుంది నాయనా? మమ్మల్ని యెందుకు

బాధిస్తారు బాబూ మీరు? మాతోవని మమ్మల్ని పోసియ్యాం డి. ఇంతకన్న మరేం చెప్పుకోగలం ? మా ఆడవాళ్ళని కూడా యిక్కడ వుంచేశారు గదా — వాళ్ళు బెంగటిల్లిపోతారు నాయనా: రాత్రినుండి వాళ్ళని నేను చూడనైనా లేదు. ఏమైపోయినారో ఇప్పటికి నాకు తెలియదు గదా !' అని వేడు కోలుగా బలికెను.

'మీ ఆడవాళ్ళకేం భయంలేదు. మావాళ్ళదగ్గిర వున్నారు. మీసంగతంతా నిజంచెప్పేస్తే మీ రంతా కలిసి ఏకంగా వెళ్ళిపోవచ్చును.'

'బాబో, మాకేం లేదు నాయనా ! తిండికేలేదు— బండివాడు ధర్మానికి బండి కట్టాడు. పుట్టించిన దేవుడు తిండికి లేకుండా యింకా యెన్నాళ్ళదాకా చంపెయ్యకుండా, యిలాగ బ్రతకనిస్తాడో గదా అనే దుఃఖముతో మేము జీవిస్తూ బ్రదికి వున్నాము. దొరక్క దొరక్క మేమే మీకు దొరకాలా ! ఏంలాభం—మీదగ్గిర కొచ్చాం. ఇవాళ యింత కడుపునిండా అన్నం తిన్నాంగదా అని సంతోషిస్తున్నాం. మీదగ్గిరెన్నా ళ్ళుంటే అన్నాళ్ళూ మాకు యింత అన్నం దొరుతుతుందిగదా అని ఆశపడుతున్నాం. మాబంధువుల్ని చూశి కాన్నాళ్ళయిం దని వెళ్ళాలని వుందిగాని, అక్కడికి వెళ్ళే మాత్రం మేవుండి— దిబ్బ ? ఇక్కడ మీదగ్గి రుంటేనే నయంలాగవుంది నాయనా, గాని మా ఆడవాళ్ళ వూచీమాత్రం మీదే సుమండీబాబూ !'

'మీఆడవాళ్ళకేం భయంలేదుగాని, మాదగ్గిర మేము చెప్పిన పన్లు చేస్తూవుంటావా—నీకూ, నీ కుటుంబానికీ, అన్నం బట్టా యిచ్చి యేమైనా రొక్కంకూడా యిస్తాము.'

'ఔను బాబూ, ఇంతకన్నానా? పనియిచ్చి, అన్నం బట్టా యిచ్చే దాత లెవరు నాయనా ఈ కరువులోను?'

'సరే. నాతో రా—ఇదుగో—చూడు. అల్లదుగో మీఆడవాళ్ళు — కనబడ్డారా? ఇహ భయం లేదుగదా? ఇవుగో ఈబట్టలు కట్టుకో' అని యనుచు నాతని కేదో వింత తీరగు దుస్తుల దొడుగ నిచ్చి, యాతని కన్నులకు గంతలుకట్టి, ఆగుహనుండి యావలికి దోడ్కొనిపోయి, నాలుగైదు మైళ్ళ దూరమువరకును, మోటారుబైసికిలుమీద కొంతదూరమును, సవారీలో కొంతదూరమును తీసుకపోయి, పట్టణ సమీపము నకు రానిచ్చి, యాతని కన్నుల గంతలు విప్పి, 'రా—నాతో రా—ఊళ్ళోకి వెళ్ళిపద్దాము' అని చెప్పి, కాల్నడకను పుర వీధుల వెంబడి బడి పోవుచుండెను.

నాలుగవ ప్రకరణము

తాళము పట్టుట

పోలీసు స్టేషనులో సర్కిల్ ఇన్‌స్పెక్టరు, సబ్ ఇన్స్పెక్టరు, మంగత్సేన్ మొదలగువారు కూరుచుండి, ప్రమాణస్తు

లు కొందరు తమకు జరిగిన చోరీని గూర్చి, దొంగల చవాహా మొదలగు సంగతులు చెప్పుచుండగా వారిని వినుచు, వ్రాసు కొనుచుండిరి.

లాల్‌చంద్‌గారింట పగలు షుమారు పదిగంటలై నది నిన్నటి సాయంత్రము మొదలు యిప్పటి వరకును షుమారు ఏబదిమంది యైనను ఆ తాళము దీయుటకు బ్రయత్నించియు, విఫలమనోరథులయి పోవుచుండిరి. ఎవరో యిద్దరు మనుష్యులు వచ్చి, 'అయ్యా, మేము తాళం తెరుస్తాము. ఆ బహుమతీ సొమ్ము మా కిస్తారా?' అని యా యిరువురిలో నొకడడి గెను. 'సొమ్ము యివ్వడాని కేమీ అభ్యంతరం లేదు—గాని మిమ్మల్ని మించిపోయినవాళ్ళు చాలామంది పెద్ద పెద్ద వాళ్లు వచ్చి, చాలా కష్టపడి, తుదకి లాభంలేక వెళ్ళిపోయారు. మీ రేమిటో ఊరికే శ్రమపడతారేమో అని అనుకుంటాను' అని లాల్‌చందు బదులిడెను.

'పోనియ్యండి, ప్రయత్నం చేసినంతమాత్రాన నష్టం యేవుంది? తాళం తెరిస్తేనే సొమ్మిస్తారుగాని, ముందుగా యిచ్చెయ్యరు గదా.'

'సరే అయితే చూడండి—రండి' అనుచు లాల్‌చంద్ ఆ గదికి వేయబడిన తాళంకప్ప జూపెను.

వీరిరువురిలో నొకడు రబ్బురోళ్లు మొదలగు వానిని తయారుచేయుట—తిరగళ్ళకు, కల్వాపాత్రములకు, గంట్లువే

యుట, మొదలగు రాతిపనియే వృత్తిగా గల వానివలెను, రెండవవాడు యినుపసామగ్రి తయారుచేయువానివలెను, గాన వచ్చుచుండిరి. ఒకడు వయసు మీరినవాడు, రెండవవాడు బాగా వయసు ముదిరినవాడు.

పది గంటలు దాటినది. వీరిరువురిలో నొకడు. తన చేతనున్న యొక తాళపుగుత్తి దీసి, అందొక తాళము నీ రెండవవాని కొసంగి, తన జోబీవాచీ జూచుకొనుచు తాళము దెరువుమనెను. ఈ రెండవవా డేలకో గాని, యొక్క క్షణకాలము మాత్ర మేమో యాలోచించు చున్నటుల గానుపించెనే గాని, ఆ మొదటివాడు వీనిని మిక్కిలి తొందర పెట్టుచుండ, నాత డా తాళముతో నాతలుపు దెరచెను. లాల్‌చంద్‌గా రీతడు తాళము దీయు ననుకొనలేదు. ఇప్పుడు తాళము దెరువబడగానే, చంద్‌గారి శరీరము గంపింప జొచ్చెను. అట్లయ్యును తత్క్షణమే బహుమానముకై లోనికి బిలచి, కూర్చుండ నియమించి, తాళము దెరచిన యాతని నా గదిలోనే యుంచి, గొళ్ళెము వేసి, తన స్వంత కప్పు తాళము వేసి, తన పరివారములో గొంతమంది నట నుండుమని చెప్పి, తాను తొందర తొందరగా పోలీసు స్టేషనుకు బయ వెళ్ళెను.

తాళము దీయవచ్చిన వారిలో తాళముతో తలుపు దెరచినవాడు గదిలో నుంచబడినాడు గదా. మరి యొకడు లాల్‌చంద్‌గారు పోలీసు స్టేషనుకు పోయినా రను వంగతి పసి

పట్టినవాడనే, తనకు రావలసిన బహుమానమును గూర్చి, చంద్ గారు మరల వచ్చునంత దనుక నైన నట నుండక, త్వర గమనుడై వెడలిపోయినటుల గానవచ్చుచున్నది; కానిచో, చంద్ పోలీసు స్టేషనుకు వెళ్ళి సర్కిల్ ఇన్‌స్పెక్టరుగారితో చెప్పగా, నాయనయును ఉత్సాహముతో, మంగల్‌సేనుని దోడ్కొని, చంద్‌గారి యింటికి వచ్చునరికి, ఆ మనిషి కాన రాకుండుటకు కారణ మేమై యుండును?

'ఏరండీ! ఇద్దరు వచ్చినారనన్నీ, అందులో ఒకడు లోపల, ఒకడు పైన, వున్నాడని చెప్పినారే—వాడేడీ?' అని సర్కిల్ ఇన్స్పెక్టరుగా రడిగిరి.

'ఏమో—ఎటుపోయాడో! అవతల ఎక్కడో వుంటే వుంటాడు. ఇంతకీ మనకి కావలసిన మనిషి గదిలోనే వున్నాడు గదా!'

'అలాగా.........'

ఇన్‌స్పెక్టరుగారి ముఖమున నేలాంటో గాని లాలుచంద్ నకువలె సంతోషచిహ్నములు గానరాలేదు. లాల్‌చంద్‌గారు ఆ గది తలుపు తాళము దెరచి, గొండ్లెము దీసి, తలుపులు దెరచెను. ఆ గదిలో నున్నవాని నందరును చూచిరి.

మంగల్సేన్—సునాయాసంగా ద్రోహి దొరికే ఉపాయం చేశారండీ.

ఇన్స్పెక్టరుగారు మాత్రం మారు పలుకక, తదేక ధ్యానముతో, నా గదిలో నిలచియున్న వానిపై నెగా దిగ జూచుచుండిరి.

'ఏమండో, ఏమిటి—మనిషి స్పష్టంగా దొరికినా ఆలా చూస్తూ ఆలోచిస్తూ వున్నారేమి? ఇప్పుడు కూడా ఏదో పిష్టపేషణం నబబులు చేస్తారా యేమిటి?—అదే ఆలోచిస్తూవున్నట్టుంది—'

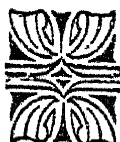
'ఉండవయ్యా, ఎప్పుడున్నా తొందరే గాని మీదగ్గర మరేమిన్నీ లేదు—'

ఆ గదిలో నిలచియున్న యాతడు ఇన్స్పెక్టరు నుద్దేశించి, 'ఐనది. అనుభవించినాను—స్వయంకృతాపరాధము. నా తాళమే పట్టినారు.' అనుచు, ఇన్స్పెక్టరును తన వద్దకు పిలచి, ఏదో గుర్తుగలసంఖ్యను చెప్పెను.

'అయ్యో! బాబూ, అరిందమ్—ఎంతపని జరిగినది! రండి—రండి—స్టేషనులో మాట్లాడుకుందాము' అనుచు సర్కిల్ ఇన్స్పెక్టరుగారు యరిందమును దోకొనిపోయిరి.

అయ్యో, లాల్, ఇదు డేమంటువు? నీచే చెరపెట్ట బడిన వానిని సర్కిలు ఇన్స్పెక్టరు, 'అయ్యో...అరిందమ్...' అనుచు, శిక్షించుటకు మారు తనతో దోడ్కొనిపోవుచున్నాడిదేమి?

ఇప్పుడు సర్కిలుఇన్‌స్పెక్టరుగారి మానసమున నెట్టి యూహా లుద్భవించు చున్నవో ప్రాయ నవసరమయి యున్నను, అడుగడ్డునకును అరీందమ్‌షెల్లాకులను, పర్యాయ మున నిన్స్పెక్టరుగారిని గూడ, ననుమానించుచు నున్న లాలు చంద్‌నకోడి వ్రాయ మాకలము సాహసింపజాలకున్నది.

కొలూరాయి

తృతీయ ఖండము

మొదటి ప్రకరణము

రూ 2,175 లకు హుండీ

సుమారు 12 గంటలు కావచ్చినది. పోలీసు స్టేషను లోనున్న అరిందమ్ బాబుగారి పేర విలాసము గల ఒక హుండీ పట్టుకుని వచ్చి ఒకడు ఆయనతో 'అయ్యా, ఈ హుండీ తాలూకు రూ 2,275 లను తమరు యిప్పించవలసిన దని చమన్‌సింగ్‌గారు పంపినారు. కావున త్వరగా యిప్పించ గోరుచున్నాను' అని యనెను.

'ఏదీ—హుండీ—ఇదా; మాకు చేసిన వప్లయిలతాలూకు బాకీగదూ—సరే నీ పేరు 'కరింబక్సు' కదూ: ఈ హుండీ వెనకప్రక్కనే నేను మాబాంకర్ పేర ఎండార్సు చేసియిస్తాను, నువ్వు చున్నీలాల్ గణపతిరాయ్‌గారి దగ్గరకు ఈ హుండీ పట్టుకుని వెళ్ళి, ఆయనకు చూపిస్తే, నీకు సొమ్మిస్తారు. అది పట్టుకుని వెళ్ళి, చమన్‌గారికి యిచ్చి, నేను 'రామ్—రామ్' చెప్పినానని చెప్పు.'

'సరే అలాగేనండి—'

ఆ హుండీ వెనుక ప్రక్కనే—

'ఈ హుండీ తాలూకు మొత్తం చమన్‌సింగుగారి నౌఖరు కరీంబక్స్‌కు యిచ్చివేయువలెను.

అరీందమ్'

శ్రీయుతులు, చమన్‌సింగ్ అండ్ సన్సు గార్లకు,
కలకత్తా.

అని వ్రాసిన ఆ కాగితమును కరీంబక్స్‌కు యిచ్చి, మరి యొక చెక్కు రూ 2,000 లకు తన ఖర్చులకొరకు, తనకు ఆ సొమ్ము చెల్లుబడి యగుటకు తన నౌఖరు నందకిశోరలాల్ పేర ఇష్యూచేసి, నందకిశోరలాల్ చేతికిచ్చి, కరీంబక్సును, లాల్‌నున్నూ, గణపతిరాయిగారి వద్దకు పంపివేసెను.

రెండవ ప్రకరణము

తంతిమనియార్డరు

పోలీసు స్టేషనులో నేలాకోగాని యాలోచనా నిమగ్నుడై యున్న అరీందమ్ బాబుగారి వద్దకు టెలిగ్రాఫ్ ప్యూన్ వచ్చి, ఏదో యొక కాగితము తెచ్చి, ఆయనచే సంతకము చేయించుకొని, వెడలి పోయెను.

అరీం—చూచినావా, స్నేహముయొక్క బలము! కొద్ది రోజులలోనే కాన్నై యున్న నా కుమార్తె వివాహమునకు సహాయము చేయగలవా యనియన, చంద్రమౌళిగారు 3,000 లు టి. యమ్. ఒ (తంతి మనియార్డరు) పంపినాడండీ నేను పోస్టాఫీసుకు పోయి డెలివరీ తీసుకుంటాను.

సా॥ఇ—ఇప్పుడు పోస్టుమాన్ అదేనా యింటి మేమర్ తీసుకుని వచ్చినాడు.

అరీం—ఔను.

సా॥ఇ—మరైతే పోస్టాఫీసుకు వెళ్ళ రేమి? ఎందు కాలవ్యయం?

'ఔనిదుగో కొంచెం యిక్కడ పని చూచుకుని బయలుదేరి వెళ్ళగలను.'

మూడవ ప్రకరణము

అరీందమ్ బాబుగారి యిల్లు

'చూచినావా, మన చంద్రమౌళియొక్క అభిమానము. మన సరోజిని వివాహమునకు సొమ్మును గూర్చి ప్రసంగరీత్యా నేను చెప్పి నేటికి 15 దినములైనను కాలేదు. అప్పుడే మూడు వేలు తంతి మనియార్డరుగా పంపినాడు.

'సరేగాని, మీకు సొమ్ము అందినట్టున్నూ, ఈ సహాయమునకు మీ కెంతేని కృతజ్ఞులనిన్నీ తెలియజేయుచు తంతి నంపిరా ?. లేదా ?'

'అయ్యో, అలాగు వూరకుంటానా ! ఇప్పుడే తంతి మనిఆర్డరు పుచ్చుకుని చంద్రమౌళికి నా కృతజ్ఞతను దెల్పుచు టెలిగ్రాము పంపి వచ్చుచున్నాను.'

'అయితే యీ నెలలోనే సరోజిని వివాహము గదా; సొమ్ము చాలదేమో యని సంశయించు చుంటిరి; ఇప్పుడు మరి ఆ చిక్కులేదు గదా !'

'మరే చిక్కునులేదు. ఏ సంశయమును లేదు. మనకు సోడా, బట్టలున్నూ సప్లయిచేసిన చమన్‌సింగుగారి రూ2,175 ల హుండియున్నూ, సరోజిని వివాహముకొరకు రూ 2,000 లకు చెక్కున్నూ, మన బాంకికి పంపివేసి, ఆఫీసులో పని చూచుకొనుచుండగానే యీ టెలిగ్రాఫ్ మనిఆర్డరు వచ్చినది. అసలు చంద్రమౌళితో నాకు మూడువేలు పంపవలసిన దని కోరలేదు. ఈ కార్యమునకు 3,000 జరూరనిన్నీ, అందు విషయమయి నేను మిక్కిలి ప్రయత్నించు చున్నానని మాత్రమే చెప్పినాను. అలాంటిది తాను అత్తాతుగా మూడు వేలు, టి. యమ్. ఓ. గా పంపినాడు. కనుక, అదిన్నీ బాంకినుండి వచ్చే మొత్తమున్నూ, కలిపితే వివాహ కార్యము సరళీగా జరిగి పోతుంది. మరేమీ తకరారులేదు.'

'అయితే మీరు సాయంత్రంలోగా మంచి ముహూర్తము పెట్టించినయెడల, ఆ ముహూర్తపు వ్యవధి ననుసరించి పెండ్లిపనులు చేయించుటకు వీలుంటుంది.'

'సరే; నేను పోలీసు స్టేషనుకు వెళ్ళెదను. ఈ రోజున శనివారము; రేపు తీరుబడిగా నుంటుంది. అన్ని కార్యములునూ చక్కగా చూచుటకు వీ లుండును. నేను ప్రస్తుతం ఠాణాకు వెళ్ళి, అక్కడ పని చూచుకుంటాను'

నాలుగవ ప్రకరణము

పోలీసు స్టేషను

'ఏమండీ టి. యమ్. ఓ. డెలివరీ తీసుకున్నారా?'

'ఆ—తీసుకున్నాను'

'చూచారా నేటి కేసు?'

'లేదు! లేదు! నిన్నటి మన క్వైరీకి ఏదైనా అడ్రెస్ వచ్చినదా?'

'రాకేమి? మీరు ఏదైనా స్కీము వెయ్యాడమన్నా, అది నిరర్థకము కావడమూనా?'

'అంతా సార్థకమే చూచారు కదూ స్వయంకృతాపరాధము ఎంత చిక్కు తెచ్చిపెట్టిందో! ఏమిచేయుటకున్నా

పీలులేక, తుదకి వాని చేతుల్లో చిక్కుకుని, నేనుతీసిన గోతులో నేనే పడ్డాను—కొనకి నా తాళమే పట్టినాడు. అదుగో, ఆలాగే వుంటుంది— ఒక్కొక్కప్పుడు స్కీము అడ్డంగాతిరిగితే.'

'అయితేనేం. ఎన్నిసంగతులో తెలిసినవి కావా!'

'ఆ—అన్నీ తెలియుడమే! ఈ తెలియుడాలన్నీ కార్యానుకూలత ననుసరించే వుంటవి సరే ఏదిలాగున్నా ప్రొసీజరొకటిసరిగా వుండవలెను గదా. ఏదీ కేసరి?'

'ఇదుగో'

దారిలో నొక చోట ఎర్రసిరా గుర్తు వేయబడిన కాగితము తీసి ఆయున యిటుల జదివిరి.

'శుక్రవారపు కేసరి దినపత్రికలో బ్రచురించిన రూ 11.6—0—0 ల లాల్‌చంద్ గారి బహుమాన విషయము' నకు బ్రత్యుత్తరము:—

ఆ తాళము 10 గం. 15 నిముసములకు వాయ్ పనిచేయువానిదుస్తులుగల నా నౌఖరుచే తీయించితిని కావున ఆ వెయ్యి నూటపదహారు రూపాయల బహుమానమునకు నేనే హక్కుదారుడను. నాపేరు మధుసూదన లాల్. మీరు పత్రికలో బ్రచురించిన రీతిగా ఇన్‌ష్యూర్ చేసి పంపవచ్చును.

'మధుసూదనలాల్.'

'వహ్వా! ఏమి చమత్కారము!! ఇదో పేరా! ఏంపేర్లు! ఏం చర్యలు!! అయ్యో, వీడే సుమండీ అఘటన

ఘటనా సమర్థుడు. పెట్టిన పేరు పెట్టుకోకుండా, చేసినపని చేయకుండా, దొరికీదొరికకుండా, ఔనో కాదో తెలియనీయకుండా ప్రవర్తించుచున్నాడు.'

'సరే లెండి—ఇక మనం చేయవలసిన పనియేమో తెలుసునా ?'

'ఏమో, మీరే సలహా చెప్పండి—'

'చెప్పడమునకేమున్నది; లాల్‌చంద్ గారితో చెప్పి ఆ సొమ్ము పుచ్చుకుని, ఇన్‌ష్యూర్ చేసి పంపించి మీరు పోస్టాఫీసు దగ్గర కాచుకుని యుండవలెను.'

'సరే—ఇక నేదో ఆ పాట్లన్నీ నేను పడతాను లెండి' అని చిరునవ్వు నవ్వి, అక్కడనుండి లేచి ఆయన తన యింటి ఆఫీసు గదిలోనికి బోయి, కొన్ని సీసాలను దీసి, యేమేమో చేసి, మరికొంత సేపటికొక పెద్ద కవరు మధుసూదన లాల్ గారి పేర విలాసము వ్రాసి, 'లాల్‌చంద్ వద్దనుండి' యనికూడ వ్రాసి తన నౌఖరు కిచ్చి పోస్టాఫీసుకు పంపివేసి, యేమేమో యోచించుచు తన యింటనే కూర్చునియుండ గణపతి రాయి గారి వద్దకు పోయియుండిన కరీంబక్ష్ యను నందకిశోరలాలు యును, కొన్ని కాగితములు పట్టుకుని వచ్చి అరిందమ్ బాబు గారికి యిచ్చి యెదుట నిలువబడెను బాబుగారును ఆ కాగితము లన్నియును జూచుకుని విస్మయమొంది నోట మాటలేక మిన్నకుండిరి.

ఏమిది! అరిందమ్, ఏమా విస్మయాననము? ఏమి యానోట మాట లేకుండుట? ఏమి యూరకుందు వేమి?

కరీంబక్స్—ఏమండీ, ఏం చేస్తార్, చమన్‌సింగ్‌గారి కేమని చెప్పమంటారు?

అరిందమ్—సరే, నీవు వెళ్లు; కొద్దిరోజులలో నిచ్చెద నని చెప్పు ఈ కాగితములు నావద్దనే ఉండనిమ్ము.

కరీంబక్స్—అలాగ వల్లకాదండి—మీకు నేనిచ్చినది డిమాండ్ డ్రాఫ్టు గాని మరొకటీ, మరొకటీ కాదు. గనుక మీరా డ్రాఫ్టువుంచుకుంటే, ఆలాగు వుంచుకున్నట్టు మీరో వుత్తరం చమన్ సింగుగారి పేర యివ్వాలి. లేకుంటే డ్రాఫ్టే వాపస్ చెయ్యాలి.'

అరిం—సరే వుత్తరం వ్రాసియిస్తాను.

అనుచు నేమేమో వ్రాసియిచ్చి వానిని పంపివేసి మరల యథాస్థానమున గూరుచుండి ఆ తరుసలి గాని చేతలకు విస్మయ సాగరమున నీదులాడుచుండ, నింతలో తంతివార్తా వహుడొక తంతిదెచ్చి యిచ్చి బాబుగారి సంతకము పుచ్చుకుని మరలి పోయెను.

ఇపు డిప్పుడే తన కందిన తంతివార్తయును, పది నిముసములకు వెనుక తనకు చేరిన డిజానర్డు డిమాండు డ్రాఫ్టును, డిజానర్డు చెక్కును, చూచుకొని కొంత తడవు పూర్వాపర సందర్భముల నాలోచించుకుని గాబోలు, చివాలున లేచి చున్నిలాలు గణపతిరాయ్ గారి బ్యాంకికి పోయెను.

—

అయిదవ ప్రకరణము

అన్నీ చిక్కులే !

'ఔరౌరా ! ఏమి దిట్టరివిరా !
ఏమి బుద్ధి కౌశల్యమురా !
ఏమి దౌర్మార్గ్యమురా !

నీ ప్రయత్నములును, నీ చేతలును, నీ యెత్తుగడలును నీ పన్నుగడలును చూడ జూడ నన్నియు నీ యరిందమ్ దేవనే గురి సేయుచున్నటులే గానవచ్చుచున్నవి. లాల్‌చంద్ గారింటి చోరీ కేసులోనా నన్నే ద్రోహిని జేసితివి ! అందుల కన్నినోన్ని రుజువులును, దాఖలాలును నీ బుద్ధి చాతుర్యమువలన జూపితివి. నాకు దోడు జేసితివి పాపమా షెల్లాక్‌ను గూడ ! పిదప పోలీసు సూపరింటెండెంటువై నన్నే బంధించితివి ! అనంతరము లాల్‌చంద్‌గారి గది తలుపు తాళము దీయుటలో నేను నీకొరకు దీసిన గోతిలో నన్నే ద్రోసి కప్పివేసితివి ! మఱియు నివుడు నానర్వస్వమును గణపతిరాయ్‌గారి బ్యాంకిలో నానంతకముచేసి ప్రబ్లిశుగా దోచుకుని నన్ను నిర్ధనునిగా జేసితివి ! నేనంపిన చెక్‌యును, నాపేర చమక్‌సింగ్‌గా రంపిన డ్రాఫ్టును నీ వలననే గదా, డిజానరై వాపసు వచ్చినవి !

అయ్యో! డబ్బులేక యిబ్బంది పడుచుందునేమో యని యూహించిగాబోలు, బోగస్ తంతి మనిఆర్డరు మూడువేల

కంపితివి ! అది తెలిసికొన జాలక మాసంప్రదాయమాళియే పంపె గాబోలని సంతసించి వానికి ధన్యవాదములతో తంతి నంపగా నిదిగో తానేమియు నెరుగననియు, పొమ్మంపనిదే పంపితినని తన్నకనక్కము లాడవలదనియు, దానివ్వాడు కొంచె మొత్తు డులో జిక్కియున్నాననియు, దగిన సాయము నొసర్చ జాలమికి క్షమింపు డనియు నిపుడీ తంతి నంపినాడే !

* * * * *

'ఓహో, ఏమి నాటకమాడుచున్నావురా? ఇన్ని కతల బన్నెడి నీవొక్కండ వౌనో, కాదో గాని, నీ కుతంత్రములు ప్రశంసనీయములు. కాని యిన్ని నీప్రయత్నములును అరిందమ్ కూర్చియేనా? అయిన నౌగాక; గాని, దొంగనాణెములు తయారు సేయుచున్న కాలూరాయిని నీవేయైనయెడల, ఆనాడు గుల్నుమ్ చెప్పినరీతిని దొంగలకు గురువగు కాలూరాయిని నీవే యైనచో, నిన్నుమాత్రము సామాన్యముగా వీడువాడను గాను. ఈ బొందిలో నీప్రాణముండగా, పట్టిన పంతము నెరవేరు నంతదాక అరిందమ్ నిన్నులపాల వీడువాడు గాడు, ఇదుగో యిప్పుడిపుడే నేను సంధించిన నారాయణాస్త్ర ప్రయోగ మమోఘమై పరిణమించును గాక—

'ఓరా! నీయొక్కయో గాని, మాయొక్కగాని లయకారి తన మేర్పడు సమయ మాసన్నమైనది. అరిందమ్ అయినను నామమాత్రావశిష్టుడు కావలెను. కానిచో ద్రోహకులావతం

నుడ వగు నీవైనను నాయనమ్మా! జ్ఞానవిశిష్టుడవు కావలె నంతెకాని మన మిరువురమును నేకకాలమున జీవించి యుండరాదు. అట్టిది నీకైనను నాకైనను పొందవీకత. అది నీకైనను నాకైనను నవయశః కారకమును, కారణమును గదా. నేను శని వారము, ఆదివారము నాకు మఱికొన్ని యేర్పాటులు చేసికొనుటకు వ్యవధికలదు. సోమవారము పోస్టాఫీసు వద్దనే నిన్నో, నీవాసినో, పట్టి తీరవలెను.' అనుచు నాతండతి రయమున గృహోన్ముఖుండై పోబోవు చుండగా, నౌకరొకండు వచ్చి, 'బాబూ, అమ్మగారొకసారి తమ్ములను వీలుచేసుకొని యింటికి రమ్మను మని నన్ను తమ వద్దకు పంపినారనెను.

'నీ వెవరు?'

'తమ నౌకర్ను'

'నిన్నెవరు నౌకరుగా నియమించినారు?'

'అమ్మగారు.'

'ఎప్పటినుండి?'

'నిన్న సాయంత్రము చెప్పినారు. ఈరోజు ఉదయం నుండిన్ని నౌకరీ చేయుచున్నాము.'

'చేయుచున్నాము—అంటివే; మీ రెందరు?'

'మేమా; ఐదుగురము ఉన్నాము. సరోజిని అమ్మాయిగారి వివాహముకదా వారం రోజుల్లో! ఆ పెళ్ళికి పనులు చేయించుచున్నారు. ముగ్గురాడవాళ్ళున్ను, ఇద్దరు మొగవాళ్ళున్ని

కూడా వుంచివున్నారు. ఆడవాళ్ళు ఆడపన్లున్నూ, మొగ వాళ్ళము మొగపన్లున్నూ, చేస్తున్నాము.'

వీ రిరువురును వడివడి నడచుచు బాబుగారి యిల్లు సమీపించుచున్నారు.

'ఎన్నాళ్ళకోసం మిమ్మల్నందర్నీ వుంచినారు అనగా ఎన్నిరోజుల వరకూ పనిచేయుటకు మిమ్మల్నందర్నీ నౌఖరీ వుంచి వున్నారు?'

'ఎన్నాళ్ళదాకా కేముంది? అమ్మాయిగారి వివాహాం అయిన మూడురోజుల దాకా ఉండమని రోజుకూలికి నిర్ణ యించి వుంచినారు.'

'సరే'

ఇటుల మాట్లాడుచునే బాబుగారిల్లు సేరిరి.

ఆహా! వారి భవనము నిత్యకల్యాణమును—పచ్చల తోరణమును, అయియుండెను. అందరును వచ్చువారును బోవువారు నై యుండిరి.

ఇంట స్వర్ణమయి వేయికన్నులతో పెండ్లిపనులు జేయిం చుచుండెను.

బంగాళా దేశమున నొక తాలూకాకు తహసీల్దార్ పనిచేయుచున్న కిషన్ చంద్రసేన్ గారి జ్యేష్ఠకుమార్తె యగు స్వర్ణమయి అరిందమ్ బాబుగారి ద్వితీయ కళత్రము ఈయ నకు ప్రథమ కళత్రమువలన సంతానము గాని, సంసార

ముఖము గాని చేకురక మునుపే, ప్రథమ కళత్రవియోగము సంఘటించుటచే, స్వర్ణమయిని ద్వితీయ కళత్రముగా వివాహము జేసికొనెను. పాపమీ మొదలనయిప్పటికి పంద్రెండేండ్ల వయసుగల సరోజని తప్ప మరి పిల్లలు లేరు. పోనీ యిక ముందైనను పుత్రసంతానము కలుగనా యని యనుకొందమన్నను, మఱి సంతానయోగ్యతయే లేదని ఆంగ్లవైద్య శాస్త్రపారీణ యగు హార్డుదొరసానిగారు సిద్ధాంతపరచియే యున్నారు కావున నీ సరోజని వివాహ మత్యుత్సాహముగ జరుపనుద్దేశించి, అరీందమ్ బాబుగారు తమవద్ద నున్న సొమ్ము చాలక, బ్యాంకిలోనున్న తమసొమ్మును దెప్పించుకొన చెక్కు పంపియుండిరి గదా మఱియును చాలక చంద్రమౌళితో తన కుమార్తె వివాహమునకు మూడు వేలకు తగ్గకుండ సహాయము (అప్పిచ్చుట) నభ్యర్థించునటుల ప్రసంగము గూడ జేసిరి గదా! ఇంతకును ఈయన యే పదిమందికి వివాహము చేయవలెను గనుక!

స్వర్ణమయి యును, ఒడలు దెలియనంత శ్రమపడుచు, కూలికి గొందరు కూలీలను, నౌకరులను నియమించి, రాబోవు బంధుగులకును, పెండ్లివారికిని, బసలును, విడుదులును యేర్పరచుట, భోజన సదుపాయములకు వలయు నేర్పాటులు చేయుటలోను గాగల పనులలో నతిచురుకుగ నామె సంపూర్ణముగ నిమగ్నయై యుండెను.

అరీందమ్ బాబు తన యింటికి బోయి యాసనమున నొక వాలుకుర్చీపై మేనువాల్చి, విశ్రాంతి నొందుచుండెను,

వేళ యతిక్రమించినందున భోజనమునకురావలసినదని, క్రొత్తగా నియమింపబడిన కూలివానిద్వారా, స్వర్ణమయి కబురంపె కదా! బాబుగారు వచ్చిరనితెలిసికొని స్వర్ణమయియును నాథుం జూడవచ్చి, 'ఏమిది. నేడింత సేపటివరకును భోజనమునకే రాలేదు భోజనానంతరము మరల పనులు జేసికొన వచ్చును గదా యని కబురంపితిని.' అనుచు భర్తమోము తేరి పార జూచి, 'ఏమోగాని యీరోజున మిక్కిలి ఆయాస పడినటులును, ఏదో విచారాంతరము మీమానసమును గలవర పెట్టుచున్న నట్లును దోచుచున్నది — కారణ మడుగవచ్చునా ?' యని సవినయముగ స్వర్ణమయి పలికెను. కొంతతడ వాతడు మిన్న కుండి—'స్వర్ణమయీ, నీ యుత్సాహమునకును, నీ ప్రయత్న ములకును, నేను సహాయ పడజాలకుండుట యటుండ, నా వలన గొంత యపరోధము గూడ కలుగు చున్నందుల కెం తయు విచారించుచున్నాను' అని పలికెను.

'మీరు స్వయముగ నవాంతరములు గల్పించరే. దైవి కములే యైనచో, దైవమున కిష్టము లేదనియే యెంచి ప్రవ ర్తింతుము. ఇప్పుడు కాకున్న మఱి యొకప్పుడీ శుభకార్యము నెరవేర్పగలము.'

'నీతో చెప్ప కేమి ? ఒక్కసారిగ నెన్నో చిక్కులు ద్రోహులవలన కలిగినవి. బ్యాంకిలో నున్న మన సొమ్మంత యు నానంతకము ఫోర్జిచేసి ద్రోహి యెవడో కొల్లపెట్టినాడు.

మరియు చంద్రమౌళి పేరుతో నాకు మూడువేలకు దొంగ టెలిగ్రాఫు మనియార్డరు పంపియున్నాడు. అందును గూర్చి పెద్ద చిక్కు రానై యున్నది. అది సోమవారమునాడు తేల గలదు.'

'అయితే మీనంతకము ఫోర్జిచేసి ధనము కొల్లగొట్టిన వాడును, మీకు రూ 3000 లకు టెలిగ్రాము పంపిన వాడును ఒక్కడేనా! లేక యిద్దరా?'

'ఒక్కడో, యిద్దరో, పదిమందో, నేను చెప్పలేను గాని, ద్రోహు లందరును అరిందమ్ దెననే గురిచేయుచున్నట్లు దోచుచున్నది'

'తుద కేమి తేలినది?'

'తేలుట కేమున్నది. ఎక్కడనున్నా నాతాలూకు సొమ్ము లేదు—నడచుచున్న నెలజీత మొక్కటి తప్ప, మరి యాధారమే లేదు. మనకు సౌదా సప్లయిచేయుచున్న గులాబ్ సింగ్ తనకు మన మీయవలసిన సొమ్మును గూర్చి తొందర చేయుచు డిమాండు డ్రాఫ్టు నంపియున్నాడు. కావున నీ మాసములో వివాహ మాపి, మరియొకప్పుడు, జరుపవలె నని దోచుచున్నది. ఇందు కే మందువు?'

'అయ్యో, యిన్ని చిక్కు లొక్కసారిగ సంప్రాప్త మయినప్పుడు, యీ ముహూర్తమునకు వివాహము జరుప వలదని దేవుని యభిమతమును, సంకల్పమును, అయి యున్న

దని దలంచి నాపివేయవలసినదే. నిన్నటి మూడువేల తంతి మనియార్డరు మనము చంద్రమౌళి పంపినా డనుకున్నది దగా యేనా ! ఎంత గుండెనిబ్బరము !'

'ఈ క్రొత్త నౌఖర్ల నందరినిన్నీ పంపివేయుము.'

'మరియొక గంటకాలము పని చేయించి వారివారి చేతులలో నున్న పనులు పూర్తిచేయించి, వారి కీయవలసిన సొమ్మిచ్చి పంపివేసెదను.'

'సరే' యని అరిందమ్ బాబుగారు భోజనాది కార్యము లొనర్చికొని, ఆ దినమున మిక్కిలి వేగముగ బరుండబోయిరే గాని, ఆపదలపై నాపత్తులే వరుసగ, గలుగుచుండ, ఆందోళనా రహితమై, నిశ్చింతగా నున్న గదా మేనువాల్చి నంతనే నిద్ర పట్టుటకు ! హంసతూలికపై బన్నుండినను, ముండ్లపై బన్నుండి నను గూడ నొకటియే గదా ! ఉండి యుండియు దీర్ఘోచ్ఛ్వాస ములు దీయుచు, పాన్పుపై నొక్క నిముసమైనను విశ్రాంతిగా బరుండలేక, యిటు నటు దొర్లుచు, బహు మనస్తాపముచే నెంతసేపటికిని సూర్యోదయము కాదే యని వేదనం బడు చుండెను.

మనోవేదనచే బాధితులౌ వారికి నిముసములు గడియ లై, గడియలు ఝాములై. ఝాములు దినములై, దినములు దీర్ఘములై తోచుట; మనోవిచారము లేక, ఆనందసముద్ర మున నీదులాడుచున్న వారికి, దినములు ఝాములై, ఝాము

లు గడియలై, గడియలు నిముసములై, నిముసములు బహు ప్రాస్వములై తోచుట లే కాలమునగాని, ఏ దేశమునగాని, ఎవరికిగాని, సహజములేగదా!

ఆ ర వ ప్ర క ర ణ ము

క్రొత్త భోగట్టా

సర్కిల్ ఇన్‌స్పెక్టరుగారును మరియు నింకెవరెవరో ఠాణాలో ముచ్చట లాడుచుండగ, నరేంద్రబాబుగారు ఠాణాకు వచ్చిరి. వీరు వచ్చిన మరి కొంతసేపటికి కెవరో బాబుగారి నెరిగినవారు గాబోలు వచ్చి, 'బాబుగారూ, తమ కేలాకో గాని ఎరెస్టు వారంటో, లేక, ఏదో సమనో గాని వచ్చినట్లు పోస్టాఫీసు సమీపములో ననుకొనుచుండగా లీలగా విన్నాను. ఎందుకైనా మంచిదని తమతో మనవి చేసినాను.' అని ప్రసంగవశంబునంబోలె యనెను.

సర్కిల్ ఇన్—ఏమిటండీ, ఇదో గంద్రగోళము. అన్నీ ఒకదాని వెనుక నొకటిచొప్పున వరుసపెట్టె ఆపత్పరంపర లేనా! నేను మిక్కిలి చింతించుచున్నాను. మీరు కొన్నాళ్ళు శెలవుపెట్టి యింటివద్దనే యుండినచో, కొన్నాళ్ళకు యీచిక్కులన్నియు వదలిపోవచ్చును.

అరీం—అది పురుష లక్షణం కాదు.

సూర్యకాంతమణి యచేతనంబయ్యును సూర్యపాదములు సోకినంతమాత్రాన మండిపడుటంబోలె తేజోవంతులు పరులు చేయు పరిభవంబుల నోర్వజాలరు; మఱియు ఆపదలు సంభవించినపుడు ధైర్యమును, ఐశ్వర్యప్రాప్తి యపుడు ఓర్పును, సుస్వభావములు గదా.

కావున నధైర్యపడి, పౌరుషము విడచి, ప్రతిపక్షుల దుష్కృత్యముల కోడి, ప్రజల సౌఖ్యము చూడక, ఈనా ఒక్కని క్షేమముకొరకు, మాత్రమే చూచుకొనుట మిక్కిలి ఒంటెతుతనము కాదా; ఇంతకును నాకు కలిగిన ఆపదలు మాత్రము తీరనివి కావు. మరికొంచెము శ్రమపడక తప్పదు.

స॥ఇ—నేనుకూడా యేమీ తప్పమాటాడ లేదే! కొన్నాళ్ళపాటు శ్రమలేకుండా, తొందరలు లేకుండా, నెమ్మదిగా నుండవచ్చును కదాయని అన్నాను. సరేగాని ఎరెస్టు వారం టేమిటి?

అరీం—ఏమీలేదండి నిన్నను తమయెదుట మాట్లాడుచుండగనే పోస్టుమాన్ 8,000 రూపాయిలకు టి. యమ్. ఒ. ఇంటిమేషన్ తీసుక వచ్చినాడుకదా అది చూచి, చంద్రమౌళి పంపినాడని తమతో కూడా ప్రసంగవశమున చెప్పియుండలేదా! అదుగో ఆ టి. యం. ఓ. భోగస్‌ది. దొంగ తంతి మనిఆర్డరు

పంపినా డెవడో ద్రోహి. అంతేకాని చంద్రమౌళి పంపలేదు. ఆతని కేమీన్నీ తెలియదని నిన్న సాయంత్రానికే నాకు టెలిగ్రాం వచ్చినది. తక్షణమే నేను పోస్టల్ అధికార్లకు వ్రాసినాను. అది యీరోజు సాయంత్రానికి వారి కందగలదు ఈ లోగానే బహుశః వీక్లీ టిట్బిట్స్ శనివారం (నిన్ననే) వెళ్ళియుండ వచ్చును; అకౌంటుమూలంగా మూడువేల రూపాయిలు బొక్కసములో తక్కువ వచ్చియుండును. అది ముందుగా చూచుకుని, యిది ఫాల్సు తంతి మనిఆర్డరు అని గ్రహించి, ఆసొమ్ము రిఫండు సేయుమని కోరుచు, ఎక్స్ప్రెసేమను, కోరి యుంటారు. అంతేకాని అది అరెస్టుఆర్డరు అయియుండకూడదు. ఇంతకీ రేపటిరోజున అన్నీ తెలియనే తెలుస్తవి గదా.

'ఇది అంతా ఒక్కడిపనో, లేక, ఇద్దరుముగ్గురిపనో !'

'పనులయొక్క చమత్కారం చూస్తే ఒకనికన్న యెక్కువమందే యిందులో పని చేస్తూవున్నట్టు తోస్తున్నది. కాని వీనంతటికిన్నీ సాధు డొక్కడే అనిన్నీ, తానున్నూ తన అనుచరులున్నూ కలిసి చేస్తూవున్న పనేగాని, అసహాయంగా ఒక్కడే ఇందులో లేడని అనుకుంటాను.'

'సరే, షెల్లాక్ బ్రాకెట్లు యిప్పు డెక్కడనున్నారు ?'

'వేరే వేరే పనులమీాద పంపినాను. రెండురోజులలో మీా కంతా తెలియగలదు '

'అదుగో మీా నౌఖరు—యెందుకో—'

'ఏమిరా, ఏమీలాగు వచ్చినావు?' అని అరిందమ్ బాబు ఆ వచ్చిన నౌఖరును ప్రశ్నించెను.

'ఏదో వుత్తరం వచ్చింది. అమ్మగారు యేమీా తోచక కూరుచున్నారు. మీరుంటే తమర్ని ఒక్కసారి దయచేయుమన్నారు' అని ఆ వచ్చినవా డనెను.

'మీ రుండడాని కేముున్నది నేడు ఆదివారము. అంతా తిరుబాటే పనిలేనివానికి నరేగాని మళ్ళీ యేం ఫితూరీయేనా!' అని యనుచు, ఇన్‌స్పెక్టరుగారివద్ద శెలవు గైకొని, తనయింటికి మరలెను.

ఏడవ ప్రకరణము

ఉత్తరము

'ఏమీాలాగున కూరుచున్నావు?'

'మా తల్లిగారికి జబ్బుగా నున్నదని మాతండ్రిగారు వ్రాసినారు.'

'ఉత్తర మెప్పుడు వచ్చినది?'

'ఇప్పుడే—ఒక గంటక్రింద వచ్చినది.'

'ఇది రాకముునుపు మన కేమీా భోగట్టా తెలనేలేదే!'

'ఔను. ఇదే వుత్తరము.'

ఆ జా బందుకొని, చదువుకొని, ఇదుగో 'జరూరని తోస్తే, తిరిగీ వ్రాస్తా' నని కూడా వ్రాసినారే ఇంతట్లో తొందర పడ నక్కరలేదని యిందువలన తెలియుచున్నదిగదా.'

'ఔనుగాని, తిరిగీ వారివద్దనుండి జాబు వచ్చువరకును, ఊరుకోవడమేనా, లేకపోతే, డాక్టరుని తీసుకొని వెళ్ళడమా?'

'ఏదైనా రేపు సాయంత్రము దాకా వూరుకుని, ఆతర్వాత యేప్రయత్నము చేసినా మంచిదేను.'

అని సలహానిచ్చి, ఆ దినమంతయు, వారివారి స్థితిగతులను గూర్చియు, జరిగిన చిత్రచర్యలను గూర్చియు, ప్రసంగించు కొనుచును కాలము బుచ్చిరి.

అరిందమ్‌గారి ఇంటివద్ద పనిచేయుచున్న 778 శెలవు పుచ్చుకుని అప్పుడే వెడలిపోయెను.

చదువరులారా!

నే డాదివారము గదా! మనము 2, 3 రోజుల నుండి మిక్కిలి శ్రమపడి, లాల్‌చంద్‌తో విచారించి, అరిందమ్‌తో మోసపోయి, ద్రోహితో గడపరుల మయిన మన మానసము లెంతో భారవంతము లయి యున్నవి. కావున నాదివారమగు నేడు, మనము కొంచెము విశ్రాంతి నొందుదమా!'

రేపు సోమవారము. మన మందరమును మిక్కిలి హెచ్చరితో గమనించవలసిన సంగతు లెన్నెన్నియో యున్నటుల గానవచ్చుచున్నవి.

ఎ ని మి ద వ ప్ర క ర ణ ము

సో మ వా ర ము

ప్రహరీ గోడ సింహద్వార సమీపమునుండి, భవనపు మెట్ల వరకును, ఎక్కడ చూచినను మోటారులే; మోటారు సైకిల్సే. ప్రజయు నిసుక వేసిన నిసుకరాలని చందాన క్రిక్కిరిసి యుండిరి. అందరును, వ్యాపారస్థులు, ఉద్యోగస్థులు, కొందరు కుటుంబస్థులును నిలుచియుండిరి. నెంబర్లు వేయబడిన పోస్టు బాక్సులతో కొందరు నౌఖరులును, వేచియుండిరి. కాలచక్రమునకు భీతిలక, జీవన మత్యల్ప మని జంకక, మనము జన్మ మెత్తి, యేకార్యము చేసియున్నా' మను ప్రశ్న మొకప్పుడైనను యోచింపక, 'మా పెద్ద లార్జించిరి; మే మనుభవింప వలసియున్న' దని యెంచువారుగాని, 'తిండికేగద మనము జన్మించినది—కావున సంతృప్తి కరముగ దినుచును, దిరుగుచును, నుందు' మను సోమరులు గాని, ఉబుసుపోక, పలుపోకలబోవు, ఆ తైతాయిలుగాని, నిరుద్యోగులును, నిర్వ్యాపారులు, నగు కా పురుషులు గాని, యచ్చట నొక్కరైనను గానరారు—అందరును పనిసేయు వారే; అంతా చురుకుదనమే! అంతా పనే, మేడ క్రింది భాగమంతయు మామూలు టపాలు సార్టింగు బటువాడాలు. మేడమీద రిజిస్ట్రీపనులు, సేవింగ్సు బాంకులు, ఇన్‌ష్యూర్‌లు మొదలగువాని బటువా

డాలును. రిజిస్ట్రేషన్ నిమిత్తము వచ్చువారును, పుచ్చుకొని పోవువారును, సేవింగ్సు బాంకిలో సొమ్ముకట్టువారును, వాపసు పుచ్చుకొను వారును, ఇన్‌ష్యూర్ చేయుటకు వచ్చువారును, పుచ్చుకొను వారును; ఎక్కడ చూచినను, ప్రజాసంచలనమే!

ఇట్టియెడ నొక స్ఫురద్రూపియగు పురుషు డొక డొక కార్‌నుండి దిగి, తనతోనున్న మరినల్వుర నట నుండు డని చెప్పి, 'భద్రమునుడీ' యని హెచ్చరించి, వినవిన నడచుచు బోయి మేడ మెట్లెక్కి, తొందర తొందరగా, ఇన్‌ష్యూరెన్సు గుమస్తాను సమీపించి, 'ఏమండీ, గుడ్ మార్నింగ్, నాపేర నేదైనా ఇన్‌ష్యూరెన్సు కవరు వచ్చినదా?' అని యడిగెను.

'మీపేరు?'

'గోపాల్ చంద్'

'ఎక్కడినుండి?'

'కరాచీనుండి—'

'ఆఁహాఁ; చూడాలండీ. యీాదొంతి దొం తర్తాను; యింకా రిజిష్టర్‌లో యెంటరే కాలేదు: ఇదిగో, ఆపనే ఆరంభిస్తాను. కొంచెం మీరు తాళాలి. ఒక్క పావుగంట కూర్చుండ గలరా?'

'అయ్యో, కూర్చోకేమి? అందుకే వచ్చినాను గదా: కానియ్యండి; మీపని కానియ్యండి. అంతా అయిన తర్వాతే ఆమెను—వచ్చే వుంటే, యింతట్లోకే యెక్కడికి పోతుంది?'

'సరే'

ఇన్‌ష్యూరెన్సు గుమాస్తా తన పనిచేసు కొనుచుండెను.

గోపాల్‌చంద్‌యును, తన విలాసదండము నొక మూర కుంచి, యేమో యోచించుచు గాబోలు గూరుచుండెను.

పోస్టుమాస్టర్ —యూ, మని ఆర్డర్ క్లార్క్! ఇదుగో అరిందమ్ గారిపేర శుక్రవారమునాడు వచ్చిన మూడు వేలకు టి. యమ్. ఓ. ను గూర్చి ఆయననే రిపోర్టు చేసియున్నాడు చూచినారా? ఆ టి. యమ్. ఓ తనకు వచ్చుటలో నేదో అసందర్భము కలదనియు, పంపినవాని పేరు చంద్రమౌళి యని యున్నదిగాని, నిజముగా చంద్రమౌళి పంపలేదనియు, ఆ చంద్రమౌళి గారి తంతి జవాబు నిందుతో జత పరచితి ననియును, ఆ సొమ్ము వాపసు పుచ్చుకొనవలసిన దనియును, తాను సోమవారము 10 గంటల వరకును యింటి వద్దనే యుందు ననియు, ఆలోగా పోస్టల్ అధారిటీస్ వచ్చి సొమ్ము వాపస్ పుచ్చుకోనియెడల మరల మంగళవారము ఉదయము 10 గంటలలోగా తా నన్య కార్యాంతరములలో నుందుననియు తెలియజేయుచు, ఈ బోగస్ (మిధ్య) తంతి మనిఆర్డరు పంపినవానిం గూర్చి పోస్టల్‌వారు తగిన చర్య చేయవలసిన దనియు రిపోర్టు నిచ్చియున్నారు. కాని మనమేమి చర్చ చేయగలము? మరల నీ కేసు పోస్టు మాస్టర్ జనరల్ గారి ద్వారా ఆయనకే డిరెక్షనుకొరకు రిఫర్ కావలసినదే. ఇపుడు మీరు చేయవలసిన పని, తక్షణం పి. యమ్. జీ. గారికి తంతి పంపవలెను.

'అరీందమ్‌గారి పేర చంద్రమౌళి వంపిన రూ 8,000 ల టి. యమ్. ఒ. బోగస్ అనియు, తనకు చెందరా దనియు, సొమ్ము వాపస్ యిచ్చుచున్నా ననియు, అరీందమ్ బనూ (బోస్) గారు రిపోర్టు నిచ్చియున్నారు సొమ్ము వాపసు పుచ్చుకొను చున్నాము. ఈ కేసు విషయమై తగిన చర్చ చేయువల సిన దని గూడ ఆయన వ్రాయుచున్నారు.

పోస్టుమాస్టర్, యమ్
కలకత్తా'

అని వ్రాసి తంతిశాఖ కంపి, టెలిఫూన్‌లో పి. యమ్ జీ. గారితో మాట్లాడి సంగతులన్నియు నివేదించుచుండెను.

గోపాల్‌చంద్ వీరి సంభాషణల నెల్ల నేలోకోగాని వినుచునే యుండెను.

ఇన్‌ష్యూరెన్సు గుమస్తా ఇన్‌ష్యూర్ కవరులన్నియు పరీక్షించుచు, వాని పై విలాసము, పంపినవారి పేరు, సంఖ్య, మొత్తము మొదలగు వివరములు రిజిస్టర్‌లో వ్రాసుకొను చుండ, 'ఆఁ అయ్యా, ఏదండీ, ఆ కవరు అదే నాది కాబోలు —చూడండి—' అని గోపాల్‌చంద్ అతనితో ననెను.

'కాదండీ—'

'చూడండి; ఎవరిపేర నున్నదో.'

'ఇదా? ఇది రూ 1,1 6—0—0 లకు ఇన్‌ష్యూర్ —మధుసూదన్ లాల్‌కి'

'ఎవరు పంపినది?'

'ఎవరు పంపితే నేమి? లాల్‌చంద్ వద్దనుండి—ఇంతకీ యెవరిదైనా, గోపాల్‌చంద్‌ది మాత్రము కాదు.'

'ఔ నౌను.' అనుచు నీతడు మిన్నకుండ 'అయ్యా, ఇంతేనా? ఇంకా వున్నవా కవర్లు?' అని అడిగెను.

'మరిలేవండి ఇంతే యీరోజుకి ఇవి చాలవా అండీ! మా పీకలమీదికి!!'

ఇంతలో నొకండువచ్చి, 'అయ్యా, మధుసూదనలాల్ పేర ఇన్‌ష్యూరెన్సు కవరు రూ 1,116—0—0 లకు వచ్చినదా?' యని ప్రశ్నించెను.

ఈతడు సంపూర్ణమైన అంగసౌష్ఠవము గలిగి, ముష్కరుని వలె నుండెను. వెనుకకు విరిచి కట్టిన పింజలు గల నల్లని యంచుల పంచయును, పంచ లోపల కెగించి, బిగించి యుంచి ధరించిన కమ్మీజును, కమ్మీజునకు వన్నెదెచ్చిన నల్లని పార్టు కోటును, వాని యుడుపులు.

ఇన్‌ష్యూరెన్సు గుమస్తా, గోపాల్‌చంద్ అడిగినప్పుడు వలె, కవరులు ఒక టొకటే చూడక, రిజిష్టరు దిరుగవేయుచు కావలసిన భోగట్టా వెదకుచుండెను.

'ఏమండీ; నామాటేమి చూచినారు కారే?'

'అయ్యో! అదేచూస్తున్నాను. ఉండవయ్యా, నీలాగే రెండుకళ్ళూ, రెండు చేతులే, వున్నాయి. ఇటు అడిగి అటు తెమ్మంటే యెలాగ? చూడనిస్తారా లేదా?'

రిజిష్టరులో చూచుచుండెను.

'అయ్యా, ఇప్పటికి శలవు తీసుకుని తిరిగీ దర్శనంచేస్తాను !' అని చెప్పుచు గోపాల్‌చంద్ లేచి త్వర గమనుడై పోయి, మేడదిగి, తన కార్ వద్ద నిలచియున్న తనవారిని సంబోధించి, 'ఇప్పుడు నల్లంచు పంచ, తెల్లషర్టు, నల్ల పార్టుకోటు, మనిషి నడచి వచ్చినాడా, బండీమీాద వచ్చినాడా ?' అని యడిగెను.

తనచే నిపుడు సంబోధింపబడిన తనవారిలో నొకడు, 'అతనా ? ఇదుగో ఈ కారులో వచ్చినాడు' అని యటనున్న నొక ఫోర్డుకారు టూ సీటర్‌ను జూపెను. గోపాల్‌చంద్ దాని నెంబరు నొక కాగితముపై వ్రాసి, మఱియు నేమో వ్రాసి, పోస్టాఫీసురోడ్ బీటు జవానున కిచ్చి 'ఈ చీటి సర్కిల్ ఇన్‌స్పెక్టరు గారికి ఒక గంటలోగా అందవలె' నని తాఖీదుగా చెప్పి మరల నీ కార్ కడ కరుదెంచి, తన జేబునుండి యేమో దీసి. ఆ కార్ చక్రముతో నేమో పనిచేసి, తన కార్ వద్ద నిలచి, తనవారితో ముచ్చటించు చుండెను.

మన ముమ్మూరుని వంటివాడు, ఇన్‌ష్యూరెన్సు గుమస్తాతో మాట్లాడి, పోస్టు మాష్టరుతోనును మాట్లాడి, తనకు బటువాడా కావలసిన ఇన్‌ష్యూరెన్సు కవరును దీసికొని, శర వేగమున దన కార్‌ను సమీాపించి, అధిరోహించి, వింటినుండి విడువబడిన బాణముం బోలె దానిని పోనిచ్చెను.

ఈ కారును కనువేటు దూరము పోనిచ్చి, తనవారితో నిలచి ముచ్చట లాడుచుండిన గోపాల్ చంద్ యను తన సాండ్‌లెన్ మిత్రుని కార్‌ను గూడ బయలుదేర దీసెను. ఈ రెండు కారులును, మనమే చూచియుండినచో నొకటి వెనుక నొకటి, నీవా, నేనా యనునటుల బరుగిడు చున్న వేమో యని మనకును దోపక మానదు.

త్రొమ్మిదవ ప్రకరణము

ఒక చిన్న యెత్తు

కార్పొరేషన్ ఆఫీసుకు వెళ్ళి అక్కడి గుమాస్తాలతో నేమో మాట్లాడి, వారు చెప్పిన దేదో తన పుస్తకములో వ్రాసుకుని అపుడపుడే మరలి వచ్చిన పోలీస్ సర్కిల్ యిన్‌స్పెక్టరుగారు కార్ నొకదానిని అద్దెకు మాట్లాడి అం దధిరోహించి పోయి పోయి ఒకానొక దివ్యభవనము చేరెను.

లోపల అమరావతిం బురుడించు వైభవము గల నా భవనము బ్రవేశించుటకు వీధివైపు ముందుభాగమున.—

శ్రీ శ్రీ శ్రీ దర్భంగ మహారాజా
లోపలనున్నారు.

అని వ్రాయబడియుండెను.

లోపల ప్రవేశించిన సర్కిల్ ఇన్స్పెక్టరుగారు మహా రాజావారితో కొంతసేపు లోకాభిరామాయణము ముచ్చటించి, తుదకు శెలవు గైకొనువేళ, 'తమ కార్‌కు నంబరు వేయించినారా? కార్పోరేషన్‌వారు చాలా పట్టుదలగా నున్నారు.' అని యనెను.

'అయ్యో! వేయించకేమి? నేటికి వారము దినములైనది. దాని నెంబరు 9౪౫ సి. ఏమి నెంబరు వేయించలేదని కార్పోరేషన్ వారు తగాయిదా చేయుచున్నారా?'

'లేదు—లేదు. నెంబర్లు వేయించే రోజులు గనుక శ్రీవారు మరచియుందురేమో యని జ్ఞాపకము చేసినాను.'

'లేదు నేను యిటువంటి విషయములలో మిక్కిలి పట్టుదలగా నుంటాను.'

'చిత్తము నేను తమ దర్శనమునకు సుమారు పది పదకొండు గంటలకే రాదలంచిన్ని త్రోవలో తమ కార్‌ను నేను చూచినందున తమ రెక్కడికో దయచేసియుందు రని తలంచి యుంటిని.'

'లేదండీ నేనీరోజున యిప్పటివరకును యెక్కడికిని కదలనే లేదు. నాకార్‌నుకూడా యెక్కడికిని పంపలేదు.'

'అయ్యో; యీనెంబరే నేను చూచినాను.'

‘ఈనెంబరే?’

‘చిత్తము కార్పొరేషనువారు పొరబడి యుంటారు. తమరు 2457 సి. (1) అని గుర్తువేయించు మని నా ప్రార్థన. పొరపాటున 2457 సి. అని నెంబరు యిచ్చివుంటారు తమరు యీ సవరణ చేయించినచో, మరి చిక్కురాదు. నేనున్నూ తమరు చేయించే సవరణ కార్పొరేషన్ ఆఫీసులో యిస్తాను తెలియజేసి, అక్కడ రిజిష్టరులలో కూడా యీమార్పు చేయించెదను.’

‘సరే; బాగాచెప్పున్నది. నేనను యిప్పుడే ఆనవరణ చేయించెదను.’

‘చిత్తము. శెలవు తీసుకుంటాను’ అని యని మన సర్కిల్ ఇన్‌స్పెక్టరు గారు తిరుగ స్టేషనుకు బోవుచు నిటుల దలపోయ దొడంగిరి.

‘ఏమిరా. చమత్కారము! అరిందమ్ పోస్టాఫీసునుండి నాకు పంపిన చీటిప్రకారముగ 2457 నెంబరు కార్ శ్రీ దర్భంగా మహారాజా వారిది కదా— అది ద్రోహుల కార్ గనుక జాగ్రత్తగా చూడవలసిన దని వ్రాసెనే! ఏమిదింత! దర్భంగా మహారాజావారు అటువంటి సంబంధము లేమియు నుంచుకొనరే! ఒకవేళ ద్రోహి చమత్కారం చేసి శ్రీమహారాజావారి కార్ నెంబరు వేసియున్నాడేమో, తనకార్‌నకు కూడాను! ఏంతెంత పనైనా చెయ్యగలడు!

'ఏమిరా కాకుంటే తాను సూపరింటెండెంటుయొక్క చేతనే అరీందమ్‌ను అరెస్టు చేయించినాడే. లాల్ గారి గదికి స్ప్రింగ్ లాక్ వేసి, తానే స్వయం వచ్చినట్లు, అరీందమ్ చేతనే ఆతాళము తీయించి, ఈ ఘోరమైన ఆలోచన చేసిన అరీందమ్ బాబునే, ఆగదిలోనే లాల్‌చంద్ చేత రాంగ్‌ఫుల్ కన్‌ఫైన్‌మెంట్ చేయించినాడే! సౌండర్ సహాయంతో బోగస్ తంతి మని యార్డరు పంపి అరీందమ్‌ను భ్రమపెట్టి అల్లర పెట్టినాడే! ఇంత కూ అన్ని పనులూ చేసినవాడు ఒకడో, యిద్దరో, యిప్పటికిని తెలియ దాయెను ఇందులో వాడు గడుగ్గాయిను, అరీందమ్‌నే బాధించు చున్నాడు. ఏదో అరీందమ్ మీద ప్రత్యేకముగా క్రోధముతో పని చేయుచున్నట్టే, తోచుచున్నది.' అని విత ర్కించుచు పోలీసు స్టేషనుగూర్చి పోవుచుండెను.

పదవ ప్రకరణము

ప్రయాణము

'ఔనమ్మా రెండు మూడు రోజులై కొంచెం జబ్బు తీవ్రంగానే వుంది. మీకు వుత్తరం కూడా వ్రాసితీనుంటిరట గదా !'

'ఔను 'మళ్ళీ ఉత్తరం వస్తే బయలుదేరుదా' మని బాబుగారన్నందున ఆగవలసివచ్చినది గాని లేకపోతే అప్పుడే బయలుదేరి వెళ్ళియుందును. ఇంతకీ టైము లేకుండా ఇప్పుడే యీ కబురు కూడావచ్చినది. ఏదీ వ్యవధి! పోనీ అని బయలుదేరుదా మన్నను బాబుగారింట్లో లేరు చెప్పెద మన్నను ఏమి చేయుటకును దోచకున్నది'

'ఏమమ్మా, ఇందులో చిక్కేమిటుంది మనం పోలీసు స్టేషనువైపే వెళ్ళి, అక్కడ బాబుగారితో చెప్పి, మరీ రైలెక్కుదాము. బయలుదేరితే మిక్కిలి వేగంగానే బయలుదేరాలి నేను వచ్చి అప్పుడే ఒక గంట అయిపోయింది. ఈ పాటికి మీతల్లిగారికి ఎలాగవుండునో! తమరు రాకపోతే వేగం చెప్పండి. నేనైనా వేగం వెళ్ళిపోతాను.

'అట్టే వేళలేదు. ఇప్పుడప్పుడే 6 గం. 30 మి అయిపోయింది. ఇంకా అరగంట వుంది టైము. ఈ రైలులో బైల్దేరి తీసుకురమ్మనే నన్ను అర్జంటుగా కార్‌లో పంపినారు. మనం రైలుకివెళ్ళి కార్‌ను యిక్కడ కార్‌ఖానాలో వుంచి మిమ్మల్ని తీసుకుని వెళ్ళి, అక్కడ దిగబెట్టి, రేపు నేను వచ్చి గాని, కార్‌ఖానా యేజంటు చేతగాని, మళ్ళీ కార్ తెప్పించుకో వచ్చును అన్నారు.

'రైలు తప్పిపోయిన యెడల మోటారు మీదనైనా తమరిని తీసుకొని రమ్మన్నారు గాని రైలుమీదైతే వేగంగా

యిల్లు చేరి, మీతల్లిగారి ముఖం చూడవచ్చును గదా అని యింత తొందర పడుచున్నాను గాని మరేం లేదు. చెయ్యి కాలిన తర్వాత ఆకులు పట్టుకొన్నట్లు మనము వెళ్తే లాభం లేదు. ఇట్టి సందర్భములో అరిందమ్ బాబుగారు మాత్రం వద్దంటారా? పైపెచ్చు ఆయనవచ్చేసరికి మీరు యిక్కడ వుంటే చీవాట్లు పెడ్తారు కూడాను. అందుచేత వేళ మించి పోకుండా బయల్దేరండి త్రోవలో స్టేషన్‌లో చెప్పి మరీ వెళ్దాం— మరి బయల్దేరండి' అని ఆతురముమెయి నాక్రొత్తగా కార్ తీసుకునివచ్చినవాడనెను.

'మనం బయల్దేరి వెళ్ళేసరికి అమ్మగారు, ఖులాసాగా వుండాలని దేవుణ్ని ప్రార్థిస్తున్నాను.

'సరోజినీ! నేను, చాల దుస్థితిలోనున్న మీ అమ్మమ్మను చూచుటకు యీ రైలులో వెళ్లుచున్నాను. త్రోవలో మీ బాబయ్యగారగుపించేయెడల కలుసుకుని చెప్పి మరీ వెళ్తాను. నీవు యింటివద్ద భద్రముగా ఉండు. స్థితిగతులు వెంటనే తెలిగ్రాము చేస్తాను. నౌఖర్లుంటారు. మీ బాబయ్యగారుకూడా వేగమే యింటికివస్తారు. అమ్మమ్మకు ఒంట్లో మిక్కిలి బాగు లేని కారణము చేత, తాతగారు కార్ పంపగా నేను వెళ్ళినానని చెప్పు' అని చెప్పుచు, అనారోగ్యురాలుగా నున్న తన తల్లిగారిని జూడ శ్రీనగరమునకు బ్రయాణసన్నాహముతో

కారు నెక్కి, 'ముందుగా స్టేషను వైపు పోనియ్యి' అని స్వర్ణమయి యనెను.

కార్ నడచుచున్నది.

* * *

కార్ పరుగిడు చున్నది.

* * *

చాలదూర మేగినది.

ఏమి నడకయని వ్రాయను ! చెప్పుటకు లేదు ! కారు ప్రక్కనే నడచుచున్న వాని కైనను, కారును చూచువరకును, కారు వచ్చుచున్న దనే తెలియదు.

ఈ కారు యొక్క పథమును, పరమావధియును మనకును దెలిసికొనవలసినంత యవసరము లేకపోయి యుండును; గాని అందులో మన స్వర్ణమయి యున్నదే: కనుక మనమును, ఆకారు ననుసరించి పోయి చూతుము గాక !

తిరిగి తిరిగి చాల యాలస్య మైనది. స్టేషనును సమీపించి, బాబుగారిని గూర్చి తెలుసుకొని, ఆయన స్టేషనులో లేకుండటం జేసి ఆ డ్రైవరు స్వర్ణమయితో—

'అమ్మా ! బాబుగారు ఠాణాలో లేరు. ఏదో పని మీద వెళ్ళియుంటారని ఠాణాలో వాళ్ళు చెప్పినారు. మనకు రైలువేళ అయిపోవు చున్నది. రైలుకి మనం వెళ్ళిపోతేనే మంచిది. త్రోవలో చాలమంది బాబుగార్ని యెరిగిన వాళ్ళు

మనకి కలుస్తారు. ఎవరితో చెప్పినా సరిపోతుంది అన్నట్టు, రైలు స్టేషన్ మేష్టరుతో చెప్పినా సరిపోతుంది. బాబుగారికి మీ కబురే అందక పోతుందేమో అని సంశయించ నక్కర లేదు. కావలిస్తే ఉత్తరం ఒకటి బాబుగారి పేర వ్రాయండి. అది అందజేయించే పూచీ నాది. ఏమంటారు?' అని యనెను.

'అసడానికేమున్నది? అన్నీ బాగానే ఉన్నాయి. కబురు చెప్పడానికి కూడా వీలు లేక పోయిందే' అని యని, మఱియు స్వగ్రమయి తన మనమున, 'అన్నా, మొంతవని. ఈలాగున నెందుకు సంఘటిసవడినదో; దైవేచ్ఛ యెటులనున్న దో; ఏల నీవార్త బాబుగారు లేనిసమయమున వచ్చినదో; ఇంకేమి జరుగనై యున్నదో' యని నడచుచున్న కారులో వితర్కించుకొను చుండెను. క్షణకాలములో రైలు స్టేషను సమీపింప, వీరిరువురు నట దిగి, చూచునంత కిదివరకే రైలు వచ్చియుండుటచే డ్రైవరు తొందరపడి, 'అమ్మా! బండి వచ్చింది. టిక్కెట్టు పట్టుకుని, ఈ కారును యిక్కడనే వున్న కార్ఖానా రోజంటుకు వప్పగించి, వసునాను' నని చెప్పి పోయి, మఱల క్షణకాలములో స్వర్ణమయిని గలసికొని ప్లాట్‌-ఫారము కురుబోయి, మంచినహాయమున్న (సెకెండు) బండిలోనెక్కించి, 'అమ్మా! బాబుగారికి వుత్తరం వ్రాశారా?' అని యడిగెను.

'లేదు; కలమూ, కాగితమూ ? ఇంతకును డ్రైవరేమని?'

'పోనీ, స్టేషను మేష్టరుతో ఈసంగతి బాబుగారికి తెలియజెయ్యమని చెప్పిన్నాను. మీరు బండిలోనే కూర్చోండి;

టిక్కెట్లు నాదగ్గరే వున్నవి. నేను వచ్చేలోగా బెల్ కొట్టేస్తే మరో పెట్టెలో నైనా యెక్కిపోతాను. మీరేం భయపడక్కరలేదు' అని చెప్పి, స్వర్ణమయి చూచుచుండగనే తాను స్టేషన్ మాష్టరు ఆఫీసు గదివైపు వెళ్ళెను.

వేళ యయినది. మొదటి గంట యిదివరకే కొట్టినాడు రెండవ గంటయు నైనది. గ్రామాంతరము, దేశాంతరము పనుల మీద, బంధు దర్శనార్థము పోవుచున్న వారిని అంపకము బెట్టువారును, 'అక్కడ చేరగనే, ఒక కార్డువ్రాయు' మను వారును, 'మరల నెన్ని దినాలకో!' యను వారును నై యుండ, 'జాగ్రత, దూరముగ నుండు' డను పోలీసువారి యడావిడులును, రైలువారి అధికారపు అరపులును, ప్రయాణీకుల కేకలు, ఆందోళనలును, హెచ్చుపెరగియున్నవి. సరి రైలు పెద్దయర పరచి, కదలుచున్నది. ప్లాట్ ఫారము పూర్తిగ దాటునరికే రైలువడి హెచ్చినది. 'డాక్ గాడీ' గనుక, మిక్కిలి వేగముగ పోవుచుండెను బండిలోనున్న వారికి స్టేషనుగాని, స్టేషనులో నున్నవారుగాని మఱి కానరాలేదు.

పదకొండవ ప్రకరణము

జయము

దర్భంగా మహారాజావారి కారును పరీక్షించి, దాని నెంబరు తెలుసుకుని, తర్క వితర్కములతో, ఠాణాను సమీ

పించిన సర్కిల్ ఇన్‌స్పెక్టరున కెదురుగ నొక కార్, దాని వెనుక నింకొక కార్, పోలీసు జవానులును మరికొందరును కూర్చుండ ఠాణా సింహద్వారము కడ నిలుపజూచి, 'ఏమిది' యని, యేమియు దోపక జూచుచుండ నందొక కార్‌నుండి అరిందమ్ బాబుగారును, ఇరువురు ఠాణేదారులును, చేతులకు బేడీలు వేయబడిన యొక స్థూలకాయుడును దిగిరి.

మనకు అరిందమ్ చిరపరిచితుడే. సబ్ యిన్‌స్పెక్టరు మంగళ్సేన్ కూడా జుమాలియాచరిత్ర గల "నేనో" యను గ్రంథమూలమున పరిచితుడే. మరియొక సబ్‌యిన్‌స్పెక్టరు బ్రాకేట్. ఇతనిని కూడ మన మీగ్రంథమున నిప్పటికే యెరిగియే యున్నాము గదా! కనుక నిక నీ కార్‌నుండి దిగిన వారలలో మన మెరుగని వాడొక్కడే.

ఈతడు స్ఫురద్రూపి యయ్యెను, భీకరాకారుడు, అదిగో, చూడుడు! ఆకర్ణాంతమును విస్తరించిన నయ్యెను. నయన యుగము క్రూరదృష్టుల వెలువరచుచున్నవి. తీర్చినట్టులున్నను, కనుబొమ లాతని వయస్సునుజాటుచున్నవి గండఫలకములును, ఫాలభాగంబును సంపూర్ణంబు లయ్యెను, కష్టములతో కాలము గడపిన గరిడీ ముచ్చుచు ననుకరించుచున్నవి. వక్షఃపీఠమును, మల్చివేసి నట్టులున్న యూరువులును, తిరిగి యున్న జబ్బలును, వస్త్రాదులలో జేరిన వానిం బోలియున్నవి. ఊర్ధ్వ అధోభాగములు శాస్త్రోక్తముగ విభజించి సృష్టింప

బడిన యాతడు, చూపరకు నేత్రపర్వమయ్యెను, తన రెండు చేతులకును బేడీలు తగిలించి యుండుటం జేసి మిక్కుటముగ భయము నాపాదించు చుండెను.

కార్ నుండి దిగిన అరిందమ్‌ను చూచి, "అలో! ఎక్కడ నుండి? ఇదంతా యేమిటి, ఈత డెవడు?' అను ప్రశ్నలు సర్కిల్ ఇన్‌స్పెక్టరు దొంతర దొంతరలుగా నడుగ జొచ్చెను.

'అయితే, మన గ్రంథకర్తేనా యేమిటి ఈ మహాను భావుడు?'

'అలాగే.....అనుకుంటున్నాను'

అందరును ఠాణాలో ప్రవేశించిరి. చేతులకు బేడీలు వేయబడిన వానిని స్టేషనులో ఇనుపగజముల తలుపులుగల గది లోనికి త్రోవ జూప, 'ఘనజ్వాలసజ్వాలకరాళమైన యొక నిశ్వాసంబు గావించి' ఠాణాలోపల చావడినుండి యా యినుప గజముల గదిలోనికిపోవు నేలగచ్చు అదరుచుండ, నడచుచు, బుర్ర లటాయించుచు నందు ప్రవేశించెను రాత్రిసుమారు గం॥ 7-80 ని॥కు దాటి యుండెను.

'ఈ రాత్రి యంతయు నీతని నిరిమాండులో నుంచి, కావలసిన ఆహార సదుపాయముచేసి, జాగ్రత్తగా చూచుచుం డవలెను. ఠాణాలో యెక్స్ట్రాడ్యూటీ వేసి మరికొంత మందిని వాచ్ వుంచండి. నేను తిరిగీ తెల్లవారేసరికి యిక్కడే వుంటాను.' అని అరిందమ్ అనుచుండగనే 'ఆఁ—అఁ—ఏమండోయ్!

అయ్యా, మీ అందరిలాగా బజారు వస్తువులు తినవలసిన వాడను గాను; స్నానం లేనిదే నోట్లో యేమిన్నీ వేసుకోను; మీవల్ల అపవిత్రుడ నైనాను, నేను సచేలస్నానము చెయ్యానిదే, ధ్యానం చేసుకోకుండా, ఏమిటిప్పుడు అంతకొంప మునిగి పోయిం దని, మీ రిచ్చే దేదో యింత తిని, ఈ వొక్క రాత్రికీ ఏం పడిపోయింది? ఒక్కనాటి భాగోతానికి మీసం గోరిగించుకున్నట్టు!' అని యీ భీకరాకృతి శారద మేఘ గర్జనస్ఫురణం బలికెను.

అరిందమ్ చిరినవ్వు నవ్వుచు. 'సరే' యని సర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరుగారిని పిలచి, యాయన చెవిలో నేమో చెప్పి, స్వగృహోన్ముఖుడై వెడలెను.

పండ్రెండవ ప్రకరణము

ఏ మి ది !

చల్లని మలయమారుతము తన యాయాసమునపనయింప, దినమెల్ల దేహపరిశ్రమచే దుర్బలతరమై, మనో పరిశ్రమచే దుర్బలతమమైన తన శరీరము, బట్ట పేలికలవలె యూగులాడు చున్న కాళ్ళపై నటునిటు యూగుచుండ, చేతనొక విలాస దండము బూని అరిందమ్ నడచుచుండ, ద్రోవలో నొకం

డెదురుగ వచ్చి, 'అయ్యా, తమ కొరకు పండిట్ త్రివిక్రమ రావుగారు, ఒక యినుప మందసము, (ఐరన్ సేఫ్) పంపినా మనిన్నీ, దాని రైలు ప్యాసు మీకు అందచేయు మనిన్నీ, రేపే డెలివరీ తీసుకొనవలసిన రైలుఛార్జీ నా దగ్గరనే చెల్లించితి మనిన్నీ, చెప్పుమన్నారు.' అని చెప్పెను.

సంతోషమే—నీ పేరు?'

'నేను నాగపూర్‌లో నొక వర్తకుడను. త్రివిక్రమరావు గారిని బాగా తెలిసిన వాడను'

'నీ వెప్పుడీ యూరు వచ్చినావు?'

'సాయంత్రం గం 7-30 ల బండిలో వచ్చినాను.

'మా యింటికి వచ్చెదవా? భోజన నదుపాయము చేయించెదను.'

'చిత్తము. అక్కర లేదండి. నేను రైలు దిగగానే స్టేషను దగ్గరనే యున్న హోటేలులో భోజనం చేసుకుని మరీ వచ్చినాను. తమరు ఆదరించినారు; అంతే చాలును.' అనుచు రైలుప్యాసు నాయన కిచ్చి యాతడు తన త్రోవను బోయెను.

* * * * *

అరిందమ్ తన యిల్లు సమీపించుచు 'ఈ వొక్క రాత్రికీ యేం మునిగిపోయింది—' అన్నాడే—అర్థం లేని మాట ఒక్కటైనా ఆడడే! ఈమాటయొక్క తాత్పర్యం యేమై యుంటుందో! ఏదైనా అవాంతరము చేయునా? ఏమి

చేయుటకైనను, ఆతని చేతుల నేమియు లేకుండ జూచి, మరీ గదిలోనికి పంపినామే—అయినను, తగిన కట్టుబాట్లు చేసి చెప్పవలసిన సంగతు లన్నియు సర్కిల్ ఇన్‌స్పెక్టరు గారితో చెప్పి, మరీ వచ్చినానే,' అని యనుకొనుచు స్వగృహము జేరునరికి, వీధిగుమ్మమువద్దనే కనిపెట్టుకుని నిలచి, తన తండ్రి కొరకె దురు జూచుచున్న సరోజని అరిందమ్ బాబుగారిని చూచి, 'బాబా, 'అమ్మగారు మీ కగుపించినారా ?'

'ఏమీ, స్వర్ణమయియే ! ఇంట్లో లేదూ ? ఎక్కడికి వెళ్ళినది ?'

'అమ్మమ్మగారికి చాలా జబ్బుగా నున్నదని, తక్షణం రమ్మని, తాతగారు కార్ పంపినారు. అమ్మ వెళ్ళింది; మీ రింట్లో లేనందున, స్టేషను వైపు వెళ్ళి, మీతో చెప్పి మరీ వెళ్తానని చెప్పింది. మిమ్మల్ని కలియలేదా ?' అని యడుగ, సరి బాబుగారికి మరి చైతన్యములేదు. ద్రోహిని పట్టగలిగితిని గదా యను తృప్తియును మరిలేదు. ఏది లేకున్నను మానెగాని పాపము, నోట మాట మాత్రము మరిలేదు. మరి లోపలికి వెళ్ళలేదు. వెళ్ళక నటనే నిలచి, తుదకు విషణ్ణవదనుడై, దేహ మనోపరిశ్రమలచే చెప్పరాని దౌర్బల్యము నొందిన యాతనికి, 'వరుణులుగారికే పరీక్ష' యనునట్లయినది గాబోలు. తన యాయాసము దీరిచికొన, తన యిల్లు సేరబోవ, నిదీ శుభవార్త ఎట్టిటులనో, లోనికి బోయి సరోజనిని జేరదీసికొని, తన

మంచముపై గూరుచుండి, కొంతదనుక నేమియు మాటాడక, తుదకు, 'అమ్మా, మీతాతగారిపేర టెలిగ్రాము యిచ్చి చూచెదను.' అనెను.

'ఎందుకండీ, బాబా, తోవలో మీతో చెప్పలేదా?'

'చెప్పకున్న మానెగాని, నాకు గానవచ్చినచో సంతవర కును రానిత్తునా? ఇంతకును వాడు నాకగుపించ నిచ్చునా? అయ్యో! వట్టిభ్రమ.' యని తన మానసమున ననుకొనుచు సరోజనితో, 'నాతో చెప్పాలేదు. తాను మీతాతగారిదగ్గరకు వెళ్ళనూ లేదు.' యని యాత డనెను.

'అదేమిటి-బాబా, అలాగంటున్నారు? ఎప్పుడున్నూ అనుమానం మాటలే అంటారు. రైలు వేళ అయిపోయి వుంటుంది. మీతో. చెప్పటకు వీలులేక తొందరలో వెళ్ళిపోయి యుంటుంది. ఇంత మాత్రానికి మీకు సంశయ మెందుకు?' అని సరోజని, ప్రశ్నించెను.

'అమ్మా. నీకు మంచిచెడ్డలు తెలియవు. నీకు కనపడ్డవి నీవు విన్నవి, అన్నీ నిజమే యనియనుకొను చుందువు.'

'ఏమండీ—బాబా, యిందులో అబద్ధంగాని అను మానంగాని, యేముంది?'

'అయ్యో! అమ్మా అంతా అబద్ధమే అయియుండాలి విదన్నీ నమ్మలేము. ఇప్పుడు అన్నీ చిక్కులున్నూ, ఆపద లున్నూ, తటస్థించుచున్నవి. అన్నీ ప్రమాదములే!'

'బాబా, మీ మాటలే నాకు అర్థం కాలేదు. నాకేమీ బోధపడలేదు. ఆ మంచిచెడ్డలు మీకే తెలియాలి—' అని సరోజని యని, మిన్నకుండెను. అరిందమ్‌యును కొంత తడ వూరకుండి గడియారము చూచి, దిగ్గున లేచి, 'అమ్మా, నీవు భోజనము చేసినావా?' యని సరోజని దెస జూచి, యాతురమున బ్రశ్నించెను.

'లేదు.'

'అయ్యో. ఏమమ్మా, పదిగంటల వరకును భోజనమే లేక పోవుట?'

'ఏదీ—సాయంత్రం దీపాలు పెట్టే ముందరే అమ్మ వూరికి వెళ్ళింది ఆతర్వాత ఇప్పుడే వస్తారో, అప్పుడే వస్తారో మీరని కనిపెట్టుకుని ఉండగా, ఉండగా యిప్పుడు మీరు తెచ్చి కొండంత అనుమానం పెట్టినారు. భోజనం చేసినతర్వాత తాత గారికి టెలిగ్రాము యివ్వడమో, యేదో, ఆలోచింప వచ్చును. ముందా భోజనానికి లేస్తే బాగుటుంది.'

భోజనాపేక్ష లేకపోయినను, తాను మానినచో, సరోజనికూడ భోజనము మాను నను భీతిచేత 'సరే' యని అరిందమ్ లేచి, స్నానము చేసి, భోజనము చేసి, తాంబూలము నోటబెట్టు వఱువున, నిలుకడలేని మనస్సుతో, ఏమిచేయుట కును దోపక, తన టెలిఫూన్ యంత్రముదరి జేరి, గంటకొట్టి, యిటు మాట్లాడెను—

'అలో, ఆఁ—ఎవరది? నీవా! సరే—స్టేషనులో—స్టేషనులో అంతా సరిగా నున్నదా? ఆఁ—సరే—నా కొక ఆర్డర్లీ కానిస్టేబిల్—ఆఁ—ఆర్డర్లీ ఔను ఆఁ—తక్షణం కావలెను—ఆఁ—ఔను. త్వరగానే పంపవలెను—ఔను—త్వరగానే—సైకిల్ కాన్‌స్టేబిలే రావలెను—ఆఁ—'

మరల దన చాపుదుకుర్చీపై గూరుచుండెను. కొంచెము సేపటిలోనే సైకిలుపై 178 నెంబరుగల జవాను వచ్చి, అరిందమ్ బాబుగారికి సలా మొనర్చి నిలువ, 'నీవా! సరే' అని బాబుగారును లేచి, ఒక కాగితముపై నేమేమో వ్రాసి, ఈ అర్జంటు టెలిగ్రాము పట్టుకుని, టెలిగ్రాఫ్ ఆఫీసుకు త్వరగా వెళ్ళి యిచ్చి, నీ యెదుటనే టెలిగ్రామును పంపజేసి లేటుఫీజు కూడా యిచ్చి, రసీదు పట్టుకుని రా,' యని చెప్పి కొంత సొమ్ము కూడా యిచ్చి, వానిని పంపివేసి, తా నేమో తల వోయుచుండెను. పాప మాతనికి నిదురపట్టదు. తన పడకపై నెంతో దొర్లుచున్నాడు.—దీర్ఘోచ్ఛ్వాసములు దీయుచున్నాడు—కూరుచుండును—నిలచును—మరల బండుకొనును—మరియు గూరుచుండును. చాల రాత్రియైనది. మరి కొంత సేపటికి నా టెలిగ్రాఫ్ ఆఫీసుకు వోయియుండిన బంట్రోతు రసీదు దీసికొనిరా నది యందుకుని, తెచ్చినవాని నంపివేసి, మరల యధారీతిని బరుండి యన్వేషణతతో గాలము బుచ్చుచుండెను.

స్వర్ణమయి యింటలేదనియు, తన తల్లిగారికి సనా రోగ్యముగా నుంట నాయన గబురంప, దా నటకరిగె నని తెలిసిన తోడనకన్న, నిముస నిముసమునకును, తన మానస సంద్రమున తరంగములం బోలె, నెట్టి యూహ లుద్భవిల్లు చున్నవోగాని, ఆందోళన, అనుమానము, అస్వస్థత, అసౌఖ్యమును, నపరిమితముగ, దీసినకొలదిని నూత నీ రూరు చందాన, గలుగుచుండ నాలపరిమితియైన నెరుంగక, మిగుల వేధింపబడుచుండ, మరికొంత సేపటి కొక తంతివార్తావాహుడొక టెలిగ్రామును దీసికొని, అరిందమ్‌గారి యింటికివచ్చి, పిలచి యాయనకు టెలిగ్రాము నందిచ్చి, రసీదుపై సంతకము జేయించుకొని వెడలిపోయెను.

అరిందమ్‌యును, యెంతో యాతురముతో నా వార్తం జదువుకొని, దీర్ఘోచ్ఛ్వాసము దీసి, తనయొడ ల్గంపిప మింట గాంచి, మంటంబడిన వాడుం బోలె, తహాతహాం పడి, వేదనం జిక్కి, సరోజనిని సమీపించి, యయ్యెడను నిదుర లేపబోయియు నటుల నేలోకో జేయక, మరల తన యథా స్థానము జేరి, యున్నరని, పూర్వ దిగ్భాగము నవలోకించి, చింతించి, యిటునటు దిరుగుచు, గూరుచుండుచు, లేచుచు, మరల గూరుచుండుచు, నొడ ల్దెలియని వంత నందుచు:—

'ఔరా! ఎంతపని జేసితివి! నే నా నాడు తమిజుద్దీన్ కుమార్తెయగు గుల్‌సుమ్ చేత మిగుల ప్రేమింపబడుచుండిన

బసరుహీన్ కుమారుడగు సిరాజ్‌హీన్‌అను నాతడు నీ యధికారము క్రింద ఫ్రూల్‌సాహేబుచేత న్యక్రమమై, పద్ధతులకు విరుద్ధమై, ప్రాణాపాయకరమై, యుండు ఖైదులో నుండగా దప్పించి, శుభ ముహూర్తమున గుల్‌నుమ్ సిరాజ్‌హీన్‌లకు వివాహ మొనర్చి, నీకు దక్కకుండ జేసితిని గదా యను నీర్ష్య వహించి, స్వర్ణమయిని, నానుండి, వేరుపరచి, నన్ను సాధింప నెంచితివి గా! పాప మాయాబల నీ కేమి యెగ్గుచేసినది? నాపన్నుగడలకు తీసిపోతి వనుటకు నిది యొక తార్కాణముగాదా ? ఇది నీ బహద్దూరికి లోపముగాదా! కానిమ్ము ఇట్టిఈర్ష్యలతో పని చేసి, నీ వెంతకాలము జయప్రదముగ నుపద్రవముల నంఘటింప జేయగలవు ? అయ్యో ! నా జేయు కార్యము లన్నియు నీ చేతులకు బ్రతిహాతములే సుమా !

‘ఐనను, నా చేతులకు నీవును బ్రతిహాతములు సేయక పోలేదు. కాని నేన బ్రదికి యుండితినా, నన్ను బ్రతారింప నీ తరముగాదు సుమా ! ఏమో భ్రమపడు చున్నావుగాబోలు!’

‘మఱియు, నీ శిష్యుల మని చెప్పుచు దిరుగుచుండిన, జమీలియా ఫ్రూల్‌సాహేబులను అంతరింప జేసితిని గదా యను చింత నిన్ను బాధించుచున్నదా ! లేక (మాగురువు) గారు అజేయులుసుమా !’ యను జనుల వాక్యముల దృఢీకరింప నెత్నించుచుంటివా ? ఊం—చూచెదగాక. నీవు నీవుగా నాకంట బడితివా, ని న్నొకచో గూరుచుండజేసి నీతియు,

పాపభీతియు, బోధింప వలెనని మాత్రము నా కెంతేని గోర్కె గలదు.

"పాల్ సాహేబును బట్టి తెచ్చినపు డాతనిచే నెన్నో విధముల విధ్వంసము కాబడిన జీవితము గల మోహినిచే మృతుడౌట, నాతనికి యుత్తమ జీవనమును బోధించుటమన్నను అవకాశము చిక్కలేదు.

మఱియు, తన సౌందర్యమునకును, తన తెలివి తేటలకును, తగనిచర్యలు గలిగి, దేవీపూర్ ఎస్టేటులో దివాన్‌గిరీ చెలాయించుచుండిన భానోజీ యనియు, భవానీపూర్, పద్మా బాయి విషయములలో, బోటుహౌసులో నాటకమాడించిన యేలినవాడై, బోటుహౌసులో మాటలాడు చున్నపుడు నేను పెంకెమాట లాడ, విషవాయువులతో నిండియున్న గోరి లోనికి, మాట నొక్క నన్ను త్రోసివేసిన ప్రభువయి మఱియు నింక నెన్నెన్నియో యయి, తుదకు ఎలెక్ట్రిక్ స్ప్రింగులచే రోగినిగా నాచే బంధింపబడిన జమీాలియాకు గూడ తా భీష్ముని యపరావతార మనియు, దా స్వచ్ఛందమరణము నొంద, దన యునురుల బాయుచున్నా ననియు, నాతో జెప్పు చుండ, 'వల' దని యెంతజెప్పినను వినక, యుత్తమజీవనమును, సత్ప్రవర్తనమును బోధింతు మన్నను, వీలు చిక్కనీయకయే, ప్రాణముల బాసెను.

'నా రిపుపుంకకును గురువవు నీ వని వారివలననే ప్రత్యక్షముగ వినియుంటిని గాన నీ వొకతూరి నాకంట బడితివా, నిన్ను శిక్షింపకయే, నీ యుక్తులకు మన్నించి, నీకు సన్మార్గవర్తన మలవరచికొన నేర్పవలె నను నా ప్రయత్నమున కిపుడైన దోడ్పడరాదా! ఇంకేల! నీ ప్రతాపమునకును, నా ప్రజ్ఞకును మాత్రమే యుద్ధము! నీ యూహలకును, నా పోహలకును మాత్రమే సమరము!! నా ప్రయత్నములకును, నీ ప్రతిభకును మాత్రమే సంగరము!!! ఏదియెట్లున్నను, 'నీవా; నేనా గెలుపొందవలసినది?' అను ప్రశ్నయే మిగిలియున్నది.' అని అరిందమ్ వితర్కించుచుండెను.

*　　*　　*　　*　　*

ఓ అరిందమ్, ఇంతవంత నీ కేల గలిగినది? ఇంటికి వచ్చుచున్నప్పటికి స్వర్ణమయియింట లేదనియు, తన తల్లికి జబ్బుగానున్న దని యామెను బిలువ వచ్చినవానితో, మోటారులో రైలుకు బోయినదనియు దెలిసినప్పటికంటెను, యెక్కువగా తహతహం బడుచున్నా వదేమి? ఇపుడిపుడే వచ్చిచేరిన తంతి వార్త నీ విచారమపనయించుటకు మారది మరింత కలత పెట్టినదా యేమి? ఏదీ, ఆకాగిత మిటు దెమ్మా, మేమును చదివి బోధించుకొని, నీ దుఃఖమునకు దగినంత కారణమున్నదో లేదో, చూచెదము. బహు మేధాశాలివా నీకే ఆ తంతి వార్త యింత యశాంతి గలిగించినయెడల, మేముమాత్రము తంతి జూచి యేమిచేయగలము? ఐనను, నీతోపాటు మేమును

సుఖదుఃఖముల బొందుచున్నాము గనుక, మేమును ఆ తంతి జూడదగినవారమే. మానవులకు పరవిమర్శ (పరామరిక పరామర్శ) లవలన తమ కొంకెంత శాంతి కలుగుట సహజముగదా. అందుకొరకైన నిమ్మ కాసిచో, నిన్ననుసరించి, నీ కష్ట పరంపరల మేమే యనుభవించుచున్నట్టుల బాధితుల మగుచున్నాము గనుక, మేమా తంతిని జూడనిచో, నీ ముందడుగుల మే మెటుల ననుసరింపగలము?......................

ఏమీ, మమ్మాతంతిం జూడనీయకయే, వైరివానిం బలె మింట జూచుచు, నీలో నీవేమేమో యనుకొనుచు తొందరగా నెటు బోవుచున్నావు? మేము నిన్ననుసరింపరాదని యెంచియా యేమి, మా పలుకుల వినసైన వినక, శిరము ద్రాల్చి, పోవుచున్నావు? ఇంట నొంటరిగ నున్న పాప మీనరోజని నేరికి ఒప్పగించి పోవుచున్నావు? ఫూల్ సాహేబు కాలమునాటి నుండియు నిన్ననుసరించి, నీ బుద్ధి చాతుర్యమున కెంతేసి యానందించుచు, నీకు మనోవేదన కలిగినవు డెల్ల నీతోపాటు క్లేశముల ననుభవించుచు, నీకు నిదుర పట్టనప్పుడు, మాకును నిద్రపట్టక, నీవు తొందరపడి ద్రోహుల పట్టుటకు నొంటరిగ సాహసించి పోయినవు డెల్ల నీవెంట నంటి వచ్చుచు బోవుచు, నీసుఖదుఃఖములతో పాల్గొనిన మమ్మిటు డించి పోవుచున్నను, మేము మాత్ర మోర్చి యిట నుండగలమా? పొమ్ము—పొమ్ము. ఇదో! మేమును నీ వెంట నంటియే వచ్చుచున్నాము. ఏలనన? అనవాయముగా, నవరా

త్రియవుఁ డొంటరివై, తుంటరు లెల్లయెడల దిరుగు నీకాలమున నెక్కడికో, పోవుచున్న నిన్నో యరిందమ్! ఫూల్‌సాహేబు కాలమున గౌరిని యెదిరించినప్పు డొంటరిగ బోయియుంటి వని నిన్నెరిగియున్న మా చదువరులు నిన్ను నిందించిరిసుమా! మఱియు జమీలియా కాలమున నీవానాడా పాడుపడియున్న యింటి కొంటరివై పోయియుంటి వని గూడ మా చదువరు లాడిపోసిరి సుమా! ఇంకను మఱియొక తరుణమున గౌరీఫూల్ సాహేబులు రహస్యముగ నొక గదిలో సంభాషించుచుండ, పొంచుండి నీ వొంటరిగ వారిని వినుచుంటి వట! నిన్నా తరుణమున గూడ నోనాడిరి సుమా. ఇప్పు డేటికొర కొంటరివై పోవుచున్నావో మాకు దుర్భేద్యముగా నున్నది. నీ యిష్టము గాని, లోకుల నిందారోపణలకు మాత్రము లోబడిపోకుమా!

'ఇంతకును 'మీ చదువరులు నేను తెంపరితనము జూపితి ననునది నిందగా నెంచి, నన్ను నోనాడిరిగా?' అని యనుచున్నావా? ఔను—అపరాధపరిశోధక కార్యముల మెలంగు నీవట్లను, బహు నేర్పుమెయి న్వర్తించు ద్రోహుల చేతలవట్ల నెంతేని జాగ్రత బుద్ధికుశలతయు నుండుటలో నేమాత్ర మూహామాత్రము చేతనైనను, లోపము గలుగుటగాని, లోపము గలుగుట తప్పదని దోచుటగాని, జరిగినచో నీచర్యం జదువుచు, స్తనశల్య పరీక్షల జేయు మా చదువరులు నిన్నల పాల విడువరు సుమా!

గత్యంతరము లేనపుడును, అవసర మని దోచునపుడును, స్థితిగతుల ననువరించి - అపాయకర మని మీకుదోచినను- నా కనపాయకరమును, క్షేమంకరమునగునని దోచుపట్ల నేను నా పనులును, నా మార్గములును సంపూర్ణముగ నెరిగినవాడ నౌటచే, సరియైన రీతినే ముందడుగు వేయుచుందు' నని యందువేని, మాకు వాగ్బంధనము సుమా!

♦ ♦ ♦ ♦

పాఠకులారా, ఈ అరిందమ్ మనతో నేమియు చెప్పక, అడిగినదానికి జవాబైన నొగసంక, నెక్కడికో పోవుచున్నాడు మన మందరమును గూడ వానివెంట నేగి, యాతఁ డెందు బోవునో, యేమి యొనర్చునో, చూతుముగాక!

ఓహో, యెంత త్వరగమనుడై పోవుచున్నాడు! నీ వేగముతో ననుగమింపలే కున్నాము. ఓహో! ఎక్కడికో యనుకున్నాము పోలీసు ఠాణాకేనా? ఏమో—ఎందుకో; అదుగో, అక్కడ పహారా జవానుతో నేమో మాట్లాడు చున్నాడు. మనమును విందుముగాక!

'ఊఁ' యని వాని వందనము నందుకొని, 'ఏరీ! బీటుజవానులు?' అని యరిందమ్ అడిగెను.

'చిత్తం ఇంకా రాలేదు.'

అదో! తన పోచీవాచీ చూచుచున్నాడు. ఆఁ రెండు గంట లేనా యయినది. వాచీ చూచిన తక్షణము గిర్రున దిరిగి, వచ్చినత్రోవనే మరలుచున్నాడు.

ఏకార కిక్కడికి వచ్చినాడో; బీటు జవానుల మాట యడిగి, 'ఇంకను రాలే' దనుమాట వినినతోడనే, వాచీ చూచి గృహోన్ముఖు డగుటకు కారణ మేమైయుండునో!

పోలీసు కాన్‌స్టేబిలు—ఎందు కీయన యీలాగు వచ్చి యుంటారో చెప్పగలనా?

పో॥ కా॥ (2)—బీటు జవానులు సరిగా వస్తున్నారా లేదా అని చూదామని వచ్చియుంటారు. అంతకన్న మరేం వుంది?

పో॥ కా॥ (1)—మా బాగా పోల్చావే! బీటు జవాన్ల గోష యీయన కెందుకు? అందుకు సబిన్‌స్పెక్టరు లేరా?

పో॥ కా॥ (2)—అయితే మరేమిటని అంటావు: చెప్ప రాదా?

పో॥కా—1. చెప్పడాని కేముంది? సాయంత్రం పట్టి తెచ్చిన ఖైదీ వున్నాడుకదూ. వాడు చాలా గట్టివా డనిన్నీ, చాలానేరాలు చేసినా డనిన్నీ, మన ఇన్‌స్పెక్టరుగారు అంటూ వుండగా విన్నాను. ఠాణాలో వా డున్నాడు గనుక మనము జాగ్రత్తగా వున్నామా, లేదా, అని చూదామని వచ్చి ఉంటారు. లేకపోతే యిప్పుడు మూడు గంట లైందిగదా! ఇంకా ఒక గంటకుగాని బీటువాళ్ళు రారుగదా: బీటువాళ్ళు వచ్చేవేళ ఈయనకి తెలియదు గనుకనా! బాబుగారు చాలా జాగ్రత్తయిన మనిషి.

ఎప్పుడూ యేదో ఆలోచన చేస్తూనే వుంటారు గదా.

అయ్యో; అరిందమ్, నీ వెందుకో పోలీసు స్టేషనుకు పోయియుంటివ నుకొని, నీవెంట నూరక మేమును వచ్చియుంటిమి. ప్రత్యూషకాలపు వెలుతురు జూచి, తెల్లవారు వేలు గనుకొని, గడియారము నైన జూచుకొనక, ఏదో పని చేయ బోయి గాబోలు, ఠాణాకు పోయి మరలుచున్నావా! నీ మానసము నింత కలవర పెట్టుచున్న దా తంతివార్తయేనా: యేమో యోచించుచు, చాపుముకుర్చీపై గూరుచుంటివి కదా: ఏదీ, ఇకనైన మ మ్మా తంతివార్తం జూడనిమ్ము

'స్వర్ణమయి యిక్కడికి రాలేదు. తన తల్లికి జబ్బుగు లేదు. మేము కారునుగాని, మనిషినిగాని, పంపలేదు. నేనును ఆందోళనలో నున్నాను. సంపూర్ణమైన భోగట్టా వివరముగా మాకును దెలియువరకు నేమియు దోచదు మీా తంతివార్తకు ననుక్షణము నెదురుజూచు చుందును.'

'శివవ్ చంద్రసేన్'

ఓహో, ఇట్టివార్తనందిన నీకు మేము దుఃఖోపశమనము చేయగలమా ? నీతోపాటు మేమును పరితపించవలసినదే.

గాని, అరిందమ్! అలనాడు పూలసాహేబును పట్టుటకు నీవు ప్రయత్నించు చుండిన దినములలో జమీాలియా పూల్ సాహేబులు ఖయిదునుండి తప్పించుకొనినప్పు డైనను,

మరల వారినే పట్టుటకు నీవా భవనము జొచ్చినప్పుడు వారిరువురు మాయమగునవు డైనను, నీ వొంటరిగ ఆనాడు పాడుపడియున్న గృహము జొచ్చి, జుమీాలియాను పట్టుటకు బోవ, గభీ మని గుండు ప్రేలి, జుమీాలియా మాయ మగునవు డైనను, షాం బజారులో జుమీాలియా మునలిదాని వేషమూని, నీరు త్రాగు మిషతో, నీవేలు కరచినప్పు డైన యింతవంత నందలేదే!

ఔను—అట్టి పచారములవంటి విచారములు కావివి. స్వవిషయము. అందువను నిజసతి. మఱియు విశేషించి ద్వితీయకళత్రము! అన్నియును చిక్కులే సంప్రాప్తించుచున్న దినములు! అడుగిడిన నసుమానము! అన్నియు సంభవములుగా గానవచ్చు నసంభవములే! ఎంతకని భరించగలవు? స్వర్ణమయి యింటలేదాయెను! తన తల్లికింత జబ్బుగా నుండుట యబద్ధమట. ఆమె తండ్రి మోటారంపుట యంతకన్న నసత్యమట! తనకును మనోవేదన కలిగియున్న దనుచున్న కిషన్‌చంద్రసేన్ గారి కేమని జవాబు నొసంగుట! వయసుమీరిన నీ కాలమున నీకు సహచారిణిగ నుండవలసిన స్వర్ణమయి కానరాకుంట, నీ శేషించిన జీవితకాల మెటులబుత్తువో కదా యో ధీశాలీ! ఏమో కాని, నీ పూర్వచరిత్ర పూల్‌సాహెబు కాలమునను, జుమీాలియా పూల్‌సాహెబుల కాలమునను, జుమీాలియా కాలమునను, నెంతో యానందదాయకముగను, ఉత్సాహా

పూరితముగను నుండ, నేలొకొగాని, యిప్పుడు మిగుల విచారమును, అడుగడుగునకు ననుమానమును, నిలుపోవని యస్థైర్యమును గలుగుచున్నవి! ఇందుకు గారణము నీవయ నగునా? కాజాలదే: మునుపటికంటె బహుమేధావంతవహా యాలోచనలు నేయవలసినదే! నీ కనుభవము వృద్ధియైనకొలది, మునుపటికంటె నేనుమరుంగు లధికమా నేర్పరితనము గానవచ్చు పన్నుగడలు పన్నవలసినదే! అట్లయ్యును, నీ కింత చింతలు మోనము లేల నముకూరుచున్నవో గదా! బహుశః ద్రోహుల యెత్తుగడలు నీ పన్నుగడల నణగద్రొక్కుచున్నవా?

ఏమిా! భిన్నాననుండవై, వెలవెల బోవుచున్న నీముఖమండలము జూచి, దీపములును వెలవెల బోవుచున్నవా?

దేవు డాపత్పరంపరలనే కలుగజేయుడు; మఱియు, సౌఖ్యావళినే యనుభవింపనీయడు. మానవజీవితము సుఖదుఃఖమిశ్రితము. కాకయుండినచో, సాయంకాలము వరకును నెన్నని యిక్కట్టులం బడి, యేదెస బోయెనో, యెన్నెన్ని యుపాయముల బన్నెనో, యేమేమి జేసి పట్టితెచ్చెనోగాని, ఒక నేరస్థుని రిమాండులో నుంచి, ఇంటికిబోయి, తన యాయాసము దీర్చుకొనుచు, తన ప్రేముడి యిల్లాలు స్వర్ణమయితో తన యుత్సాహము దెల్ప వేవేగ రా నింట. సరోజిని గుమ్మమువద్దనే శుభవార్త జెప్పనే; సరే—పోని తండ్రియింటి కేగెద నేగెద ననుకొంద మన్న, కిషన్‌చంద్రసేన్‌గారి తంతి

వార్త యేమి? ఇందువలన పాప మరిందమునకు మనశ్శాంతి సమూలముగ పోయినది గదా!

వైద్యుడు, రక్షకభటశాఖవారు, లోనుగాగల వృత్తులు గలవారు, సర్వసామాన్యముగ పరుల రోగములకును, ఇతరుల యిండ్ల జరిగిన క్రిమినల్ నేరములకును, తాము సహాయులరై, ఎంతెంత కష్టముల నైన పొంది, చికిత్సల జేయుట యందును, నేరముల నిరూపణలయందును, సాహసించి పని చేయగలరు గాని, 'తనవరకూ వస్తే తగునే లే' దను నటుల, తమకే అట్టి యాపదలు కలిగినచో, నేమి జేయవలెనో దెలియక, తహ తహం పడుట సహజమేకదా; అటులనే, ఇవుడరిందమ్ చాల యాందోళనలో నున్నాడే! అల్లదే—వేగుంజుక్క పొడముటయును, ఉషఃకాలపు వెలుగును జూచి, తెల్లవారుచున్నదని యనుకొని, భ్రమపడి, పోలీసు ఠాణాకు బోయి, మరలివచ్చిన అరిందమ్‌యొక్క మనోవేదన బోద్రోల వేవేగ నరుదెంచుచున్నాడో యన. సర్వసౌఖ్యసంధాయియు, లోకబాంధవుండును నగు, సూర్యు డంధకారము బోద్రోలి తూరుపుకొండ నధిష్ఠించి, జనుల కెల్ల వెలుతురు నొసంగియు పాపము, అరిందమ్‌నకు మాత్రము ఉదయమున 9 గంట లగు వరకును అంధకారముగనే యుండెను.

తొమ్మిది గంటలు దాటినది, తంతివార్త నొకదానిని దీసికొని తంతి వార్తావహు డొకడు అరిందమును సమీపించి,

తంతివార్త గల కవరు నాయన కొసంగ, నాయనయును దనీదులో సంతకముజేసి, తంతివార్తను జదువుకొని, యొడల్తెలియని యానందముతో, 'సరోజనీ, మీ అమ్మ క్షేమముగా తాతగారి యిల్లు జేరినట్లు మీతాతగారే టెలిగ్రాఫు వేసినారు. చూచినావా, మీ అమ్మ ఒక్కతే వెళ్ళినట్టున్నా, రమ్మనుమని ఆయన కార్ పంపలేదనికూడా వ్రాసినారు. ఏలాగున్నదో చూచినావా ఎవరో ద్రోహులు చేసిన పన్నాగము సుమా యిది ఇంకానయం—మరోవూరు, మరోవూరు తీసికొనిపోయి, అగాధములో దించివెయ్యడమో, నగా నట్రదోచుకొని, పీక నులిమివెయ్యడమో చేసిన యేమి చెయ్యడము. వాడెవడో యింకా దయదలచినాడు. ఇక్కడికి అదృష్టవంతులమే. ఇప్పు డప్పుడే అదృష్టవంతుల మనుటకు వీలు లేదు. ఇది దొంగటెలిగ్రామేమో? చూదాము. వెంటకూడా యెవరూ లేరట. ఆయన పంపిచారని చెప్పి, కార్ తీసుకొని వచ్చినవాడుకూడా తనవెంట వెళ్ళనే లేదట! ఏమి దురంతము!' అని అరిందమ్ తన కుమార్తెయగు సరోజనితో తన యనుమానము వెల్లడిసేయుచు ననెను.

సరోజని యేమియు మాటాడక, వెడవెడ చూపుల జూచుచు మిన్నకుండెను.

'శౌరా! ఎంతవాడవు!! నేను నీకొరకు వచ్చియుండ నింతలో నెంతలు పొనగజేసితివి! నీవే కాక, నీయనుచరులును

గూడ నీయంతవార్రై యున్నారుగదా! కాకుండినచో నింత త్వరలో నింతలు పొడముట యసందర్భము కాదా! కాని నేనింట లేనపుడు నీవు చేసినది దొంగపనిసుమా! నీ బహాద్దూరీ కిది లోపమును, కళంకమును దెచ్చుచున్నది. సుమా!' అని యనుచు, తన కుమార్తెవంక దిరిగి, 'సరోజనీ, చాలపొద్దెక్కి నది; నేను ఠాణాకు వెళ్ళెదను. నీవు యింట నుండెదవు గనుక జాగ్రత్తసుమా రామకృష్ణ చంద్రను మాత్రము యెక్కడికిని బంపకుమా.' అని చెప్పి, అరిందమ్ బాబుగారు ఠాణాకుబో బయలుదేరి, త్రోవలో నున్న టెలిగ్రాఫు ఆఫీసుకుబోయి, తీరుబాటుచూచుకొని వ్యయముగ దానేవెళ్ళి, తన భార్య యగు స్వర్ణమయిని దీసుకవత్తు ననియు. అంతవరకును నామెను మాయింటనే నుండనీయు డనియు, సరోజని క్షేమముగా నున్న దనియు, జరిగిన మోసమునకును, దురంతములకును విచారించుచున్నా—ననియు, ముక్తసరు మాటలతో, నొక తంతివార్త నంపెను.

ఠాణాలో నంతయు నెమ్మదిగానే యుండెను. నిన్న రాత్రి రిమాండులోనుంచబడిన యాతనిని, ఠాణా ఆవరణ లోనేయున్న కొళ్లాయికి స్నానముకొరకు దీసుకపోయి, స్నానానంతరము మరల రిమాండు గదిలోనికి పోలీసు జవానులు దీసికొనిపోవుచుండు సమయమునకు, అరిందమ్ బాబుఠాణా జేరి, కొంచెము వింతదృష్టితో చూచి, లోపలికి బోయి, తన యాసన

నమున గూర్చుండి, కొంతసేవు పని చూచుకొని, 'అయ్యా, నేటి సాయంకాలము అయిదుగంటలకు యీమువ్దాయియొక్క వాఙ్మూలము మనము పుచ్చుకొనవలయును. ప్రస్తుతము, ఈరైల్వే రశీదు మీవద్దనే వుంచి, స్టేషనుకు పంపి, ఐరన్ సేఫ్ తెప్పించి, యిక్కడే వుంపించండి. ఇందుమీద నేను సంతకము చేసేవున్నాను. దీని రైలుఛార్జి అక్కడే కట్టియున్నారు.' అని సర్కిల్ ఇన్‌స్పెక్టరుతో చెప్పి, ఆ రైల్వే రశీదు ఆయనకు యిచ్చి, తాను మరల స్వగృహోన్ముఖుడై వెడలెను.

సర్కిల్ ఇన్‌స్పెక్టరును ఆ రైల్వే రశీదు యిచ్చి యొక జవానుని రైలుస్టేషనునకు పంపి, ఇనుపమందసమును దెప్పించి, పోలీసు స్టేషనులో నారుబయట నుంపించి, పేకేజీ విప్పించి చూడ నందు ప్రశస్తమయిన యినుపమందసము గానవచ్చెను. మఱియు, దాని తాళముకొరకెంత వెదకినను, అందు కానరా లేదు. తక్షణమే ఆసంగతి అరిందమ్ బాబుగారికి తెలియజేయ, నాయనయును, సుమారు నాలుగుగంటల సమయమునకు స్టేషనునకు వచ్చి, ఆ యినుప మందసము చూచి, తన మిత్రుడగు పండిట్ త్రివిక్రమ రావుగారి ప్రేమాతిశయమున కెంతేని యానందించి, పెట్టెయొక్క పనివానితనమునకు మెచ్చుకొని, 'అయ్యా, పేకేజీ విప్పినప్పుడు బాగా పరిశీలించినారా? అందులో వేరే పొట్లము గట్టి, తాళము పంపినారేమో!' యని సర్కిల్ ఇన్‌స్పెక్టరుగారిని అడుగగా, 'లే' దని వారన విని,

త్రివిక్రమరావుగారి మరపున కొకింత విసిగి, 'అయ్యా, ఇక బీగపుభాగమునకు భంగము రాకుండ తలుపు తెరచుమార్గం మరిలేదా?' యని సర్కిల్ ఇన్‌స్పెక్టరుగారిని అడిగి, ఎట్టకేలకు మెకానిక్‌చే తీయించవలెనని తలంప, సర్కిల్ ఇన్‌స్పెక్టరుగారును మెకానిక్‌కి కబురంపి, ఆపెట్టె తాళము విరుగగొట్టకుండ తీయించ నెంతో బ్రయత్నించిరే గాని, యొంతమాత్రమును వీలు కాలేదు సరిగదా, యెందరో మంచి మంచి పనివాండ్రను గూడ తెప్పించి ప్రయత్నించి చూచినను, 'పెట్టెకు భంగమురాదు. గాని బీగపుభాగమునకు మాత్రము కించిత్తు యిబ్బంది కలుగు' నని పెక్కండ్రు చెప్పుటచే సంశయించి, కర్తవ్యము నాలోచించుచు, అరిందమ్ బాబుగారితో 'అయ్యా, ఆయనపేరనే యుత్తరము వ్రాయుండి; వారి జవాబు చూచుకొని, మన మేపనిచేసినా బాగుంటుం' దనుకుంటానన, అరిందమ్ బాబుగారును సరేయనిరి.

ఇంతట నీ సంభాషణ వినుచున్న, ఖైదుగదిలో రిమాండున నున్న, యాతడు లేచి నిలచి, 'అయ్యా, ఎందుకండీ; తాళంకోసం వారిపేర వుత్తరం వ్రాయనక్కరలేదు. పెట్టె పాడుచెయ్యకుండా, తాళం చెడగొట్టకుండా, తియ్యవచ్చు ననుకుంటాను. నన్నొకసారి చూడనిచ్చినచో, నేనును ప్రయత్నం చేస్తాను. ఇదివర కొకసారి యీలాగుననే ఒకరిపెట్టెకు తాళంపోతే తీయవలసివచ్చింది. అప్పుడు నేను తీసి, అయిదు రూపాయిలు బక్షీస్ పుచ్చుకున్నాను.' అని యనెను.

'సరే; యేదీ ప్రయత్నం చెయ్యవచ్చును.' అని అరీందమ్ అనుచు, ఆ గదితాళము తీయించి, వానిని బైటకు రమ్మని కొందరు పోలీసువారిని, చుట్టును ఆయుధపాణులై యుండ నియమించి, ఆ యినుపమందసము కడ కాతని బొమ్మని యని ఆతని ప్రయత్నముల జూచుచు, నిలచియుండిరి.

చాలాసేపు ప్రయత్నము చేసినాడు ఇంకను ప్రయత్నము సేయుచునే యున్నాడు. పెక్కండ్రు చూచుచున్నారు పోలీసు ఠాణా ఆవరణభాగములో నప్పటి కామార్గమున బోవుచుండిన పెక్కండ్రు ఏమోవింతయని చూచుచుండిరి. సాయంత్రము 5 గంటలు సమీపించుచున్న బాగా యెండ యున్నది. చాలా వెలుగున్నది. ఆయుధపాణులై, దండధరులై, అప్రమత్తులై, రక్షకభటు లున్నారు. కనురెప్ప వాల్పక, ఈతడు చేయు నుపాయమే మని చూచుచున్నా డరీందమ్; సర్కిల్ ఇన్‌స్పెక్టరుగారును ఆ పెట్టెయొక్క సొపుమోపులును, దాని చేత యందలి పనివాడితనమును బరిశోధించుచున్నారు. బ్రాకేట్, షెల్లాక్, మంగళ్సేనులు, సర్కిల్ ఇన్‌స్పెక్టరుగారి ప్రక్కనే నిలచి, చూచుచుండిరి. ఇంతేకాక, ఇందరిలోనుండి యీ నేరగాడు తప్పించుకొని పారిపోవునేమో యను సంశయమున గాబోలు, ఏడెనమండుగురు రక్షకభటులు, ఠాణాగేటు వద్ద నాయుధపాణులై, కావలియున్నారు. వారున్నారు. వీరున్నారు, ఇం కెంద రెందరో యున్నారు. ఠాణా ఆవరణలో

నున్న పూలనెత్తావులచే భారమైనదేమో యన, మెల్లన మంద మారుతము వీచుచున్నది.

ఝుర్రను శబ్దమును ఇనుపమందసము మరి లేదు. ఏదీ! ఎందును కానరాదే! అయ్యో, మింటమార్గమున విమానమై విచ్చలవిడి విహరించుచున్నది! ఏదీ — మద్రాయి? ఏదీ? ఇనుప మందసము? ఇనుప మందసము మరి లేదు గాని,

'అమారా ఔరత్ కా చాలక్ దేఖో!
ఏక్ సె ఏక్ జాదా ఉషార్ హై'

అను ధ్వనిమాత్రము గగనమార్గమున వినవచ్చెను.

ఔరౌరా! ఎంత దారుణము! ఎంత ఘోరము! ఎంత పన్నాగము! నిన్నే మన గలము? మా పోలీసువారి ముజాగ్రత యందుమా? అరిందమ్ మందు డందుమా? ఇందెవరిలోపము? లేక నాతరునలిగాని పన్నుగడయే ప్రధానమా ఎంతో లయుకారి మాటతన మేర్పడబల్కి, మందసము తలుపు దెంతు ననీ, ఇవు డెందును గానరాక, దూసి మింట నెగసితివే! తన భార్యయొక్క సాహసమును, సామర్థ్యమును గూడ జూడు మని యధిఃకరించి మఱియు నెగిరినావే! నిజముగ వీరిరువురు నొకరిని మించినవా రొక రగుదురు. ఆహా! ఈమె బుద్ధి జాతియు మెచ్చుకొనదగినదియే! అబ్బా! ఎంత వాడవు! సీత లేసి పర్ణశాలం జేసితివే నీ యినుప మందసపు టడుగుభాగమును! ఓహో! ఏమి కల్పనాచాతుర్యము! ఏమి పన్నాగపు చమత్కృతి!

ఏమి ! అరిందమ్, 'ఆకాశం కిం ప్రయోజనం ?' అను నటుల మింటివైపు జూచుచున్నావే! కళావిహీనమైన మోముతో, వణకుచున్న తనూలతతో, నాందోళనాసాగరమ్మున నీదులాడుచున్న మానసముతో, సుమారు రెండు నిముసములట నిలచి, యేల నంత తొందరగా స్టేషనులోపలికి బోవుచున్నావు ? ఆహా ! ఏమి వింత ! ద్రోహి, తా జేసిన నేదో నేరమున కాతని బట్టి తెచ్చి, రిమాండున నుంచియు నింకను వాఙ్మూలమైన దీసికొన నవకాశము లేకుండగనే, యాతను మరింత ద్రోహియై, యా యినుపమందసమును పవన విమానముగ మార్చినోయున, నం దిమిడియున్న ఏరోప్లేనున నెక్కి గగనమార్గమును దనకు రాజమార్గముగ జేసికొని పోవుచున్న, యాతనిం బట్టుటకు మారుగ, పోలీసు ఠాణాలోనికి బోయి, నీ పెంపుడు పావురమున కేదో దగల్చి, దాని నొక చేతను, రెండవ చేత నొక తుపాకియు గైకొని, స్టేషనునుండి సత్వరము వచ్చి, మింటివిమానమై శరవేగమున బోవుచున్న ఏరోప్లేను దెస దృష్టి సారించి, గురిచేసి, 'ఢా' మ్మని పేల్చి, కాన్‌స్టేబిలును బిలచి, తన కొక విమానము తక్షణము దెమ్మని నియోగించి, మింట జూచుచు తదేకధ్యానమున, నిలచితివేల ?

ఏదీ, విమానము! మరి కానరాదే! ఎందుబోయెనో గదా! ఆకస మంతయు నిబిడాంధకారబంధురము! గగన మార్గము ధూమావృతము! దుర్గమము! దుశ్ఛేద్యము! దుర్భే

ధ్యము ! దురూహ్యము! ఏదీ, విమానము! ఆకసమున నెంతో దూరము కావిరి గ్రమ్మినది. దృక్పథము నుగమగోచరము కాకున్నది.

'అయ్యో, అరిందమ్‌బాబూ ! ఏమి టది ? మీ ఘన తకు దగనిపని జేసినారే!' అనెను సర్కిల్ ఇన్స్పెక్టరుగారు.

'ఊఁ, ఏమి పని జేసినారు? మనిషిని పట్టవలెనుగాని, ఇదియా పని?' అనె షెల్లాక్.

'మరే మున్నది? కథ కంచికి—మనము మన యింటికి; ఇంత తొందరపాటు పని అరిందమ్‌బాబుగారి చేయుదురని, ఒకనాడైన, కలనైన, నుహింపజాల కుంటిమి. ఈపాటి పనికి అరిందమ్‌బాబే కావలెనా? ఈమాత్రము మేము చెయ్య లేకనా! ఏమైనా సరేగాని, అరిందమ్ బాబుగారి బహద్దూరీకి తగనిపని చేసినా' రనె బ్రాకెట్.

'అయ్యో, అరిందమ్ బాబుగారు తొందర పడవలసిన వారు కారు. గాని, ఈ సమయమున తొందర పడినా రేమో తెలియదు. ముద్దాయిని రిమాండులో నుంచినపిదప, నీతని శిక్షను గూర్చి ప్రసంగవశమున నే నడుగ, 'తన నేరముల నొప్పికొని, పశ్చాత్తాపము నొందినచో, నీతని శిక్షింపక, నొకచో గూరుచుండజేసి, సత్ప్రవర్తనమును, దైవచింతనము ను, బోధించి, పంపివేయుదు' ననిన అరిందమ్, యిపు డిట్టి కార్యము జేయు నని, చిరకాల మీయనతో నెంతో యనుభ

వముగలనే ననుకొనజాలను' అని మంగళ్సేన్ వారి మాటల నవవారించెను.

'యూ, టెలిస్కోప్ యిదర్ లావ్' అను నరీందమ్ పలుకు బయట బడుటయు దడవుగ, టెలిస్కోప్, ఆయన హస్తముల నలంకరింప—ఆహా! ఇదియ దర్శనము, ఆయన ధ్యానవనము చూచితీరవలసినదే గాని, ఏ భాషలోగాని ఏ పండితుడుగాని వర్ణింప దలపెట్టినను, ప్రారంభించినను, మనో భావములు, వస్తునిజతత్వములు యథాస్థితి ననుసరించి, వ్యాక్తీక రింప ప్రయత్నించినను, త ద్దననుబోధకశబ్దములు మృగ్యము లౌట తుద కోటమి నొందవలసినదే! నత్యమునే వర్ణించవలసి వచ్చినపు డీ భాషా ప్రౌఢిమలు, నీ యలంకార విశేషములు, నీ కవిత్వములును నిలువ వని, మరల వ్రాయవలసివచ్చినది.

నర్కిల్ ఇన్స్పెక్టర్, షెల్లాక్, బ్రాకేట్ల యాడిపోయు మాటలుగాని, జమీందారియూకాలమునుండియు దన నెరిగియున్న మంగల్సేనుని స్తుతిపూర్వ కావవాక్యములుగాని, అరీందమ్ బాబుగారి కర్ణపుటముల బడెనో లేదో గాని, యవి యన్నియు, నిద్దురపోయినవాని కాళ్ళకు మ్రొక్కుటలే యయినవి. వీ రెన్ని రీతుల మాట లాడినను, బెల్లముకొట్టిన రాతి రీతి మాటాడడు.

టెలిస్కోపులో ఆకసము దెస దిలకించి, 'ఆ!' యని, తన దగ్గర నున్న మంగళ్సేనున కా టెలిస్కోపు నిచ్చివేసి,

మరల దత్తరమున దుపాకి నెత్త, సర్కిల్ ఇన్‌స్పెక్టరుగారు ఆయన చేయి పట్టికొని, తుపాకి నెత్తనీయకుండ జేయ యుత్నింప, అరిందమ్ బాబుగారు, 'ఊః' యనుచు నాయన చేయి విదలించుకొని, మరల తుపాకి నెత్తి 'ఢా' మ్మని పేలించెను. మరలగానిరి. గాఢతమ మగు నీ పొగ గ్రమ్ముటయు, రెండు సారులు గురిచూచి దుపాకి పేల్చినను, పొగ గ్రమ్ముటయే గాని, పే రెద్దియు గానరాక, అరిందమ్ చేతల నర్థము జేసికొన జాలక, పర్యవసాన మూహించుకొనలేక, అరిందమ్ మాటలాడమి కంతగా వినుగొందక, దా నెటుజూచిన నటు జూచుచు, నేకార్య మొనర్చు మనిన నయ్యది యవలీల నేయుచు, తగు సాయ మొనర్చుచు నీతని వింతచేతలకు సమాధానము లడుగవలె నని, వీరు వేచియుండిరి.

అల్లదే, మరల టెలిస్కోపులో జూచుచున్నా డరిందమ్. రెండుమూడు నిముసము లటుల దిలకించి, యిటు దిరిగి, సర్కిల్ ఇన్‌స్పెక్టరును సంబోధించి, 'అయ్యా, మీరు కోపము వచ్చినది గాబోలు! మీ మాటవినక, మీచేయి విదల్చుకొని తుపాకి పేల్చినందుకు—నేను తొందర పడితి నని యూహించిరి గాబోలు?' అని యనెను.

'అయ్యా. ఇదిగో తెప్పించినా నిదిగో తమ కొరకీ విమానము—' అని యొక కాన్‌స్టేబిలు అన, 'ఔర్ జరూర్ సహీ హై' అని అరిందమ్ బాబుగా రనిరి.

'కాదా, మరి, మీ ఊహ యేమోగాని, మీరు చేసిన పనినిబట్టి, మాకు దోచినది మీతత్తరపాటే.'

'అయ్యో, అటుకా దటు కాదు. ఈ తుపాకి చంపుటకు కాదు. పోవుచుండువానికి దృక్పథము గానరానీయకుండ కావిరి గ్రమించుటకే దీనిపని. ఆ ముద్దాయికి త్రోవ గానరానీయ కుండజేయ బ్రయత్నించితిని గాని, వాడా అసామాన్య చాతురీధురీణుడు; వీని యిల్లాలో, యీతని మించినదే! ఔరా! కాలూరాయివి నీవే యైనచో, నీకు దగినభార్యయే యీమె; నీవు కాలూరాయివి కానిచో, నీమె కాలూరాయికి భార్యగా నుండదగినదియే! ఆహా! ఎంతదూర మాలోచించెనో గాని, చూడుడు: ఈ ముద్దాయి మనచే బడునెడ, యాతడు దప్పించుకొను మార్గము నాతడే యాలోచించుకొన నక్కర లేకుండగనే, యాతని భార్య సృష్టించిన యీ విచిత్ర పవన విమాన గర్భిత మందనము నంపి, యెందుకైనను మంచి దని యొంచి గాబోలు, అందే సెర్చిలైట్ కూడ నుంచినది. అదే! మంట వలె నున్నది!! చూడు డా వెలు' గని యాగాపరి దగ్గినకొలది పలుచబడుచున్న ధూమ మధ్యమునుండి యొక వింతకాంతి బ్రసరింప నది జూచి, 'ఉన్ను' రను వినుగుదల సూచించు మోముతో, ఆశ్చర్యము దోపజేయు కళ్ళతో, మంగళ్నేనున కదివర కందిచ్చిన తన పెంపుడుపావురము నందుకొని, దానికి దగుల్పబడిన, యంత్రమున నొక మీటనొక్కి దాన వెలుగు

రానిచ్చి, ఖేచరమార్గమున బోవుచున్న నా ఏరోప్లేన్ జెస జూపి, యా పావురమును వదలెను.

ఇది యొక పన్నాగ మగునా? ఏమో; నీవు బహు కుశాగ్రబుద్ధిశాలి వట గదా!

రిమాండులో నున్న ద్రోహి, అందరి మధ్యనుండి యె ల్లరును జూచుచునుండ, దప్పించుకొని దివిమార్గమున బోవు చున్నపుడు, అక్కడ పోలీసుముఖ్యుల యొక్కయు, అరీందమ్ యొక్కయు మానసతత్వమును వర్ణించుచు, వారివారి విచార ముల నెల్ల జూచుచు గూరుచుంటిమా, మన మిక వాద్రోహిని బట్ట ప్రయత్నములే సేయనక్కర లేదు.

స్టేషనునుండి వినమితవదనుండై, తన యింటికి అరీందమ్ మరలెను. సత్ప్రవర్తనుడును, దైవభీతి గలవాడును నగు నరీం దమ్ విచారకరమగు నాసనము జూచి, దా భరింపజాలకనో యన, దన కరాళిస్మృదుచుకొని, మార్గమున, మెల్లన, నదె జారుచున్నాడు సూర్యుడు!

అరీందమ్‌యును దనయిలునేరి, యొకచో గూరుచుండి, "ఔరా! నీవు కావిద్రోహివి యని నిర్ధారణ యగువరకును, ఎన్నెన్ని క్రొత్త పేరులతో నీవు వ్యవహరించినను, అన్నియొక లను 'కాలూరాయి' యే మూలమని యెంచుచు, నిన్నే సంబోధించక మానజాలను. ఔరౌరా కాలూరాయి! నిన్ను గూర్చి, నేను జుమీంలియావలన, చాలా సంగతులు వినియే

యున్నాను కాని, అన్నిటికన్నను ముఖ్యమైన మాట, 'కాని మా గురువుగారు అజేయులు సుమా!' అను జమల వాక్యము సార్థకపరచుచున్నావా? నీపట్ల, నీమాట సత్యమేయైనచో, నేను జీవించియుండగా మరి నీయాటలు సాగనీయను సుమా! ఇదియును నీ వెరిగియుండుము. నేను నీజాడ లెటనైనం గనుపట్టు నేమో యని జాడ గొందర బంచితినికాదా! అందున మా చౌధరితో—

'నీవు మాత్రము తొందర పడకుమా! ఆజాగా, ఎలా గుంటుందో, వాళ్ళ చర్య లెలాటివో, మరేమయినా దిమ్మలు అచ్చులు ఉంటాయో లేక సాధారణంగా ఇల్లులా గుంటుందో, అంతా, జాగ్రత్తగా కనుక్కొని రావాలి—మహా జాగ్రత్తగా కనుక్కొని రావాలి—మిక్కిలి జాగ్రత్తతో మెలగాలి సుమా వెళ్ళు' అని కూడా చెప్పి పంపినాను. తిరిగీ వాడు నాదగ్గరకు వచ్చి చెప్పిన భోగట్టా నా కేమీన్నీ తృప్తికరముగా లేదు. అంతగా సహాయకారిగా కూడా లేదు.

'అంతమాత్రముచేత నీవు తృప్తి పొందిపోకు. నేను బ్రదికి యున్నంతకాలమును, నీకు, నేను పక్కలో బల్లెమునే యని దలంపుమా! ఇప్పుడు తప్పించుకున్నానుగదా యని సంత సింపకుమా! ఇల్లలికినం బండువ యయ్యెనె?

'ఇదిగో! నర వేలాపలయిత మగు నియ్యాలాతలమున నెక్కడ నీ వున్నను, 'కాని మా గురువుగా రజేయులునుమా'

యను జామలవాక్యములు గల్లలు సేయు, అరిందమ్ యింకను జీవించియే యున్నాడు సుమా! ఇప్పు డిప్పుడే నేను సంధించివచ్చిన ఆ యాగ్నేయాస్త్రమును, నీవు తప్పించుకొని నచో ఘటికుడవే!

'అమారా ఔరత్ కా చాలక్ దేఖో' అని యంటివే! దాని బుద్ధి కౌశల్యమునకును, నీ సామర్థ్యమునకును, సరి పోయినది. ఫ్రూల్ సాహేబు జమీలియాలు శిష్యుడును, శిష్యు రాలును అయి యుండ, నీవును నీభార్యయును, వారికి గురు వును, గురుపత్నిగారును నై యుండు టెంతేని సమంజసము; నీ శిష్యుడును, శిష్యురాలును వలెనే, మీ రిరువురు భార్యా భర్తలును, నీ ప్రపంచనాటకరంగస్థలమున తాండవ మొనర్చు చున్నారు. కాని నీ కొక్క భార్యయే సహాయ మొనర్చుట లేదు. మఱియు, నీ కిం కెందరో వెనుదన్ను లున్నారు. కా వున నిక 'నహేంద్ర తక్షకాయనమః' కావలసియున్నది.

'ఏదియె టున్నను, నీవు లోకకంటకుడవే యైనను, నీవు మిక్కిలి ప్రజ్ఞావంతుడ వనియును, ధీశాలివి యనియును, నేనును 'ఛా' నని యనక తప్పను. కాని నీకున్న బుద్ధివిశేషమునకు, నీకు మంచిస్వభావమే యున్నచో, నిన్నుదక్క వే రొకనిని లోకము, సెబా సనదు. ప్రజ్ఞతో కార్యము లేదు; ధీశాలిత్వ ముతో పని లేదు; ప్రతాపముతో ప్రయోజనము లేదు. స్వభావమే ప్రధానము; సత్ప్రవర్తనమే ముఖ్యము;

'ఉ. నీరము తప్తలోహమున • నిల్చి యనామకమైనశించు, నా
నీరమె ముత్యమట్లు నళి • నీదళసంస్థిత మై తనర్చు, నా
నీరమె శుక్తిలోబడి మ • హిత్వము గాంచు......'

ననునటుల 'మేధ' యను వస్తుతత్వ మొకటే యయినను, దా నెట్టి స్వభావము గలవారి ననుసరించిన నా స్వభావమున కా పరిణామమున నుత్కృష్టత గలుగజేయును. తా ననుసరించిన క్షేత్రవు యోగ్యతాయోగ్యతల ననుసరించియే మేధస్సు యొక్క ప్రతిభ గదా! సూర్యకిరణము ముక్కోణము గాజున బ్రవేశించి, తా నేడు రంగులై, సూర్యుని సప్తాశ్వము లనియు ఇంద్రధనస్సురూప మనియు, వాకొనబడుచున్నది ఆ కిరణమే జీవులకు తేజస్సును, మానవకోటి కారోగ్యమును, చెట్లచేమల కు వెరకవయును, గలిగించుచున్నది. ఆ కిరణమే భూతయద్ద మునం జొరి, తత్కాంతి బడినచోట మంట బెట్టుచున్నది. కావున ప్రజ్ఞావిశేషము లెట్టి స్వభావము గలవారియం దధి రోహించిన, నా స్వభావము ననుసరించి, యాప్రజ్ఞావిశేషము పరిఢవిల్లును గదా! కాని యేది యె ట్లున్నను, నీకును నాకును మాత్రమే జత సుమా!' అని యనుచు దన ముందుచేతల నాలోచింపుచుండెను.

ప్రథమభాగము సంపూర్ణము.

కాలూరాయి

ద్వితీయ భాగము

ప్రథమ ఖండము

మొదటి ప్రకరణము

మోహాంధత

'ఔరౌరా! ఈ వ్యామోహ మెంతటి గొంటుతనంబు గలయది! నన్నెన్నో వెతల గుడువజేసి, ఈనాటికి నాచే బడిన నియ్యన్నులమిన్న యింకెందు బోగలదు?'

*   *   *   *

సాయంకాల మగుచున్నది. తరణికిరణవారము జల్లారుచున్నది. పంకజబాంధవుడు, తన రథము పశ్చిమ సముద్రము జేరబోవునపు డా మున్నీటం గల యాడు గుఱ్ఱము (బడబ) ను జూచి, సప్తాశ్వరథారూఢుం డగు సూర్యుం డెక్కిన యరదపు గుఱ్ఱములు మితిలేని వేగమున, సద్దాని నీడ్చుకొని బోవుచున్న వేమో యన, నపరాంబుధిం గ్రుంకనున్నాడు.

కాల మను ప్రయాణస్థుడు, వండుకొనుటకు సూర్యుడను నవరత్నఖచిత మగు కుండను, పశ్చిమ దిగ్భాగంబున ప్రవాలు తరణి కిరణము లను బంగారు పగ్గములతో, నీరు దోడుచున్నాడు. 'ఇరుగురు అన్నదమ్ములలో పెద్దవాడును, ప్రతాపవంతుడును, శత్రుడును అగు సూర్యుడు, దృక్పథము దాటి యస్తమింపబోవు చున్నాడింక, నీరాక కభ్యంతరము లేదు; త్వరితమున రమ్మని చెప్పబోవు చున్న, రాత్రి యను యామినీదూతికలం బోలె, నీడలు (ఛాయలు) దూరుపుదిక్కున కెంతేని పొడవుగ బోవుచున్నవి. రవి మఱి గానరాకున్నను, సాంధ్యరాగరుచి కన్నుల కానంద మొదవం జేసి, తానును మఱి గానరాక, తొలుత చిరిచీకటి గానవచ్చి, కాటుకపిట్టలను, నల్లహంసములను, కారుమబ్బులను మించు చీకటు లలమికొని, లోక మంతయు చీకటితెర యై యుండెను.

ఆకసమున సానలదీరిన జాతిరత్నముల సొంపున, దారకలు మెరయుచు, గన్నుల మిరుమిట్లు గొల్పుచున్నవి. పథికులకును, నావికాయాత్రాపరులకును, నావికులకును చుక్కలే మార్గదర్శకు లగుటం జేసి, వారి పనుల కెంతేని సాయ మొనర్చుచు, రాబోవు రాజురాక కెదురుసూచుచున్న, భటవర్గముం బోలె, కైవారంబుల నొసంగుచుండ, నల్లదే, చందురుండు తూరుపు దిక్కున దోబూచు లాడియాడి, ఆకస నాటకరంగ స్థలమున నీలమేఘశిలావినిర్మిత గగనవేదిక నలంకరించుచున్నాడు

కైరవదళశ్రేణి విరబాఱి వికసించుచున్నది. చంద్రకాంతశిలల నీ రూరుచున్నది. వెన్నెలపులుగులు, తమతమ ప్రియులం గూడి యానందించుచున్నవి. సముద్రుఁడు ఉప్పొంగుచున్నాఁడు. ఇరులు పటాపంచలై, పాఱుచున్నవి. దిశలు వింతవెలుగు నందుచున్నవి. చక్రవాకీచక్రవాకములు, తామరజొంపముల దూఱుచున్నవి. ప్రణయకలహములు మాని మిథునములు, స్వేచ్ఛందవృత్తి నవి హరించుచున్నారు. మన్మథకుమారుఁడు, తన పంచబాణముల వెలికి దీసి, పదును బట్టుచున్నాఁడు. హిమము పేరుకొని గట్టి బడుచున్నది. విరహిణీ స్త్రీజనము కుమారచంద్రుల కోడి, వగ జెందుచుండ, జార, చోర, లోకసంచార మిపు డిపుడ యుడుంగు చున్నది.

* * * * *

'పంచబాణుఁడటు పదునుబట్టిన బాణములను, ప్రప్రథమమున, నామీఁదనే సంధించవలెనా? ఇక, వీని సహించుటెట్టుల? ఈ మరుశర సంహారిణి, నన్నుం జేపట్టి, వీని బాణముల కాహుతి కానీయక, నను దూరము సేయరాదా? అయ్యో! నే నెన్నిసారులు ప్రయత్నించినను, నన్ను కాదని, వానినే పరిగ్రహింతు ననుపంతము బూనియున్నది; తన పంతమే నెగ్గు నను భ్రమ, పాప మీమె నెన్నెన్ని యిక్కట్టుల పాల్పడఁ జేసెను! అరిందమ్ పట్టు చూచుకుని, నిర్భరముగా, నిర్భయముగా, నిశ్చింతగా నుందును గదా యని యనుకొనుచు,

కాలము వచ్చెను; గాని ఇపు డేమనగలదు? కాలూరాయి ఆజ్ఞల ననుసరించి, సంచరించవలసిన ఫూల్‌సాహేబు అధీన ములో నుండియుండి, అవకాశము దప్పుటచేత, తుదకు, అరీం దబ్ చేతబడి, దా వలచినవాడే తనకు నాథుగా దొరకెగా యని, యానందించుచున్నది! జమీన్‌దారీ తన కొరకటి, తన తండ్రిమూలమున వచ్చినదనియు, తన వలపుకాని మూలమున, నింకొక జమీన్‌దారీ కూడ వచ్చె గదా యనియు, సంతో షించుచున్నది; కాని, నామూలమున గూడ సంతకిన్న మిన్న యా జమీన్‌దారియే తనకు జెందు నను నూహా పొడమునింకి మాత్రము విచారించుచున్నాను. మఱియు, తన ప్రేముడికా డేమి రూపసి? ఏమి సామర్థ్యము గలవాడు? ఎందున నన్ను మించగలడు? వట్టిభ్రమ! ఫోటోగ్రాఫులు తీయు నే ర్పున్న మాత్రాన, నేమి? గొప్పవిద్వాంసుడా? వ్యవహారములయం దారితేరినవాడా? ఇం కెందున నన్ను మించగల డని, నన్ను కా దని, వానియందే మక్కువ నిలిపియున్నది? ఔరౌరా! ఇవ్వారా రోహ మెంతటి గొంటుతనంబు గలయది! నన్నెన్నెన్నో వెతల గుదువజేసి, ఈనాటికి నాచే బడిన ని య్యానన్నులమిన్న యిం కెందు బోగలదు? ఏది యె ట్లున్నను, ఇట్టి తరుణీమణిని సంద ర్శించిన, సంతియ చాలు. ఆ మోము సందము, ఆ నాన సొగసు, ఆ చెక్కిళ్ళ నునుసోయగము, ఆ నగవుమొగంపు తీరు, ఒక్కొక్కటి ఒక్కొక్క కోటి సేయు గదా! సర్వాంగ సౌష్ఠవము గలిగి, 'రూపొందిన స్మరు' డనియు, 'చిలుక రావా

రువమును, చెఱకువిల్లును, కుసుమసాయకములును, ఏమరు పాటున మరచి, యరుదెంచిన మరుడనియు నింక నెన్నెన్ని విధముల, కామినీలోకము, తమ దనివిదీర నను గొనియాడు చుండ, ని మ్మారుకటారి ననునగ్గించిన మాత్రాన, నా కేమి లోపము !

'క్రొంచెవుపెంట లేరితిను ♦ కుక్కుటముల్ నిను 'కందిగింజ గా' దంచు ద్యజించి సంతనె యు ♦ హా! యపకీర్తి యెసికు రత్నమా? కాంచనపీఠి నిన్ను నిడి, ♦ కాంత కిరీటము లందు నిల్పి, య భ్యంచితరీతి, మస్తకము ♦ లందు ధరింపరె రాజశేఖరుల్ !'

అని యుండ లేదా !

'ఇంతకాల మెటుల గడచినను గడచినదే: ఇక ముం దైనను, నను గామించి ననువార్త వింటినా, తనకును, నా కును గూడ, కష్టపరంపరలు దాటినవని దలంతును; కానిచో, తన వగకానిని, తన సముఖముననే దెగటార్చి, త న్నింక నెన్నో విధముల వెతలం గుడువ జేసెద నంతేకాని, విసుగు జెంది, 'ప్రాప్తము లే' దను పామరజనముం బోలె విడుచు వాడను గాను. ప్రాప్తము లేదను జనులు, మూర్ఖులే యగు దురు; కానిచో — ప్రాప్తములేని దియ్యేల లేనేలేదు. కృషి, ప్రయత్నము లేని దేదియు ఫలింప దని, గీతలయందు శ్రీ కృష్ణుడే జెప్పియున్నాడు కాడా ! మఱియు, కార్యములపట్ల విసుగొందువారు మూర్ఖజనశిఖామణులు.

'తనిసిరే వేల్పులు దధి ర • త్న ములచేత ?
వెఱచిరే ఘోర కాకోల • విషముచేత ?
విడచిరే యత్న మమృతంబు • వొడముదనుక ?
నిశ్చితార్థంబు విడువరు • నిపుణమతులు'

అను భర్తృహరి భావ మభావ మగునా ? కావున, నా ప్రయత్నమున నేను సఫలిత నందగలను. సంశయము లేదు. అరిందమ్‌చేత 'దేవీపూర్ కానికి కాగితములు' అని లేబిల్ వేయించి, చమత్కరించిన పెట్టెనుండి వచ్చిన, ఎలెక్ట్రిక్ స్ప్రింగులచే బంధింపబడుటకు పూర్వము, యోగిని యగు జమల, మా ఆచార్యు లగు కాలూరాయి గారిపేర వ్రాసి, కరీమ్‌ద్వారా పంపిన చీటియం దెంత గౌరవము గలదో కాని, పాప మామె చనిపోయి యింతకాల మైన నాయమ వ్రాసిన చీటి ప్రకారము కార్యము నెన్నెన్నో యుపమలవన్ని జయప్రదముగ జరిపి జరిపి, నా విశ్వాసమునకు పాత్రుడైన కాలూరాయి గారి పట్టుదలకు, నా వందనశతంబులు; చిరకాలము నుండి, నా మనోభీష్టము నెరవేర్ప గంకణము గట్టుకొని, తుద కెట్టకేల కీనాటి కైనను, నా యీప్సితము నెరవేర్ప నెన్నియో యిడుమలంబడి, ఇప్పటి కింకను రెండవ కంటివానికి దెలియ రాకుండ, నాకందరాని ఫలము, నాకంద జేసిన యాయన నేర్పరితనమున కెంతేని యభినందనములు !

'గురూజీ ! నీ కడ నెన్నెని వనమూలికలు, ఓషధు

లు, వశీకరణయంత్రములు, తంత్రములు, మఱియు, నేమేమో రహస్యప్రయోగములును గల వని, పలుతెరంగుల వింటిని. అం దేదేని బ్రయోగించి, సునాయాసముగ నీకామినీమణి నను కామించునటుల సేయరాదా? న న్నొల్ల నని భీష్మించుకొని గూరుచున్న దీ యొలనాగ: ఇచ్చాపూర్వకముగ దక్క నొండొరు బ్రేమింప నను శపథము నాయది. నేను గెల్వకుందునా, ఈమెను మరి మననీను; నేన గెల్చితినా యిక్కలికి యును రులం దోలఁగు నేమో: ఇట్టి ప్రమాదముల నేదియు నను కూడనీయక, నాకీ మోహనలక్ష్మియు, జయలక్ష్మియు నేకుర జేయరాదా! 'ఇదుగో, నీ వలచిన కాంత; ఇక నీమెను నిను గామింపజేసికొను భారము నీదే! యని నన్నొల్లని కాంతను నాకొనంగుటకన్న బ్రేమింపజేసి, నాయొసర్చిన ససురయాను సారముగ, నీ పొందవలసిన బహుమానము నందరాదా! ఓ కుటిలాలకా, నీకింతటి కౌటిల్యముగల మానస మేల? ఓ నిలుకడమెరపా, నీ కింత నిలుకడ లేని మన సేల? చంద్రుడో, పద్మమో, ముకురబింబమో, కాక ముఖమో యన దగిన, నీమోము నందమునకు దగినవాడు సిరాజ్‌హీనా? చక్రవాకములో, పూబంతులో; బంగారుగిండ్లో, కుచములో, యను భ్రాంతి నొందింపగల నీ చనుగవ యందమునకు దగిన వాడు, కొంకినక్కవంటి సిరాజ్‌హీనా? బంగారులతయో, విద్యుల్లతయో, యను సంశయ మొనగూర్చు, నీ తనూలతను

మెచ్చుకొనదగినవాఁడు, ఎంచరాని యవమాన మందినవాఁడు, నీకోరువాఁడు సిరాజ్ హీనా? కామినీజనము సౌందర్యపక్షపాత యను నానుడి నీయెడ మిథ్య యగుచున్నది! ఏమిచూచుకొని వాని వలపను యురులలోఁ జిక్కి, నన్నింత యలజడి నొందఁజేసితివో తెలియకున్నది! పండితరాజవేదండ మగువాఁడు గాక, మఱియొక పాటివానికి దగని యోమోహనాంగీ, నీయాత్మస్వాతంత్ర్యమును గోలుపోవుచున్నావుగదా యని యే నెంతేని విచారించుచున్నాను.

‘స్త్రీలను వర్ణించునపుడు, చంద్రమండలముం బోలు మోమును, కమలములను గేలిసేయఁ గల నేత్రయుగమును, బంగారును మించిన మేని సౌరును, మత్తభృంగమ్ముల గెల్చు కొప్పును, ఇభకుంభమ్ముల సొంపు దెగడు కుచయుగమ్మును, ఇసుకదిన్నె వంటి పిఱుందులును, తేనెలొలుకు ముద్దుఁ బలుకులును ననుచు, పెక్కండ్రు కవులు వాకొనుచుండ, నిట్టి యలంకారము లేవియును, నాకు, దృష్టికరముగ లేవు ద్రొక్కిన త్రోవలే ద్రొక్కుట పాడినదే పాడుటయు నగునుగదా! ఇంతకును, సహజ సౌందర్యాలంకార భూషితయగు నీకు సాలంకార శబ్దము లను నలంకారము లేల?

‘దేనిని గమనించినంతనే తన హృదయమున జెప్పరాని యానందము గలిగి, తానదివరకు జేయుచున్న పనిని మాని, తదేకధ్యానమున మైమరచి, దాని నూహించుచున్న వ్యక్తిస్వభావ

మున దన మానసము తనకు దెలియకుండగనే యొందు లగ్న మగునో వివాహకార్యముల యెన్నికల కేది ప్రథమగణనీయ విశేషమో దేనిని జూచినంతనే, తరుణవయస్కుల మానస పుండరీకములకు బగ్గము లై దనరారునో, రతీదేవి యేరూప విశేషతత్వమునకు పెట్టినదిపేరో, విశ్వామిత్రాది మహాముని లును, గంధర్వ, కిన్నర, కింపురుషాది ఖేచరు లేవ్యక్తివిశేషము నకు లోబడి, తపోభంగములనైన గావించుకొనిరో సుమము లలో గులాబీ, యే కారణమున 'రా'జని పేర్కొనం బడు చున్నదో, మహాకవు లేవ్యక్తితత్వమును నిరూపించి, తమతమ గ్రంథరాజముల జీవకళ లొసంగుచున్నారో, కరీమ్ మతిభ్ర మణ, దేశభ్రమణాది వెర్రివెర్రి పనులకు, జూమలయొక్క, యేవ్యక్తివిశేషము ముఖ్యకారణమో, ఈ నా ప్రయత్నావళిలో ద్వితీయ భాగమున, నీ చిత్రకథలో, గుల్సుమ్ సుమకోమల దేహస్వరూపముయొక్క యేవిశేషమునకు లోనై, లెక్కకు మిగిలియున్న ధనము వెచ్చించుటేగాక, నారాజ్యము నైనను గోల్పో నిచ్ఛగించు చున్నానో గుల్సుమ్ దైవనిర్మిత మైన, యేస్వరూపవిశేషమునకు, నే నన్నన్ని వెతల గుందజేయబడు చున్నానో; ఆ స్వరూపవిశేషము, ఆ వ్యక్తివిశేషము, ఆ రూపము, ఆ చిత్రితము, ఆ చమత్కృతము, అదియే సౌందర్య మని యందు: నంతియకాని, 'లోకో భిన్నరుచిః' యనుట నొక్కొక్కని కొక్కొక్క రూప మామోదదాయక మగును

గనుక, సౌందర్యమునకు ప్రత్యేక లక్షణము నిరూపింప నే నే మహాకవికి గాని, ఎంత సహృదయునకైనగాని, వలనుపడదు గదా!

'ఓ కామినీరత్నమా, శశికాంతమణిమయ మగు నీ మోము నందమును, మహానీలమణి మయ మగు నీ కురుల సొగసును, పద్మరాగమణిమయము లగు కరముల పొలుపు గల నీవు, సంపూర్ణ మణిమయం బౌట నీవు కామినీమణివే!

*　　*　　*　　*

'ఇదిగో, నే నంపిన నీలాంబరి యిదే మరలి వచ్చు చున్నది—వి శేషములు కనుగొనవలసియున్నది 'ఏమి! కాయా; పండా; ఏ మైనది? ' యని యా తరుణవయస్కుండా నీలాంబ రిని ప్రశ్నించెను.

'చెప్పుట కే మున్నది? ఎంత చెప్పినను, ఎంత బోధించి నను, ఏలినవారిని కాదనుచు, సిరాజ్ హీనుని గొనియాడుచు గాలము బుచ్చుచున్నది. చెప్పవలసిన తెరంగున జెప్పితిని; బో ధించవలసిన మార్గముల బోధించితిని. మరియు, ననురక్తి, వి శ్వాసము, బాంధవ్యము, హితము, అంతఃకరణము, సఖ్యము పోరామి, నేస్తము, చెలిమి, నెనరు, ప్రేమ, చల్లదనము, వా త్సల్యము నేర్పడ బల్కితిని, కలుపుగోల్తనము, ప్రీతి, మంచి తనము, మైత్రి, ప్రాణపదము, తాత్పర్యము, గారాము, నను గుణ్యము, ననుబంధము ననుసరింపు జూపితిని. మచ్చిక, జొట్టరి కము, నైకట్యము; నిచ్చకము గనుపరచితిని. మీాయెడ స్నేహా

ము, ననురాగము, నాసక్తి, మోహానియతియు బొడసూప బలికితి, నింతియగాక, అనేకవిధముల స్తుతు లొనర్చి, ఎన్నెన్నో ప్రసంగముల జేసి, మంచిమంచి కథలు చెప్పి, ముద్దులు నేర్పి, వార్తలు వినిపించి, చతురతరేతిహాసములు వినికిరి జేసి, జాతి గాథల దెలిపి, సతకడములును, పురాణములును, సామెతలును, సుబోధకములుగా జేసితిని. హాస్యము జేసితిని. పరిహాస మొనర్చితిని. వేయేల! జారజారిణుల కేళీవినోదముల స్వాచి చితిని. ఇంక నెన్నివిధముల మనం బలరనేయునగునో, అన్నివిధముల నల్ల మూచి జూచితిని; కాని యేమియు గార్యము లేకున్నది. మఱియు నిక నావలనగాని, యింకేవలన గాని యీ కార్యము జక్కబడు ననుకొనుట, మనకు వట్టిభ్రమ ఏలినవారు తగిన మఱియొక మార్గము ద్రొక్కుటయే మేలు. లంకలో రేయింబవళులు నిద్రాహారములు మానియుండిన సీతాభామామణి, శ్రీరామునియందుం బోలె, నీమెయు సిరాజ్‌హీన్‌పై, తన మోహనము లగ్నము జేసికొని, తదేకధ్యానమున నున్నది. ఆపైని తమ చిత్తము' అని నీలాంబరి యనెను.

'సరే, ఇక మా చిత్తమున కే మున్నది? సరి—ఇక దాని యాయుఃకాలము సరి. రేపే మా గురూజీతో చెప్పి, సిరాజ్‌హీనుని చంపి, యాతని శిరము తన పాదములపై దెచ్చి పెట్టుదు మనియు, నాపై నేమిసేయునో జూతుమనియు, మా మాటలుగా బోయి నిష్కర్షపరుపుము. పొమ్ము' అనుటయు, నామెయు వెడలెను.

'అయ్యో! నా కెందుకీ పట్టుదల? కాంతయు, కవితా కాంతయు, తమకు దాముగా వలచివచ్చిననే గాని, కానిచో, పారుష్యముగను, మనోరంజకముగను, సౌఖ్యదాయకముగను నుండవుగదా! ఈ బలవంతమువలన వలవంతయే గాని, సంతతమును సంతసము గొలుపదే! ఇంక నీ ప్రయత్నము మానుకొనుటయే సర్వవిధముల మేలు.

'ఆఁ—ఒక స్త్రీ నన్నుగాదని నాకన్న మిన్నగాని వాని న్మిన్నగ నెంచి, వానిం బరిణయమై, నన్నవమానించిన, ఇక్కలకంఠి కంఠమేల ద్రుంపరాదు? మానసమా, తొందర పడకుమా! ఇప్పట్టున నేయదగినది నను మన్నింపనని ననుగాదని యనుచున్న నీమెను గడతేర్చుటకన్న, వానినే పరిమార్చినచో నీమె తన 'అనన్యగతిక' మ్మని దోచిన నన్నే చేపట్టును. కావున నే నటులనే నేయుదును

'అబలల మనస్సులతి మృదులమ్ములని దలంచు చదువు లేర్చిన పండితాధముల వాక్యమ్ము లప్రమాణమ్ములని సిద్ధాంతీకరింపవచ్చును. కానిచో నెంత ధన మిచ్చినను, కనకము గుమ్మరించినను, వస్తువాహనము లొసంగినను, నను పరిగ్రహించుటను మారుగ దృణీకరించుచున్నది! తనకు గులాబీపూలన నెంతేని యానందము గదా యని నేన వ్యయముగ పూల యంగడికిం బోయి, ప్రతిదినమును గులాబీలను దెచ్చి యిచ్చు

చున్నాను. నావంతయు నాపై మక్కువగాని, యామెముఖము జూడ, దానానందము బొందుటగాని, నే జూడనైతి. ఈ మోహనాంగికొరకు నెన్నెని యిడుమల గుడిచితిని. ఎందరెందఱినో బ్రతిమాలితిని. నిరూప కాధ్యక్షుం డగు నరిందమును గూడ బ్రతిమాలితిని. కొన్ని గ్రామములు జాగీరుగా నొసంగెద నంటి. సిరాజ్‌హీన్‌కన్న పూర్వమునుండియు గుల్‌సుమ్‌ను బ్రేమించుచుంటి నంటి. మఱియు, నే నెన్నెని యంటి గాని, యేరికిని సాధ్యముకాని పని యని కొందరంటిరి. తగని పని యనియు, నీ యుద్యమము మానుకొనుటే మానితంబనియు, నా యరీంగమ్ నా కక్కఱకు రాని సలహానిచ్చి పొమ్మనియె. ఆనా ప్రయత్నకాలము పాటియైన నా కనుభవయోగ్యత లేదా! తాను యుజ్జయినిలో నున్నానుకదా: తన కరీందమ్ చక్రరక్షకుడుగదా, యనియు గర్వించుచున్న దీ కుసుమకోమలగాత్రి!

‘ఏది యెట్లున్నను, నేటి సాయంకాలము గూడ గులాబీలను దెచ్చియిచ్చి యామె మన్నన నే నొందుటో, కానిచో గడు నీచుం డగు దన వలపుకాని ఖండితశిరమును దెచ్చి, యామె పాదకమలమ్ములపై నునుచుటో, జరిపి తీరవలెను. తదుపరి దానేమి సేయునో జూచెదగాక!

రెండవ ప్రకరణము

పూల యంగడి

'ఏమిరా, ఎంత కిచ్చెదవు వా పూలదండ ? ఇంకను మరేమైనా రకము లున్నవా ?'

'మఱి రకముల కేమున్నది ? నావద్ద గులాబీలు దక్క మఱియొక రకముపూ లుండవు. గుచ్ఛములుగా నున్న గులాబీలును గలవు. కాని అవి మిక్కిలి ఖరీదైనవి. జమీందార్లు మొదలయిన గొప్పగొప్పవారికే దగినవి.'

'ఏమీ, జమీందార్లకే గాని, మరెవరికిని దగవా ? ఇక్కడ జమీందారు కానివా రెవరు ? ఏవీ, చూతము ?'

'చిత్తము. ఇదుగోనండి ? తమిజుద్దీన్ జమీందారు వారు జీవించియుండు కాలములో, ఈ గులాబీల విలువ; వీని సొగసు; ఇప్పు డేమున్నది ? అంతపాటివా రేరీ ?'

అనుచు నాతడు తన పూసజ్జలో చేయి నిడుచుండెను.

'ఏమీ, తమిజుద్దీన్ తన తలలో నిడుకొనువాడా గులాబీలను ?'

'మగవారికి పూ లేల ? అయన యేకపుత్రిక, గుల్సుమ్, గులాబీ లన చెవి గోసికొనును. ఆమెకొరకు కట్టి గుచ్ఛములు, ప్రతిదినమును రెండును, మూడును గూడ, తెప్పించు

చుండెడివారు. ఈ తీరు గుచ్ఛముల గట్టు నేర్పు నాకు నేర్పి, నాకు జీత మిచ్చి పోషించుచుండెడివారు. నేను తయారుచేసిన గుచ్ఛము లన నామె కెంతేని యానందము. కనుక నారోజు లలో, నేనును, నాకుటుంబమును ఇంత దిని, జీవించుచుంటిమి. ఇపుడో: ఆమె తన యత్తవారింట నున్నది. ఈ గుచ్ఛముల నిక నీ పట్టణమున గోరువా రెవరు? ఏరీ అంతటి నరసులు? చచ్చి స్వర్గముననున్న యా తమిజుద్దీన్ వంటి మహామహాుడు గదా మృతజీవుడు! తదితరులు జీవన్మృతులే!' యనుచు నీ పూలవర్తకుడు తన పూసజ్జలో నుండు పెద్ద గుచ్ఛము నొక దానినిదీసి, 'అయిదు రూపాయిలు దీనివెల' యని యా యాగామునికా పూలయంగడివాడొసంగెను. దాని మూల్యము నేత డిచ్చి, యా గుచ్ఛముం గొని, పోవుచు, 'నీ పే రే' మన నాతండును, 'గోపాల్ చంద్' అని యనెను.

సుమగుచ్ఛమును గొని, యీాతడును మరలెను.

కాముకత్వము, మోహాంధత, స్త్రీలోలత, నెట్టివండితు నైన నంధుం జేయు నను నానుడి సత్యమేయగు నగాబోలు! కాముకా, నీ విపు డీవు డా పుష్పలాషికు సమక్షంబున, 'ఇక్కడ జమీాందారు కానివా రెవ' రని ధిఃకరణ మొనర్చి, నీదశకును, నీస్థితికిని, నీపదవికిని దగునో, తగదో యను చింతన లేకనే, సామాన్యజనముం బోలె, నీవే స్వయముగ పూల యంగడికి పోయి, పూగుత్తి యెత్తుకొని, బుత్తెంచుచున్నావు!

ఇంతకును, నిన్ననబనియేమి? నీ వెంత విద్వాంసుండవైన నేమి? ఎంతవాడవైననేమి? నీలోనున్న ప్రత్యేకపదార్థము ప్రమాదకరమై యున్నది పాపము! నీవుమాత్ర మేమిసేయ గలవు? రామ, రామ! రామామణీ లగ్నమానసాంధు లుచితా నుచితముల నెఱుంగజాలరు గదా!

మూడవ ప్రకరణము

సు మ గు చ్ఛ ము

'ఏమే, నీలాంబరీ, ఏ మనుచున్నది? గుల్ సుమ్ ఖులా సాగా నున్నదా? తన తండ్రికాలము నుండియు, తన కొరకు ప్రత్యేకముగ గులాబీగుచ్ఛముల దయారుచేసి యిచ్చుచుండు వానియొద్దనే కొనితెచ్చిన, యీగుచ్ఛము గొనిపోయి యామె కిమ్ము, ఏ మనునో, ఏమి చేయునో విని, చూచి, రమ్ము.'

'చిత్తము' అనుచు నా నీలాంబరి, యాగులాబీ, గుచ్ఛము గైకొనిపోయి, యాప్రక్కగదిలో, విరియబోసిన శిరోజములతో, మాసిన వలువతో, నిద్రాహారములులేమి శుష్కించిత తనూలతతో, కటికనేలను బన్నుండి, తారకబ్రహ్మమంత్రంబు బఠింపుచుదపము సేయుచు, నీలాంబరి యుపమించినటుల, సీతాభామామణిం బోలె, పరితపించుచుండు నా నారీమణిని సమీ

పించి, 'అమ్మా, మీకొరకు బాబుగారు స్వయముగ పూల యంగడికి బోయి, గులాబీగుచ్ఛమును గొని తెచ్చినారు. ఇది గో—మీ తండ్రిగారి కాలమున, మీ కెవడు పూలగుచ్ఛ ముల నిచ్చుచుండెనో, వానివద్దనే పుచ్చుకొంటిమని, చెప్పిరి.' అనుచు నా గుచ్ఛము నా నీలాంబరి యామె కొసంగ, దోడన నా గుచ్ఛము నందికొని, యథారీతిని జింపివేయక తన తండ్రి కాలమునాటి వానియందు గల నెనరును బరిచయమువనో, గాక యింకేకారణమువనోగాని, యాగుచ్ఛమునందుకొని దన మేజాపై నుంచ, నది జూచి, నీలాంబరి తత్క్షణము పోయి, మదన్ మోహన్ పటేల్‌గారికి నివేదింపబోయెను.

ఈమెయు, మరల దన కేమి దోచుటనో గాని, దివా లున లేచి, యా పుష్పగుచ్ఛమును చింపివేసి, పూల నెల్ల చిం దరవందరగా నేల పిరజల్ల, నందుండి యొక చిన్న కాగితపు చీటి నేలరాల, నది జూచి, ఏ మిది యని యనుకొని, అద్దాని నందుకొని, జూచి, గుప్తముగా నుంచుకొనెను.

తన తండ్రికాలమునాటివానివద్దనుండియే తీసుకవచ్చితి నీ కుసుమగుచ్ఛ మని పటేల్‌గారి మాటలుగా, నీ నీలాంబరి చెప్పినంతనే, తన తండ్రియందు గల గౌరవమును, పుష్ప లావికు నెడ బరిచయమును జూపుటకో యన, తొలుదొల్త ప్రీతి స్ఫురింపరచిన నా పూగుత్తి నిపుడు దీసి, ద్రెంపివేయుట కేమి కారణమై యుండునో కద! బహుశః దనకు విషప్రాయ

డుగ దా దలంచుచున్న పటేల్ గారి హస్తస్పర్శను నొందిన యా సుమగుచ్ఛము, తన యాదరమునకు దగ దని దోచి యుండుటం జించివేసియుండునా? ఇంతవరకును, సుమగుచ్ఛ మొనర్చిన పాప మేమి? పటేల్, తనకు శత్రుడుగా దోచినదోచు గాక! కాని, శత్రు డని తనకు దోచినవాని కార్యములన్నియును శత్రుకార్యములును, వాని చేత లన్నియును శత్రుత్వములును, గా దలంచుట యట్టి పట్టుల మానవసహజములై యుండునా? కాక, తన తండ్రికాలమునాటివాని యొద్దనుండి తెచ్చిన పూగబ్బ యని యనుటచేత, తొలుదొల్ల నా గుచ్ఛము నామోదించి, తన మేజాపై నుంచి, పిమ్మట పూలు మొదలగు మంగళద్రవ్యములు పరపురుషుల చేతినుండి వచ్చుటయు, నందునను, తన భర్తయగు సిరాజ్‌హీలాను దూషించుచు, తన్నరికట్టిన అరికరముల స్పృశత్వము నొందుటను, మానధను లగు పతివ్రతారమణు లొల్లమినో, దైవకృత నిగూఢనియోగమునవో ఇందేది కారణమైనను, గాకున్నను, నియ్యామయా కుసుమగుచ్ఛము జించివైచి, పూల విరజల్లుట మాత్రము తప్పని సరియైన ఫలితమయినది.

మరల నియ్యామ యేమిసేయుచున్నదో చూతునుగాక యని, నీలాంబరి గదిలోనికి వచ్చి, తుత్తునియలుగా నేయబడి విరజల్లి యుండిన పూలజూచి, యొక్క గంతున నీవల కరుదెంచి, యా పండితపుంగవుతో, తా జూచినది, తన ప్రభునకు [illegible]ంబున నవినయమ్ముగ మనవి జేసికొనియెను.

నీలాంబరిచే నివేదితుండయిన నా కాముకు డుగ్రుడై, మండిపడుచు. 'సరే ఇక దానిని గూర్చి మరి నాతో చెప్పకుము. రేపొక్కదినమే గడు విచ్చితి ననుము. తప్పినేని తన వగకాడు, సిరాజ్‌హీనుని శిరస్సు, తనకు దర్శింపవచ్చునని చెప్పు దాని విషయమున నెట్టి సదుపాయములును, మీ రెవరును, జేయనక్కరలేదు. ఆగదివైపే పోవలదు. భోజనాది సదుపాయము లైనను, చేయనక్కరలేదు.'

నాల్గవ ప్రకరణము

స్వగతము

'ఓరా! పరోక్షేన్‌లో తప్పించుకొని, నీ మార్గము ననుగమింపజాల నని యెంచితి వేమో! పాపము! నీదే మంచి యెత్తు మరి యేరికిని నా పైయెత్తు, తెలియనే తెలియ దనుకొంటివిగా! నిన్నన బని యేమి! నిన్ను సృజించిన వానికి నాలుగు శిరము లున్నను—ఊః—నే నంపిన పావురము, నా కొనర్చిన సాయమున నీ మనిశిపట్టుల దెలిసికొనియు, చీకటు లలమికొనుట, నీగమనిక యతి త్వరిత మగుట, నెంత విద్యుద్దీపకాంతి సాయమున్నను, ఆ రివాల్వింగు కెమేరాలో కేవలము స్వచ్ఛముగ గాకున్నను, నీ పథము దెలిసియు, నీదిగిన తావునే

బోల్చికొనియు, నిష్ఫలమాయెగదా యని యనుకొనుచు నున్నాను. నీదిగిన తావునకు నేబోయి, చూడ, నీవా భవనమున లేకుంట, నీవక్కడనుండి నీతావును, తప్పక మార్చుకొంటి వని దలంచితిని, కాని నీచేతలు గర్భనిర్భేదకరములు! నీ యూహాలు హిమవన్నగాంత ప్రాభవములు! నీపన్నాగము తెలనాగులతో జెలగాటములు! నీయెత్తులు వరజనచిత్తమ్ముల కొత్తుడులు.

'ఎంతయు గాకుండిన, నీదూసిపోకడకు పన్నిన పన్నాగమూ, ఇనుపమందసపు చేతయూ; అం దిమిడ్చియుంచిన పవన విధానమూ, ఏది యని యెంతును! నీకృతము లన్నియు నన్ని యాణిముత్యములు! నాపేరు వచ్చిన టపాలందప్పు, పార్సెల్సు పెట్టెలు, ఇతర కన్సైన్మెంట్సు మొదలగునవి యెల్ల నే నెన్నడును నా యింటికి దెప్పించుకొను వాడుక లేదని మా స్వజన బృందములోనే, యెంతకాలము నుండియోగాని, దాగియుండిన నీ పరివార మను స్వచక్ర భయంకరులచే నివేదితుడ వౌట నట్టుల జేసియుందువు. అటు కానినా డింకేమి జేసియుందువో! కావున నే, ఆ యినుపమందసము నా యింటికే తెప్పించుకొని యుండిన నీ వెటుల దప్పించుకొనియుందు వని యైన నే ననుకొన బనియే లేదాయె గదా!

'నీవు మింటికెగసినపిదప మిగిలినది నీ చెప్పినటుల నీ భార్య చమత్కరించిన యినుపమందసపు టడుగుభాగము తప్ప

దాని యితర భాగము లన్నింటితోడను, ఏరోప్లేన్ మింటికెగసె గాబోలని పెక్కండ్రు నుడివిరి! అది యెటుల సంభవమగును? అంత భారముతో నా పవనవిమాన మెటుల మింటి కంటగల దని గూడ ననుకొంటిరే గాని నీమాట నొక్కట యైనపిదప నే విధమున నది విచ్చెనో దాని ఆరు ప్రక్కలును ఒకదాని కొకటి యేవిధమున ప్రాస్వీకృతమై దాని యడుగుభాగము లోనికి తామే (బే) టి కాళ్ళులవలె లోనికి బోయి యం దిమిడి పోయెనో, అప్పటి కచ్చట నున్నవారిలో నొక్కండైన గుర్తించి నటుల దోపదు; కాని బుద్ధిమంతుడగు మంగళ్సేన్ మాత్రమే యది గమనించి దానిని మరల యథారీతిని సమన్వయింప జేసి అందు దిగి చూపెనుగదా! ఏదియెటు లున్నను నీ బుద్ధి కసాధ్యము గాని అసంభవము గాని యున్నటుల దోపదు

'నీ సర్వాంకష ప్రజ్ఞ దశదిశల వెలుంగుచున్నది. సఘు ముఖముల బరువెత్తగలవు. వేయికాళ్ళ జెర్రివి నీవు. కానిచో పాపము! సిరాజ్హీన్ జాబున కేమందును? నెత్తియు నోరును గొట్టుకొనుచు వార్త నంపెనే!

'లాలు సింట నీ పని జేయకపూర్వమే, సిరాజ్హీన్ గ్రామాంతరమున నున్నతరి నిదియ యదన నని గుల్సుమ్ను తన కప్పగించినచో దానా కిచ్చెద ననిన జాగీరుల వడయ గాబోలు, పటేల్న కామెను ఒప్పగించితివో! కానిచో నంతలో నా జైన దేవాలయమున స్వజనమధ్యమున నిదురించుచున్న

పాప మా గుల్‌సుమ్ మరి కానరాకుండుట కేమి కారణము! ఇదియు నీ హస్తలాఘవము యయి యుండనోపు. ఓపిన యంత పట్టు సేయుచునే యున్నావు. పతేలున కప్పగించక నీ గృహమం దుంచియుందువా? కాదు; కా దటుసేయు నీకు ప్రయోజన మేమి? యోజనముల కొలది దూర మున్నను నరకుసేయవు. మఱియు నామెను నీ యధీనమున గొన్ని దినము లుంచుకొని యామె పతేలునకు వశ్యమగుటకు నీ మంత్ర యంత్ర తంత్రముల బ్రయోగించి యైన నిచ్ఛావాప్తికొరకు ప్రయత్నించు చుంటివా? పాప మామెను పామరజనముం బోలె దలంచుచుంటి వేమో! దేహబలము మనోబలము నుపయోగించి జబ్బువృష్టి గనపరచి వశీకరణాదివిద్యల నెరపి దైవ సాహాయ్య మున్నపట్టుల నీ పట్టిన పట్టులు నెరవేరెనా ఆత్మకృతం బని యెన్ని ఎంతేని యానందింతువో; కానినాడు నీ కాలునకు బుద్ధి గరుపుమవో! ఎంత తెంపరివి! ఏక కాలమున నెన్నెన్ని దుండగములు సేయజాలుటకు నీ కడ శ్రీరాముబలగ మున్నది. కానిచో నంత యాగడములా నీకడ నూడిగములు సేయుచున్నవారును నీయంతవారలే! మరి నంశయింప బనిలేదు. కార్యాచరణములపట్ల నేమి, కార్యాంతపు బర్యవసానముల పట్లనేమి, క్రౌర్యసాహిత్యము లయ్యు, నీ ప్రజ్ఞాప్రకీర్ణలు, బహు దుర్భరములు! నా యోపినంతమట్టు నే శంకించినంతవట్టు, నాయనుమాన నివారణార్థము, ముందు

రేపు రాత్రి, పతే లిలుజొచ్చి, చూడవలసియున్నది గదా యనిగదా, కుసుమగుచ్ఛము నమ్మి వచ్చితిని. పాపమామెను వతేలునకొప్పగించిన, నాతడు నేయున దేమి? ఏమిచేయుటకును నామె యొక్క వెఱ్ఱిబాగులది వెఱ్ఱిబాగుల దనియు, గులాబీలన జెవి గోసికొను ననియు, బోల్చికొనియేయుందువు పోల్చి కొనియే యుండిన, గులాబీలను దెచ్చియో, తెప్పించికొని యామె కిచ్చి, యామె మనం బలరఁజేసి, త న్మన్ననల నంద నెంచక తప్పదు. కావున, నా నమ్మి యమ్మివచ్చిన సుమ గుచ్ఛము నామె శిరమున ధరించినా దా శయనించునపు డయి నను పూ లినుమంత పడలినతు, అం దుండిన చీటి యామె కంట బడకతప్పదు. ఆమెయే నా చీటి జూచుట సంభవించినా, సర్వమును జయప్రదముగ సంభవమగును. కానినాడు ప్రమా దము లేదు—ఐననాడు ప్రమోదము తప్పదు. కానీ, చూచెద గాక తొలుత పతే లిలు; నీ టెంకి, అనంతరము మరి కొంచెము శ్రమయైనను ఓపికతో నీకొరకు కుత్తుక క్రియల నెన్నిదగాక!'

అనుచు నరేందమ్ పూలయంగడి మార్గమునంబడి దల పోయుచు, తన మానసమంద్రమున దన యూహాపోహాలను గభీరమగు నలల నడుమ గొట్టుకొనిపోవుచు, తన యిలు నేరెను.

ఐదవ ప్రకరణము

వైరివాడు

హిందూస్తాని—ఫీల్వా—ఆటతాళము

మక్కా-మదీనా దేశా హమారా
  మేరా నామా హై, కారిమ్ ఫకీరా॥ 2
యాదమె జోగినీకె ఫిర్తాహుం
  ఇష్కమె ఉస్కె మై ఘుబ్తె లాహుం ॥మక్కా॥ 4
చార్ దినోంమె ఫాకా రహా హుం
  రాహె వాక్ మె కూచ్ ముఝ్కొ దేనా ॥మక్కా॥ 6
జోగీకీ ముఝ్కొ రోఖ ది యాథీ
  లేకె ఉస్తో దుకు మేరే దేనా ॥మక్కా॥ 8
బాద ఆనేకె, తుమ్సె మై, పాది
  కర్నెవాలే హుం, తుమ్ యూద్ రఖ్నా ॥మక్కా॥ 10
ఐసే బాతోంక దే ఖర్ బరోసా
  ఉమర్ వబ్ మేరీ ఖద్ మత్మే గైనా ॥మక్కా॥ 12
మైతో ఫిర్తాహుం హరకూచ జంగల్
  నాహి దిన్తే హై, క్యా మేరా జీనా ॥మక్కా॥ 14
రహాసె జానే వాలే అజీజో
  జోగినీకు కోయి, దేఖేతో బోలో ॥మక్కా॥ 16

కై హజా రోంసె అఫత్ ఫురాయు
ఆఖరష్ ఫుస్కి తసిపీర్ పాయ ॥ మక్కా-మదీనా। 18

జే హీరాసా కియా కాలూరాయ్
అరజ కరతాహూం తుజసే ఖుదాయ్ 20

(భావము)

నేను మక్కా-మదీనా దేశవాసుడను 1

నాపేరు కరీమ్ ఫకీర్ 2

యోగినిని పొందుటకు తిరుగుచున్నాను 3

ఆమె సౌందర్యమందే నా మనసు లగ్నమైయున్నది 4

నాకు నాల్గు దినములనుండి తిండిలేదు 5

తిండి కేమైనను నాకొసగుడు 6

యోగిని నాకొక యుత్తర మిచ్చినది 7

దానిని గురూజీ కిమ్మని నన్నంపినది 8

నీవు మరలి వచ్చిన పైని, నిన్ను పెండిలి జేసికొందు
ననియు నన్నది స్థిరముగా నమ్ముమనియు, వాగ్దానము
చేసినది, 9-10

తుచ్ఛ వాగ్దానములచే నా కాన గొలువ, తుదకు
నేను నాసర్వస్వమును గోలు పోతిని 11-12

ఆమెకొరకు నేనెంతో వెదకి వెదకి తుద కడవులును
దిరిగి నాను 13

ఆమె యెందుకు గానరాలేదు. నేనేమి చేయుదును— 14

ఓ పథికులారా, మీలో నెవరైనను యోగినిని జూచి
యుండిన, నాకు దెల్పరాదా! 15-16

ఆమెకెన్నోవేల యాపదలుతొలగింప సహాయమొనర్చి
నాను 17

తుదకు నాకు దక్కినది ఆమె యొక్క ఈ రూప
పటము మాత్రమే! 18

కాలూరాయి నాకు చాల మోసమొనర్చినాడు 19

ఓ భగవంతుడా! నీతో మొరపెట్టుకొను చున్నాను. 20

అనుభావముగల ఈపాట బాడుచు, పురవీధులంబడి యొకానొకడు, చేతనొకనాగరికపు డప్పు వాయించుకొనుచును, భికిర మెత్తుకొనుచు, నింటింటికినిబోవుచు, ప్రతిగుమ్మము నెక్కుచును, దిగుచును, పాడినపాటనే బాడుచుండెను. 'ఇపుడు వేళ కా' దను వారును, 'చెయ్యి తెరిపి లే' దను వారును, 'మరల ర' మ్మను వారును, 'పో—పో'మ్మను వారునే గాని, 'అయ్యో! పాప' మను వారుగాని, 'ఇదిగో, ఇది పుచ్చుకొను' మను వారుగాని, ఒక్కరును గానరారైరి.

ఈతడు తన చేత నొక స్త్రీ రూపపటము పట్టుకొని దిరుగుచు, నాపటముజూపుచు, 'మాయోగిని నెరుగుదురా?' యని గొంతెత్తి యరచుచు, దిరుగుచు, ఈశ్వరచంద్ర మిత్తర్ వీధిని బడి పాడుచుండ, నొక యింటినుండి నడిమి వయసించుక మీరీ మీరని వాడొకడు తనకలమును కాగితమును నటనునిచి

యావలకు వచ్చి, వీనిపాటలను, పాటలోని మాటలను వినుచు నిలచియుండ, నీతండును, సహాయముపొందునూహతోనన వీని యెదుటకు వచ్చి, తనచేతిలోని పటమును జూపుచు, మరలనా పాటనే తొలినుండియు బాడుచు, నిలచెను. ఇప్పటి కేరును నింత శ్రద్ధగా వినలేదే యనియో, నింత శ్రద్ధగా వినుచుండిన నీతడు, తనకు సాయ మొనర్చి, తన యీప్సితము నెరవేర్చు నేమో యనియో, లేక, మరి యేయూహానో గాని, నిలువబడి పాడుచుండినవాడు, తన్నేరును గూరుచుండు మని యన నక్కరలేకయే యటనున్న యరుగుపై గూరుచుండి, మరల మరల నదే పాడుచుండెను.

'అయ్యా, నీ వెవరు?'

'యోగిని చేసిన జోగిని నేను—'

'యోగిని యెవరు?'

'నను జోగిని జేసిన యోగిని'

'ఔను—కాని, యా యోగిని యెవతె?'

'ఎవరయిన నేమి? నను జోగిన జేసిన యోగిని జూప గలరా?'

'ఆయోగిని యెవతెయో చెప్పినచో, నాలోచించగల నేమో,'

'యోగిని—నను జోగిని చేసిన యోగిని—'

'పోనీ, నీవెవరు?'

'జోగిని'

ఔనయ్యా; కాదనలేదు; నీ మొదటి పేరేమి?'

'కరీమ్—'

అన గోపాల్ చంద్ పూర్వోత్తర సందర్భములను గాబోలు, కొంచెమాలోచించి, 'సరే; నే నడిగిన ఫోటో నీవు చెప్పినయెడల, నీయోగిని గూర్చి నేను, చెప్పగలను.' అని యనెను.

'యోగిని గూర్చి మరి చెప్పనక్కరలేదు. నేను చెప్పి నంత మీరు చెప్పలేరు చెప్పుటతో లాభములేదు. నాయోగి నిని జూపగలరా?'

'నీ యోగినిని జూపినగాని నేనడిగినదానికి జవాబు చెప్పవా?'

'యోగినిని జూపిన గదా!'

'యోగినిని చూపుటయే ముఖ్యమా?'

'ఔను; కానిచో, మీప్రశ్నలవలన నాకేమి లాభము?'

'సరియే, రా—లోనికి రా—'

అని తన యింటి చావడిలోనికి గొనిపోయి, యోగిని రూపపటము నాతనికి జూపెను. ఆ రూపపటమున నాతడు జూచిన యది సుందర వదనారవింద యగు నొక్క పరిపూర్ణ చంద్రవదన; ప్రోత్ఫుల్ల సరోరుహాయతాక్షి; శిరీష కుసుమ కోమల శరీరి; అత్యంత సౌకుమార్యంబున నవనవ లాడుచు

జిగజిగ మెరయుచున్న దంతపు విగ్రహము. హరినీల ములకన్నను మించియున్న నీలిమగల నునుగొప్పును, చూచు వారల ముఖముల బ్రతిబింబింపజేయు జిగిగల నిగ్గుటద్దములో యను గండలకములును, వికసిత కమల నయనములును, కోటేరు వేసినరీతి నున్న తిలపుష్పముల ధిక్కరించు నాసయు, గల నా రూపపట చిత్రిత మోహనాకృతి జగన్మోహన యన కవిసమయముగాదు. బంగారు బొమ్మయుం బోలు నన నుప మానము కాదు. తటిల్లతయో యను భ్రమ గొలిపించునన, భ్రాంతిమంతము కాదు. ఆరూపము నిలుకడ మెర పన వర్ణనము కాదు. రూపొందిన రతీసతి యన నతిశయోక్తి కాదు. ఇది యంతయు పొగడ కాదు. ఇట్టి యా రూప పటముం జూచిన యంతనే, మరల నీతడు—

మక్కామదీనా దేశా హమారా
మేరానామా హై కారిమ్ ఫకీరా.

అని పాడుచు, లాస్యము జేయుచుండ, నా లాస్యము తన కెరుకలేకయే నృత్యముగా మారి, తుదకది తాండవమై, యొడ లెరియని తమకముతో, నా చిత్రపటము జూచుచు, పాడినదే పాడుచుండ, నాతని మనోవిభ్రమణము తేట తెల్ల మయ్యెను. అంత నీ గోపాల్ చంద్, యాతని తాండవముకడ్డు వచ్చి, 'ఏమీ, ఇప్పుడు చెప్పగలవా, యోగిని యెవ తెయో?' అని యడిగెను.

'ఈమె—నా ప్రేయసి'

'యోగిని ఒకనికి ప్రేయసి యెట్లు కాగలదు ?'

'అయ్యో ! యోగిని అనగా యోగినికాదు. యోగిని దాని మారువేసము'

'అయిన దాని మొదటి—అసలు వేస మేది' అని గోపాల్ చంద్, ఏమో వ్రాసుకొనుచునే ప్రశ్నించెను.

'అసలు వేసము కాదు; అసలు జగన్మోహనావతారమే.' అనుచు, సిపుడు తా నే పటమును జూచి తాండవమాడుచుండెనో, ఆ పటమును, జూపెను.

'ఔనయ్యా; జగన్మోహనావతారమే కాని, దాని మొదటి పే రేమి?'

'ముద్దవాలు'

'అనగా?'

'భానోజీ'

'నీవు సరిగా చెప్పకున్నావు; వెర్రివెర్రి మాట లాడకు; బాగా తెలివి తెచ్చుకుని మరీ చెప్పు'

'ఏమీ ! వెర్రా? మీకు బోధపడ దనండి'

గోపాల్ చంద్ కొంచెము నిదానించి, తనలో దానాలోచించి, పోనీ, నీ వా యోగినిని, ఎప్పుడు, ఎక్కడ, ఆఖరు దఫా చూచినావు?' అని ప్రశ్నించెను.

'దాని కేమున్నది ! తాను యోగినిగా అరీందమ్ యింట

నుండి, కాలూరాయికి వుత్తరము యిమ్మని నన్ను పంపినది. నేను వెళ్లి, ఉత్తరం యిచ్చి, తిరిగి 'వచ్చేసరికి, మరి యోగిని లేదు—నేను మాత్రము జోగినై, ఇంకా ఉన్నాను.

గృహస్థు తన వ్రాతపని జరుపుచునే యున్నాడు.

ఉత్తరము కాలూరాయికి యిచ్చి, నీవు తిరిగి వచ్చిన తరువాత, ఆమెను గూర్చి భోగట్టా చేసినావా?'

'ఆఁ—భోగట్టా చేసినాను ఏమి లాభము? అరిందమ్ యింట్లో పట్టుబడి, చనిపోయిందని కొందరు చెప్పగావిన్నాను'

'అయితే చచ్చిపోయిన మనిషి మళ్ళీ యేలాగు రాగల దని నీ విటుల వాపోవు చున్నావు?'

'అయ్యో! ఆ త్రిలోకసుందరి చచ్చిపోవడ మేమిటి?'

'ఏమి టామాట?—త్రిలోకసుందరులు చచ్చిపోరా?'

'అంటే నా జగన్మోహనాకారము చచ్చిపోవలసిన వ్యక్తి కాదు. ఎక్కడో జీవించే ఉంది'

'సరే, కనుక్కుంటాములే నీవు అరిందమ్‌ను యెరుగుదువా?'

'అయ్యో! ఎరగడమా! నిష్కారణంగా, పాపం— నాకేమిన్నీ అపకారం చెయ్యాలేదు నుమండీ ఆ అరిందమ్— దాని మాట విని, నన్ను ప్రేమిస్తున్నది గదా అని, దానిని శిక్షించుదా మని, పెనుప్రళయ మైనంత ప్రయత్నం చేస్తూ, ప్రపంచాలు తిరిగేస్తూ వున్న అరిందమ్‌ని, పాపం—అన్యా

యంగా, నిష్కారణంగా మత్తులో వుండి, ఒళ్ళు తెలియని సమయంలో తీసుకొనిపోయి, తాను సంతోషించి, వేగంగా 'నీకు, నీకా చేసుకుంటూ' వుంటూంది, గదా అని, అతన్ని తీసుకొనిపోయి రైలు వచ్చేముందర పట్టాలమీాద వదిలేశాను. ఆమాట తీరా చెప్తే, తనకి నిజంగా ఆపని యిష్టంలేకనో, లేక, అదో వివమో, గాని నేను చేసినపనికి తాను, చాలా పశ్చాత్తాప పడ్డదని ఆ తర్వాత విన్నాను. దాని ప్రేమకోసం, దాని ముద్దుకోసం, దాని మంచికోసం—ఇంక చెప్పకేం—నేను యెన్నెన్నో శ్రమలు పడ్డాను; ఎంతెంత పనులయినా చేశాను. ఎంచేస్తే యేంలాభం! నేను చేసిన ఘోరాలే నాకు దక్కాటయింది గాని, మరి నా కది దక్కలేదు. దాని భోగట్టా మీా కేమయినా తెలుస్తే చెప్పుదురూ నాయనా'

'తెలియడ మేమిటి; నీకు సంపూర్ణమైన భోగట్టా యిచ్చి, నీకు వీలైనంత సాయంకూడా చేస్తాను. ఔనుగాని, ఉత్తరం పట్టుకుని కాలూరాయి దగ్గరకు వెళ్లానని అంటున్నావు గదా: అతడు యెక్కడ వుంటా డయ్యా?'

'ఎక్కడవుండడ మేమిటి! వాడికి, ఒక యిల్లు, ఒక గుహ అంటూ లేదు. ఎక్కడచూచినా వాడే. వాడు తిరగని స్థలం వుందా? ఇప్పుడు మీా యింట్లోకూడా వున్నాడనే నాకు నమ్మకం గాని, కొండల్లోను, సాధారణంగా చిరకాలంనుండీ జనసంచారం లేని సముద్రం ఒడ్డును, సభలు చేస్తూవుండడం

కలదు. పాపం యితన్నికూడా, ఆ అరిందమ్ పట్టాలనే ప్రయత్నం చేస్తూవున్నాడట. అయితే యీయన సాధారణంగా దొరికేమనిషి కాడు. నేను వుత్తరం యిచ్చిన మరికొన్నాళ్ళకి, నా జగన్మోహిని, నా త్రిలోకసుందరి యెక్కడవుందని నేనడగ్గా, 'పాపం చచ్చిపోయింది' అని—యీ చెప్పడం మొదలే చెప్పి, నన్ను పంపించేసినా బాగుండును. అలా గ్గాకుండా, అడ్డమైన చాకిరీ చేయించుకొని, గుల్‌సుమ్‌ని పాపం సిరాజ్‌హీను వద్ద నుండి తప్పించి, తన విహితుడయిన మదన్ మోహన్ పటేల్‌న కప్పగింత చేయించుకొని మరీ నన్ను పొమ్మన్నాడు ఆ పొమ్మనడంలో యోగిని మరిలేదు—పొమ్మన్నాడు. నా చేత అరవ చాకిరీ చేయించుకున్నాడన్న దుఃఖం యేమిన్నీ లేదుగాని, యోగిని మరి లేదన్నాడు. అయితే వీ డొక అబద్ధాలకోరు; దగాకోరు; నమ్మలేము. యోగిని చనిపోవలసిన మనిషి కాదు'

ఇంటి యజమాని తన వ్రాతపని జేసుకొనుచు నే యుండి ప్రశ్నించుచుండెను.

'మరి నీ వందుకు విచారించకు. నీ తెలివితేటలకు మెచ్చుకున్నాను. నీవు కొద్ది రోజులపాటు మాయింట్లో వుంటే నీకు తగిన సదుపాయము చేయ బ్రయత్నించెదను. నీకు కావలసిన సహాయము చేయగలనేమో చూచెదను.

'మీ యింట్లోనేకాదు. న న్నెక్కడ వుండమంటే, అక్కడే వుంటాను; ఎన్నాళ్ళుండమంటే, అన్నాళ్లుంటాను;

ఏమిచెయ్యమంటే, అది చేస్తాను; కాని నాకు ఆ యోగినిని తప్పకుండా వప్ప చెస్తారా ?'

'ఔను; యోగిని గూర్చి, తగిన భోగట్టా చెయ్యాలి కదూ మరి; అందుకు కొంచము టైము కావాలి; నీ మాట సాయము మాత్రమే కావాలి.'

'అలాగే, తగినంత — అంటే — నాకు చేతనైనంత సాయం చేస్తాను — కాని, నాకు మాత్రం యోగినిని వప్పగిస్తారా ?'

'అలాగే—తగినంత ప్రయత్నం చేసి, ఆమెను నీకు వప్పజెప్పవలెనని యున్నది. కాని, ఒక్కమాట వుంది. నీవు చెప్పినమాటలు చూస్తే, ఆమెను గూర్చి సందేహంగానే వుంది. నీ మాటలవల్ల, ఆమె చావవలసిన మనిషి కాదనిన్నీ, కాలూరాయి మాటలవల్ల, ఆమె చనిపోయిన దనిన్నీ, తేల్తూ వున్నది. కాని, ఆమె జీవించియుంటే, క్షణంలో పట్టి తేగలను.'

'అలాగే—ఉంటాను. ఏదో, మీరుకూడా అడ్డమైన చాకిరీ చేయించుకొని పొమ్మంటే, అక్కడికి సరిపోతుంది— నా బ్రతుకు తెల్లవారిపోతుంది.'

'అలా గెప్పుడూ వుండదు. నేను కాలూరాయిని మాత్రం కాను సుమా ! నాకు నీ వేవనిన్నీ చేయనక్కర లేదు. మా యింట్లో వుండి, నీకు కావలసిన సదుపాయములు పొందుతూ, నాకు కావలసిన భోగట్టా లిస్తూ, ఆమాత్రం మాట సాయం చేస్తే, అంతే చాలును.'

'అలాగే, అదిన్నీ నాపనే గదా! గాని నా యోగినిని యెప్పటిలోగా నాకు వప్పజెప్పగలరు?'

ఇంటియాయన తన వ్రాతపని మానలేదు.

'అ దేలాగు సిద్ధారణ చెయ్యగలను? నా ప్రయత్నము; ఆమె జీవించియుండుట, తుదకు నీయదృష్టము—ఇన్నింటిపై నాధారపడి యున్నది నీ యాప్సితము. మఱియు నవుడవుడు, నే గోరుచుండు విషయములకు, నీ విచ్చుచుండు భోగట్టాలు అన్నింటికి, ముఖ్యములు సుమా!'

'అయితే, మీకు కావలసిన సంగతు లేవో, వేగం అడిగెయ్యండి నాకు తెలిసినంతమట్టుకు, ఇప్పుడే చెప్పేస్తాను. అక్కడికి నాపని అయిపోతుంది.'

'అలాగు ఒక్కమాటే అడిగివేయుటకు, ప్రశ్నలు నిర్ణయించబడి, యుండలేదు. అయినను, అడుగుమను చుంటివి కావున, నిదిగో చూడు—సిరాజ్‌హీన్ భార్య......'

'ఎవరు—గుల్‌సుమేనా?'

'ఏమీ! నీ వామె నెరుంగుదువా?'

'అయ్యో! ఎరుగ కేమీ! ఒక పర్వదినమున, నీ ప్రానదీజలముల స్నానము జేయబోయిన గుల్‌సుమ్‌ను, మాయో పాయమున దీసుకునివచ్చి, కాలురాయికి వప్పగించినది, నేనే. ఆ తరువాత కాలూరాయితో కలిసి, వెళ్ళి, గుల్‌సుమ్‌ను పఠేలునకు వప్పగించినదియును నేనే.'

'ఇం తింత శ్రమలు పడినావుగదా ! గుల్ సుమ్‌ను సంపా దించడములో —నీకు ఆతి డేమైనా సహాయము చేసినాడా ?'

'అనగా, నాకు తో డెవరినయినా పంపినాడా అనా, లేక, నే నావని చేసినందుకు, నా కేమయినా బహుమతీ చేసినాడా అనా—ఏది మీా అభిప్రాయము ?'

'కౌను— రెండును —'

'అలాగా; నా కొక చిన్న సబ్ మెరీన్ యిచ్చి, ముగ్గురు మనుష్యులనుకూడా తో డిచ్చి, పంపినాడు. ఇది యొకటి ఇక రెండవదీ, నాకు యిచ్చిన బహుమతీ, 'యోగిని లేదు— చనిపోయె నని చెప్పి, 'పో పొ మ్మన్నాడు. ఇదే బక్షీష్.'

'అబ్బా ! ముగ్గురు యితరు లున్నా, నీవున్నా కూడా కలిసి వెళ్ళవలసి వచ్చినదా ?'

'కాదా మరి; బ్రహ్మాండ మైనంతపని. ఆ చిత్రకథ అంతా చెప్పినయెడల, మీారే ఆశ్చర్యపోతారు. యోగిని, మొత్తానికి నన్ను పెళ్ళి చేసుకుంటానని నమ్మించి, గొంతుక కోసేసింది ఇదిగో, ఇలాగు దానిపేరు పెట్టుకుని జోగి నైనాను'

'అవునయ్యా, ఇప్పుడు యోగిని కథ యెందుకు ? గుల్ సుమ్‌ను గూర్చికదూ మాట లాడుకొనుచున్నాము !'

'ఆ—అవును. అయితే అదంతా యిప్పు డెందుకు ?'

'అయ్యో ! అలా గనకూడదు. నీవు చెప్పే ప్రతిమాటయును, నాకు అవసరమే ఏల నందువేమో, యోగినిని కని

పెట్టుటకు ఏ సందర్భంలో నైనా భోగట్టా, దొరకు నేమో యని, చూచుచున్నాను. నీకు యిష్టం వుంటేనే చెప్పు; లేకుంటే లేనేలేదు. ఇప్పుడు నాకు మించిపోయిందేదీ లేదు.'

'ఆ—అయ్యో! చెప్ప కేమి; నా యోగిని దొరికే మార్గం వుంటే, ఏ మైనా చెప్పగలను.'

'ఏమో, అ దెవరు నిర్ధారణ పరచగలరు? నీవు, జరిగినది జరిగినటుల, చెప్పవలెను—నేను వినవలెను; అందు పైని, నీవు చెప్పినదానిలో పనికివచ్చే భోగట్టా, ఎంతకలదో, చూచుకొనవలెను. ఇంతపని ఉన్నది కనుక నీవు చెప్పవలసినది చెప్పు.'

'సరే—చెప్పెదను. కాని, మళ్ళీ మీ ప్రశ్న అడగండి.'

'ప్రశ్న కేమున్నది? నీ వెటుల గుల్‌సుమ్‌ను తీసుకొని వచ్చి, కాలూరాయి కైతే నేమి, సరేలున కైతే నేమి, వప్పగించగలిగితివో—అదీ—నాకు కావలసిన భోగట్టా.'

'ఇంతేనా? సరే; యోగిని—కాదు—కాదు. గుల్‌సుమ్ సీప్రా నదీస్నానముకొరకు పడవమీద పోయియుండగా నదివరకే పాటలీపుత్రమునకు, లౌకిక కార్యములకొరకు, సిరాజ్ హీన్ పోయియుండె నని, మొరుగును గాబోలు — వాడెక్కడుండీ, ఇంద్రలోకపు భోగట్టా అయినా—తనకు కావలసి ఉండాలి గాని—నిముషాల్లో తెప్పించుకుంటాడు—నన్నున్నూ, మఱి ముగ్గుర నున్నూ, ఒక చిన్న సబ్ మెరీన్ యిచ్చి, పంపినాడు. మేమున్నూ వెళ్ళి, ఆ పడవతో సమముగా పోనిచ్చి,

మాసబ్ మెరీకా కోరి ముంచివేయుచు, తనకు దానుగా మునుగుచున్నట్లును, అన్యసహాయాపేక్షితులముగా నున్నట్లును వారికి దోపజేసి, వారిచే రమ్మని పిలువబడి, వారి పడవనెక్కి, నేనే ఆపడవను నడుప వారి యనుమతి వడసి, సరియైన మార్గమున బోనీయక, అప్పటికి వీచుచున్న ఝంఝూమారుత సహాయమున, నా యీప్సితము నెరవేర్చుకుని, జైన దేవాలయ సమీపమున నున్న ఒడ్డున నాపి, రాత్రిపూట మరిప్రయాణము చేయరాదని చెప్పి, ఆరాత్రిని దేవాలయమున నందరమును పరుంటిమి—సరేగాని, ఇప్పటికి చెప్పినదానిలో యోగిని యెక్కడయుండునో, మీరు చెప్పుటకు తగిన భోగట్టా దొరికినదా?'

(స్వగతము) 'అన్నా వీనికి యోగిని వెర్రి బాగాపట్టినది.' (ప్రకాశముగ) 'లేదునుమా.' ఇప్పటికి దొరకలేదు. కాని, ఇకముందుకు, నీవు చెప్పబోయేదానిలో దొరకు నేమో యని, కనిపెట్టి చూచుచున్నాను. ఔనుగాని, మీరునల్గురును వారి పడవపైనె ట్లెక్కగలిగితిరి?'

'ఏమీ, వెళ్ళిన మేము నల్గురమును, స్త్రీ వేషములను ధరించితిమి. అందొకతె ఇందూర్ రాణి—తక్కినవా రామె పరిచారకులును—నేను నావికురాలను—'

'సరే: తరువాత—'

'తరువాత అంటే?'

'దేవాలయములో నందరును పరుండిన తరువాత—'

'ఆ—అలాగు చెప్పండి మరేమున్నది. వారందరును నిద్రేకదా! పెద్దపని మీద పెట్టుకొనియున్న మా నలుగురికిని, నిద్ర పట్టదుగదా. నా కదివరకే కాలూరాయి యిచ్చి యున్న క్లోరోఫారమ్‌సీసా, తువాలును, ఉండనే ఉన్నవి. మంచి రాత్రివ్వుడు, క్లోరోఫారము తువాలున జల్లి, గుల్‌సుమ్ ముక్కువద్ద కొంచెము సేపు, నిమానుచూచుకుని, ఉంచి, ఆమెను, నేనును మరి ఇద్దరును యెత్తుకొనిపోయి, పడవలో వేసి, నడుపుకొనిపోయి, ఆ సబ్‌మేరీన్ వద్దకు పోయి, అందామె నుంచి, కాలూరాయికడకు గొనిపోతిమి.'

'అనగా, ఎక్కడికి?'

'కాలూరాయి వద్దకే—'

'అవును—అతనప్పటి కెక్కడ నుండెను?'

'మెడ్రాస్ బ్రాంచి మీటింగున—'

'బాగా చెప్పకుండా వున్నావు—'

'ఇంకా యెలాగ చెప్పడం! ఇక యోగిని లే దంటారు గానీలు! అల్లాగే కనపడు తూంది' అని, 'మక్కా-మదీనా జేకా హామాలా' అను పాటను మరల పాడుచుండెను.

'స్వామీ నాను, అయితే, నీవును కాలూరాయియును కలిసి గుల్‌సుమ్‌ను పఠేలున కప్పగించినపుడే గదిలోనుంచెనో?'

'మేమిరువురమును గలసి, ఆమెను పఠేలున కప్పగించగనే, ఆయన ఆమెను, తన మేడ పై భాగమున, తుంత్పుదెనను,

రాచమార్గమువైపున నున్న గదిలో, నుంచియుండెను. ఇప్పు డచ్చటనుండి యెక్కడకు మార్చియుండెనో చెప్పజాలను. ఇంతకుమించ మరి నా కేమిన్నీ తెలియదు. సరియా—ఊఁ; యోగిని భోగట్టా? ఇంకా కావలెనా?'

'లేదుగాని, చాలాపని చేసినావు కాని—'

'అదుగో, నా పాపమే నన్ను కొట్టేకింది. ఇంతపనీ చేయించుకొని, ఇప్పటికై నా నా త్రిలోకసుందరిని నాకు వప్ప జెప్పాడా? ఎంత హాంతకు డనుకున్నారు కాలూరాయి!'

'అయితే గుల్‌నుమ్ యిప్పుడు పటేల్‌గారి ఆతాలో వున్నదిగదా! ఆయన కామె లోబడ్డదా?'

'గుల్‌నుమా—పటేల్‌కి లోబడ్డమా—కల్లోహార్!'

తన వ్రాతపని చేసుకొనుచునే యింటి యాతడు—

'అయితే, మరి పటేల్ చేసేపని యేమిటి?' అని యడిగెను

'ఏమిటి చేస్తాడా? బుర్ర కొట్టుకుంటాడు. ఇంతకన్న మరియేం చెయ్యమన్నారు?'

'అదికాదు. పటే లామెను లోబరచుకొనుటకు తగిన ప్రయత్నం చెయ్యడం లేదా?'

'ఓ, చెయ్యకేం! చేస్తూనే వున్నాడు; ప్రత్యేకం గది లో వుంచాడు; తగినన్ని సదుపాయాలు, ప్రయత్నాలు చేస్తు న్నాడు. ఒక చలికత్తెవంటి దాసీదాన్ని వప్పగించాడు. రోజూ సాయంత్రం, తాను స్వయంగా పూలదండలు, పూలగుత్తులు,

అందులో ముఖ్యంగా గులాబీ పూలచెండ్లు కొని, పట్టుకొని, వెళ్తూవుంటాడు.

'ఔనయ్యా, నాకు తెలుసును.'

'అయితేనేం ఆవిడవప్పుకుంటుందా? ఇలాంటిపన్లకు లొంగుతుందా? పోపొమ్మంటుందిగాని! ఎంతో కష్టపడి, పూబంతులు మొదలయినవి తీసుకవెళ్ళి పాపం యిస్తాడా— అన్నీ చింపిచింపి పారేస్తుందిగాని, ఎక్కడయినా ఆనందంగా వంతోషిస్తుందా?

పూగబ్బలను చింపివేయునుకదూ!'

'ఏ దెలాగున్నా, కొనకి నా జగదేకసుందరిని నాకు వప్పగించేశాడా? ఇలాగ నేను వటారించిపోతున్నాను గాని— నేను అందరికీ పనికొచ్చాను గాని, నా కెవరూ పనికొచ్చారు కారు గదా అని మాత్రం నేను దుఃఖపడక దప్పదు.'

'సరే, అట్టేవిచారించకు. ఏదో పనిచేసి చూదాములే; నీఅదృష్టం ఎలాగుంటే అలాగుజరుగుతుంది అక్కడేవుందు.'

ఆరవ ప్రకరణము

నాటకాంతర్నాటకము.

'ఏమే, నీలాంబరీ, ఏమి చేయుచున్నావు? రా—ఇటు రా. మొన్న సాయంకాలము సుమా రేడు గంటలకే గదూ,

నా దెచ్చిన సుమగుచ్ఛము జింపివైచి, చిందరవందర జేసినది! నే నిచ్చిన గడువు నిన్నటితోరేయితోసరి. రా___ర మ్మను, గుల్ సుమ్ను___ర మ్మను. ఇదిగో, తన వలపుకాడు సిరాజ్‌హీను డిట, తన కొఱకె దురుతెన్నులు జూచుచు, వేచియున్నా డని చెప్పి, తోడ్కొనిరమ్ము.'

'చిత్త' మని ఆప్రక్క గదిలోనికిబోయి, నలుదెసలును గలయంజూచి, యొక్కగంతున నీవలంబడి, 'బాబో!' యని పెద్ద యరచి, కంపితదేహావల్లితో, నా నీలాంబరి నోట మాటలేక యూరకుండెను.

పిదప, తా నా గదిలోనికి బోయి, మరలివచ్చి, స్తంభించిపోయెను.

'అయ్యో! ఏమి యాశ్చర్యము! ఎంత విడ్డూరము!! ఎంత మోసము!!!' అనుచు పటేల్ ఖిన్నుడయ్యెను.

ఔ నౌను; నాటకమున నంతర్నాటకమే!

'గుల్‌సుమ్, ఎం దేగితివి? తొలినుండియు నిను, ప్రాణసమానురాలుగ నెంచిన నను గాదని, ఎందు దాగితివి? నిను గూర్చి నే నానపడిన యన్నివాళ్లు, నీకొఱకు నే వెతలందినన్ని నా ళ్ళయినను, నను, నీ యంపాగవీక్షణముల, నీ కడగంటి చూపులనైన జూడవైతివిగదా! ఏమిది! సిరాజ్‌హీనే యింత దారుణకార్య మొనర్చియుండునా? మొన్నరాత్రి ఏడు గంటల సమయమునకు నిన్నీ గదిలో నుంచియే స్వయముగ తాళము

వేసి యుంచితినిగదా! తరువాత తలుపుదీయుటయు నివు డిపుడేగదా! అదియు నేనేగదా! మరి నీ వెందేగగలవు? ఈ గదినుండి నీ వెట కేగుదమన్నను మరి మార్గములేదే! గాలి వచ్చుటకు మాత్రమే అంతయెత్తున గిటికీ కలదు. దాని కమర్చి యున్న యినుపగజము లూడదీయ నేరికిని వశముకాదుగదా! కానిచో నిందు కేమందు? ఇక ముందున కేమందు? అయ్యో! ఇది గారడీవిద్యాప్రభావమా? గజకర్ణ గోకర్ణవిద్యల యమోఘఫలితమా? కాక ఇంద్రజాల మహేంద్రజాలముల పర్యవసానమా? లేక నా కనులకు గుల్సుమ్ వలె నగుపడిన ఆ బంగరుబొమ్మ—ఆ మాణిక్యపు ముద్దుగుమ్మ—యొక్క భూతమా? ఇవి యేవియునుగాక గజకర్ణ గోకర్ణవిద్యా నిపుణుడును ఇంద్రజాల మహేంద్రజాలముల నెరింగినవాడును అని వాకొనం బడుచున్న గురూజీ నాచే బహూకృతు లంది బహుమాన మొంది మానసమున నెంచి కసిక ట్టొనరించి నాకు గాను తయారుచేసిన గారడీ బొమ్మయా! ఏ దెటు లున్నను నే నిపుడే పోయి ఈ కలకత్తాలో జరుగనున్న మదరాసు బ్రాంచి మీటింగునకు రాగల గురూజీని తప్పక గలుసుకొని జరిగిన దంతయు సవిస్తరముగ విస్తరించి ముందుసేతల నడిగి చూచెదను. ఇంతకును దైవవశమున గురూజీకి పొమ్మొందలేదుగదా!

ఏడవ ప్రకరణము

అమోఘసమావేశము

'జయ్ శాంకరీ! జయ్ భగవతీ! జయ్ కాళీ! జయ్ మహాకాళీ! భూత ప్రేత పిశాచ భేతాళ మోహినీ కామినీ శాకినీ ఢాకినీ లోకభయంకరా! జయము! జయము!! ఇదే సర్వదిగంగనామణులచే నీరాజనం బంది దశదిశల వెలుగొందు తన కీర్తికాంత యను సంచరావారువముం బోలు తన పవన విమానమున నిదే సభాధ్యక్షత వహింప నిలాతలమ్మున కరుదెంచు చున్నాడు.' కరతాళధ్వనులమధ్య సధ్యక్షు డుత్తమాసనము నధిష్ఠింప నాతని యర్ధాంగి యగు 'మారుల' సవినయమ్ముగ నాతని పాదరాజీవమ్ముల కెరగి 'పంచభూతాధినాథా నాథా! మీరాక రాకయుం బోలె అస్మ ద్లోచనచకోరంబులకు వెనుపండువ యొనర్చుచున్నది. ఏ మగునో ఎట్టి యవాంతరములు వాటిల్లునో యని బెంగటిలి పునర్దర్శనం బగుదాక నా మనోవ్యధకు మితిలేదు. ఇమపమందనము మీరు దెరచు నవసరమును నవకాశమును గలుగునంత వరకును నా గుండియ లదరుచునే యున్నవి నాకు చేతనైన పని చేసితిని గాని నే ననుకున్నటులనే జరుగు నను నియమము లేదే! ఏమో పనివానిచేత దీయించు ప్రయత్నమే వారి వారి ప్రసంగములలో బలకర మైనను కానిచో పండిట్ త్రివిక్రమరావు పేర

దాని తాళముకొఱకు తంతి నంపుట లేక లేఖ వ్రాయుటలోను గాగల యూహాలే బలవత్తరమైనను నా యూహా లన్నియును నా పన్నాగము లన్నియును వృథాకావలసినవే గదా! మఱియు మీకు దరుణమే జిక్కకుండునే! ఇంతయేల? మీ రదివర కరీందమున కంపిన తంతి మనియార్డరు మిథ్యయని చంద్రమౌళి తంతివలన నరీందమ్ మొఁగిన పిదప—దైవవశమున శాంకరీ కృపవలన నా మంగళసూత్ర మహిమవలన—మీకు తప్పించు కుని రాగలిగి తిరిగి నాకంట బడిరిగనుక సరిపోయినది గాని కానిచో మీపని యేమగును?—నాగతి యే మగును? అరీం దమ్ బుద్ధి గడ్డి తిన్నదిగనుక సరిపోయెనుగాని—కథంతయు నడ్డముగ దిరిగి అంత ప్రయత్నమును నింతలో గడ్డివరకవలె నగిరిపోవలసినదేగదా! కాని నేనుమాత్రము నా జాగ్రత్తమీద నుండకపోలేదు. మెకానిక్ చేత తీయించుటకు వా రాలోచించి 'ధర్మామియాను' తెప్పించి ప్రయత్నము చేయుచుండినంత సేపును నే నదియంతయును గనిపెట్టుచు నుంటచే నాకు నవ్వ వచ్చుచుండెను. బుఱ్ఱ కొట్టుకున్నను వానివశమా? బ్రహ్మ దిగి రావలసినదే గాని వానికి చేతకా దని వెనుకకు తగ్గగనే త్రివిక్రమరావునకు వ్రాయ వా రాలోచించుచున్నపుడు గూడ నేమి తేలునో చూతు నని యుంటిని. వారి యాలోచన మీ చెవిని బడుటయు నాపనికి మీరే సంసిద్ధు లగుటయు జూచి తెలుసుకొని సంతసించితినిగాని కానిచో నదివరకే మెకానిక్

వేషమున నాందోళనతో నెప్పు డెప్పు డని వేచియుండిన నేనే ముందుకు వచ్చి ఆపని నేనే చేయవలసియుండును. అప్పటి స్థితిగతులు కేవలము మారిపోయియుండును.'

'నీబుద్ధికుశలతకును నీ ప్రేమకును నాధన్యవాదములు.'

'వింట కెగయుచు మీ రాడిన మాటలును వింటిని.'

'ఔను. నీ బుద్ధికుశలతకు నాకు కలిగిన యానంద ముందువలన నీకు దెలిసియేయుండును' అని జరిగిన చర్యలను గూర్చి మఱియు మఱియు ప్రసంగించుచు 'ఔనుగాని నా కొక్కసంగతిమాత్రము బోధపడ లేకున్నదమా' యని యనెను.

'ఏమీ; ఏది మీకు బోధపడలేదు?'

'నేను ఇన్‌ష్యూరెన్సుకవరు బటువాడా (డెలివరీ) పుచ్చు కొనుటకు మన 'యమానో'ని మధుసూధనలాల్ అను పేరుతో కార్ మీద నంపగా నాతండును ఇన్‌ష్యూరెన్సు కవరు డెలివరీ పుచ్చుకొని వచ్చి నాకా కవరు నిచ్చుట నే నెరుంగుదును. నేనా కవరును పుచ్చుకొని అది చింపుటకూడా నే నెరుంగుదును. వరి ఆపై కథ మరి నే నెరుంగను మనగుమాలో నున్న నీవును మరి యిరుగురు ప్రయాణీకుల యాడవాండ్రును ఏమి జరిగినదో చూచియుందురుగదా అది వి స్తరముగా చెప్పగలవా?'

'అయ్యో! చెప్పలేకేమి? ఎంత చిత్రమైనా జరిగినది. మీ రేమిటో అరిందమ్‌లో లోపా లెంచుచున్నారు గాని మీలోకూడా కొన్నికొన్ని లోపాలు లేకపోలేదు. అందులోను

లోపాలన్న లోపాలా! కొంపముంచే లోపాలే; కొంప ముంచడ మేమిటి? చివరకు పీకలమీందికే వచ్చినవి కావా? ఇంకేమి కావలెను? ఆ ప్రయాణస్తుల ఆడవాండ్రను ఆడవాండ్రను కొనుచున్నారుకదా అమ్మో! వారున్నా మనకు శత్రుకోటి లోనివారే. మొదట తెలుసుకోలేకపోయినాముగాని—'

'నేను అనుమానించినటులే అయినదా? అబ్బా! ఎంత పని! మొదటే అనుమానించినానుకాని—'

'ఔను నాను. మీ రా కవరు చింపుట నే నెరుగను. మీరు క్రింద పడియుండగా, మీకు కొంచెము దూరముగా, ఒక సీళ్ళతో నుండిన కవరు పడియుండెను. మన 'యమానో' మీకు శైత్యోపచారములు చేయుచుండగా చూచి, నాకు దోచిన పదుపాయములు నేనును, జేయుచుండగా, అతాతుగా కొందరు గుంపుగా వచ్చుచుండు టెరింగి, నేనును దూరముగాపోయి, అన్నిచర్యలును గమనించుచుంటిని. వారినిచూచి, వెంగటలి, 'యమానో' యను దవ్వుల కరుగ, 'నాగా! యజమాని నొంటిరిజేసి, అవిశ్వాసి, వై నీ క్షేమమును, నీ సౌఖ్యమును, నీ సౌకర్యమును జూచుకొనుచుంటివా?' యని నేను వానిని నిందించి, దాదాపుల్లనుండి గమనించు చుంటిని గాని, నాథా! యేమని చెప్పుదును నా మనోవ్యధాభరము!! మరి చేయుటకు నా కేదియును, దోపక, మునవద్ద నదివరకున్న ప్రయాణీకుల యాడువాండ్రను సహాయముకొరకు వెళ్ళుమని

చెప్పుటకు వారికొరకు చూతును! ఏరీ, మరి!! ఆ వచ్చిన దొమ్మరులో సత్వరము జేరి, వీరును వారును గూడ గలిసి, తెలివి దప్పియుండిన మిమ్ముల నొక్కసారిగ నెత్తుకొని, పోవుచుంటిరి మనవా రెవరును సమీపమున లేరు కావున మన 'యమోటా' అయినా లేదు. ఏమిచేయుటకును పాలుపోలేదు మరి గదా, ఆ కవరునం దేమి యుంట మీకు స్మృతి దప్పినదో ఆలోచించుటకుగాని, ఊహించుటకుగాని, అప్పటి కవకాశము చిక్కలేదు సరేగదా, ఇప్పటికిని నాకు బోధపడలేదు. మన 'యమానో' ను—ఇదుగో, ఇక్కడే ఉన్నాడు—యమానో ఏమిరా! ఆ కవరున నేమియుండెనురా?'

'ఏమో, బాగా పరిశీలించుటకు వీలు లేకపోయెను గాని, అందొక వన్నెపట్టుదారముతో కలిపి యుంచిన బహు పలచని పట్టుపంచి యున్నటుల గానవచ్చెను. అదియైనను బాగుగ పరిశీలింతు మన్నను, దానినైన నుండనీయక, ఆ వచ్చినవారిలో స్ఫురద్రూపియా నొకడు దానిని తన జేబున నిడుకొనిపోయెను. ఏమి యేర్పాటు! ఆ వచ్చినవారును, ఇక్కడ నుండిన యిరుగురు స్త్రీలును, నోట మాటగాని, కాలి నవ్వడిగాని లేకనే, కను రెప్పపాటున నంతయు జేసి, మిమ్ముల దీసికొనిపోయి, యన్నంధకారమున ద్రోసిరి'

'ఆ—ప్రయాణస్థు లనుకొని, మనవద్దనే మీ రుంచిన స్త్రీలు, స్త్రీలుకారు, మీకు దోచకుండుట మీ లోపములలో నొకటి కాదా!'

‘నే ననుమానించక పోలేదు. మఱియు, లాల్‌చంద్ యింట గది తాళము తెఱువబోవునప్పుడు గూడ, నే నెవరిని నావెంట దీసికొని పోయితినో, వా డరిందమ్ అయి యుండ నోపునని యనుమానించియే వానిని దీసికొనిపోయితిని. తక్కిన వారును వానియనుచరులై యుందురనియు దలంపక పోలేదు కావుననే వానిని నావెంట దీసుకపోతిని. వా డా గదిలో నుంచ బడినపిదప, వానిని నే ననుమానించుచునే మరలితిని, నే నను మానించినటులనే, వానివలననే, ఇంత కొంపమునిగినది!’

‘సరే—ఎవరివలననైన నేమి? కాతగ్గదే అయినది. అయిన దానిని గూర్చి అంతగా విచారించుట సుజన పద్ధతి కాదు. ప్రతిహాతము యుండినచో, యెత్తుపై యెత్తులు వేయ గలిగినచో నవి గమనించుటే గదా కర్తవ్యము.’

‘మఱియొక మాట—మీరు పరోపేక్షలో పోవుచుం డగా, అరిందమ్ యెంతపని చేసెనో చూసినారా!’

‘ఔనౌను— మిన్‌టు గన్ ప్రేల్చినాడు!’

‘అందుకు నాప్రతిహాతమో!’

‘చెప్పుట కే మున్నది! నీ వందుంచిన సెర్చిలైటు నందుకొని, నా మానసమున, నీకు ధన్యవాదములిడి, నీ సాహ సమునకును, నీ బుద్ధికౌశల్యములకును, నాశిఃపరంపరల నొసంగి తిని. అపుడా సెర్చిలైటు సహాయమే లేకున్న, నాకేమియు దిక్కును దెసయును దోపక యేమగునోగదా! మఱియు,

నీ యరింజమ్ మొన్న మొన్ననే అమలులోనికి వచ్చిన నామిస్టు గన్ యెంతవేగము దెప్పించి వాడుచున్నాడు!'

'అది నరేసరి; తుపాకితో మిమ్ముకాల్చి చంపప్రయత్నించు చుండెనని ఆమొద్దులు తలంచి, సర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరు మొదలగువారు, వానిని వారింప ప్రయత్నింపవ, 'నయ్యో! బుద్ధిహీనులా' యని యనుకొంటిని కాని ఆ మంద యంతటికిని, అరింజమ్ తరువాత, ఇప్పటికి నిలచియున్న వారిలో, ఒక్క మంగల్సేన్ మాత్రమే, యాతని చతురిమ గొంతవరకైనను నెరుంగ ప్రయత్నించుచుండును మీరు మింటి కెగసిపవిదవ, నాఇనుప మందసపు చేతనున్న నేర్పరితనమును గనిపెట్టనెంచి, మంగల్సేను దాని పలక లన్నియు నెటుల ప్రవాస్వీకరింపబడెనో పోల్చుటం జేసి, మగల వానిని సమన్వయింప జేసి, మీదికప్పు వేయక, అంతుదిగి, పరీక్షించి, చూపెను. మీరుమింటి నంటుటయు, నరింజమ్ ఆశ్చర్యమును, విచ్ఛిన్న మనోరథత్వమును, సిగ్గును, విచారమును, అవమానమును సూచించు మోమున, మీదెన జూచుచుండ, మొకానిక్ వేసమున, దిదృక్షు లోనొక్కడనై, అంతయు బరికించుచు, నేను నవ్వుచు నిలచితిని.'

'ఔనౌను. వాడెక్కడ— జుమలకాలము నుండియు బనిచేయుచున్నాడు. కాని, మొదటిమాటు మిస్టుగన్ నాకు మిన్న మన్నులు మఱి గానరానీయలేదు. విమాన మెగురు నవుడం దేమిగలవో, చూచుటకైనను, వీలు చిక్కలేదు.

మన గోష్టముతో నీ యుండుట జూచితిని, మఱియు నేమేమో కలవుగాని, నాకు మఱి దేనియందు దృష్టి లేకుండెను. నాత్రోవ నీబుద్ధి నైపుణ్యమును మాత్రమే, నాకు దృక్పథములై యుండెను. కావిరి దగ్గ నారంభింపగనే విమానమున నున్న వస్తుచయము దిలకింప, నందా సెర్చిలైటును, మఱియు నేమేమో కలవుగాని, యనియెల్ల నాకేల? బ్రదుకు జీవుడా యని యనుకొని, సెర్చిలైటుకు పవరీయ ప్రయత్నించుచుంటిని. మరల మిష్టుగన్ ప్రేల్చినాడా సాహసుడు! 'ఇంకను—మఱియునింకను బేల్చుకొనుచుందును' అని యనుకొని, ఫుల్ పవర్, గేజ్ చూడకనే, యొకేసారి యిచ్చితిని, సరి; మరి—మిష్టూ లేదు—గన్నూ లేదు—నేను పవరూ, గేజ్ మొదలగునవి చూచుచు జాలము జేసితినా, తాను తుపాకి బేల్చునో, తానును నొక విమానముతో, నను వెన్నాడునో యను ననుమానమున, తుపాకి లేటున కందనంతదూరమును, తన పవనవిమానము నను వెంట నంటజాలనంత దూరమును, బోవలె నను దలంపున, మొదటి సంపూర్ణ కాంతిప్రసారము (Gush of Light) లోనే చాలదూరము పోవగును గదా యన్ని, వెనుముందు లాలోచింపకయే ఫుల్ పవర్ యిచ్చితిని.'

'ఔనౌను—మీ యనుమానమును నిజమే. పాటల నయబడిది మరచితిని. తానును ఒక విమానము సిద్ధము జేయక పోలేదు. కార్యము లేదని దోచినది గాని, తానిచో, మిమ్ము

వెంట దరిమియేయుండును తెచ్చిన విమానమును మరల గొనిపొమ్మని చెప్పెను. అన్నియును నేను జూచుచునేయుంటిని. అరిందమ్ చేతలకు విస్మయ మందుచునే యుంటిని.’

‘అబ్బా! ఆ ప్రయత్నమును గూడ జేసెనా?’

‘అయ్యో! అంతటితో నూరకుండెనా! ఏమి జేయుటకును దోపక గాబోలు, మరెట్టి కార్యకారియని యెంచియో గాని, మెడకో, కడుపునకో గాని, యేమో దగిలించిన యొక పావురమును, మీ విమానము దెసజూపి, మింటి కెగురవేసెను. దీపము పెట్టు వేళవరకును జూచుచుంటినిగాని, పిదప దృష్టిపథమే దాటుట, నేమియు గనుంగొనజాలక, నా త్రోవను బోతిని.’

‘ఇదియొకటి గూడ జేసెనా! అబ్బా! కాకతాళీయముగా నాబన, మార్పువేయుటే, మంచిపని యైనది.’

‘ఔ గాని, మీయట్టిమాయలమారులకును, అరిందమ్ వనును మాత్రమే జోడీ! ఇం దెవరు లేకున్నను, రెండవవాని బుద్ధికుశలత గానరా వీలులేదుగదా యని దలంచుచుందును.’

‘ఔనౌను; నన్నలజడి నొందజేసి, నాకొత్తును గలుగజేసి—మనసున కొకింత వంత దెచ్చిన దెచ్చుగాక, గాని—వాని సమయస్ఫూర్తికిని, వానిదూరదృష్టికిని, వానిబుద్ధినిపుణతకును, దప్పక వానిం గొనియాడి, ధన్యవాదము లొసంగవలసినదే నా యెత్తులును, వాని పైయెత్తులును, నా యెత్తుపైయెత్తులును, ఒం డొంటిని మించియున్నవి గదా!’

‘అయిన దేమో అయినది గాని, అరిందమ్‌నే మీరింత కలత జెందించుట కేమి కారణము ?’

‘అరిందమ్‌నకు కలతయా ! ఏమి వెర్రిమాట ! ఆతడన్నో మిన్నులు విరిగిపై బడినను, తన మన మొకింతయైన జలింపనీదు. హిమ వన్నగ ధైర్య మాతనిది. నే నంత వంత మూనుటకు గారణమా ? ఓ—కావలసినంత కారణ మున్నది. మన ప్రియశిష్యుడును, అలహాబాద్ బ్రాహ్మణకుమారుడును నగు బిన్నాతును, నే నెన్నెన్నో శాస్త్రముల నారితేరినవానిగ జేసి యుండ, నాత డీతని కారణముననే మ్రగ్గెను. పిదప, నానాములు దమారుచేయుచున్న నన్ను బట్టుటకు బ్రయత్నములు సేయుచుండ, లజపతిమోహన దేవు భార్యయు, చంబేలీ బాయికిని, మదన్‌మోహన్ పఠాణ్‌కర్ నకును బుత్త్రియు, జగదేకసుందరియు, నసామాన్య శేముషీధురీణయు నగు జుమలను బట్టి, దాని యంతమునకు గూడ కారణం బయ్యెను జామల మరికొలదిదినములలో చనిపోవుటకు పూర్వము, గులాబ్ సింగ్ ద్వారా, నా కొక చీటి పంపుచు, నందుగూడ, నీ యరిందమ్ పొగరణువ బ్రయత్నించు చుండెను గాని, తా నందు డయ మొందజాల నను సంశయమున నున్నట్టులనే దెలియవ్రాసినది. మదన్‌మోహన్ పఠేల్‌నకు గుల్‌సుమ్‌ను అప్పగించు నా బ్రయత్నములకు నెన్నేని యవాంతరములు గలుగజేసి యుండెను. ఈతని జంపు ప్రయత్నము నాకును లేదు గాని, ‘జితోస్మి’ యని యనిపించవలె నను బ్రతిజ్ఞ నాయది.

అటులనే, అరీంసమ్ గూడ బ్రయత్నించు చున్నటుల గాన వచ్చుచున్నది. కాకున్నచో, నన్ను జెరలో నుంచుటకు పూర్వము, మనగుహనుండి తీసికొనిపోవు మార్గమధ్యమున, నన్నేమి జేసినను చేసియేయుండునుగదా! ఎంతకైనను, యేమైనను, మిక్కిలి ఔదార్యవంతుడును, ఘనమైన తలంపులు గలవాడును అగు అరీందమ్ సకలజనసంస్తవనీయుడే యగును.'

'కాకేమి! బ్రహ్మారథము పట్టదగిన మేధాశాలి! కాని, నాథా! నీబుద్ధి కసాధ్యమనునది లేదే!'

'నీవు నాయందు గౌరవ ముంచి పలుకుచున్నావుగాని, నీసాయమున గదా నా వన్నాగములరాణింపు!'

'సరే; ఈ యుపచారవాక్యముల కేమిగాని, మీారు వరోప్లేనులో, అందరిమధ్యనుండియు దప్పించుకొనుట జూచిన అరీందమ్, మిమ్మలవాల వీడడుగదా! ఏమి యాలోచించినారు? పోనీ, ఇంతటితో నీవ్యాయోగము గట్టిపెట్టరాదా?'

'తెప్పక యాతండెన్నని యుపముల వన్నకమానడు. నేనిట్టి తరుణమున, 'బోనీ' యని యూరకుంటినా, సరి; మరి; లేదు. ఇంక నను మన నిచ్చునా? ఊరకుండదలంచినచో, నిది వరకే, ప్రప్రథమముననే, యూరకుండవలసినది. అటునేయక గ్రంథము కొంతనడువనిచ్చి, మొదట బిన్నొతుచే నాడించిన నాటకమున, వానిని 'హాండేపీ' డనిపించి, జుములచే మఱి కొంతదూరము నడిపించి, యద్భుతకార్యములకు 'నేనే' దత్కు

రాలనని దానిచే ననిపించి, ఇపుడు నేను ప్రథమభాగమున, దనకు బాధకుడనై, యది పూర్తిజేసి, ద్వితీయభాగమున, నను సంరక్షించుకొను (Defensive) తరుణమున, చేతగాని పరదవలె నూరకుండ దలంచుటకన్న హైన్యమును, ఆత్మగౌరవమునకు లోపమును కలవా? కొంతగ్రంథము సాగనిచ్చి, ఇవు డూరకుంట నా ప్రతిభకు కళంకముకాదా? కావున, సర్వవిధముల నీగ్రంథము పూర్తిగ నడుపనీయవలసినదే.'

'సరేగాని, ఇపు డాత డేదోయొకయెత్తు, యెత్తియే యుండునుగదా! దాని కేమి యాలోచించిరి?'

'ఆత డిపుడు నాతప్పుడు కారణముచే నేదో యెత్తు వేయు ననుకొన నక్కరలేదు. జూమల ఉత్తరము ప్రకారము, సిరాజ్ హీరా యింట సుఖముగ గాపురము సేయుచున్న గుల్ సుమ్‌ను దప్పించి, మదన్ మోహన్ పటేల్‌నకు నే నప్పగించిన దాదిగ, నావిషయమై, దనకు నభిమాన కుటుంబమును, తనచే నుద్ధరింపబడిన గాపురమును నగుట నా గుల్ సుమ్‌ను, మరల సంపాదింప నెన్నని యురు లోడ్డుచునేయున్నాడు. ఎప్పుడును యేదోయొక ఒట్టితిగిలిస్తే యున్నది.'

'ఆహా! అప్పుడే రంజకము అంటుకునే యున్నాదా? అయిన మరి ఆర్పలేము. లంకాదహనము కావలసినదే!'

'ఇంతేకాక, నా 'కోటీ' యింకనుపూర్తి కాలేదు.'

'ఏమీ, వారిదోషములవలన, లాల్‌చంద్ మొదలగు

ధనికుల యిండ్లు కొల్లగొట్టుటవలన, మీరు స్వయంతయారు చేయుచున్న నాణెములవలన, మొత్తము 'ఒక కోటి' రూపాయిలింకను సమకూడనేలేదా?'

'ఏదీ— ఏ పనియైనను, నాకుదృష్టికరముగ, నొక్క-వరుసను, ఏకబిగిని, జరుపనిచ్చిన గదా! ఏదో యవాంతరము, నేదో యాటంకమును గలుగుచుండ, మనోవాంఛ సిద్ధించు నటుల, సంపూర్ణప్రయత్నము జరిపితి నను యానంద మైనను లేదే! ఏదీ సమయము? ఏదీ వేళ? ఏదీ యవకాశము?'

'ఔనౌను. ఆ 'అకరాచీ' ని రెండేండ్లనుండి పోలీసులో నుంచినారే! ఏమేమిచేసెనో చేసినాడో ప్రశ్నింతుమా?'

'అది నీపని; ఇప్పుడు నాకు సమయముకాదు.'

'సరే; పోనీగాని, లాల్ సూపరింటెండెంటుకు యిచ్చిన టెలిగ్రాము నేవిధమున సరికట్టుగలిగితిరి?'

'అకరాచీ, నీవుచెప్పు, నేను వేరుపనిచూచుకుందును.'

'అమ్మా తాను-తంతి ఆఫీసుకు పోవుచు, నన్ను లాల్ చంద్ తోడు రమ్మనును మన, నే బోయి, సంగతి నెరిగి, పౌండరు సహాయమున, కరెంటు నాపి, సమయము నెరిగి, భూమిలో న్యూట్రలైజ్ చేసితిని.'

'అబ్బా! నీవే దైవికముగ నచటి కేగుట తటస్థించకపోయిన, నా యీకథయంతయు నడ్డముగ దిరుగవలసినదే కదా!'

'ఎందుకూ? కాది 'పప్పుమీది పులగ' మైనది. అంతకుముల దేశమున 'ఫిజౌకుసా' పోష్టాఫీసులో నున్నాడుకదా!'

'సరేగాని, నిర్దోషియగా స్వర్ణమయిని మీ రింతగా బాధించి, అరిందమ్మున కింత వంత జేకూర్చనేల.'

'అతని శాంతమును బరీక్షించుటకు, మరియు, మూడు వేలకు తంతి మనియార్డరు యొతులో, సులభముగ దప్పించుకొనియె గదా; ఇక దీని కేమి ప్రతిఘాతము నేయగలుగునో చూచెద మనియే యీపని చేయించితిని. దీనిపై నాధారపడిన యొక పెద్ద మొత్తె త్తియుంటిని ఈ తత్తరపాటు సమయమున, నాతడు తన భార్య వెంబడి బడి, పోలేడు గదా. స్వర్ణమయి యొడలి రవణముల నాచికొని, సిగపూవైనను వాడకుండ నామెను, సురక్షితముగ, మరల విడుదలజేయ నెంచితిని'

'కానుగాని, రాణివాసము నవమానపరచుట, వీధికి లాగుట, అన్యాయముగ మనోవ్యధ కలిగించుట మొదలగునవి, మీబహద్దూరీకి లోపములని, స్వర్ణమయిని 'యమునో', ద్వారా, రైలున, తన తండ్రి గృహమున కేగునటుల జేసితి గాని, ఈయెడబా టరిందమ్మునకు మనోవ్యధాకారణము కాదా?'

'అతనికి మనోవ్యధ యైన నా గాక గాని, నాకు దగిన భార్యవై, నా యాత్మగౌరవమును గాపాడితివి!'

'సరే; అంతయును బాగుగనే యున్నది. కాని యిక ముందుకు కావలసిన పని యేమి?'

'పనికేమున్నది! నీ వంపిన 'ఏరోప్లేనులో' తప్పించు కొనుట' యను నాపని యైనతరువాత, పై మొత్తు వంతు, అరిం

దమ్ దేగాని, నా కా సందర్భమున నేపనియును లేదు. అతని మొత్తు చూచుకొనిన, నాపై మొత్తు ఆలోచించుకొనవలసినదే, కాని మదన్ మోహన్ పటేల్ నా కీయవలసిన మొత్తముతో నా 'కోటీ' పూర్తి యగును గదా యని యనుకొనుచుండ, నే ననుకొనిన లాల్ చంద్ బహుమతీమొత్తము రూ. 1,11౧ లును పోయి, కంఠమున కురియై, మరికొంత శ్రమ తెచ్చిపెట్టినది.

'ఏశ్రమయు నక్కరలేకనే, ఆ లోతక్కువ మీ టంక శాలలో భర్తీ చేసుకొని, లోకకంటకత్వము మానుటే వలహా కారి. 'కాను కాని, పటేల్ నేమిమిచిక్కు తెచ్చిపెట్టునో యని సంశయించుచున్నాను.' అని జుమల వ్రాసిన చీటిదీసి, దాని వెనుకప్రక్క నేమో వ్రాసి, 'కేసరీ, ఇటు రా; ఇది తీసుకొని వెళ్ళి, నాకు సొమ్ము జరూరుగా గావలయునని పటేల్ తో చెప్పుము' అని కేసరిని పంపివేసెను.

'నాథా, ఆ కేసరీలాల్ రోడ్ వీధిని బింబానులోము విలోమముల ననుసరించి మీరుచేసిన యంత్రఫలిత మేమి ?'

'మారులా అరీందమ్ నా వీధిని రానీయకుండ జేయు నూహతో నది యమర్చ బడెను. అదియైనది. అరీంద మొక తూరిరా దేహ మొకింత చురుక తిరుగ నావీధిని రా సాహసింప డయ్యె. మరి మన ఆభవనము బరీక్షించలేదు. తెలిసినదా.'

'ఇదియా; సరియే.'

కేసరి చీటిం బట్టుకొనిపోవుచు 'మీరే యెదురుపడితిరి. రండు!' అని మగుడ సభాస్థానమున కిరువురును రా, నీ నూతనా గతుని సభాధ్యక్షుడు చూచి, 'పటేల్ జీ' మీరే వచ్చేసిరే! ఏమి? విశేషములా?' అని ప్రశ్నించెను.

'విశేషములా! కొంపే మునిగినది!'

'ఏమీ! ఏమైనది?'

'అగుట కేమున్నది! గురూజీకి గురువొకడు వచ్చి, మీరు ఎత్తుకొనివచ్చిన గుల్ నుస్నాను, నాత డెత్తుకొనిపోయి, చెప్పరాని పరాభవ మొనర్చినాడు!'

'ఆ!—మయశంబరులలోని మాయ లెల్ల నెరిగిన నాకు—బ్రహ్మాదిదేవతలకైన నెఱుంగరాని యంత్ర, తంత్ర, మంత్రము లెరింగిన నాకు—సృష్టికి బ్రతిసృష్టి గల్పించగల మేధాశాలి నౌ నాకు—అరీందమ్‌వంటి నిరూప కాధ్యక్షుని గూడ 'జితోస్మి' యని యనిపించగల నాకు—నీ చరిత్ర వినవలె' నను కుతూహలము కలదు; ఏదీ, వినిపింపు' మని యసంఖ్యాకులగు నాంధ్రమహా జనులచే చిరకాలమునుండి యభ్యర్థింపబడుచున్న, అద్భుత జీవచరిత్రగల నాకు—తుదా కాలమున సికతాక్షేత్రము కేళీకావనముగా మార్పంగల కనుకట్టు తెలిసిన నాకు—గురు వొకడా! నాకు పరాభవ మొకటియా!'

'కాకున్న మీ ఇంద్రజాల మహేంద్రజాల విద్యా

ప్రభావమువలన మఱియు గుల్ నుమ్‌ను నా కిచ్చి గుల్ నుమ్‌వలె నా కగుపడజేసి తుద కేమియు లేకుండ జేసితిరి కదూ !'

'ఓహో ! ఇదియొకటియా ! నాశిష్యుడగు ఫూల్ సాహేబు కాలమున నాతడాడించిన నాటకమున నరిందమ్‌ను మూడు చెరువుల నీరును త్రాగించు పట్టుల నెన్నో అమానుష కార్యములను, ఇంద్ర మహేంద్రజాలముల నెరపెనేగాని మానవకముగ ప్రవర్తింపలేదనియును; నా శిష్యురాలగు జామల ఈ యరిందమ్‌ను ప్రతారింప ప్రయత్నించిన ఘట్టముల నాడించిన చిత్ర నాటకమున నీమెను దయ్యమనియును, భూతమనియును, మానవమాత్రురాలు కాదనియును, వారివారి చరిత్రల వినినవారింతేని శ్రమపడి వారాడిన యాడిపోతల వినివిని, యటు గాకుండ నేను పంచభూతాధినాధుడ నయ్యు మా శాంకరీ కృపయే ప్రధానముగా నెన్నుకొని, కేవలము మానవికముగ, ప్రాపంచికముగ, ప్రవర్తించుచునే, నేనాతని ప్రతారింప ప్రయత్నించుచున్న యీనాకథలో లోపముల నెంచనున్నారని నే నెరిగియు నట్టి కర్మముల విసర్జింపక, ప్రచారము నేయుచున్నానని యూహించి కాబోలు మీ రిపు డాడిన మాటల కింతేని నామనం బెరిసెడిని; గాని మీ నాకృపావాహమున మీ రిపుడు నా పారితోషిక మొసగవేయు తలంపున వచ్చిన పన్నాగము గాకున్న నేమి యీయగణ్యపాజ్ఞపుణ్యము !'

'గురుజాజీ, పారితోషిక మొసగవేయుటకును, వాగ్దాన

ముల్లంఘించుటకును, అవిశ్వాసి నగుటకును, నేను లుబ్ధుడను, పాపిని, మూర్ఖుడను, కానని నమ్మడు.'

'సరె—ఏదో సచోటాగా, సాఫ్‌సాఫ్‌గా, జరిగినసంగతంతా చెప్పరాదా ? అందుపై నాలోచింపవచ్చును.'

'మరి యాలోచనా ? లేని గుల్‌సుమ్‌ను గూర్చియా !'

'గుల్‌సుమ్ పోయిన దన నేమి ? మీ యజాగ్రత్తయే !'

'మరేమో ! న్యాయసంగ తాళము వేసి తెరచుచుంటిని. గదికిటికీలుతప్ప సంకేమియులేవు ఏమిఘోరమైనపని జరిగినది !'

'మీ రన్న కిటికీలు బాట కెంతయెత్తున నున్నవి ?'

'నేను కొలవలేదు.'

'పోనీ కిటికీగజముల కెం తెంత యెడ ముండును ?'

'ఎంతయా ?... జ్ఞాపకము—చాలదు.'

'మీ రామె నాఖరుదఫా ఎప్పు డెక్కడ నెన్ని గంటలకు చూచిరి ?'

'మొన్నరేయి నాగదిలో 7—30 గంటలకు మా నీలాంబరియే చూచినది. మరల నేటి యుదయమున నామెయే చూచి నాతో గుల్‌సుమ్ లేదని చెప్పినది'

'నీలాంబరి ఎవతె ?' 'మాదాసి—'

'ఎన్నేండ్లనుండి మీ యాతాలో నున్నది ?'

'నే నెరుగని కాలమునుండియును—కాని రామరామ ఆమె మనోనైర్మల్యమును, యామె యమాయి కత్వమును నెరుంగకయుగాని కాని నా డిటువలె ననుమానింతురా ?'

'సరే. మీ ఆందోళనలో సరియైన భోగట్టా యివ్వలేకున్నారు. స్వయముగానే వచ్చి చూచెదను.'

'ఏమి చూచెదరు? చందురుడు లేని ఆకాశమునా?'

'గుల్‌నూమ్ రెమేలాగు తప్పించుకొనియెనో మీ రామెనుంచిన గది వివరములును ఆ నీలాంబరి యెవతెయో, ఆ మెవంక పౌర్వాపర్యంబులును చూచి, ఊహించి, ఆలోచించవలెగాని అరిందమ్‌యే యీపని చేసినయెడ మెచ్చుకోదగును ఇంత సర్వతోముఖ ప్రతిభ గలిగి, నలుదెస లెటుల గమనించుచున్నాడో. చూచితివా, మారుజా! అరిందమ్ పై యెత్తు—ఇక నాయెత్తుపై యెత్తే మిగిలియున్నది అందుకు నేనిపుడు వీరింటికి పోవలెను; మరలి వచ్చునప్పటికి, రెండుదినములు కావచ్చును. నీవు భద్రముగా మాత్ర ముండుము. నేబోయి వచ్చెద.'

'అయ్యా, పతేల్ గారూ, ఇది నాపని కాదుసుమండీ! మీతో చెప్ప కేమి మా జుమల యేమి వ్రాసినదో ఆ ప్రకారమే చేసినాను. ఆమె యిప్పితము మీకొరకు నెరవేర్చినాను. ఇక నేనేమిచేసినను నావిధికాదు మీకొరకు చేయవలసినదే గాని, జుమల యాత్మప్రీత్యర్థము సేయుటగాదు సుడీ! చల్లకువచ్చి ముంత దాచనేల? చెప్పవలసినది మీ సమ్ముఖమునగాక రాయబార మేల?........' అనియు నింక నేమో చెప్ప బోవుచుండ, పతే లా గురూజీ ధోరణి కడ్డువచ్చి,

'ఏదీ చూతము; తీయించండి—జుమల చీటి—'

అనేక నమస్కారములు వ్రాస్తు

గురూజీ,

తమ ప్రియ శిష్యుడును నా ప్రాణ పతియును, అగు పూల్‌సాహేబు గతించి చాలకాలము కాలేదు; నేనిపుడు ప్రయత్నించి ఆ అరింగమ్ ప్రొగిరణబుంకు నెన్నెన్నో యురుల నొద్దుచున్నాను కాని అవి అంతగా వియమయినట్లు లేవు ఏది యెట్లున్నను, తమరిక మాత్రము మదన్‌మహాన్ పటేల్ గారికి గుల్‌నుమ్‌ను వప్పగించి, ఆయన నాకు వాగ్దత్త మొనర్చిన బహుమానము తాముపుచ్చుకుని, నాకుగాని, నాయాత్మకు గాని శాంతి గలుగజేయుమని పదేపదే ప్రార్థించుచున్నాను ఇదియేనా కడసారిదిగా గ్రహించి నన్ను సంతోషపెట్టుదురను నమ్మకముతో, వ్రాయు,

తమ ప్రియ శిష్యురాలు,

యోగిని.

యాదాను

'జమల వ్రాసిన ప్రకారమే నొనర్చితిని, గాని మీ వాగ్దానము చొప్పున, నాకు సొమ్మింతవరకును జేరనేలేదు. ప్రభువులుగాన, మరచి యుందురు. నాకు సొమ్ము చాలా జరూరు; గాన నీచీటిని జూచిన వెంటనేయీ 'కేసరి' ద్వారా సొమ్మంపిన, నేను మీకు చాల కృతజ్ఞుడను జరూర్—

కాలూరాయ్

'ఓ, తీయించ, కేమి! ఏదీ, కేసరీ—తెమ్మీటు దెమ్మా చీటిని' అని యడుగ, నాతం డద్దాని నందీయ, నీలింపును తమకమున, 'మీరాకీ జమలయుత్తరమును గూడ చదివి గ్రహించవలె ననియే, దీనివెనుక ప్రక్కనే, నా యూదాస్తును, గూడ వ్రాసితిని.' అని యనుచు పశేలున కాచీటి నందీయ నాతం డాయుత్తరము, పూదాస్తుతో కూడ చదివి, 'అయ్యా! 'జమల వ్రాసిన ప్రకార' మంటిరే; అనగా మీ భావము?'

'నాభావమున కేమున్నది?'

'......................తమరు మాత్రము మదన్ మోహన్ పశేల్‌గారికి గుల్‌నుమ్‌ను వప్పగించి, ఆయన నాకు వ్వాగ్దత్తమొనర్చిన బహుమానము, తాముపుచ్చుకుని......' ఏమి, వింటిరా? ఇదీ—ఉత్తరములోని ముఖ్యభాగముకదా! మీరు దీని కేమి వ్యాఖ్య చెప్పదలంచుకున్నారో కాని య్యండి.

'ఓహో ఏమి యర్థము! ఏమి భావము!'

'అర్థభావముల కేమున్నది? గుల్‌నుమ్‌ను మీకప్పగించుట నాపని, జమల కిచ్చెదనని మీరు వాగ్దాన మొనర్చిన మొత్తము, నాకొసంగుట మీపని— ఇం కేమున్నది?'

అప్పగించుట అనగా నర్థమేమి?

'ఎక్కడ నున్ననూ, వరి స్వాధీనమున నున్నాను, ఆమెను తప్పించి, మీ కప్పగించుట యని 'అప్పగించుట' కర్థము.'

'ఊరక 'అప్పగించుట' యన నీపరమూ నీనె త్తిని గొట్టుకో' యని యనుట వంటిదికాదే! ఈ 'అప్పగించుట' యనగా, ఎక్కడనున్నను, దీనుకొనివచ్చి, నాకు స్వాధీనపరచి నా అనుభవములోనికి దెచ్చుట—అనగా— నాస్వాధీనాను భవములోనుంచి, నా కుపయోగపడులాగున జేయుటే గాని, 'అదుగో' గుల్‌సుమ్ అని దేవతా వస్త్రముం జూపి, 'తే' నాపారితోషిక మనుట, జనులమాట కాదే!

'ఔర్ ఏహీబాత్ అమ్కా దర్కార్ నహీహై! లావ్, లావ్—జరూర్‌సే, అమారా బక్షీష్‌లావ్—జరూర్ ఝూట్ బాత్‌మత్‌కరో!'

'ఆః—అన్యాయం—ఘోరం—కేవలంధనకాంక్షే!'

'గుల్‌సుమ్‌ను మీకు 'స్వాధీనపరచు' పని, జమల వ్రాయలేదు. మీకామెను స్వాధీనపరచుటే అగత్య మనయెడల అందుకు ప్రత్యేక బహుమానము నిర్ణయింప బడవలెను. మఱియు నిప్పుడు దప్పిపోయిన నామెను మరల దెచ్చుటకు వేరొక బహుమాన మేర్పడవలెను. ఇంతకును, మీవాక్శుద్ధిని నమ్మి, అజ్ఞానినైనను పుచ్చుకొనక; మందుడనై నేనీ కార్య మున దిగుట నాతప్పే—'

'అన్నా! ఇపు డీతనితో వాగ్వాదము పెట్టుకుంటినా కార్యభంగ మగు'నని, తన మనమున నమకొని, 'మీకీయ వలసినది యిచ్చుటే గాక, ఇపుడీపనికొరకు, మీరుకోరునది

గూడ నోసంగెదను కాని మీాకే కాదింకేరికిని బ్రతారింప రాని సమర్థుడగు అరీందమ్ యే యీాపనిలో నున్నా డని సంశ యించుచు, వెకుకంజవేయుచున్న మీారే పేచీయైనను పెట్ట గలరు. 'అరీందమ్ గాలి తగిలినది—నావళను కాదు' అని మీారనిన, గుల్ సుమ్ తప్పిపోయినందుకు కలిగిన విచారముకన్న యెక్కువ తృప్తి పొందియుందును—'

'అటులనా!' యని దిగ్గునలేచి, 'ఇక రండని యాతని చేయి పట్టుకొని, త్వరగమనుడై, పోవుచుండెను.

మార్గమధ్యమున పటేల్, 'గురూజీ, ఇం దరీందమ్ గాలి తగిలిన దన్నారే! అదే సత్యముకాకున్న, మీాతో చేయికలుప నింకొకనికి తాఖత్ లేదే! వెనుక నొకతూరి, 'గుల్ సుమ్‌ను నాకప్పగించినచో, రెండు గ్రామములు జాగీరుగా నిచ్చెద' నని, నే నరీందమ్‌తో.........' అనుచు నింకేమో చెప్ప బోవుచుండ, 'ఆఁ—ఆఁ—ఇం కేమి! అరీందమ్‌తో నే! అన్నా వుట్టమీాద నేమికట్టినను నాగమయ్యదే పేరే! ఇం దరీందమ్ తప్పక నున్నాడు ఇట్టి యసంగతకార్యము లొనర్చిన మీాతో వ్యవహార మేమిటి?—ఏల—నాకేల నేగోల! లావ్, లావ్— అమార బక్షీష్!' అని యాతడు మరలిలో వెనుదిరుగ, 'ఇంతేనా—అరీందమ్ పేరు విన్న మాత్రాన, పిట్ట లైనను నీరు ద్రావ వనుమాట నత్యమే! చేతగాక, వెనుకకు మర లుచు, నాపై నేదోయొక దోష మారోపించుటకంటె, చేత కాదనిన నింతకన్నను సమంజసము కాదా!' యనె పటేల్.

‘ఓహో! వచ్చినవాడు ఫల్గుణుడు ! వశ్యము గెల్చుటనంగ రాదు.........’ ‘నేను డబ్బీయలేను—పని చేయించుకొనలేనని మీరనిన నింతకన్న బాగుండును.’

‘ఏమీ డబ్బుకా?—దేనిదేని కెంతెంత నీయవలెనో, ఇవుడే నిష్కర్ష పర్చినచో, ముందుకు మరి పేచీలుండవు.’

ఒకరి నొకరు జూచుచు మాటాడక నిలచిరి.

తన కోటి పూర్తియగుటలో, సీత డీయవలసినదిగాక, లాల్‌చంద్ కేసులో తాళను దీయుటకు, తనకు రావలసినది యురాక, తన పీకలమీఁదకే తెచ్చిన రూ॥ 1,116 లును కలిపి, మరీ లాగవలెనను నూహ పొందెడి, గుల్‌సుమ్ పటేల్ గృహమున నుండు ననునూహ, అరిందమ్ పొందుటకైనను, ఇవుడిపుడే పటేల్ చెప్పిన కారణమేగాక, జుమల చనిపోయినదను వార్తచే మతిభ్రమణమున, దేశభ్రమణ మొనర్చుచున్న గులాబ్‌సింగ్ వలన, గుట్టు బయటపడునేమో యను ననుమానమున, తనమానసము తామరపాకున నీటిబొట్టగుటను, గురూజీయును; లేశమపి తప్పు దొరికినా మరియు మరియు బారితోషిక మని వేధించుచున్న గురూజీతో కుసుమ గుచ్ఛము తాగోని తెచ్చిన చరిత్రము, నీలాంబరిచే తానదివర కంపిన కబురును, చెప్పిన వగ్గిపై కుగ్గిల ముగుగదాయని, యాందోళనావస నంచలిత మనోలలితతో పటేలును, గాబోలు, నొకరి నొకరు జూచుచు, మాటాడక కొండొకతడ వూరకుండిరిగాని, తుదకు పటేలే,

'గురూజీ! వేయేల? ఆ రెండు గ్రామములును జాగీరుగా నిచ్చిన జాలునా?' యని ప్రశ్నించెను.

'ఏదీ! నిశ్చయముగ — శాంకరీ సాక్షిగ — ప్రమాణము చేయుడు.'

'ఆహా! నిస్సందేహముగ నిరాఘాటముగ — నిర్వివాదముగ — సూర్యచంద్రుల సాక్షిగ — ప్రమాణము చేయుచున్నాను. మరొక్కమాట; గుల్‌నుమ్‌ను నా కప్పగించుటయె, నన్ను ప్రేమించునటులగూడ చేయుటనుడీ! తెలిసినదా?'

'సరే; ఇంతేకదూ! పదండి—పోదము.'

ఎనిమిదవ ప్రకరణము

ఇ వ్వ లి క థ

ఆర్యావర్తమునకును, దక్షిణాపథంబునకును, నడుమనుండు మాళవమునకు, పురాణసంబంధముచేతను, పౌరాణికత వలనను ప్రసిద్ధికెక్కిన యుజ్జయినియే రాజధాని.

ఇక్కాలంబున కాలమాన నిర్ణయమున కాంగ్ల గణిత శాస్త్రజ్ఞులు, పాశ్చాత్యదేశమున గ్రీన్‌విచ్ ముఖ్య మధ్యస్థానముగ నెంచుకొని, కాలమాననిర్ణయ వ్యవహారము నడుపు

కొను చున్నటులనే, హిందూదేశమున జ్యోతిష్కులచే, గణిత ముల నిమిత్తము, ముఖ్య మధ్యస్థానముగ నంగీకరింపబడిన ని యుజ్జయిని, అవంతి, విశాల యను నామాంతరములు గలిగి వ్యవహరింపబడుచు, గ్వాలియరు రాష్ట్రమునకు పూర్వ ముఖ్య పట్టణమై, సకలభువనరక్షాదీక్షాదక్షుం డగు విరూపాక్ష, మహాకాళేశ్వరాది దేవాలయము లుండుటంజేసి దీర్ఘయాత్రా పరుల కాలయమై, ప్రసిద్ధ పుణ్యక్షేత్రములలో నొకటియై దనరారుచున్నది

ఏ పట్టణావతంసము ప్రద్యోత మహారాజనందన యగు వాసవదత్తాదేవిని, తనపితృగృహమునుండి వత్సరాజుదీసికొని పోయిన చిత్రకథల కాలవాలమై యున్నదో, ఏ కటకసింహము సకల కవివర గురుడని ప్రసిద్ధి గాంచి, లోక ప్రసిద్ధి వడసిన నాటకత్రయినిరచించిన మహాకవి కాళిదాసుచే, కుబేరశపితుం డగు యక్షుడు, మేఘునిమూలమున దన యర్ధాంగికి గబురం పిన కథలోగూడ, నెంతేని హృదయరంజకముగ వర్ణింపబడెనో, ఏ నగరరాజము సంస్కృత వ్యాకరణమున గల గొరంతలు బూరించిన 'పాణిని' కిని, గీర్వాణవ్యాకరణము లకు వార్త్తికములు వ్రాసిన 'వరరుచి' కిని, మహాభాష్యమందలి లోపములు సవరించిన 'పతంజలి' కిని, బృహజ్జాతకాది మహాగ్రంథరాజ నిర్మాతయగు 'వరాహమిహిరు' నకును. సంస్కృతవద పారి జాతమనదగిన, నామలింగానుశాసనమునరచియించి, మృతజీవుం

డైన 'అమరసింహు' నకును, వైద్యశాస్త్రమును భూలోక మున కవతరింపజేసిన 'శ్రీమద్ధన్వంతరి' కిని, సుభాషిత రత్నా వళి యను నామాంతరము గల నీతి, శృంగార, వైరాగ్య శతకములు రచియించిన భర్తృహారికిని బుట్టి నిల్లయ్యెనో; —అన్నా! రామాయణములో పిడకలవేట వలె మాకేల నీ గోల-కథనమువనీయకుండ ననెదరా ? కాసీచూచెదముగాక— ఏ నగరసామ్రాజ్యమునకు, ఏ రాజు, హిందూరాజ్యరమపై దండెత్తి వచ్చిన, మ్లేచ్ఛకుల పాపాటనీ వీతిహోత్రుండై వారిని రూపుమాపి, వైదికధర్మమార్గంబుల పునః ప్రతిష్ఠాపన జేసి, భారతవర్షంబు నేకచ్ఛత్రముగ బరిపాలనం బొనర్చిన కతన నా ప్రభులకులశిరోమణికీర్తి యాచంద్ర తారకముగ నియ్యిలనుండ, నాతనిపేర నొక 'శకము' స్థాపింపబడి, వాడుకలో నుంచబడి నదో, ఏ 'మహీశు' చిత్రవిచిత్రకథల వినిన, వ్రాసిన, జదివిన, బాధ లడంగి జనులు సుఖములే గాంచుచుండు రను నానుడి, నాటికిని నేటికినిం గూడ వాకొనబడుచున్నదో; ఆ సాహాన విక్రమాంకభూపాలు (జే వీరు) పాలించెనో, అట్టి యి యుజ్జ యినీ నగరసామ్రావ్యమున, నా కాలమున, బౌద్ధదేవాలయము లును బెక్కులు గలవు.

అట్టి యి నన్నగరమున నానా దుండిన భూస్వాములును జమీందారులును లోనగువారిలో నొకరుం డగు బసవహీంక్, మిగుల నైశ్వర్యాదార్యవంతుడు. సాలుకు నాలుగులక్షలకు

పై బడిరాబడిగల యీతనికి, కలకత్తాకు సమీపమునసున్న పెద్దదియగు నొక రాజ్యమున కధీశుం డగు తమిజుద్దీన్ అను జమీందారుడు, స్నేహితుడును దూరపు బంధుగుండును నై యుంట, నపుడపుడు తన కుమారుడగు సిరాజ్‌హీన్‌ను స్నేహమూలమున, నా తమిజుద్దీన్ జమీందారు నింటి కనుపు వాడుక గలదు. తమిజుద్దీన్ కుమారితయగు గుల్‌సుమ్ యును, బసరుహీన్ కుమారుండగు సిరాజ్‌హీన్ యును, సహపాఠకులం బోలె, సిష్టాగోష్ఠిం దిరుగులాడుచుండిన కారణమున, ఒండొరులకు గాటమగు బరిచితియు, స్నేహమును, వారివారి మనోలతల సంకురించియుండెను. కొంతకాలమునకు సిరాజ్‌హీన్ జనకుండగు బసరుహీన్, తన యువసాసకాలమున, తన కొమరునకు ఫోటోగ్రాఫులను దీయు 'కళ' యం దభిరుచి యనియు, నందున నాకళలో నాతనికి సంపూర్తియా పరిశ్రమ గలుగఁజేయ సహాయపడ గోరుచు, తమ్‌జుద్దీన్ పేర నొక లేఖ వ్రాసి గతజీవుం డగుట, నీ సిరాజ్‌హీన్, తన తండ్రి మరణానంతరము చాలాకాలముపర్యంతము, తమ్‌జుద్దీన్ అధికారమునసే యుండి విద్యాబుద్ధుల గరచి, రానురాను, తమ్‌జుద్దీన్ యొక్క కష్టపు రాణివాసమగు, మోతీబీబీ వలనను, మఱియు నామె ప్రియశిష్యుడగు పూల్‌సాహేబు వలనను, చెప్పరాని యిక్కట్టుల నొంది, ఎట్టకేలకు రక్షకభటశాఖావతంసుడును, నిరూపకాధ్యక్షుండును నగుఅలీండమ్ చే రక్షింపబడి, గుల్‌సుమ్‌నకు పరిణయితుడై, చల్లగ కాలము గడుపుచుండెను.

సిరాజ్‌హీన్ ఒకప్పుడు పాటలీపుత్రమునకు లౌకిక కార్యనిర్వహణార్థము పోయియుండ, తన ప్రేయసి యగు గుల్‌నుమ్, ఒక పర్వదినమున, తనచెలికత్తెలతో, సిప్రానదీ జలములస్నానముజేసి, విరూపాక్షుందర్శింపగోరి, యంతఃపుర కాంతలు బహిరంగముగ స్నానముసేయుట కనువుపడమి, తన స్నానాలయముగల పడవను సిద్ధముసేయ తన యంగరక్షకుల కాజ్ఞయొసంగి, దా నొక పల్లకిలో నవ్వీడు వీడి, ఎంతో దూర మున నున్న సిప్రా నదీతటమున కేగి, పల్లకినుండి తన కాలు పడవమీఁద బెట్టగనే, లేడవను నదీమధ్యమునకుగొనిపోయి, య నొరులకంట పడకుండ స్నానముసేయు, తన పడవ నమర్చి యుండిన స్నానాలయమున దాని కీలు నడల్చినంతనే యొక నిలివెడు నీ రందు జొరబార, నదీజలముచే పడవగాని, పడ వలోపలివారికిగాని, అపాయముగాని, అసౌఖ్యముగాని రా కుండ, సం దంగనామణు లంగరక్షకులై, యప్రమత్తులై గాంచు చుండ, నామె స్నానముసేయు సందర్భముననే, ఇందూర్ రాణి గారి పడవనడుపు నావికురాలై 'కరీమ్' అనాతడు, జైనదేవాల యమున గుల్‌నుమ్ నపహరించి, మొదట కాలూరాయికిని, పదంపడి పటేల్‌గారికిని ఒప్పగించగలిగితి నని, కరీమ్‌వలననే విని యుంటిమి గదా. పాపము! సిరాజ్‌హీన్ పాటలీపుత్రమునుండి మగుడి రాకపూర్వమే, తన ప్రేముడికత్తె యయ్యు, నెన్నో యిక్కట్టులం బడి పరిణయమైన యందకత్తెయు నగు గుల్

మమ్ స్నానార్థము సీప్రా నదికిం బోయి మరలి రాలేదను వార్త తన వీనులంబడ, తన కర్జ మొక యోరకుంచి, దూరమున నున్న దాబిరాన నరుదెంచి, విచారించి, యేమియుం జేయ దోపమి, దక్షిణామ అరీందమ్‌ను కెరుక పరచి యాతని సహాయము నభ్యర్థించుచు, దన ప్రయత్నముల మానక నేయుచు, దిన మొక యేడాదిగ గడుపుచుండ, ననతికాలముననే,

‘తక్షణమే బయలుదేరి రావలెను—పోయిన వస్తువు
దొరకినది—క్షేమముగ నున్నది— అరీందమ్’

అని తనపేర నొక తంతివార్త రా నయ్యది జదువుకొని, యొడ ల్తెలియని యానందసంద్రమున నీదులాడుచు, బ్రయాణసన్నాహమున నుండెను.

తొమ్మిదవ ప్రకరణము

నిరూపణ (1)

‘ఇదేనా గది?’ ‘ఔను—’

‘అప్పటినుండియు నీగదిలోనే యుంచిరా?’ ‘ఔను’

‘గదైనా మార్చియుండిన కొంతబాగుండియుండును.’

‘సరే—ఇదియొక తప్పా?’

'తప్పా—మరి తప్పున్నదా! ముందు గది పరీక్ష చేయు నీయండి; అప్పటినుండి యిప్పటివరకును, ఈగదిలో నేయుంచుట తప్పే యని, మీచేతనే ఒప్పించగలను'

'కాబోలు—క్షమించండి. మాటాడితే నాతప్పే యని నిర్ధారణపరచుటకు మహాప్రయత్నములు చేయుచున్నారు.'

'అయ్యో, ఈపూలేల నీలాగున పరజల్లి యున్నవి?'

'చూచిరా, ఎన్నివిధాల ప్రయత్నము చేసియుంటినో? ఎన్నో రకముల పరమలు, మనోల్లాసకరములును, శృంగారరస ప్రధానజనకములును, నగు వస్తువులను, నమర్చియుంటినో! '

'ఈ పూలమాట ముందు చెప్పక, నామాటమరలింప బ్రయత్నమేల? ' 'పూలా—నావి; ఔను నేనే తెచ్చితిని.'

'ఎక్కడినుండి?' 'పూలయంగడినుండి—'

'ఎవ రిచ్చిరి?' 'పుష్పలావికుడు—'

'ఓహో! అంతా! వేళాకోళమే? పరేల్‌జీ! ఇదిగో, నే నడిగిన ప్రతి ప్రశ్నకును నదుత్తర మీయకున్న, నా పారి తోషికము నా కొనంగుడు—నే పోయెదను.'

'పాపము! అప్పటి ఫల్గుణు డిపు డుత్తరు డైనాడే! '

'అయ్యో, కొరగాని మాట లేల? నేను, పది రూపా య లిచ్చిన, పది రూపాయీలపనే చేయుదును. నూ రిచ్చిన, నూటిపనే చేయుదును వెయ్యేల! ఎంత కంతే! ఇప్పు డీగది పరీక్షకు 200 అక్కడ పెట్టండి. నిరూపణ మజా చూపెదను.'

'సామ్మోకా నాకు భయము! ఇదిగో!' అని రెండవమం
దలు నట గ్రుమ్మరింప, నీ గురూజీ అందుకొని, 'ఇకనా ప్రతి ప్రశ్నకును నదుత్తర మిచ్చెదరుకదూ?'

'నాకు తెలిసి, జ్ఞాపక మున్నంతవరకును—'

'ఆఁ—పువ్వులావికుని పేరు?'

మంచిపేరే—ఏదో 'చంద' అని చెప్పినటులయ్యాది'

'లాల్‌చందా?' 'కాదు'

'గోపాల్‌చందా?' 'ఆఁ—ఆఁ—అవు నవును.'

'పొట్టి, నల్లని, కురూపికదూ?'

'కాదండీ, పొడవగు స్ఫురద్రూపి; దిద్దిన యువయువ స్ఫురణ—కాని, గురూజీ! మీ రేమి నిరూప కాధ్యక్షునిం బలె నను బ్రశ్నించుచున్నారే!'

'నే నిపు డేమిచేయుచున్నాను? నిరూపణే కదా! ఆ గోపాల్‌చంద్ వద్ద నొక్క కుసుమగుచ్ఛ మేనా మరియు నింకే మైనను విలిచితిరా?' 'మరింకేమియు గొనలేదు.'

'సరే; పోనీగాని, ఆ సుమగుచ్ఛము బరీక్షించిరా?'

'లేదుగాని, ఈ సుమగుచ్ఛ బరీక్ష యేల?'

'ఇదిగో, ఇదే మీకును నాకును నున్న భేదము ఇం కేదో మిత్రభేద మున్నది' అని యట నేల విరియజల్లియుం డిన పూల జూచుచు, 'ఏదీ, ఆ నీలాంబరి?' యన నా దావున నున్న నీలాంబరియు నెదుటబడ, 'ఏమి, నీవేనా నీలాంబరివి? ఈపూ లేల యిటుల విరజల్లియున్నవి?' అని యడిగెను.

'ఇది ఆ యమ్మకు మామూలే; బాబుగారనుదినము ను పూల గోసితెచ్చి యిచ్చుటయును, నామె నిత్యమును జించి, త్రుంచి పారజల్లుటయును మామూలే.'

'నీకష్టమున కెంత బహుమానము దొరికినదే?'

'నా కేమి కష్టము? నా కేమి బహుమానము?'

'ఈ గుల్‌నుమ్ తప్పిపోవుటలో నీవు కష్టపడలేదా? అందు కరీందమ్ నీ కెంత బహుమాన మిచ్చెను?'

'అరీందమ్ యెవరు? నాకు బహుమాన మిచ్చుటేమి? మీమాటలు నాకు బోధపడలేదు'

'అరీందమ్ యెవరో నీకు తెలియదేమి? నీ విక్కడ నెన్నేండ్లనుండి పని చేయుచున్నావు?'

'దాదా పిరువదియైదు సంవత్సరములనుండి—బాబుగారి పసితనము నుండియును.'

'సరే; అయ్యా, ఇవేనా కిటికీలు? వీనికి తలుపులు లేవే—మ రేద్వారములును లేవే; అయ్యా, ఏదీ, ఒక పెద్ద నిచ్చెన దెప్పించండి; కిటికీ యినుపగజములు బరీక్షింపవలెను' అని గురూజీ పలుక, నొక డొక యినుప నిచ్చెన దోతేర, నీతం డద్దాని నెక్కి, కిటికీ గజములు పదునా ల్గింటినిం గూడ నొక తృటికాలము చూచి, గజములు గదలింప, కిటికీ కిరు ప్రక్కల నుండు చెరి రెండుం దక్క తక్కిన మధ్య పదియును కొంచెము కదులుచుండ, నిందొకటి నునాయాసముగను, నువ

కరణసహాయమున, గొంచెము కష్టమున నం దొకటియు నూడ దీసి 'ఆహా రసాయనశాస్త్రజ్ఞా!' అనుచు నిచ్చెన దిగెను.

'ఏమండీ; సరియా, పరీక్ష ?'

'చెప్పెదను తాళండి. ఈ గజములు చూచి, ఈ రెంటి కిని గల భేదము మీరు పరీక్షించుచుండుడు ఈగది లోపలి భాగ మంతయును చూచుట యైనది ఇదిగో ఈ గోడ వీధి వైపు భాగమును గూడ చూచి, నిర్ధారణ పరుపగల ననుకొను చున్నా' ననుచు బిరాన వీధిదెస బోయి ఆగోడ బరీక్షించి, ఆ సమీపపు నేలను గుర్తించి, నిదానించి చూచి లోపలికి వచ్చి, 'పటేల్‌జీ! ఇక సందేహము లేదు. అరిందమ్ యిందులో పనిచేయక పోయియే యున్నయెడల, 'ఆక్సి అసిట్లియిన్ వెల్డింగుతో', ఈ కిటికి యినుపగజములు కరగించుటయును, మరల నతుకుటయును, జేయ సమర్థు లెవరు ?' అని యా నిరూపకు డనెను.

'ఔనండీ! ఆగాస్‌తో కరగించినపుడు ద్రవభాగము కొంచెము క్రిందికి దిగజారి నట్టిన గుబురులా యివి ?'

'సరిగా పోల్చిరే—'

'కాని ఆమె నెటుల బైటకుకొనిపో గలిగెను ?'

'ఓస్—చొప్పనంటప్రశ్న; ఇంత లోనర్చినవాని కది యొక కష్టమా ? పదిగజము లూడబెరికి పెద్దనిచ్చెన సహాయ మున నామెను దీసికొనిపోయి యుండరాదా! నిచ్చెన దాపు

గురుతులు చూచెదరుగాని రండు రండు—నాతో రండు. ఈ గోడ కావలవీధి కెనను చూడగలరు' అనుచు నాయనను దీసికొనిపోయి, తా నదివరకు చూచివచ్చిన గుర్తు లీతనికిని జూపి, 'ఏమండీ, నా నిరూపణాభాగముం గూర్చి పరితృప్తిం జెందితిరా?' యని యడుగుచు, గదిలోపలికి దీసికొనిపోయి, మరల నా యినుపగజములపై నుండిన చిన్న చిన్న గుబురుల జూపుచు 'దీనితో నా నిరూపణ సంపూర్తి యైనదికదా; ఈ కిటికీమూలలను సనే ఆమెను గొంచబోయెను మీ రీ గదిలో నామె నప్పటి నుండియు నుంచకపోయియే యుండిన నీ యవాంతరము వాటిల్లకపోయి యుండునే!' అని తన మాట నిలదీసికొనెను.

వీరీ తీరున సంభాషించుచుండ, నౌకరు వచ్చి, 'గురూజీ' యని బిలచి యాయనతో నేమో రహస్యముగ నివేదింప, నీతండును యేమో వ్రాసి 'చూడు అకరాచీ, తక్షణ మీ యుత్తరము—రైలులో పోయి, చూడు—అక్కడ రైలు టపాలో వేయించవలెను సుమా; బహు భద్రము; మెయిలువాళ్లలో పడితీరవలెను......చూడు; నీవు పోవుచున్నావు గాన, మన 'యమోటాతో' పటేల్ గా రిపుడే వచ్చెదరు. వారుకోరుపని నిర్దుష్టముగా నేయవలెనని, నామాటలుగా చెప్పుము' అని యకరాచీతో చెప్పి 'పటేల్ జీ, మరి మన మిక్కడ చేయవలసిన పనిలేదు. మీ రిపుడే వీనితో పోయి, మన మిక జేయవలసిన పనులు కాయత్తపడవలెను. యమోటా

అన్నిటం జతురుపు ఇక మీ రకుగుపు' అని చెప్పి, 'అది నేను చెప్పినటుల రవానా యగునుకదా!' అని హెచ్చరించి వారిరువుర నంపివేసి తన యత్నమున దాజోయెను.

నిరూపణ 2

'సరోజినీ, గుల్‌నుమ్ యేమిచేయుచున్నది?'

'ఇప్పుడే భోజనముచేసి కూర్చుని గులాబీపూలు మాలగా తయారుచేయుచున్నది.'

'ఏదీ, ఆమె నిటు రమ్మను. ఆమెపేర నొక యుత్తరము వచ్చినది.'

'సరే; పిలచెదను గాని, మా అమ్మను పిలిపించరా, ఇన్నాళ్ళయినదికదా?'

'ఆలాగే నమ్మా పిలిపించెదను. మీ తాతగారింట క్షేమముగా పిండివంటలు దినుచు, నిక్కడికన్న నక్కడనే యెక్కువ సుఖముగా నున్నది గదా!'

'పోనీలెండీ; మీ రెప్పుడును ఏదో ఒక హాస్యపు మాటాడి, ఆమాట తప్పించేస్తూనే వున్నారు. ఇంకా యెన్నాళ్ళు అమ్మని అక్కడ వుంచెయ్యాలని అనుకుంటున్నారో?'

'మరి చాలారోజులు నీ అమ్మ అక్కడ వుండదులే. మంగళ్ళనుని ఆ పనిమీదనే పంపినానులే. పిలు, పిలు, గుల్‌నుమ్‌ని, త్వరగా—'

'ఎందుకూ? ఉత్తరం యివ్వండి. నే నిచ్చేస్తాను.'

'అలాగు కాదమ్మా; రమ్మను.'

'అయితే వుండండి సరి వెళ్తున్నాను?'

సరోజిని నిష్క్రమించును. మరికొంచెమునేపటికి నగ మల్లిన గులాబీపూలహారముతో గుల్ నుస్సా ప్రవేశించును.

'ఏమి బాబయ్యా, ఉత్తరము వచ్చిందట! ఎక్కడనుండి?'

'ఔనమ్మా; ఇదే కవరుఉత్తరము యెక్కడనుండిరాహో తెలియకున్నది. పోస్టల్ ముద్ర లేదు. కాని, రైల్వే మెయిల్ సర్వీస్ ముద్ర సెట్ నెం 5 రు అని యున్నది. అందువలన నిర్ధారణగా నేమియు దెలియకున్నది. నీ విక్కడ నుండగా, నీ పేర వచ్చుటచేత, సిరాజ్‌హీంస్ వ్రాసియుండును ననుకొనుచు న్నాను. ఏమో, ఏదాసికైనను మంచిది. నేను పరీక్షించి, అందున్న సంగతులు చూడకయే నీ కిచ్చివేయుదును.'

'మీరుచూచిన నేమితప్పు, బాబా!'

'అటుల కాదమ్మా' అని యనుచు నా యుత్తర మాత డటునిటు త్రిప్పుచు, దాని భారమును జూచువానిం బలె మరల దానిం బరీక్షించుచు, నొక నూనెచుక్క నా కవరుపై వేసి, కొంతమేల నెరపి, చూచి, ఆకవరును చింపక, దానిమూతి యంటింపబడిన భాగముపై సించుక తడిచేసి జాగ్రత్తగా దానిని విప్పి, లెస సుఖము దూరముగా నుంచి, లోన నున్నది కాగితమే కాని యింకొకటి కాదని నిశ్చయపర

చుకొని గాబోలు, యుం డుండు కాగితము దీసి, దాని కొనను పట్టుకుని దులిపి, కవరుసై తముదులిపి, యామె కొనంగ, నామెయు చిన్నగవ్వున సద్దాని దమకమున నందికొని, త్వరగమనమున లోనికి బోయి, మూకమ్మను జదువుకొనుటకు బూర్వము సంతకము జూచుకొని, విస్ఫారితముఖముతో, వుల కాంకితతనూలతతో, నానంద వికసిత నయనాంబుజములతో, నుత్తర మెల్ల మెల్లగ జదువుకొని, నం దేమి బోధించుకొనెనో గాని, యానందపారవశ్యమున నన, మరలచావడి కరుదెంచి, 'బాబయ్యా, మీ అల్లుడుగారు బయలుదేరి వచ్చుచున్నా' రనెను.

'ఏదమ్మా, ఇటుతే—ఊఁ—పోనీ, నీవే చదువు—వింటాను.'

* * * * *

ఆఁ—ఆఁ—అరిందమ్, ఆగు మాగుము! ఎక్కడినుండియో వచ్చిన యుత్తరము, కాదు—కాదు—సిరాజ్‌హీన్ వ్రాసె నని, నీ వసిన యుత్తరముపట్టుకొని, 'ఏదమ్మా, చదువు; వింటాను—' అని గుల్‌నుమ్ ఉత్తరము చదువుచుండగా తిరుబాటుగా వినవలె నని యెంచుచున్నావు కాని, మా కొక విషయము చెప్పవలెనని న్నా యుత్తరము విననీయుము. మరియు గుల్‌నుమ్‌ను చదువనీయుము. నీ పనులును, నీ నిరూపణకార్యములును, నీయంతట నీవు చేసుకొనిపోవుచున్నావు. నిన్నను

సరించి పోయినచో నన్నియు దేటపడగలవని గాబోలు, నేది యు నడుగక, నీత్రోవను బోవుచున్నావు. ఏ రీతుల జరిగి నదో, వివరముగా, నేదియు జెప్పవైతివి. మాగ్రంథకర్త యై నను జెప్పడాయెను. పోనీ యని, నీవాటగు సర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరు మొదలగు నీ పరిజనులనైన నడిగి దెలిసికొంద మన్నను, కాలూరాయి ని న్నధిక్కరించి తప్పించుకొనినదాదిగా వా రేరీ, ఎందును గానరారైరి. పోనీ, నీవు చెప్పినను, జెప్పకున్నను, ఇంతవరకును మీమీ చరిత్రల దా నేర్పినయట్టుల, నోపిన రీతిని, మా కెరుకసేయుచున్న పాప మీ గ్రంథకర్తనే యడుగుద మన్నను, దన కలమును వడివడి బోనిచ్చుచున్నాడే! ఇం కెటుల? మా కెన్నో సందేహము లున్నవి. కాలూరాయి యెంతో నేర్పరియు, బహుమేధావంతుడనియు, నక్కడక్కడ నుడివియుంటివే! అరిందమ్, నీ వట్టి దుస్సాధ్యు నెట్టుల బట్టితివో చెప్పవైతివే! మా మానసకాసారముల నీ సందేహపవనము కలతవెటుచున్నది. ఇంకను మేము వేచియుండలేము. ఇక మా కోపిక చాలదు. పోనీ ఇపు డా గుల్ నుమ్ చేతి నున్న యుత్తరము వచ్చిన సంచి (కవరు) నంతసేపు బరీక్షించితివే! ఉత్తరమో, అందలి యంశములో యేవియు నక్కరలేక, పోస్టుముద్రయా నీకు గావలసివచ్చెను? నీ వేల నా కవరుపై తెలబిందువు నెరపి, ఎంతో బరీక్షించి, దానిని చింపక, దాని మూతిం దడిపి, మెల్లన దెరచుచు, నీవు పెదమోమున నం

దున్న కాగితముం దీసితివే! ఏమి, ఏల నంత జంకు నీకు? ఇందు గల విశేషము మొదట మా కెరుకపరచి, మేము బరితృప్తిం జెందినపిదప సుమా, నీ గుల్‌సుమ్ ఉత్తరము చదువుట—నీవు వినుట—ఏమి, చిరునగవున జూచుచున్నావు?

ఓహో! లోకములో జను లాత్మకృత్యంబుల మఱువజాలరుకదా! అలనాటి నీ ఇన్‌ష్యూరెన్సు కవరుసంగతి యింకను మరవు గా లేదు కాబోలు ఇంతకును నీకును మాకును మరపురానిదే అది! నీ వపుడు కాలూరాయిని పట్టుటకు రూ. 1,116 ల కరెన్సీనోట్లు గల కవరది యను భ్రమ గొలిపింప నేర్పుమెయి నంపిన ఇన్‌ష్యూరెన్సు కవరులో, చిక్కని నేతగల పట్టుసంచియు, దానిచుట్టును గుల్లదారమును, వీనినిండ రెప్పపాటు కాలమున బని సేయుగల విష వాయువుతో, నీ వానాడు నింపియుంచి పంప, పాప మాతడమాయికముగ దానిని చింప, నం దున్నని తెగి, ఆ వాయువు నాతని నాసాపుటముల బ్రవేశించి, వాని నున్మత్తుగా నొనర్ప, నాపట్టున వాని బట్టిన ఘట్టము మఱువమియా! మరి యామాటయైన నోట ననవైతివి. నీపనుల జూచి, మము బోల్చికొను మందువే? మేమందరము నీయంతవారము కాగలమా? సరియే—పాప మెంత యాతురమున నాయుత్తరమును వినదలంచితివో; అడుగుమడుగుము—గుల్‌సుమ్‌ను—ఆ యుత్తరము చదువుమని—

* * * * *

'ఏదమ్మా, చదువు; వింటాను.'

'తమరే చదువవచ్చును.' అనుచు నాలేఖనందిచ్చెను.

కమ్మం జదువుకొని, యాతండును చిర్నగవున, అమ్మా ఈకమ్మలో ఉజ్జయిని అని యుండుటచేత, ఉజ్జయినినుండి వ్రాసినటుల నున్నది; కాని తారీఖు లేదు మరియు, నాతంతి వార్త అందినతర్వాత, తాను వ్రాయుటకు దిగినంత వ్యవధి యున్నటుల గానరాదు సంతకమును, దస్తూరీయును, ఆయన వియుం బోలియున్నవి'

'ఏమి, తామటుల సందేహించుట? స్వకుటుంబ విషయములఁగూర్చి గూడ, తమ నిరూపక సామర్థ్యంబుల జూపుచున్నారుగదా యని విచారించుచున్నాను'

స్వగతమున, 'అన్నా, ఈమె మనము నొచ్చినదియై యుండనోపు.' ప్రకాశముగ, 'లేదమ్మా, నే నేమియు సంశయించ లేదు, నాతంతివార్త నందుకొనినపిదప, నీ యుత్తరము వ్రాయుటకు తగినంత వ్యవధి లేదేమో యనియు, నీయుత్తరమున నుండిన కవరునిమీద 'ఉజ్జయిని' ముద్రలేక, 'సెట్ 5' అని రైల్వే మెయిల్ సర్వీసు ముద్రమాత్ర మున్నదే యనియు. ననుకొనుచున్నాను గాని మరేమియు లేదు. ఐనను, నాతంతి వార్త నందుకొనిన తక్షణమే బయలుదేరుచు నిది వ్రాసియుండ వచ్చును, ఆ సమీపమున నున్న మరియొక యూరనాగుచు, నీ యుత్తరమును రైల్వే మెయిల్ వాన్‌లో వేసియుండవచ్చును కావున నిం దేమియు ససందర్భము లేదు.' అని సమర్థించుకో బ్రయత్నించుకొనుచు గాబోలు పలికెను.

'సరేగాని, బాబయ్యా, వారువచ్చే తారీఖు మాత్రము తెలిసినదికాదు.'

'అయ్యో, తెలియుటేమి? ఎల్లుండి' అని వ్రాసిరే! మొన్నటి దీయుత్తరము అనగా నేడే యనుటకాదా! ఈ సాయంత్రము 6 గంటలబండి వేళకు మనము పోదము. నీవును సిద్ధముగ నుండుము.'

'బాబయ్యా.........'

'ఏమో చెప్పబోవుచు, సంశయించుచున్నా వేమి?'

గుల్‌సుమ్ వినమితవదనయై మిన్నకుండెను.

'ఏమమ్మా, దుస్తులను గూర్చి యాలోచించుచుంటివా? అమ్మా, తమిజుద్దీనును, నన్నును సమభావమున జూచుకొను నీ వేల నిటుల సంశయించుట!'

గుల్‌సుమ్ మారు పలుకలేదు

'గంట గంటన్నరలో నీకు దగిన దుస్తులు రాగలవమ్మా అప్పుడే పురమాయించినాను. నీ వివాహమునకు పూర్వము నీకు దుస్తులు తయారు చేసినవాడే — కాని, వచ్చుచున్నానని వ్రాసియు, వచ్చినతరువాత, నిన్నును, నన్నును, చూడక పోవునా? చూడకపోయినచో, దానికతడు రాబనియేమి? మన లను గలసికొనుటకును, మాట్లాడుకొనుటకును, కష్ట సుఖములు గలపోసికొనుటకును గదా రమ్మని తంతివార్త నంపితిని. ఇట్టి పట్టున, నిన్ను వచ్చి తన్నెదుర్కొనగోర నేల?'

గుల్‌సుమ్ ముసిముసినగవున మిన్నకుండెను.

'ఔనును; తా నూరలేనితరి; నీ వాపత్సమయమున దైవోపహత వౌట, నిన్నెంతటజూతునా యని తహతహం పడుట నిట్టుల వ్రాసియుండు. ఆహా? ఏమిఅన్వ్యాయసామర్థ్యము.'

గుల్‌సుమ్ మోమున నునుసిగ్గున, శేనగవున, నచ్చటు వీడిపోవుచుండ, 'అమ్మా, ఆయన తొందరయు, నాందోళనయు, దమకమును, మన మిర్వ్వరమును బోయి జూతుము గాక! నీవుమాత్ర మీ యుత్తరమున నున్నటుల నచ్చటి కొంటరిగ బోకుమా! ఆయనయే వచ్చి మనలను చూడవలె నంతియ గాని, మనముగాపోవలదు— చూదుముగాక, ఆయన తొందర!' యని యాయన బలుక, నియ్యమయు నగవు మొగమెల్ల నల్లికొన, లోనికేగెను.

* * * * *

'ఏమైనది లాల్‌చంద్ కేసు?'

'ఆప్రశ్నకు జవాబుగా మరియొక ప్రశ్న మిమ్ములనడుగ వలసియున్నది. 778 ఏడీ?'

'ఎక్కడికి వెళ్ళినాడో; ఇక్కడికి రాలేదు.'

'సరేగాని, వాడీసారి మీకు కనపడినప్పుడు, మరువక, తప్పక నావద్దకు పంపవలెను.'

'అలాగే—గాని, మరేమయినా విశేషములా?'

'అన్నీ పశేషములే!'

'వేరు విశేషములా? ఈ 778 తో సంబంధించి యున్నావా?'

'ఆఁ—778 యే—వాడే లేకున్న, లాల్ యింట్లో చోరీయే జరుగకపోయియుండును. దీనికంతా వాడే గ్రంథకర్త.'

'ఆ! ఏమది!! వింతమాట లాడుచున్నారు!!'

'మీకు వింత; నాకు వింత; లాల్‌కో వంత!'

'ఔనులెండి-ఏదో కొంచెము సూచనగా చెప్పరాదా?'

'సూచనగా నేమి? పూర్తిగానే చెప్పవలసియున్నది. కాని ఇప్పుడేమియు నన వలనుపడదు. వేయేల! వాడే లేకుండిన, నింతవరకు ఘోర నేరములే జరుగకపోయియుండును.'

'అటులనా? అబ్బా! ఏమియాశ్చర్యము!'

'ఇదే ఆశ్చర్యకరమైనదో—

(1) పోలీసుస్టేషనులో మనమిరువురమును 'జగొమూర్' అను సంతకముతో వచ్చిన యుత్తరమును గూర్చి యోచించి, నేను 12 గంటలు ఆప్రాంతములో లాల్‌చంద్ యింటికి వెళ్ళి, అదివరకే, అక్కడ పెట్రోల్ చేయుచుండుటకు నిర్ణయించ బడిన మంగళ్సేన్ మొదలగువారిని కలిసి చేయుదునని, నేను మీతో చెప్పుచుండగా, అప్పటికి మనవద్దనే యుండి, వినుచుండిన 778 తనకు సెలవు కావలెననియు, జబ్బుగానున్న తన భార్యకు మందును మాకును చూచుకొనవలసియున్న దనియు, తన కారాత్రి ఆఫ్‌డ్యూటీకూడా ననియు చెప్పి, మీవద్ద సెలవు

తీసుకునిపోయినవాడేడీ, మరి రానేలేదే, ఆసురసినము వరకును? ఇందు కేమందురు?

(2) నేనారాత్రి మీతో ఏదో ప్రసంగవశమున, మాటల ధోరణిని స్టేషనులో నుండిపోయి, నియమిత కాలమున కక్కడికి పోకపోవుటవలననున్నూ, మన నియమిత కాలము వానికి దెలియుటయున్నూ, కారణములు కావా? నా కార్నుకూడా వాడు వాడుకొనుటకు అవకాశము కలుగుటకు లేదా? ఆ హైర్నుగల మరియొక కార్నైనను వాడుకొని, అది స్టేషను దారిని లాల్ యింటికి తీసుకొని పోవుటయున్నూ, వాడు కారకుడుగా నుండుటకు గాని సహాయకుడుగా నుండుటకు గాని, నమ్మతించి ఊరకుండుటకుగాని, అవకాశము లేదా?

3. మరియును, లాల్ టెలిగ్రాము యిచ్చి, మనవద్దకు తిరిగీ వచ్చినప్పుడు, అతనితో వీడును వచ్చియున్నాడు. మీరది కనిపెట్టనూ లేదు; నే నెక్కడనున్నూ చెప్పియుండనూ లేదు గాని అప్పుడు నా సంశయము ప్రబలమైనది.

4. ద్రోహి నూపరింటెండెంటు రూపముతో వచ్చి, నన్నున్నూ, షైల్లాకున్నూ, రివాలుడులో నుంచుమని చెప్పినతోడనే అదివరకే ప్రబలమై యుండిన, నా సంశయము మరింత వృద్ధియై స్థిరపడినది.

5. అనంతర మొకతూరి—మీ కెరుగనే యెరుగరు, చూడండి—ద్రోహిని మేము పట్టి తెచ్చిననాటి రాత్రి, నేను

టెలిఫూన్‌లో పిలచి స్టేషన్ రైటర్‌తో మాట్లాడి నప్పుడు, ఆర్డర్లీ సైకిల్ కాన్‌స్టేబిల్‌ని పంపుమని కోరగా, ఆర్డర్లీ మరియొక డుండగా కూడ, తానునా వద్దకు వచ్చినాడు. అప్పుడు, 'వరే నీవా ?' యని నాయనుమానము దృఢీకృతము గావించుకుని, ఇంకేమగునో చూతును గాక యని నే ననుకొని వానిద్వారా తంతివార్త నంపితిని. కాని అందువలన నేమియు తేలలేదు.

6. ఆఖరికి ఒక చమత్కారము జరిగినది. 'గుల్‌సుమ్ యిక్కడ నున్నది; నీవు బయలుదేరి రావలె' నను తంతివార్త నంపుటకు స్టేషనునుండి ఒక కాన్‌స్టేబిలు నంప గోరగా మరల నీ 778 యే, నాయెదుట తయారయినాడు. అన్నా, ఇది బాగున్నది కాదురా యని, వాని నంపివేసి, మరియొకని ద్వారా పంపినాను. కాని—చూడండి, వాని ఉబలాటము! పిమ్మట నాకు రసీదు తెచ్చియిచ్చినవాని నడిగి తెలుసుకుంటిని. వీడును వాడును గూడ కలిసియే వెళ్ళియుంటిరట—నా మనోక్షేత్రమున నదివరకే నాటబడిన యనుమాన బీజము మొక్కయై, చిగిర్చి, వృద్ధియై, పూచి, కాచి, ఇపుడు ఫలోన్ముఖమునకు వచ్చియున్నదని తోచుచున్నది. ఏదో ఫలితము దేలుటకిక నంతగా నాలస్యము లేదని దలంచెదను. కాని నేను కోరగనే, ఆర్గురు కాన్‌స్టేబిల్సు తుపాకులతోనున్ను, ఇద్దరు బేడీలతోనున్ను నే నెక్కడనుండి టెలిఫూన్ చేసినను, నావద్దకు పంపవలసియున్న మీరును హుషారుగానే యుండవలెను.'

'సరే—ఆలాగే చేయుదును గాని, సిరాజ్‌హీన్ పేర మీరంపిన తంతిసందర్భములో, వీని నెటుల సంశయించ గలుగుచున్నారు ?'

'ఇవు డిపుడే సిరాజ్‌హీన్ సంతకముతో నొక యుత్తరము గుల్‌నుమ్ పేర వచ్చినది. దాని పోష్టుముద్ర నాకు సందేహ కారణము; అందున్న సంగతులు విన్నారా ? ఎంత చమత్కారమో ! తాను వచ్చుచున్నాడట కావున, తన నీమె స్టేషను సమీపమునసున్న రాజకుమార్ రెస్టు హౌసులో కలుసుకొనవలెనట. ఎందుకో ? వచ్చేవాడు రాడా; చూడడా ? చూచుటకు గాకున్న, నిం కెందుకు తనరాక ! ఊరి ముందరకు వచ్చినకొలదిని, ఉరుకు లెక్కువ యనునటుల నున్న దీ తొందర—ఈ తమకము—ఈ తహ తహ! నా పెల్రిగాము చేరిన పిమ్మట, తాను బయలుదేరుచు నీయుత్తరము వ్రాయుటకు తగినంతవ్యవధి కలదా యని నా సంశయము.'

'ఔను—కావచ్చును మీరు చెప్పిన దంతయు పూర్వపక్షము సేయ బ్రయత్నింపను కాని, ఎమీా, తాను వచ్చుచు, దన భార్యను జూడ గోర్కెయుండ, తాను రైలు దిగినతో డనే, త న్నెదుర్కొన జూచువేడుక యుండరాదా! అం దేమి యసంగత మున్నది? మరియు నుత్తరము టపాలో వేయునంతే మైన నసన్యాయము గాదే ! ఏదీ దానిముద్ర? '

'Set No. 5 (సెట్ నెంబరు 5) అని యున్నదిలెండి.

అది ఉజ్జయిని సర్క్యిల్ తాలూకు నెంబరే. అందులో నేమియు సంశయము లేదు. కాని యీ యుత్తరమే అసంగతమనియు, అనన్వయమనియు నే దలంతును.'

'ఏమో; చూడవలసియున్నది!'

'ఔగాని, డిపార్టిమెంటులుగా మన మిచ్చిన టెలిగ్రామునకు సూపరింటెండెంటుగా రేమనిరి?'

'ఆయన రా వీలులేదనియు, డెప్టీ సూపరింటెండెంటు గారిని చూడమనియు, తంతి వచ్చినది. అయనయును వచ్చి, వివరములు కనుగొని, ఎంక్వైరీ పూర్తిచేసి, ద్రోహినిపట్టి తనకు తెలియజేయుమని చెప్పిపోయిరి'

'సరే. కాని, మీ రొకసారి నాతో మా 'ఔట్ హౌసు'కు వచ్చినచో, మరియొక విశేషముచూపెదను'

* * * *

'ఇతనెవరు?'

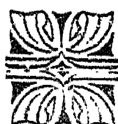
'చూచినారుకదా! అటు పదండి; సంగతి సాలీవులా కముగా, అంతా చెప్పెదను.'

* * * *

'చూచినారుకదా; వీడు అసలుకే మొనరు పెట్టిన వాడు. జుమీలియూకాలమున నుండిన—ఇప్పు డీ సర్కిల్ లో లేడుగాని—జత్తిబాబుకి బాగుగ తెలుసును'

'జత్రీ బాబు సరసపుంజట్టీలో బాగుగ పని చేసినవాడు. అయితే పూర్వగాధ కేమిగాని, మన ద్రోహిచేత, విఫలమనో రథు డైనవాడు; చెప్పెదను రండ' ని, తీసుకొని పోయెను.

అన్నా, అరిందమ్! నీతో చాల చిక్కుగ నున్నది. ఎక్కడికో దీసికొనిపోయి నీ వా సర్కిల్ ఇన్‌స్పెక్టరుతో మాట్లాడనేల? మేమును వినిన దప్పా? పోనీ లే; ఆ కరీమ్ ను లాబ్‌సిం గయి, జుమలకాలమున చేసిన కార్యములును, ఆతని నిజనామమును, మే మెరుంగుటకు 'నేనే' యను గ్రంథము లేకపోలేదు లే! ఆతనితో ప్రసంగ మంత మయినపిదప, మరి యిటురాక, వానిం బంపివేసి, నీవు నీకార్యములపై బోవుచు న్నావే! అన్నా! ఏదియు మొదలును గొనయు దెలియనీయవే!

కాలూరాయి

ద్వితీయ ఖండము

ఎదురుసన్నాహము

మొదటి ప్రకరణము

'సిద్ధముగా నున్నవి బాబూ, కార్లు—'

'రామకృష్ణా, ప్రస్తుతం ఒక్క—కార్ చాలు.

'అమ్మా, మనము బయలుదేరవలెను. సిద్ధముగా నున్నావా?'

గుల్‌సుమ్ ఒక మాణిక్యపు బొమ్మయై, అరిందమ్ యెదుట నిలచెను. ఈమాణిక్యపుబొమ్మను వర్ణించుచు నొక్క వాక్యము వ్రాయుటకై నను వలనుపడనీక మాకలము ముందు కథకు బరుగిడుచున్నది. అదో, ఏమో అరిందమ్ ఉల్లాసమున నున్నాడు—'యేస్, ఎగ్జాట్లీ! సరిగా నేననుకొనినట్లే అమరిన దమ్మా ఆ గౌను—ఆ అంగు అంతాను; నేను ముందుగ పోలీసు స్టేషను తెన్నునపోయి, రాజకుమార్ రెస్టు హౌసు

పడమటిదెస, మధ్యాగదిలో నుందును. కార్ మరల రావేగమే బయలుదేరుము. రామకృష్ణ నీ కంగరక్షకుడై రాగలడు'

* * * *

తరణికిరణవారము జల్లారుచున్నది సుమారైదు గంటలు కావచ్చినది. వీధి వేకార్ పోవుచున్నను, తనకొరకే వచ్చుచున్నదని బైటకువచ్చి చూచుచు, మరల లోనికిబోవుచు కార్కొర కెదురుతెన్నులు సూచుచు, నాందోళనాపవన సంచలితమనస్కుడై, ఇటునటు దిరుగుచుండు గుల్సుమ్ను జూచి, మెల్లన, 'ఎందుకమ్మా, ఆతొందర?—కూర్చో—కార్ వచ్చునులే!' యని సరోజిని గేలిసేయుచుండ, 'నదిగో, రామకృష్ణో, కార్' యని పలుకుచు, పలుచని మేఘముల సందున దోబూచు లాడుచున్న చందురుని చాదాన గుల్సుమ్, ఇలువీడి కార్నధిరోహింప, మోటారునడచుచుండెను.

రెండవ ప్రకరణము

'మారుల వైద్రిది. స్వర్ణమయి నేల యులబడి నొందించుట యుని, నన్నడుగడుగునకును నోనాడును. ఇంతకును, స్త్రీలోకమునకు వ్యక్తిసంబంధముచే, జాలివాడముట సహజమే గాని, నా యుద్దేశమును, తత్సిద్ధికొరకు నేజేయు ప్రయత్న

ములును, త త్ప్రియత్న ములు ప్రమాదరాహిత్యతయు నన్ని కావలయునా? పోనీ, దాని యుటునున కేమిగాని, వా డెంత దిట్టరి! ఆతని సిరుల సాచితి, మఱియు నాతని నాఱడి బెట్టగ నైన వారి ప్రేరేచితి; పశంకికిం దనకు బొం దెడజేసితి. ప్రేచితి; లోచితి; వెతల గంద నలంచితి; అప్పుల మోపితి; నేచితి; పెన్నట్టుల పెట్టి, తడవుల వేచి, చూచి, నుల్ల మల్లల నాడ నూచితి; నూయూరే! ఎన్నిట న్గొంగడు; ఎదం దలంకడు; బింక మూడడు; కట్టా! ఎట్టిదిట్టరి! ఐన నౌగాక గాని, ఈ యెత్తున, చిత్తమ్మున దిట్టతన మ్మూడక తప్పదు! త్రాహి త్రాహి యనక తప్పదు! అక్కఱలేని గొడవల కేగిన, పాప మిట్టియిక్కట్టులు దప్పవు. ఈ యెత్తున గుల్నుమ్, ఈవల నా వలం బడకతప్పదు; అతని ప ట్టుపడగక తప్పదు—తప్పదు'

'ఆః—ఎవరది? ఓహో, మీరా! వాః—సరిగా నమ రినదే! ఇ దెవరిపని? యమోటాదా! వా డెక్కడ—జపాన్ సొగసు, జపాన్ చేసాపు, జపాన్ నేర్పును ప్రదర్శించినాడు. సరే—వదండి. మీ కది యమరిగా నా కేనా యిది యమర లేదు. మీ నౌఖరుగా నేనును లేనా? అన్నియు బాగున్నవి గాని, సభా పిరికితనమును, మీకు కావలసిన గుల్నుమ్తో మాట్లాడుటకైనను సిగ్గును, మీకు లేకున్న, మన ప్రయత్నమున నిస్సంశయముగ మనకు జయము కలుగక తప్పదు.'

'ఏదో యొకవంక నెంచవలెననే యుండునా యేమి?'

'ఉన్న మాట కుమకేల ? అది సహజమే యనుడు.'

'నే నేమియు ననను; ఏదో కార్యము ననివార్యముగ జయ మందజేసిన, మీ రనుకొనినదానికన్న నే నన్నదానికన్న, నేను మఱుంగు లధికమా తెరంగున సంతోషపెట్టెదను.'

'ఔనౌను; మీమాటన మట్టిదే! కాని మన మెక్కడికి పోయినను, మీ రేమియు మాటాడవలదు. నా వెంటనంటి వచ్చుటదక్క మరేమియు చేయనక్కరలేదు. తడవులం బట్టి అవసరమైన మాటల చెప్పుచుందును. మీ కవిత్వములును, మీ పాండిత్యములును గట్టిపెట్టవలెను.'

ఏ రిరువురును ప్రయాణమై పోవుచున్నారు.

* * * *

'ఈ పురసౌధముల నున్న కామినీజనముల జూచియే, కాళిదాసు చెప్పియుండునని దోషింప, నాహా! ఏమి యీముద్దు గుమ్మల యందము!

'శ్లో॥ గేహే గేహే జంగమా హేమవల్లీ—'

ఏకార్థనము పేతులై, వడివడి నడచుచున్నారు.

(తనలో) 'ఏదో; ఈ పెర్రి అణగినతర్వాతనే ఆయను—'

'వల్ల్యాం వల్ల్యాం పార్వణ శ్చంద్రబింబః'

(తనలో) 'అన్నా, ఈశ్లోకమంతా పూర్తిగా చదువును గాబోలు వేళ యయిపోవుచున్నది. బోలెడుదూర మున్నదే.!'

'బింబే బింబే కోకిలానాం విరావో,

'రావేరావే' మన్మథః పంచబాణః.

'దీని వ్యాఖ్యలోకూడా.........'

'ఆఁ—ఆఁ ఆగండి; ఆగండి. ఈ గొడవతో వేళ మించిపోవును. మనము పోవలసినదూరము యెక్కువ; మీ మోహావెఱ్ఱియు నెక్కువయే. అన్నా, చిక్కగా నున్నదే! ఇక్కడా శ్లోక మెవ రెఱుగరు? కిక్కుమనక పదండు. పోదము—'

వారి గమ్యస్థానము జేర నెంతో బిరీన నరుగుచుండిరి.

* * * *

ఏమి! బండ్లు—మోటారులు—ట్రాములు—

* * * *

'గురూజీ, గురూజీ, చూడు డీ దెస మోటారు!'

'ఆఁ—చూచితిని, మరి నీవు గోకవలదు. గుర్తించితిని. మరి సంశయములేదు. జయ మరచేత నున్నది. పక్కను ద్రొక్కివచ్చిరి. మరి యాందోళన వలదు.

(తనలో) 'ఔరా! ఇక జిక్కితివి!'

వడివడి నడచుచుండిరి.

సాయంకాలము 6 గంటలు ఇంకను కాలేదు	మోహా రంగము	రైల్వే స్టేషను సమీపమున రాజకుమార్ రెస్టుహౌస్

'వహావ్వా! వహావ్వా!'

ఉ. 'దాని ముఖప్రభాగరిమ, దాని కపోల కళా విశేషముల్

దాని బెడంగు చూపులును దాని.........'

'ఆఁ—ఆఁ—ఆగవయ్యా, వద్దనుమా—కొంతముం చేటట్టున్నది మీ అల్లర — మాట్లాడకూడదు — అంతా స్వగతమే యని యెంతచెప్పినా యింతే!—మరి నావీవు గోక వద్దు—ఔను, చూచినాను — మీరిక్కడే ఉండండి; సంగతంతా మినిట్లమీద నున్నది—పది అడుగులే!—'

* * *

'జగద్విఖ్యాతి గలవాడ నని యనుకొనుచున్న ఓ అరిందమ్! ఇంకెందుబోగలవు! ఇక నీకు తెరువెయ్యది? నిన్ను జితోస్మి యనిపించుటకును, నేను కోటీశ్వరుడ ననిపించుకొనుటకును, బద్ధకంకణుడనై మహానాటక మాడించుచున్న నన్నెమరతివో! కాక మరచితివో! నీ కుశాగ్రబుద్ధి యబద్ధమైనదే! నీ 'మేధ' వ్యర్థమైనదే! నీ నిరూపకము లెల్ల నిరూపకములైనవే! నీ ప్రతినకు గతియేదీ! ఇక నా కోడితివని యననగును గదా! న న్నొకతూరి బంధించితి గదా యని యందువేమో! కపటమార్గమున కదా! అ ట్లయ్యును మిమ్ముల నందర చిత్ర ప్రతిమల జేయు తెరంగున నెగిరిపోతినే! నను బట్టితి గదా యను నానందమున, నీయిలు జేరి, నీ యూడుదాని కొరకాదు దానింబలె, బంలోదనమునేసియు, ననుగీర్తించియుండలేదా! రేలుంబవళ్ళుల భేదముల మరచి, గంటల గమనించలేక, ఒక దాని కొకటి యనుకొని, ప్రవర్తింపలేదా! నా సమయముల రెంట నొకటి నెగ్గినది కదా! ఇక నున్నది నేటితో నాకోటి బూర్తియగుటయు, తన్మూలమున యోగిని యాత్మకు శాంతి

కలుగుటయున్నే కదా! నీ సమయము లన్నియు నిక నీ సమయమున చూచెదగాక! ఇక నేజేసెద నన్నను, జేయునది లేదు. ఇక నాచేతల నెన్నలేవు——ఇక నా కృత్యముల గాంచలేవు——మరియు, నావలు కాలింపలేవు ఇదియే నా కడసారిపని——'

* * *

'ఔరా! ఏమి దీనియందము.

శా. 'చెండ్లా గుబ్బలు, జాళువా తళుకులా చెక్కిళ్ళు, డా
ల్నింగిణీ తో, విండ్లా కన్బొమ, లింద్రనీల మణులా వేణీ
రుచుల్, తమ్మిలేం, దూండ్లా బాహువు లింత చక్కదన
మెందుం గాన, మీజవ్వనిం, బెండ్లాడం గనువాడు చేసి
నది నుమ్మా భాగ్య మూహింపగన్'

ఆహా! యీ మాణిక్యపు బొమ్మకై నా సర్వస్వముం గోలు పోయినను నాకేటిలోటు!

సీ. 'చెలియ పెన్నెరి గుంభుం జే పట్ట గలిగినా,
ఘన సంపదలు వేడ్క గాంచినట్లు;
కాంత మోమున మోము గదియింప గలిగినా
యతులిత రాజత్వ మందినట్లు;

ఊరక పూర్వకవుల నిందింతుము గాని, భావము లన వారి సొమ్మా! ఆహా! భావ యున, వారిదే!

ముద్దియ కన్దోయి ముద్దాడం గల్గినా,
యింపుమై గువలయం బేలినట్లు;

వనిత కంఠాశ్లేష మొనరింపఁ గల్గినా,
యరుదార పెన్నిధి యబ్బినట్లు;
తే. గీ. కలికి కెమ్మోవి చవిఁజూడ గలిగెనేని,
యురు సుధాహార వైభవం బొందినటుల;
నెలతతోఁ గూడి క్రీడింప గలిగెనేని,
యతను సామ్రాజ్య మంతయు నమరినట్లు'

ఆహా! ఆ నిలచిన యౌవనమున కేనే మిచ్చినను దనివి తీరని యీ జగన్మోహనాకారి అదే,

ఉ. 'నాదెసఁ జూచుచున్నది, ఘనా ఘనబృందసమానకుంతలా
చ్ఛాదితనిష్కళంక ముఖ చంద్రకళల్ వికసిల్లఁగన్, శిలా
వేదికఁ గేలుమోపి వలపించెద రమ్మను నట్లు, కాముసం
పాదిత మోహపాశముల వైఖరి రాజిలు దృక్పరంపరన్.'

ఆఁ—ఏమిది! గురూజీ ఇంకను రాకేల? బహుశః సానమందును, రసమును, బసరును, ఘన మణిమంత్రౌషధములును, గైకర్ణిక కావును, గుళిక, మూలిక, బూతియు, దవిలిచిదే నాలోచించు చుండునా? కాని నాడేల యింత యాలస్యము? గొంతెత్తి బిలచెదనా?—గురూజీ!—కాని మిమ్మించుక వేచి నేనే స్వయముగ బోయెద—కాని,

క. 'కమలంబుల కమలంబుల,
గమలానన లోచనములు కాంతి జయించుం,'

* * *

'అన్నా! నేను జేరువ యైనకొలదిని వీని యుబలాట మధిక మగుచున్న ట్లున్నది—అబ్బా! పిలచుచున్నాడే! అన్నా!—ఏమి చేయను; కొంప మునుచునాయేమి! వాని నూరకుండ జే సాజ్ఞ చేసెదను.'

'ఏమిది?—అయ్యో, సాధ్యము కాలేదు గాబోలు! మాటాడిన రసభంగ మౌ నని, చేసాజ్ఞను రమ్మనుచున్నారా! ఇదో వచ్చుచున్నాను.'

* * *

సమీపించుచున్నాడు.

* * *

'గురూజీ—తమరే—పాపము—ఘోరము—

'దూతి త్వమాకృత మహో నిఖిలం మయుక్తం
సత్వాద్భశి పరహిత ప్రవణాం ఉస్త్రీర్లోకే.'

యనునంత పనిజేసిరే! అబ్బా! నాకొర కేగి, స్పర్శ సుఖమైన బొందుదు గదా యని, ఏరా, యింత లోనర్ప మేరా నీ?' కని దీవ్రమున నాతని చేయి నొక యోరకుం ద్రోసి, తన రెండవచేతితో నామె కరమును బట్టబోయెను. సరి—యిరువురును — ఇంక నవ్వాలికథ నెవ్విధి వ్రాయగలుగుట! వ్రాయక యూరకుండు టెటులు? ఇక నేమి వ్రాయుదుమన్నను కలము సాగదాయె; వ్రాయకున్న, మా చదువరు లూరకుండరాయెను; ఏమిసేతుము' అఁ—ఇంతకును మాకాభార

మక్కర లేకుండగనే, వారిరువురిలో నొక రేమోయనుచున్నారుగదా; అటు వినుడుమా!

'అన్నా, అరిందమ్! ఇదిమావని! నీమగటిమకి దగని పని; ఘూటాకోరులకును, బద్మాషీలకును లక్షణమును, బహాద్దూరీయును నగు నిట్టికార్యము నీపుట్టినానికి దగనిపని యని ముమ్మారు గొంతెత్తి సాటగలను. అబ్బా! మొండికత్తితో గొంతుక తెగనరకుచున్నావే! ఒక్కసారిగ నీబేటరీకి ఫుల్ పవర్ నైన నిచ్చివేయుము. పశుబలమువంటి యీ విద్యుచ్ఛక్తి చేపట్టినందుల కెంతేని స్తుతినీయుచవేగాని, శారీరకమగు నిట్టి యాధిని హెచ్చింపక, మరియుమరియు, నీమేధను గనుపరుపుము, నీచేతలు బిన్నాతు కాలమునుండియు నెరింగియు, జూమలను నీవ్రబంధిచిన తెరంగనుభవైక వేద్యమయ్యె, మరల నీగోతిలో బడుట కెంత మందుడనై, యధమునైతిని! ఈ మాణిక్యపుబొమ్మను నిజముగు గుల్‌సుమ్‌యే యను భ్రమగొలిపింపదగు తెరంగున నిలువబెట్టి, కనులాడజేసి, ఎలెక్ట్రిసిటీతో చార్జిజేసి—విద్యుచ్ఛక్తిని బూరించి, ఓహో! ఈక్రింద నొంత ఇన్సులేట్ (మానవకరముల దాకుడువలనను, భూమితో నంటియుండుటవలనను, విద్యుచ్ఛక్తిపోకుండ గాపాడు నుపకరణముబరచియుండ) చేసితివి! ఎంత మోసగించితివి;...... అబ్బా! అమితమగా బాధగానున్నది......తగ్గింపుము...... తగ్గింపుము......'

'ఓహో! సిరాజ్ హీంన్ గారే! దయచేయండి; లోపలికి దయచేయండి. గుల్‌సుమ్ లోపలనున్నది. ఇంకను భ్రమ యేనా? అన్నా మరుకావము మతిభ్రమణమునకు గారణ మయ్యెనే, పాపము!' అనె నరీందమ్

'గురూజీ! మీరును భ్రమపడిరే?'

'అయ్యో. మూర్ఖుడా! కార్‌లో పోవుచున్న దానిని నీవు చూచి, నాకు చూపి, ఇటుల కోంపముంచితివి! కానిచో నీఫలితము నీకే అందజేసి యుందును.' (తనలో) 'ఈతనికి మదపిచ్చయును, నాకు ధనకాంతయు నింతకు దెచ్చినవి' (ప్రకాశముగ) 'ఐన దైనదికాని, అటో, ఇటో, ఏదోయొకటి దేల్చివేసిన బాగుండును. వాంఛాముఖమైనది. మరి బాహా బాహి లేదు; గత్యంతరములేని రాజీకాల మూనన్నమైనది. అం——తగ్గించితివే! నన్ను పట్టుట కిటుల విద్యుచ్ఛక్తి సహా యము గోరనేలయని, నిను నిందింపనులే; నా యట్టివానిని బం ధింప నింతకన్న సులభమార్గము, నీకే కాదింకెంత మేధాశాలి కైనను, లేదని నేనెరుగకపోలేదు.'

'నీ పేరును, నీచరిత్రయువిన గడుగుతూహలుడను.'

'అయ్యో. ఇంతకాలి మైనది. ఇన్నిదయైనవి. మరి నీకును నాకును జిక్కులులేవు. అన్నియు ముగింపుతరియే యిది; ఇక ప్రత్యేకమైన దాపరిక మేల;

'సర్వజగత్సృష్టి యను నీ ప్రకృతి, నాచే నాడించుచున్న నాటకంబిది యని యెరింగియు, బౌద్ధకులజుండ నౌట పరమనాస్తికుండనై, ఘనాంతస్వాధ్యాయినయ్యు, వేదాంత, మీమాంస శాస్త్రపరిజ్ఞాత నయ్యు పరంపరసి, చార్వాకమత స్థుండ నౌట బ్రాహ్మణద్వేషినై, సర్వంబును ప్రకృతిధర్మంబ యని నమ్మి, కర్మసూత్రమే జగత్సృష్టి, స్థితి లయములకా లయ మనుచు షడ్దర్శనముల నధిగమించి, చతుష్షష్టికళల నల వరచికొని, పౌరుషేయములౌ వేదము లప్రమాణంబులని గుర్తించి, నా ప్రతికార్యంబునకును నాకు బాధ్యతలేదని, యెడనెడ నెదనమ్ముచు, నా చిరుతప్రాయముననే మాతృ పితృవియోగమున నా జన్మభూమియు, సర్వసంపదల కాల యమ్మును బిల్హణ, కల్హణ, పద్మగుప్త, రత్నాకరాది సంస్కృతమహాపండిత జన్మభూమియు నౌ గాశ్మీరము వీడి, యా సేతుహిమాచలమేగాక, దేశాంతర ఖండాంతరము లౌ లాతి విలాతుల నెల్ల గరిడీముచ్చులతో డిరిగి తిరిగి, పాశ్చాత్య శాస్త్రవిశేషము లశేషమ్ములుగ నెరిగి, పదునెనిమిది భాషల బాండితీ మహిమ నొంది, కవిత్వపటుత్వసంపద నలవరచికొని, యంత్రమంత్రతంత్రముల నేరిచి, వశీకరణవేదండ మహానీదండ మండ నుండ, దిరుగుండ దని దనివారనమ్మి, ఎందరో శిష్యుల సేకరించి, మించి, నా ప్రేమకు బాత్రురాలును, రూపొం దిన యందమనదగినదియు, నిను ధిక్కరించు మేధస్సు గల

దియు నగు మారుల యును, మహారాష్ట్రాంగనను జాయగా జేరదీసికొని, గోటీశ్వరుండ నా దలంపున నేనాచరించిన పెక్కుకార్యముల కవుతవు డడ్డువచ్చుచుండిన నీవు, బహు మేధావంతుడ వని వినివిని, తొలి బిన్నాత్ చే నాటక మా డించి, పదంపడి విమలయై, ప్రవిమల యూజూములచే నీకు బుద్ధులు గరుపనెంచి, నాకర్జముల కెడనెడ నడ్డువాట్లువేయు చుండిన నీతో, నేనే స్వయముగ జేయి గలుప నిశ్చితమన స్కుండనై, నిను బ్రతారింప నమకట్టియు, నీకు లాభకారి యూనువనుల నెన్నెని వన్ని, తొలి జిగొడూర్ సంతికముతో లాల్ చందు నింట దోపిడిం గూర్చి, తగినంతివ్యవధి యుండ గనే, ముందుగ దెలియజేసి, మాయాప్రయాణస్థుల అబద్ధపు దోపిడికేసునందగా ఫిర్యాదని బోల్చికొనజాలక విచారించుచు, సర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరును నీవునుంగూడ తదాలోచనానిమగ్నులై యుండునటుల బన్నగించి, దీకార్ లో నేనే, నీరై పోయి, మీ యధికారవర్గమువారట జూచుచుండగనే, మీకంట దుమ్ము గొట్టి, నాకార్యమొనర్చుకొని, నెన్నెని వివరములతో మీపోలి సువారియజాగ్రత్తయు, నిరుపయోగత్వమును లోకమునకువెల్లడి జేసి, మారువేసముల నసునధిగమింప లేవనియు, నను నను గొనెన్నరదును గాంచనీకు దుర్ఘట మాట, నీచేతల నికనైన నుడుగుమని దెలియజేయుటకో యన, నేను, నూవరించెండెంటు నై, మీసర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరుచేత నిను రిమాండున నుంప

నియమించి, అధికారుల లోనర్చు న్యాయాన్యాయ విచక్షణయు, దోషనిర్దోషజనవివక్షతయు నొకింత సూచించి, యనంతరము స్త్రీపురుషులై ప్రయాణీకుల వేషమున, మీ మాయా వాగురం దగులజేయ నెంచి, మా గృహం జేరిన మిమ్ము, నొకింత శంకించియు హానిం జెందగనీక, లాభలేశకాంక్షతో లాల్ చందు నింట, నే నదివరకే వేసియుంచిన టైమ్ లాక్ (నిర్ణీత కాలమునకే తెరువబడు బీగము) ను దీయ, సిను గొనిపోయి, తత్కార్యానంతర మట స్థితిగతులు మించి వచ్చుటం జేసియు నిను నీవారి సామీప్యమున వీడు దలంపునను, లాల్ నింట నిను వీడి, నా చేసాపును జూపుచు, నీ సర్వస్వముం దోచుకొని, నిను నిస్వుం జేసియు, చంద్రమౌళినై, సిద్ధమైయుండిన నీ కూతుబెండ్లికై తంతివార్తలమూన రూ ౨,000 లు నీ కందజేసి, నీ కెన్నండును ద్రోహ మెంచక, నీ సహచారిణి నగౌరవించక, తన తండ్రికడ సురక్షితముగ న య్యామ న్వీడజేసి, మృతయగా ప్రథమ కళత్రవియోగానల మెరింగిన నీకు, యావనాంతమున బునర్వివాహము గమ్యపరంపరలకేగాని, సౌఖ్యములకు గాదను నీతిగరపుటకో యన, సజీవయగా ద్వితీయజాయా వియోగము గూడ కొంత ఢాకతడవు నొకింత చవిజూపి, తుదకు, నీచే గుచ్ఛితవు బెత్తుస బంధితుండ నయ్యు, ఒక్క యాడుదానికున్న పాటి తెలివితేటలు గూడ నీకు లేవునుమా యనియు, వర్తమాన శాస్త్రపరిజ్ఞానవిద్యావైశద్యములలో, నీవు నేర్చుకొనవలసిన విషయము లింకను బెక్కులు గల వనియు దెలు

వుచు, పాశ్చాత్య విద్యాప్రభావ మొకింత రుచి నూపి, మింటి కెగసి, మి మ్మందర జిత్తరువుల జేసి, నిం కిటు నెన్నియో నీ కుపకారము లొనర్చియు, నాపై గత్తిగట్టుచున్న వానితో జేయి గలుపక తప్పదుగా యని విచారించి, స్థిరీకృత మనస్కుండనై, అవివాహితగా నున్నకాలము నుండియు గుల్‌నుమ్‌ను గాంక్షించుచు, నీ కాసందర్భమున జాగీరుగా రెండు గ్రామము లిచ్చెద ననినను, ఈ జమీందార్ పటేలునకు నీ యసామర్థ్యంబు కతంబునను, నీ ధీ రహితచిత్తంబునను, నీతని కామె నప్పగింప జాలమి, నా మేధాశక్తియు, నా ధీర హితచిత్తంబును వెల్లడి సేయుచు, గుల్‌నుమ్ నీతని కప్పగించియు, నీ రసాయనిక శాస్త్ర పరిజ్ఞానమున నీత డామెం గోలుపోవ, మగుడ నీసమయమున, నీ బుద్ధిచాతురీమహాత్మ్యంబున 'మానవు నజ్ఞానచక్షువునకు గాన వచ్చున దెల్ల సత్యము యని దలంపకూడ' దని లోకమున జాటు నీ హిందూచిత్రశిల్పకళాచాతురీమహిమచునను, ఎంత వగకీలోగాని, ఈమాణిక్యపు సాలభంజిక యా గుల్‌నుమ్‌చే, నీ విద్యుచ్ఛక్తిప్రభావముచే, నేరికొరకు, చిరకాలమునుండియు, నేటివరకును, నీకు సింహస్వప్నసన్నిభమై యుండి, నా నెం. 94[illegible]7 రు మోటారు పన్నాగ మెరుంగరాకుండ జేసి, తుదకు, గ్రహచారంబుకతన నీవే—కాదు—కాదు, విద్యుచ్ఛక్తిచే దుస్సాధ్యుండనయ్యు, నీకు సుసాధ్యుండ నయిన కాలూరాయిని నేనే.

'నాకథ అంతా యింతే గాని—ఆః—ఏ మది వ్రాయు చున్నావు? మరియు వ్రాయించుచున్నావు? నేను తప్పించుకొని పోదు ననే, నీ వృత్తినైజము గనుపరచుకొంటివి గాని?—పీ రందరును నను బట్టుటకే! పాప మెన్నివిధముల జాగ్రత్త పడితివి? నీ వేమి చేయించినను, వినశ్వరమా నీ చర్మభస్త్రికే గదా! ఆత్మ అజేయమునుమా! మేధాశక్తి దుర్భేద్యమునుమా! శిక్షల యుద్దేశములును, నిర్దేశములును నన్యాయములునుమా!'

'ఇంతకాలమునకు కాలూరాయిని ప్రత్యక్షముగ జూడ గలిగినందుల కెంతేని ముద మందుచుంటి గాని, అంతివాడ విట్టిదురంతము లొనర్చినందులకు మాత్ర మేనుమహుంగులు విచారించుచున్నాను. ఇవు డీ బేటరీపవర్ తగ్గించుట నీతో కొంత సన్మార్గముం గూర్చి ముచ్చటింపనెంచి.........ఆః—ఆః—ఆగు మాగుము. తెంపరితనమా—ఇదా పని— ఆగుము' అనుచు నరీందమ్ పలుకుచుండగనే, నెంతవేగమున దీసెనో గాని, తన మొలను నలసూాకారముననున్న వఖ్యాణము వంటి కత్తిం, దొలుత పటేల్ శిరము దెగవేసి, యనంతరము —మే మిది వ్రాయుట కాలస్యమగుచున్నదిగాని—

'తొలి నీవు కుచ్చితపు తెన్నున నను బట్టి, ఠాణాలో నుంచిన రేతిరికడ, '......ఈ వొక్కరాత్రికి ఏం పడిపో యింది? ఒక్కనాటి భాగోతానికి మీానం గొరిగించుకున్నట్లు!' అని యని యుంటివి. అది యాదిలేదా? మించివచ్చిన, నవుడు

జేయదలంచుకొనిన దిపుడే పోయెను. నా శిష్యులే నీచేత శిక్షితులు కాలేదే; ఇక నేనా? భ్రమపడకుము! నీ చేతులలో నీచపుచావుకన్న.........' అని యేమో యనబోవుచు నొక్కవేటున నడికికొని, నేల గూరగను మొకట పతేలును జంప నెత్తిన కత్తిని బట్ట బ్రయత్నించ సమీపించిన రక్షక భటు లెల్లరును రక్తదర్శనమున భీతిలి, యావలకు బోయియు, మరికొందరి సాయమున నాతని సమీపింపబోయిరే గాని, ఇంకే మున్నది? ఏమి వ్రాయుటకును, దుష్టజనరుధిరప్రవాహ నిమగ్నమై, దృక్పథము దాటి గొట్టుకొనిపోవుచున్న మల్లెఖని రెయిల్ల బోవుచున్నదే గాని, యేమి వ్రాయుటకును నొల్లకున్నది.

* * * * *

ఆ రెండు మృతకళేబరములను గాపాడుటకు రక్షకభటు లాజ్ఞాపింపబడిరేగాని, ఆ సమీపమున నేరును గాపలియుండ సాహసింపజాలక, సేవకావృత్తిధర్మమున కొంకింత శిరములు వంచి, దాదాపుల నిలచి, ఎట్టెటులనో వేగించిరి.

మూడవ ప్రకరణము

'ఓహో! మామగారు, నమస్కారము; క్షేమముగ వచ్చినారా? ఈ సాయంకాలపు బండిలోనే వత్తురని యనుకొనలేదు. మంగళేన్ తొందర పెట్టెనా యేమి?'

'లేదుగాని, ఇక్కడికే యిన్నినాళ్లయినది ?'

'సరేగాని, అత్తగారును క్షేమముగదా ?'

'దైవకృపవలన నందరును క్షేమము'

'మీరువచ్చిన బండిలోనే పండిత త్రివిక్రమరావును, చంద్రమౌళియు రావలసియుండె' ననుచు, దానును గుల్‌నుమ్ యును లోపలికి బోవుచుండ, 'ఏమోయి, బాబూ, నీముఖము మిక్కిలి వాడి, యాయాసము సూచించుచు, నీరసముగా నున్నది ?' అని కిషన్‌చంద్రసేన్‌గా రల్లుం బ్రశ్నించిరి.

'ఏమీలేదు —'

'ఏమోగాని, నీరసముగా నాయాసము సూచించుచునే యున్నది. మేము రైలునుండి వచ్చుత్రోవలో రాజకుమార్ రెస్టు హౌసువద్ద నేమో అల్లరగానున్నది. జనులు గుమిగూడి యుండిరి. ఏమా గంద్రగోళము ?'

'అయ్యో ! అదంతా మనదే; అత్తగారికి జబ్బుగా నున్న దనినీ, స్వర్ణమయిని తక్షణం రమ్మని మీరు కార్ పంపినా రనినీ నేను ద్రోహులగుహకు పోయియున్న సమయమున, స్వర్ణమయిని దీసికొనిపోజేసి, ఏదో పెద్దమొత్తు మెత్తియుండ, దా నింతలో పట్టుబడుటచేత గాబోలు, ఏమిసేయుట కును దోపమినో యన, రైలులో మీవద్దకు స్వర్ణమయి నంపి వేసిన కాలూరాయి, నేను పట్టుబడియు నాత్మహత్య గావించు కొనినాడు. అక్కడి గంద్రగోళము ఇది.'

'బ్రదికినాము నాయనా; ఇక్కడికి లోకక్షోభ మణగినది. ప్రజ లింక జల్లగ బ్రదుకగలరు.'

'అబ్బా! ఎంతమాట!! అంతవా డంతరించిపోయి నందుల కెంతేని విచారించుటకు మా రెంతమాట యనిరి!' అనుచు భార్యను చూడబోయి, 'ఇదిగో, వెనుక నేను నీతో నపుడపుడు ప్రసంగరీత్యా గుల్‌నుమ్‌ను గూర్చి చెప్పుచుండెడివాడను. ఈమెయే ఆ గుల్‌నుమ్!' అని యామె నీ స్వర్ణమయికి సందర్భపరచి, ఆ కేయియెల్ల వారివారి గత కష్టతరంగములగూర్చి ప్రసంగించుకొనుచు కాలముబుచ్చిరి.

నాలుగవ ప్రకరణము

వేగుంజుక్క పొడమినది. అదే ఉషఃకాల మాసన్నమైనది. తూరుపుదిక్కాంత చీకటిముసుంగు నెడద్రోసి, సహజకాంతివంత మగు తన మోముదమ్మి జూపుచున్నదో యని, దోషవరంపర లెల్ల బటాపంచలై వీడుచున్నటుల, ఝల్లున దెల్లవారుచుండ, ఉజ్జయినినుండి సిరజ్‌హీన్‌యును, నాగ్‌పూర్‌నుండి పండిత శ్రీవిక్రమరావును, జబ్బల్‌పూర్‌నుండి చంద్రమౌళియు ఒకబండివెనుక నొకబండితో వచ్చి, వీధితలుపు దట్టుచుండ, నదివరకే నిదురలేచి, ప్రాతఃకాలకృత్యములం దీర్చుకొని రస్తుపశానుకు బోఁబ్రయత్నించుచున్న అరిందమ్‌యును

నాసవ్వడి విని, వడివడి తలుపుదెరచి, వచ్చినవారి కాతిథ్య మొసంగి, క్షేమాదుల బ్రశ్నించుకొని, కొంతశోకతపవు వెనుకటి గాథల ముచ్చటించి, జరిగినవిధ మెల్ల నూతనాగతులకు నివేదించి, సిరాజ్‌హీన్‌ను లోపలికి దీసికొనిపోయి, 'అమ్మా, గుల్‌సుమ్, ఇదె సిరాజ్‌హీన్! నీకష్టములు గట్టెక్కినన, జూడు మాదెస సూర్యభగవానుడును దూరపుకొండ నధిష్ఠించినాడు. మీరును మీరునుం గలసికొంటిరిగదా! ఇక నా బాధ్యత తీరినది కాని అమ్మా; సిరాజ్‌హీన్ నీపేర వ్రాసిన యుత్తర మెప్పుడు వ్రాసిరో, ఏయూర పోస్టున వేసిరో, గొంచె మడిగి చూడు' మని అరిందమ్ సూచింప, నామెయు చిర్నగవున మిన్నకుండ, గుల్‌సుమ్ విలాసముతో వచ్చిన ఆకమ్మ నాతని కొసంగ నాత డద్దానిం జదువుకొని, తన వంతకమా యని భ్రమగొలుపు నా తరుణలిగాని నైపుణ్యమును చేసాపును ప్రస్తుతించి, 'ప్రస్తుతరచనకు వీనిని మెచ్చుకొనవలసినదే; అన్నిరసములును గనపరచి వాడు; వీడన్నిటం జతురుడే, మనము నేర్చుకొనవలసినవి పెక్కులు గల' వని సిరాజ్‌హీన్ పన్మయానందముఖుడై నిలువ, 'మనము పోవలసినవేళ యైనది; రం' డని 'మంగళ్సేన్, నీవును శ్రమపడి స్వర్ణమయిని, మామగారిని దీసికొనివచ్చితివిగదా; ఇపుడు వీరినందర దోడుకొని వేగ మా రెస్టుహౌసుకు రావలెను. మరియు, మన ఔట్‌హౌసులో, జూములకాలము నుండియు నీతో బరిచయము గల గులాబ్‌సింగ్ వురఫ్ కరీమ్, జూములచే

మాయామోహితుడై, వెఱ్ఱివాడై యున్నా డాతనింగూడ దోడ్కొనిరమ్మని అరిందమ్ చెప్పి, వారికి కారులు సిద్ధపరచి తానును, సిరాజ్ హీన్‌సు, పండిట్ త్రివిక్రమరావును, చంద్ర మాళియు నొక కార్‌లో, సర్కిల్ ఇన్‌స్పెక్టరుగారి యింటికి బోయి, యాయనను దోడ్కొని, ఠాణాదెస బోయి, అక్కడ కొన్ని యేర్పాటులుచేసి, త్వరితగతి నా రెస్టు హౌసును జేరి, అక్కడి నిన్నటి సాయంకాలపు తమ గదితాళము దీయుచు, 'సిరాజ్ హీన్, మీరు మరి నాలుగు రోజు లుండవలెను; తొందరపడి పో నాలోచింపవల దనుచు, వీ రిరువురును లో ప్రవేశింప, 'ఆఁ—ఏమిది? గుల్‌సుమ్ నేల నిటకు రప్పించిరి? ఈగది నేల నుంచిరి? ఛీ! రాణివాసపు తెన్నెరుంగని వచ్చి బాపనయ్యలతో మర్యాదల గూర్చి ప్రసంగ మేల? నాదీ తప్పు.........'

అరిందమ్ అన్యాలోచనాపరుం బోలె వేరుదెస జూచుచు నిలచియుండెను.

'ప్యారీ! మేము పోలీసు స్టేషనుకు బోయి వచ్చునంతలో నిం దేల వచ్చితివి? ఇంటిమర్యాద వీడి, దేశద్రిమ్మరివై, ఒరు నింట గాపురం బుండి, సిగ్గులజ్జల వీడి, విడివడి నిటకు రా దగునా? ఇది నీకు దగవా? ఏమి మాటాడ వేమి? ఊః— ఇంతకును, నిన్నింతకుదెచ్చి, మీరబెట్టిన నరిందమ్ బాబు...

'బాబూ, అరిందమ్‌జీ! అన్నీ బాగున్నవి గాని, రాణి

వానమును రో డ్డెక్కించుట మానితవుగునా ? ఏమిపనియున్న దని యీామె నిటకు రమ్మనిరి ?'

'ఈమె నెవరో రమ్మనిరి ? నే నెరుగను; మీరే యడిగి దెలిసికొనుడు.'

'ఏ మడిగినను, బెల్లముగొట్టిన రాతిరీతి నూరకున్నది; దేశాలంబడి, రో డ్డెక్కి, పరగృహావాసములు జేసినవా రా పిదప తమ భర్తలకే గా దా సురభర్తకైనను లొంగుదురా నరకునేతురా? నే నెరుగనా?'

'ముదిరినది. ఇక నూరకుండ రా' దనుకొని, 'అయ్యో రామాయణ మంతయు విని 'సీతకు రాము డేమగు?' నని ప్రశ్నించినటుల నున్నది. ఇంతసేపును నేమి చెప్పియుంటిని? ఇది, మీ గుల్‌సుమ్ కాదు; ద్రోహిని పట్టుటకు సృజించిన మా గుల్‌సుమ్. ఇందు చిత్రకారుని ప్రజ్ఞావిశేష మశేషము.' అని అరీందమ్ చెప్పుచుండ విని, తన మిత్రవర్గము గూడ వచ్చి, చూచి, ఆశ్చర్యము నొందుచుండ, సిరాజ్‌హీన్ తృప్తి నొందక, తాకిచూచి, నోట మాటలేని ప్రతిమయయ్యెను.

ఐదవ ప్రకరణము

పిదప నాగదికి తాళమువేసి యీావలనున్న మృతకళేబరముల దెస నరీందమ్‌సిరాజ్‌హీనులు వచ్చుచుండ, 'అరీందమ్ నీ ధీచాతురియు, నీ మేధాదార్ఢ్యతయు ననుపమాననీయము'

లని తనమిత్రులు గొనియాడుచుండ, నేకడనుండియో, నేకొర
కయిదోగాని, నొక జాగ, భూపరాగం బెగుర బర్వెత్తి వచ్చి,
'ఛీ! ఎంతపనిచేసితివి? ఎంతో మేధావంతుడ వని లోకముచే
నెన్నబడుచున్నా నని గరువమున నున్న నో యరీందమ్, ఎంత
పనిచేసితివి! నీ యట్టి యాచితి నెరింగినవానికిని, గాంభీర్య,
విశాలహృదయునకును, దగనిపని సుమా; నీ భార్యను సుర
క్షితముగ దన తండ్రియింట జేరజేసి, నీకు స్నేహితుడౌ పండిట్
త్రివిక్రమరావునై, నీవిలానమున కంపిన ఏరోప్లేన్ గల యినుప
మందసవు రసజ్ఞతయుం దొక్క యాడుదానికి దీసిపోతివే!
ఠాణాలో నీ యనుగతులును, నీ యనుచరులును, దక్కంగల
పెరవారును తెల్లబోయి చూచుచుండ, మంగళ్సేన్, ఆయినుప
మందసము సమన్వయించి, అందు దిగి, నీకు జూపుచుండ, నీ
పంచభూతాధినాధుండు ఖేచరమార్గంబున విచ్చలవిడి న్విహారిం
చుచుండ, వెల్లంబోయి, మందుడవై, యంధుడవై, విఫలీ
కృతమనోరథుండవై, నీవు మింటిదెన నాశ్చర్యమున జూచు
చుండ, మెకానిన్ వేసమున, నీప్రక్కనే నగుచు, నిలచియున్న
నన్ను బోల్చుకొనజాలకుండిన నీవు, యింకను నె న్నెని విద్యా
బుద్ధులు గరుపవలసియున్న దనియు, నీ కింకను ననుభవము
చాల దనియును, నీకు దెలిపిన, మారులను నేను సుమా! ఈ
పంచభూతాధినాథు నధీనను, పాపమనాశ, నను సనాథం జేసి,
ఎంత కొల కొడిగట్టితివి! ఛీ!............'

'మారులా, కాదు—కాదు; నా పన్నాగ మీతని పన్నాగముల వలెనే, తనను బట్టుటకే గాని, చంపుటకు కాదు; ఆ నాత్మహత్య గావించుకొనెనే గాని, నే నీతని జంపలేదు; నే నీతని యీ యమానుష కార్యమును వారింపకపోలేదు. నీ వెంతమాత్రమును పొరబాటు పడరాదు.'

'ఆహా! నాథా! ఆత్మగౌరవము దక్కించితివి!

'అరీందమ్, మే ముండిన గుహ నీవు చూచియేయుం టివి గదా. దానికి దక్షిణమున నాలుగు మైళ్ళ దూరమున నున్న గుహలో, నాభర్త మరణవార్త వినినదోడన, లెక్కలు చూచి, లాల్‌చంద్ తాలూకు రూ. 39,865-14-6 లును, బ్యాంకినుండి తీసుకొనిపోయిన రూ. ౬,000 లును, ఒక్క చోటనే, పెద్దరాతిగుండువంటి యినుపమందసమున నుంచి, 'పరవిత్తము' అని దానిపై గుర్తించి వచ్చితిని. నీ వటకు పోయి, యద్దానిం గైకొని, లాల్‌చంద్ యొక్క సొమ్మాతని కిచ్చివేసి, నీది నీవుదీసికొని, 'మారుల' వలన మామాసొమ్ము లు వాపసువచ్చిన' వని, నీ యభిమానపత్రిక యగు 'కేసరి' లో బ్రచురింపుము; మరచెద వేమో సుమా!'

మారుల నిజశిరస్థి తాలంకార పద్మరాగమణులు భర్త పాదరాజీవములకు నీరాజనం బిడ, నమస్కరించి,

'ఓ పంచభూతాధినాథా, నాథా, ని న్నెరుంగక, నీ సామర్థ్యము దెలిసికొనజాలక, నీ మేధాశక్తిం దనివార గుర్తిం

పజాలక, బ్రతి పదఘట్టనను, బ్రతిమొత్తునను, బ్రతికార్యమునను ననుక్షణమునను, నీ వొనర్చిన మేలును, లాభమును గ్రహించి, కొనియాడంజాలక, ఇంత లొనర్చిన అరిందమ్‌ను గూర్చి నా మనం బొగులు కన్న, నను నొంటి జేసిపోతివే యని యంతగ విచారింపజాల.

'మన్మమనోనాథ గళ గళ ద్రక్తకాంతి విజిత వారిధను ష్కఖ్ఖాజాలమా, ఓకరవాలమా, నీవెంత ధన్యురాలవు! సృష్టికి బ్రతిసృష్టిగల్పింపగల మన్నాథుని యాత్మకు శాంతిగలుగజేసి, మానవకరముల నీచబాధల దొలగించి, ఆత్మగౌరవము నిలువ బెట్టితివి. నిను బహూకరింప సమర్థమగుమార్గము దోపకున్నది. ఏది యెట్లున్నను, నాయందును గూడ సంపూర్ణ కటాక్షముంచి, మన్నాథుం జేర్పు' మనుచు నట బడియున్న కాలూరాయి కరవాలముం దీసికొని, తన మొల నున్న నదే తరగతి కత్తి నెడమచేత బట్టుకొని, కదనసీముం బీనుగులనడుమ తాండవం బాడుచుండు రణరంగకాళిం బోలె, విరియబోసినకురులతో—

'చలో—జాక్,

అమారా మరద్ కాలూరాయికా పాన్.'

అనుటయు దడవుగాని, తన వక్షోభాగమున బొడిచికొని నిజనాథు పాదములపై కొరగి యసురులం దొరంగుట కేమియు నాలస్యము కానేలేదు. అరిందమ్ మిగుల సాహసించి, మారుల నైనను తా పసి మాన్ప బ్రయత్నించెనే గాని, రెప్పపాటుకాలమున జరిగిన నిక్కార్యమున కేదీ వ్యవధి?

జరుగవలసిన విధు లన్నియు జరిగినవి. పద్ధతు లన్నియు గమనింపబడినవి. కంట కాన్వితం బగు మార్గము రాజమార్గం బయినది. దుర్గమము లన్నియు సుగమము లైనవి.

'కరీమ్, చూచితివా? కాలూరాయిని, మారులను. ఒకప్పుడు నీకు గురూజీ కదూ! అదుగో పడియున్న మిాపతేల్!

'మంగల్సేన్, ఈ కరీమ్ యెవడో పోల్చినావా?'

'బాగా పోల్చలేను గాని, ఒకప్పుడు వీడును ద్రోహకోటిలోనివాడే యని దోచుచున్నది. జమీాలియాకాలమున నామె మిమ్ముల స్మృతి దప్పించిన సందర్భమున నీత డేమైన సంబంధము గలుగజేసికొనెనేమో యని స్ఫురణకు వచ్చుచున్నదే గాని బాగా యాదిలేదు.'

'ఆ సందర్భమున సంబంధము కలుగజేసికొనుట మాత్రమే కాదు——నేను తెలివి తప్పియున్న సమయమున, నదివరకెంతకాలము నుండియో గాని జమల మోహానదృష్టులకు లోనైన యామె యపాంగవీక్షణములకు దాసుడై, ఆమె ముదమందు ననుకొని; ననురైలువచ్చుచున్న సమయములో రైలుపట్టాలమిాద బారవేసి, పోయి, జమలకు నివేదింప నామెచే గౌరవింపబడుటకు మారుగ దూషింపబడిన గులాబ్‌సింగ్ పుఁరఫ్ కరీమ్ యీతడే! పాపము! జమలాక్రాంత మనస్కుండగు నీతడు, జమలాన్వేషణుడై, దేశదేశాల దిరుగుచు, స్మృతి నొందిన జమలా లగ్నమానసుడై, వెఱ్ఱివాడై దిరుగుచు,

మతిభ్రమణము నొందిన దైవోపహతుఁడు. ఈతనికి చక్కని కన్నె నిచ్చి వివాహ మొనర్చవలెను.' అనుచు నరిందమ్మయును తన మిత్రబృందమును, మంగళ్సేనును మగుడి యిలుసేరిరి.

౩౫వ ప్రకరణము

మ. "సరవిన్ వేఁడికి డస్సి శీతలజల ♦ స్నానంబుగా, నిర్మలాం
బరపాళిందడియాఱి, మంచుఁజెమరున్ ♦ మాఘర్త్వానిలంబార్పఁ
గా బురుసా, పట్టుజరీ, బుటాపరికిణీ ♦ ముస్తీబుతోఁ, సాదరా
బురఖాతోడ, జవాహిరీపటలితో ♦ భూకాంతగూడెన్
మధున్.'

భీష్మగ్రీష్మతాపమున కోరువంపాలక, జల్లనిపీట జలక మాడి, నిర్మలాంబరమున దడియాఱి, మంచు జెమ్మటలను మాఘమాసానిలమ్మున నార్చికొని, బురుసా, పట్టుజరీబుటా పరికిణీ ముస్తాబుతో, అపరంజి జవాహిరీ నమూనాహారముతో సాదా బురఖాతో, మాధవుం గూడ నెదురుతెన్నులఁ జూచుచు, సన్నాహ పడుచుండెను.

* * * * *

ఎంతోకాలము గడువలేదు.

బ్యాంకిలో తాను నిలువయుంచుకొనిన సొమ్మున కానాఁడు కాలూరాయి హస్తలాఘవమే సోకకున్నచో,

నానాఁడే కాదగిన సరోజినీ వివాహమహోత్సవ మానాఁ డుత్సాహముగ జరుగవలసియున్నది గాఁబోలు. వధూవరుల తలిదండ్రులు స్వర్ణమయి అరిందమ్‌లును, రత్నాకర్‌సేన్‌లక్ష్మీబాయిలును సమ్మతించుటే గాక, వరుఁడగు మంగల్సేన్ అంగీకార మిదివరకే పొందినదగుట, నీకార్య మిక ననివార్యముగ జరుగగలదని, అరిందమ్ వివాహసన్నాహములు నెరపి, అదివరకేవచ్చియుండిన తన బంధుమిత్రుల సముఖమున, శుభముహూర్తమును, మంగళతూర్యనాదములు సెలంగ, పురోహితాశీః పరంపరలనడుమ, నత్యుల్లాసముగ, నుద్వాహము జయప్రదముగ, గన్నులవైభవముగ, గావించెను.

పిదప కరీమును బిలచి, సృష్టిభావము కొంతదనుక దెలిపి కడుపులో కరుడుగట్టిన దదిమొదలు బొందికి జేటుమూడునని చక్కగ బోధించి, జనులమరణము సత్యమే యనియు, చచ్చినవా రెంతయేడ్చినను మరలిరారనియు, జనుల అసామాన్యమగు భూతగణములో జేరినదిగాని మానవమాత్రురాలు గాదనియు, బోధచేసి, వానిమనసు మరల్చి, చక్కని యాజాతి కన్నెమిన్న నొకరుకం దెచ్చి, యాతనికి 'నీరా' యొసఁగి, ఒకనాటి సాయంకాలమున, స్వజనసమక్షమున, మిత్రగణావృతుండయి, గతకాలమును గూర్చియు, తా నొందిన కష్టపరంపరల గూర్చియు, ద్రోహజనవిరచిత నాటకములం గూర్చియు ముచ్చటించుచు, 'మంగల్సేన్, నాకు కొమరుడవైనను, అల్లుండవు.

యైనది నీవే; నాకు గూతురైనను, గొడుకైనను యీసరోజినియే; నేనిక నీ యుద్యోగమునకు రాజీనామా దాఖలు సేయుచున్నాను. నాకును వయసు మీరినది. ఫూల్‌సాహేబు చమత్కారములు నీ వెరుగకపోయినను, జూముల కాలమునకు బూర్వమునుండియు నాతోపా టెన్నోపాట్లు పడి, నాకు కుడి భుజమవై యుంటివి. ఇప్పుడు నేనును, స్వర్ణమయియు పోయి బ్రహ్మకపాలమున, సర్వజగన్నాటక సూత్రధారియగు నా శ్రీహరిం గూర్చి, తపము జేసికొనుచు వానప్రస్థమున గాలము బుచ్చుచుందుము. ఈ సరోజిని నీ యధీనము—ఈ భవనము నీది—నా స్థిరచరాస్తులు నీవియు—లాల్‌చంద్ సొమ్ము లాల్‌చంద్‌నకు ముట్టినది. నా సొత్తంతయు నీ యధీనము.

'మిత్రులారా, చూచితిరా, దేవుని భావనా చమత్కృతి!

శ్రీలం గోరినభంగి నిచ్చి జనులన్ ◆ జిత్రంబుగా రోసి, దు
శ్శీలుర్ ద్రోహిని వానికార్యముననే ◆ శిక్షాయుతుం జేయుచుం
దాలోలుండయి బ్రోచుచు న్సుజనబృం ◆ దమ్మున్ యశఃకాములన్
లీలం దేల్చెడు నీశుఁడిచ్చు శుభముల్ ◆ నిత్యంబు నిర్వ్యాటికిన్.

'ఎంత మేధాశాలి యైన నేమి; ఎంత ధనవంతుడైన నేమి; ఎంత బలాఢ్యుండైన నేమి; ఎంత వాఙ్నైపుణి గలవాడైన నేమి; దురంతరకార్యములు జేయ యత్నించుచు కొంత దూరము జయమొంది తుదకు, తన కార్యములపట్లనే, తన

కార్యముల కుత్సితమార్గములను యురులచే పట్టుబడి యనంతర మంతమొందెను. భగవంతుఁడు సిరి సంపదలను జనులు కోరిన రీతి నిచ్చి, తా నొసంగిన సంపదలను సద్వినియోగము సేసెనేని, యట్టివారలకు సద్గతులు గల్పించుచు, నటుగాక, తానిచ్చిన సంపదల దుర్వినియోగ మొనర్చుచో, వారి వారి కార్యముల పట్లనే, వారిని శిక్షాయుతులుగ నొనరుచు నేర్పుగల భగవంతుని చర్యలు దుర్భేద్యములు గదా! ద్రోహచింతలు గలవారి పాట్లు దెలిసికొనుటకు, కాలూరాయి దుర్గతియే మనకు నుదాహరణమాయె గదా!

'కాని, జూమలబినెస్లెత్‌లను మించిన అద్వితీయుఁడై, బహు మేధాశాలియైన వ్యక్తి గతించినందుల కెంతేని విచారించుచున్నాను.

'సిరాజ్‌హీన్, మీకష్టములు గట్టెక్కినవి. ఇక మీరును గుల్‌సుమ్‌యును, మీ యిచ్చవచ్చినప్పుడు బయలుదేరి, మీ రాజ్యమున సుఖ ముండుఁడు.

మిత్రులారా,

'నాతోపాటు మీరందరునుగూడ—గడచినది గడచినది గాని—యిపుడు సరోజిని వివాహమును కాజేయించినందుల కెంతేని కృతజ్ఞుడను.

'ఇన్నేళ్ళు గొలువున నుండియు, నిన్నేళ్ళు జీవించియు, నిప్పటికే నొనర్చిన గార్య మొక్కటియు లేదు; ఇకముం దెవ్వారి

రక్షింపగలను. రక్షాశిక్షలే మానవు హస్తగతంబు లైననాడు, మరి సృష్టికర్తయేల? ఇం కెంతకాల మున్నను జీవికి ఐహిక కార్యముల బరమావధి గానరాదు. కావున భార్యాసహితమ్ముగ నేను బ్రహ్మకపాలమునకు బోయి వానప్రస్థమున నా శేషించిన గాలము పుచ్చపో బోనున్నాను. నేనును తమకు గృతజ్ఞతాభివందనము లొనర్చి శలవు గైకొనుచున్నాను.'

సింహావలోకనము

పాఠకులారా,

మీకు చాల యాయాసమైనది; కథయు నంత మైనది. తిప్పాలతమాషాలలో భ్రమపడి; స్వయంకృతాపరాధమున విస్మయమొంది; ఎత్తుపైయెత్తుల కామోదమొంది; కథలో చిత్రకథంగల నాటకాం తర్నాటకమ్ములకు మనమ్ముల నక్కజమ్మొంది; మోహాంధత కెకనక్క-మొనర్చి; భిన్నభిన్నములై, విచిత్రముతో నెదురునన్నాహములకు గుతూహలులమై; పటేల్, కాలూరాయి, మారుతుల యాకస్మికమరణముల కెంతేని విషాదమొంది; గుల్సుమ్‌సిరాజ్‌హీనుల కొం డొరులకు గలిగిన పునర్దర్శన లాభములకు సంతసమొంది, సరోజినీమంగత్సేనుల వివాహముల నారసి; అకరాచిస్వామిద్రోహమును, పటేల్ పరస్త్రీవాంఛాలోలత్వమును, కాలూరాయి ధనకాంక్షయును, తల్లాభములును జూచినాము గదా!

ఇక నేమున్నది? అంతా యింతే!

నవలలు

ఆంధ్ర ప్రచారిణీ లిమిటెడ్ వారి		రు	అ
మాయావి	1 వ భా	1	8
మనోరమ	2 ,,	1	8
మాయావిని	3 ,,	0	12
ఫాదుషా హైదరాలి		1	8
ప్రణయచాంచల్యము		1	8
సాహసిక		1	0
వీరపూజ		2	0
సురస		1	0
అమరవిజయం		1	0
కావ్యకుసుమావళి	1 వ భా	4	0
డిటో	2 ,,	4	0
చరిత్రాత్మక నవలలు			
వనదుర్గము		1	8
తపోవనము		1	8
జపమాలిక	1 వ భా	1	0
డిటో	2 ,,	1	0
డిటో	3 ,,	1	1
తానీషా		1	0
ఇచ్ఛినీకుమారి		1	0
ధర్మరాజు		1	0
ప్రతిబింబములు (మో॥ నరసింహశాస్త్రి)		1	0
హోతింతాయి		0	12
స్వర్ణకుమారి	1 వ భా	1	0
డిటో	2 ,,	1	0
ప్రసన్నముఖి		1	0

సరస్వతీ గ్రంథమండలివారి నవలలు		రు	అ
హత్యారహస్యము		1	0
కుముద్వతి		1	0
సింహగడము		1	0
మణిహారము		1	0
ఛిన్నహస్తము	1 వ భా	1	0
సంజీవి	1 ,,	1	8
సంజీవి	2 ,,	1	8
ప్రజారాణి		1	8
కాశీఖండము		1	0
సేవాశ్రమము	1 వ భా	1	0
సేవాశ్రమము	2 ,,	1	0
అంతఃపురము	1 వ భా	1	0
అంతఃపురము	2 ,,	1	0
స్వాత్మభ్రమ		1	0
మేరీరాణి		1	0
రాజ్యలక్ష్మి		1	0
పినురునియుపదేశములు		0	12
కాంచనమాల		1	0
సీమంతిని		1	0
సుశీల		0	12
యమునాబాయి		0	12
శ్యామల		1	0
కాంతం కథలు (చిన్నకథలు)		0	12
కాలసర్పి		0	12
ప్రేమసుందరి		1	0
ఫాస్టు	1 వ భా	1	0

శ్రీ సత్యనారాయణ బుక్ డిపో, రాజమండ్రి.